

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK (TİCARET HUKUKU)
ANABİLİM DALI

**BANKA SIRRI KAVRAMI
YÖNÜNDEN
BANKALARDA SIR SAKLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ**

Yüksek Lisans Tezi

Kemal Doruk TEKİN

Ankara-2009

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK (TİCARET HUKUKU)
ANABİLİM DALI

**BANKA SIRRI KAVRAMI
YÖNÜNDEN
BANKALARDA SIR SAKLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ**

Yüksek Lisans Tezi

Kemal Doruk TEKİN

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Korkut ÖZKORKUT

Ankara-2009

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK (TİCARET HUKUKU)
ANABİLİM DALI

**BANKA SIRRI KAVRAMI
YÖNÜNDEN
BANKALARDA SIR SAKLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ**

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Korkut ÖZKORKUT

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ

.....

Prof. Dr. Asuman TURANBOY

.....

Doç. Dr. Korkut ÖZKORKUT

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tez Sınavı Tarihi: 17/06/2009

İÇİNDEKİLER

<i>İÇİNDEKİLER</i>	<i>I</i>
<i>BİBLİYOGRAFYA</i>	<i>VII</i>
<i>KISALTMALAR</i>	<i>XVII</i>
<i>GİRİŞ</i>	<i>1</i>

BİRİNCİ BÖLÜM

SIR KAVRAMI VE BANKA SIRRININ GENEL KAVRAM

İÇERİSİNDEKİ YERİ

<i>I) SIRRIN TANIMI</i>	<i>3</i>
<i>II) SIRRIN NİTELİĞİ</i>	<i>4</i>
<i>III) SIR KAVRAMININ UNSURLARI</i>	<i>5</i>
A) Gerçeklik.....	<i>6</i>
B) Bilinmezlik	<i>6</i>
C) Gizli Tutma İradesi.....	<i>7</i>
Ç) Sırrın Saklanması Hukuki Bir Yarar Bulunması	<i>8</i>
<i>IV) BANKA KAVRAMI VE SIR KAVRAMININ BANKALAR YÖNÜNDEN ÖZELLİK ARZ EDEN TEZAHÜRLERİ</i>	<i>9</i>
A) BANKA KAVRAMI	<i>9</i>
1) Tarihsel Gelişimi	<i>9</i>
2) Tanımı	<i>11</i>
3) 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu Uyarınca Banka Tipleri	<i>14</i>
a) Mevduat Bankası	<i>15</i>

b) Katılım Bankası	15
c) Kalkınma ve Yatırım Bankası.....	15
4) Önemi ve İşlevleri	16

B) SIR KAVRAMININ BANKALAR YÖNÜNDE ÖZELLİK ARZ EDEN

TEZAHÜRLERİ 19

1) Banka Sırrı.....	19
2) Müşteri Sırrı	21
3) Meslek Sırrı	25
4) Ticari Sır.....	28
5) Şirket (Ortaklık) Sırrı	33

İKİNCİ BÖLÜM

KAPSAM YÖNÜNDE BANKA SIRRI VE BANKA SIRRINI SAKLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

I) GENEL OLARAK 36

II) BANKA SIRRI KAVRAMI.....37

III) KAVRAMA İLİŞKİN HUKUKİ DÜZENLEMELER.....40

A) YABANCI HUKUKLARDA 40

1) Alman Hukukunda	40
2) İsviçre Hukukunda	43
3) Amerika Birleşik Devletleri Hukukunda.....	44
4) Avrupa Birliği Hukukunda.....	46

B) TÜRK HUKUKUNDA 50

1) Bankacılık Mevzuatındaki Düzenlemeler Açısından Banka Sırrı	50
a) 5411 Sayılı Bank. K. 'dan Önceki Düzenlemeler	50
b) 5411 Sayılı Bank. K. ve 5411 Sayılı Bank. K.'ya İlişkin Yönetmeliklerdeki Düzenlemeler ...	55
aa) 5411 Sayılı Bank. K. 'daki Düzenlemeler.....	55
bb) 5411 Sayılı Bank. K. 'ya İlişkin Yönetmeliklerdeki Düzenlemeler.....	58
2) Türk Ticaret Kanunu'ndaki Düzenlemeler Açısından Banka Sırrı.....	61

a) TTK'daki Haksız Rekabet Hükümleri Çerçevesinde Banka Sırrı.....	61
b) Pay Sahipliğinden Doğan Bilgi Alma Hakkı Kavramı Çerçevesinde TTK'da Banka Sırrı.....	62
aa) Pay Sahipliğinden Doğan Bilgi Alma Hakkı Kavramı.....	62
bb) TTK'daki Düzenlemeler Işığında Bankalarda Pay Sahipliğinden Doğan Bilgi Alma Hakkı ve Banka Sırrı.....	63
3) Sermaye Piyasası Kanunu ve İlgili Mevzuattaki Düzenlemeler Açısından Banka Sırrı ve Kamuyu Aydınlatma İlkesi.....	69
a) Bankaların SerPK'ya Tâbi Olması.....	69
b) Kamuyu Aydınlatma İlkesi Çerçevesinde SerPK'da Banka Sırrı.....	72
aa) Kamuyu Aydınlatma İlkesinin Tanımı, Amacı ve İşlevleri.....	72
bb) Kamuyu Aydınlatma İlkesinin Kapsamı.....	74
cc) Kamuyu Aydınlatma İlkesi ve Pay Sahipliğinden Doğan Bilgi Alma Hakkının Karşılaştırılması.....	77
çç) Kamuyu Aydınlatma İlkesinin Halka Açık Bankalarda Uygulanması.....	79
dd) Kamuyu Aydınlatma İlkesinin Banka Sırrının Söz Konusu Olduğu Hallerde Uygulanması.....	83
c) Sermaye Piyasası Mevzuatındaki Diğer Düzenlemeler Çerçevesinde Banka Sırrı.....	85
4) Ticarî Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı'ndaki Düzenlemeler Açısından Banka Sırrı.....	87
IV) BANKA SIRRINI SAKLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ.....	89
A) BANKA SIRRINI SAKLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN HUKUKİ TEMELLERİ	89
B) BANKA SIRRINI SAKLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN KAPSAMI	91
1) Yükümlülüğün Kapsamına Genel Bir Bakış.....	91
2) Bank. K.'daki Düzenlemelerin Yükümlülüğün Kapsamı Açısından Değerlendirilmesi.....	92
C) BANKA SIRRINI SAKLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN İHLALİ SAYILMAYACAK HALLER	94
1) Bankanın Muvafakatı.....	94
2) Bank. K. 73. Madde Kapsamında Yükümlülüğün İhlalini Oluşturmayan Haller.....	95
a) Kurum'un Yurtdışındaki Muadili Denetim Mercilerine Mutabakat Zabıtları Çerçevesinde Bilgi Vermesi.....	95
b) Kredi Kuruluşları İle Finans Kuruluşlarının Bank. K. 73/IV Hükümü Uyarınca Bilgi Alışverişinde Bulunması.....	96

c) Sır Niteliğindeki Bilgi ve Belgeleri Kanunen İstemeye Yetkili Kılınan Kurum ve Kuruluşlara Banka Sırrının Verilmesini Gerektiren Haller	99
aa) Genel Olarak	99
bb) Bankalardan Bilgi ve Belge İstenmesiyle İlgili Başlıca Yasal Düzenlemeler	102
aaa) Anayasa Mahkemesi'nin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun.....	102
bbb) Askeri Hâkimler Kanunu	102
ccc) Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Hakkında Kanun.....	103
ççç) Bankacılık Kanunu	103
ddd) Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun	104
eee) Ceza Muhakemesi Kanunu	104
fff) Devlet Denetleme Kurulu Kurulması Hakkında Kanun.....	105
ggg) Devlet Personel Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında KHK.....	105
ğğğ) Devlet Planlama Teşkilatı Kuruluş ve Görevleri Hakkında KHK.....	105
hhh) Gümrük Müsteşarlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK	106
ııı) Hâkimler ve Savcılar Kanunu.....	106
iii) Hazine Müsteşarlığı İle Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun.....	106
jjj) Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu	107
kkk) İş Kanunu	107
lll) Maliye Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK	107
mmm) Rekabetin Korunması Hakkında Kanun	108
nnn) Seferberlik ve Savaş Hali Kanunu	108
ooo) Sermaye Piyasası Kanunu	108
ööö) Sıkıyönetim Kanunu	109
ppp) Sigorta Murakabe Kanunu	109
rrr) Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu.....	109
sss) Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun	110
şşş)Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Kanunu.....	111
ttt) Türkiye İstatistik Kurumu Kanunu	112
uuu) Türkiye İş Kurumu Kanunu	113
üüü) Vergi Usul Kanunu	113
3) SerPK ve Kamuyu Aydınlatma İlkesi Bakımından Yükümlülüğün İhlalini Oluşturmayan Haller.....	114
4) Ticarî Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı'ndaki Düzenlemeler Bakımından Yükümlülüğün İhlalini Oluşturmayan Haller.....	115

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
BANKA SIRRINI SAKLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNE AYKIRI
DAVRANIŞTAN DOĞAN SORUMLULUK

A) HUKUKÎ SORUMLULUK.....	120
1) Genel Olarak	120
2) Sorumluluk Sebepleri	121
a) Sözleşme İlişkisinden Doğan Sorumluluk	121
aa) Sözleşme Öncesi Sorumluluk.....	122
bb) Sözleşmenin İfasında Sorumluluk	123
cc) Sözleşme Sonrası Sorumluluk.....	126
b) Haksız Fiil Sorumluluğu.....	127
3) Yükümlülüğün İhlali Halinde Açılabilir Davalar	128
a) Davanın Tarafları.....	128
aa) Davacı	128
bb) Davalı.....	128
b) Açılabilir Davalar	130
aa) Tespit Davası.....	130
bb) Müdahalenin Men'i Davası.....	130
cc)Yükümlülüğün İhlali İle Oluşan Maddi Durumun Ortadan Kaldırılması Davası.....	131
dd) Maddi ve Manevi Tazminat Davası	132
aaa) Maddi Tazminat Davası.....	132
bbb) Manevi Tazminat Davası	133
B) CEZAÎ SORUMLULUK.....	135
1) Banka Sırrının Açıklanması Suçu	135
a) Suçun Konusu.....	136
b) Suçun Faili.....	137
aa) Kurul Başkan ve Üyeleri İle Kurum Personeli, Fon Kurulu Başkan ve Üyeleri İle Fon Personeli, Kurum'un Dışarıdan Destek Hizmeti Aldığı Kişi ve Kuruluşlar İle Bunların Çalışanları	138

bb) Bankaların Ortakları, Yönetim Kurulu Üyeleri, Mensupları, Bunlar Adına Hareket Eden Kişiler İle Görevlileri, Bankaların Destek Hizmeti Aldığı Kuruluş ve Çalışanları.....	139
cc) Üçüncü Kişiler	140
c) Suçun Unsurları	141
aa) Maddi Unsur.....	141
bb) Manevi Unsur	144
cc) Yasallık Unsuru.....	145
çç) Hukuka Aykırılık.....	146
ç) Suçun Soruşturma ve Kovuşturma Usulleri.....	146
aa) Suçun Soruşturma Usulleri.....	146
bb) Suçun Kovuşturma Usulleri.....	151
2) Banka Sırrının Açıklanması Suçuna İlişkin Cezai Hükümler	153
a) Bank. K.'daki Düzenlemeler.....	153
b) TCK'daki Düzenlemeler.....	155
c) Mevzuattaki İlgili Diğer Düzenlemeler	156
aa) Merkez Bankası Kanunu'ndaki Düzenlemeler.....	156
bb) SerPK'daki Düzenlemeler	157
cc) TTK'daki Düzenlemeler.....	160
SONUÇ	162
ÖZET	174
ABSTRACT	176

BİBLİYOGRAFYA

AKIN, Murat Yusuf: Şirketler Hukukunda ve Özellikle AŞ'lerde Pay Sahibinin Sadakat Borcu, İMKB Yayınları, İstanbul 2002

AKİPEK, Jale/AKINTÜRK, Turgut: Türk Medeni Hukuku-Şahsın Hukuku, Ankara 1996

ALICI, Yaşar: Bankacılık Kanunu Şerhi, Beta Yayınları, İstanbul 2007

ALTOP, Atilla: Türk, İsviçre, Alman Hukuklarında Bankaların Verdikleri Banka Bilgilerinden Dolayı Hukuki Sorumlulukları, Filiz Kitapevi, İstanbul 1996

ANSAY, Tuğrul: Anonim Ortaklıklar ve Mahkeme Uygulaması, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C.XXVII S.1-2 s.118-138, Ankara 1970

ANSAY, Tuğrul: Çağdaş Anonim Şirketlerin Sorunları ve Türk Anonim Şirketleri, Ankara 1971

ANSAY, Tuğrul: Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 1982

ARKAN, Sabih: Ticari İşletme Hukuku, BTHAE Yayınları, Ankara 2001

ATABEK, Reşat: Banka Sırrı, BATİDER C.XI S.4 s.95-117, Aralık 1982

ATASAGUN, Yusuf Saim: Bankalar Birliği Hakkında Düşünceler, Ankara 1956

AYTAÇ, Zühtü: Anonim Ortaklık Denetçilerinin Sır Saklama Yükümlülüğü, BATİDER C.X S.1 s.177-218, Haziran 1979

AYTAÇ, Zühtü: Sermaye Piyasası Hukuku ve Hisse Senetleri, BTHAE Yayınları, Ankara 1988

BATTAL, Ahmet: Bankalarla Karşılaştırmalı Olarak Hukuki Yönden Özel Finans Kurumları, Ankara 1999

BATTAL, Ahmet: Güven Kurumu Nitelendirmesi Işığında Bankaların Hukuki Sorumluluğu, BTHAE Yayınları, Ankara 2001

BATTAL, Ahmet: Bankalar Kanunu Şerhi (Sorularla Banka Hukuku), Gazi Kitapevi, Nisan 2004

BATTAL, Ahmet: Bankacılık Kanunu Şerhi (5411 Sayılı Kanun Ve Açıklaması), Ankara 2007

BERZEK, Ayşe Nur: Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri, İstanbul 2007

BİLGE, Mehmet Emin: Ticari Sırların Korunması, Ankara 2005

CANDAN, Hasan/ ÖZÜN, Alper: Bankalarda Risk Yönetimi ve BASEL II, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ekim 2006

CENTEL, Nur: Türk Ceza Hukukuna Giriş, İstanbul 2002

CRAIG, Paul/DE BURCA, Grainne: EU Law Text, Cases and Materials, Oxford University Press Inc. , New York/USA

ÇEVİK, Orhan Nuri: Uygulamada Şirketler Hukuku, Yetkin Kitapevi, Ankara 2002

DASSESE/ ISAACS: EEC Banking Law, Lloyds of London Press, London 1980

DOĞANAY, İsmail: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Ankara 1990

DOĞANAY, İsmail: Bankaların İstihdam Ettiği Memurlarının Haksız Eylemlerinden Dolayı Mevduat Sahiplerine Karşı Hukuki Sorumluluğu, XIII. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu s.204–222, Ankara 1996

DOĞANAY, İsmail: Bankalardaki Mevduat Hesabından Kısmen Para Çekilirken ve Hesap Kapatılırken, Bankaların Göstermek Yükümlülüğünde Oldukları Özen Borcu, BATİDER C.XVII S.4 s.25–31, Aralık 1992

DONAY, Süheyl: Meslek Sırrının Açıklanması Suçu, 1978

EKİCİ, Akın: Bankacılık Mevzuatı Kapsamında Banka ve Müşteri Sırrı, Bankacılar Dergisi S.63 Y.2007 s.51–70

EREM, Faruk/ALTIOK, Akın/TANDOĞAN, Haluk: Bankalar Kanunu Şerhi, BTHAE Yayınları, Ankara 1975

EREN, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler C.1, İstanbul 1998

EREN, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler C.2, İstanbul 1999

ERİŞ, Gönen: Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 1995

ERMAN, Sahir: Bankacılık Suçları, İstanbul 1984

EYÜPGİLLER, Servet: Bankalar Kanunu Şerhi, TBB Yayınları, Ankara 1981

FOSTER, Major B./RODGERS, Rodney/BOGEN, Jules I./NDLER, Marcus: Money and Banking, New York Prentice-Hall Inc.

FUNK, Carl: Banks and The Uniform Commercial Code, Pennsylvania 1984

GÖREN, Ömer: Finansman Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara 2008

GÜNAL, Vural: Sermaye Piyasası Hukuku Esasları, GÜ Yayınları No:48 GÜ Hukuk Yayınları No:33, İstanbul 2007

GÜNER, Semih: Sır Saklama Yükümlülüğü, Ankara Barosu Dergisi S:2000/3 s.43–53

GÜVEN, Çiğdem: Banka ve Müşteri Sırrının Korunması ve Ülke Uygulamaları, BDDK Uzmanlık Tezi, Ankara 2004

HELVACI, Mehmet: Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul 2001

İÇEL, Kayıhan/SOKULLU, Füsun/ÖZGENÇ, İzzet/SÖZÜER, Adem/MAHMUTOĞLU, Fatih S./ÜNVER, Yener: Suç Teorisi, Suç Kavramına İlişkin Genel Bilgiler, Suçun Yapısal Unsurları, Suçun Özel Oluşum Biçimleri, Beta Yayınları, İstanbul 2004.

İHTİYAR, Mustafa: Sermaye Piyasası Hukukunda Kamuyu Aydınlatma İlkesi, Beta Yayınları, 2006

İMREGÜN, Oğuz: Anonim Ortaklıklar, İstanbul 1989

İNAN, Ali Naim: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 1981

KABAALİOĞLU, Haluk: Sermaye Piyasasında Kamuyu Aydınlatma İlkesi, İstanbul 1985

KABAALİOĞLU, Haluk: Türk Hukukunda ve Mukayeseli Hukukta Finansal Bilgi Alma Hakkı, MED, S.21–22 Y.6 (Ağustos- Kasım 1980) s.25 vd.

KANDİLLER, Rıza: Banka Hukuku ve Bankalar Kanunumuzun Başlıca Hükümleri, Ocak 1986

KAPLAN, İbrahim: Banka Sözleşmesinin Yorumu ve Tamamlanması, BATİDER C.XIV S.2 s.1–24, Aralık 1987

KAPLAN, İbrahim: Banka Gizliliği- Bankanın Sır Saklama Borcu, BATİDER C.XV S.4 s.3–22, Aralık 1990

KAPLAN, İbrahim: Bankanın Hukuki Sorumluluğu, Prof. Dr. Haluk Tandoğan Hatırasına Armağan s.445–460, Ankara 1990

KAPLAN, İbrahim: Banka Standart Sözleşmeleri ve Banka Genel İşlem Şartları, BATİDER C.XVI S.2 s.49–89, Aralık 1991

KAPLAN, İbrahim: Banka İdare Meclisi Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, XI. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu s.117–166, Ankara 1994

KAPLAN, İbrahim: Banka Sözleşmeleri Hukuku Cilt 1, Ankara 1996

KAPLAN, İbrahim: Bankaların Gözetimi, Denetimi ve Hukuki Sorumluluk, BATİDER C.XXIII S.3 s.3–29, Haziran 2006

KARACAN, Ali İhsan: Bankacılık Hukuku C.1, Bankacılık Kurumları Hukuku, İstanbul 1987

KARASU, Rauf: Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Üyelik Sıfatı Sona Erdikten Sonra Şirketle Rekabet Yasağı, Rekabet Dergisi S.20 s.3–17, Ekim-Kasım-Aralık 2004

KARASU, Rauf: Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, BATİDER C.XXIII S.2 s.71–114, Aralık 2005

KARAYALÇIN, Yaşar: Muhasebe Hukuku Kavramlar-İlkeler-Başlıca Sorunlar-Yeni Gelişmeler, Ankara 1988

KAYA, Aslan: Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, BTHAE Yayınları, Ankara 2001

KOSTAKOĞLU, Cengiz: Banka Kredi Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklar ve Akredetif, İstanbul 2003

MAKALE; Medya ve Hukuk: Basın Özgürlüğü ve Sınırları

MOROĞLU, Erdoğan: Notlu-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, İstanbul 1999

NEATE, Francis/MC CORMICK, Roger: Bank Confidentiality, IBA Butterworths 1990

NOMER, Füsun: Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü, İstanbul 1998

OĞUZMAN, Kemal/ÖZ, Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1995

ÖZGENÇ, İzzet: Türk Ceza Kanunu, Gazi Şerhi (Genel Hükümler), Adalet Bakanlığı Yayını, Ankara 2006

ÖZSUNAY, Ergun: Bankacılık Yönünden Medeni Hukuk Kuralları, TBB Yayınları, İstanbul 1978

PASLI, Ali: Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi (Corporate Governance), Beta Yayınları, İstanbul 2004

- PETERSON, Monica:** International Bank Secrecy (Editör: Denis Campell), London 1992
- POROY, Reha:** Bankaların Ortakları ve Mensupları İle İlişkileri, Bankalar ve 70 Sayılı KHK Sempozyumu, Ankara 1984
- PULAŞLI, Hasan:** Şirketler Hukuku, Nobel Kitapevi, İstanbul 2001
- POROY, Reha:** Ticari İşletme Hukuku, Beta Yayınları, İstanbul 1984
- REİSOĞLU, Seza:** Bankalar Kanunu Şerhi, Ankara 2000
- REİSOĞLU, Seza:** Bankacılık Kanunu Şerhi Cilt I, Ankara 2007
- REİSOĞLU, Seza:** Bankacılık Kanunu Şerhi Cilt II, Ankara 2007
- SAVAŞ, Fatma Burcu:** Pay Sahiplerinin Anonim Şirkete Karşı Sadakat Yükümlülüğü, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan I. Cilt s.489-507, Vedat Kitapçılık, 2007
- SAYAR, A. R. Zafer:** Bankaların Halka Açılması ve Banka Yatırımcılarının Korunması, Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları No:146, Aralık 2003
- SHELDON, H. P. :** The Practice and Law of Banking, MacDonald and Evans, London 1958
- SÖZÜER, Adem:** Yeni Bankacılık Kanununda Suçlar ve Yaptırımlar, Hukuki Perspektifler Dergisi S.5, Aralık 2005
- ŞAHİN, Güzin:** Halka Açık Anonim Ortaklıkların Ortaklık Yapısı Değişikliklerinde Kamuyu Aydınlatma, Mali Pusula Dergisi, Mayıs 2007
- TANDOĞAN, Haluk:** Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri C. 1/1, İstanbul 1990

TANDOĞAN, Haluk: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri C. 1/2, İstanbul 1992

TANÖR, Reha: Türk Sermaye Piyasası Hukuku C.I, İstanbul 1999

TANÖR, Reha: Türk Sermaye Piyasası Hukuku C.II, İstanbul 2000

TANÖR, Reha: Sermaye Piyasası Kanunu'nun Kamunun Aydınlatılmasına İlişkin Düzenlemeleri ve Bunların Bankalar Kanununa Tabi Kuruluşlara Uygulanabilirliği, Oğuzman'a Armağan, Galatasaray Üniversitesi Dergisi 2002 S.1 s.661–698

TAŞÇIOĞLU, Abdullah: Cumhuriyet Dönemi Bankalar Kanunu ve İlgili Yasal Düzenlemeler, Türkiye Bankalar Birliği Prof. Dr. Seza Reisoğlu'na Armağan, İstanbul 1998

TAŞDELEN, Servet: 4491, 4672 ve 4743 Sayılı Yasalarla Değişik Bankalar Kanunu Şerhi, Ankara 2002

TAŞDELEN, Servet: Bankacılık Kanunu Şerhi, Ankara 2006

TEKİNALP, Ünal: Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri, İstanbul 1979

TEKİNALP, Ünal: Sermaye Piyasası Hukukun Esasları, İstanbul 1982

TEKİNALP, Ünal: Banka Hukukun Esasları, İstanbul 1988

TEKİNALP, Ünal/POROY, Reha/ÇAMOĞLU, Ersin: Ortaklar ve Kooperatifler Hukuku, İstanbul 2000

TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU, Ersin: Açıklamalı, Notlu ve Karşılaştırmalı Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, İstanbul 2000

- TEKİNAY, Selahattin Sulhi/AKMAN, Sermet/BURCUOĞLU, Haluk/ALTOP, Atilla:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1993
- TİKVEŞ, Özkan:** Bankalar Kanunu ve SPK Şerhi, İstanbul 1982
- TOKSÖZ, Nurettin Hüsnü:** Bankacılığın Genel İlkeleri, Ankara 1976
- TOROSLU, Nevzat:** Ceza Muhakemesi Hukuku, Savaş Yayınevi, Ankara 1999
- TUNCER, Selahattin:** Türkiye’de Sermaye Piyasası (Teori ve Uygulama), İstanbul 1985
- TUNÇOMAĞ, Kenan:** Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler C.1, İstanbul 1976
- TURANBOY, Asuman:** Insider Muameleleri (Şirkete Ait Gizli Bilginin Kullanılması), BTHAE Yayınları, Ankara 1990
- TURANBOY, Asuman:** Halka Açık Banka ve Hissedarın Korunması, Ankara 2002
- TURANBOY, Asuman:** Ticari Sır, Prof Dr. Tuğrul Ansay’a Armağan s.349–369, Ankara 2006
- TURNER, Amedee E. :** The Law of Trade Secrets, London Sweet&Maxwell Limited 1962
- TÜRKİYE BANKALAR BİRLİĞİ:** Avrupa Birliği’nde Banka ve Müşteri Sırrı Hakkında Düzenlemeler, Bankacılar Dergisi S.46 Y.2003 s.38–58
- TÜRKİYE BANKALAR BİRLİĞİ:** 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu Cilt I, Şubat 2006
- TÜRKİYE BANKALAR BİRLİĞİ:** 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu Cilt II, Şubat 2006

UYGUR, Turgut: Borçlar Kanunu Genel Hükümler C.1, Ankara 1990

ÜNAL, Oğuz Kürşat: Halka Açık Anonim Ortaklık, Ankara 1999

ÜNAL, Oğuz Kürşat: Sermaye Piyasası Hukuku ve Mevzuatı, Ankara 2005

VURAL, Güven: Türk Banka Hukuku, Ankara 1991

YANLI, Veliye: Sermaye Piyasası Hukuku Çerçevesinde Bilgiye Dayalı Manipülasyon Suçları, BATİDER C.XXII S.4 s.23–44, Aralık 2004

YANLI, Veliye: Sermaye Piyasası Hukuku Çerçevesinde Halka Açık Anonim Şirketler ve Kamunun Aydınlatılması, Beta Yayınları, İstanbul 2005

YANLI, Veliye: Kamuyu Aydınlatma Açısından Sermaye Piyasası Kurulu Kurumsal Yönetim İlkelerinin Değerlendirilmesi, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan II. Cilt s.1581-1595, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007

YASAMAN, Hamdi: Menkul Kıymetler Borsası Hukuku, İstanbul 1992

YASAMAN, Hamdi: Banka Hukuku İle İlgili Makaleler, Hukuki Mütalaalar, Bilirkişi Raporları, İstanbul 2005

YAVUZ, Cevdet: Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, İstanbul 1997

YİĞİT, Uğur: Bankacılık Suçları, İstanbul Ağustos 2006

YÜKSEL Ali Sait/YÜKSEL Aslı/YÜKSEL Ülkü: Bankacılık Hukuku ve İşletmesi, İstanbul 2004

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AŞ	: Anonim Şirket
aşa.	: aşığıda
B.	: Baskı
Bank. K.	: Bankacılık Kanunu
BATİDER	: Bankacılık Ve Ticaret Hukuku Dergisi
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BK	: Borçlar Kanunu
Bkz.	: Bakınız
BTHAE	: Bankacılık Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü
C.	: Cilt
CD	: Ceza Dairesi
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
DDK	: Devlet Denetleme Kurulu
E.	: Esas
f.	: fıkra
Fon	: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
GÜ	: Galatasaray Üniversitesi
HD	: Hukuk Dairesi
HUMK	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
IBA	: International Bar Association

Inc.	: Incorporation
İMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
K.	: Karar
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
Kurul	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
Kurum	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
m.	: Madde
MK	: Medeni Kanun
MKK	: Merkezi Kayıt Kuruluşu
MÖ	: Milattan Önce
No	: Numara
RG	: Resmi Gazete
S.	: Sayı
SerPK	: Sermaye Piyasası Kanunu
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
s.	: Sayfa
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
TBB	: Türkiye Bankalar Birliği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
TTKT	: Türk Ticaret Kanunu Tasarısı

vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
Y.	: Yıl
Yar.	: Yargıtay
YCGK	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
yuk.	: Yukarıda

GİRİŞ

Çağdaş yaşamın ve gelişen ekonomik yapının temel direği olan banka, günlük yaşantımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Bankanın hayatımızda bu denli önemli bir konuma yükselmesinin başlıca nedeni, kamuoyu nezdinde yaratmış olduğu güven ve itibar duygusudur. Bireyler ve ticari işletmeler, bankaların iktisadi anlamda güçlü kurumlar olduğunu bilir ve paralarını ve/veya buna benzer kıymetli varlıklarını bankalar aracılığıyla değerlendirirler. Banka, kendisine güven duymak suretiyle yatırımlarını değerlendiren kişiler hakkında sır niteliğinde birçok bilgi/belgeye sahip olur ve sahip olduğu bu bilgi ve belgeleri gizli tutmakla yükümlüdür. Diğer yandan banka, kendi iç ilişki ve yapısına ait bir takım bilgi ve belgeleri de rakipleriyle rekabet edebilmek ve kamuoyunda yarattığı güven duygusunu zedelememek için sır olarak muhafaza etmek mecburiyetindedir. Tüm bu sebeplerden dolayı bankalarda sır kavramı, özel olarak incelenmesi gereken önemli bir konudur.

Banka sırrı, geniş anlamda banka sırrı ve dar anlamda banka sırrı olmak üzere ikiye ayrılır. Geniş anlamda banka sırrı; hem müşteri sırlarını hem de bankanın kendisine ait sırları kapsamaktadır. Dar anlamda banka sırrı ise sadece bankanın kendisine ait sırları içermekte; banka müşterilerinin sırlarını içermemektedir. Tezimizde, dar anlamda banka sırrı olarak nitelendirilen, bankanın kendisine ait sırları incelenecektir.

Tezin birinci bölümünde; sır kavramının genel bir tanımına yer verildikten sonra sır kavramının niteliği ve unsurları üzerinde durulacaktır. Daha sonra banka kavramı ve sır kavramının bankalar yönünden özellik arz eden tezahürleri başlığı altında; banka

kavramının tarihsel gelişimi ve tanımı, 5411 sayılı Bank. K. uyarınca öngörülen banka tipleri, bankaların önemi ve işlevleri açıklanacaktır. Bu bölümde son olarak sır kavramının bankalar yönünden özellik arz eden türleri olan banka sırrı, müşteri sırrı, meslek sırrı, ticari sır ve şirket sırrı kavramları karşılaştırmalı olarak incelenecektir.

Tezimizin ikinci bölümünde; kapsam yönünden banka sırrı kavramı ve banka sırrını saklama yükümlülüğü incelenecektir. Bu bölümde yabancı hukuklardaki (Alman hukuku, İsviçre hukuku, Amerika Birleşik Devletleri hukuku, Avrupa Birliği hukuku) ve Türk hukukundaki (bankacılık mevzuatı, TTK, sermaye piyasası mevzuatı, Ticarî Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı) düzenlemeler; banka sırrı, sırrın kapsamı ve mevzuattaki ilgili kavramlar açısından (pay sahipliğinden doğan bilgi alma hakkı, kamuyu aydınlatma ilkesi vb...) ayrıntılı olarak incelenecektir. Bu bölümün sonunda banka sırrını saklama yükümlülüğü ve sırrı saklama yükümlülüğünün ihlali sayılmayacak haller ele alınacaktır.

Tezimizin üçüncü ve son bölümünde ise “banka sırrını saklama yükümlülüğüne aykırı davranıştan doğan sorumluluk” başlığı altında; yükümlülüğünün ihlalinin hukuki ve cezai sonuçları incelenecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

SIR KAVRAMI VE BANKA SIRRININ GENEL KAVRAM İÇERİSİNDEKİ YERİ

I) SIRRIN TANIMI

Sır kavramı, kelime kökü olarak Arapça “sirr” kelimesinden gelmektedir. Türk Dil Kurumu, sırrı, “varlığı veya bazı yönleri açığa vurulmak istenmeyen, gizli kalan, gizli tutulan şey” şeklinde tanımlamaktadır.¹ Çok yönlü bir nitelik taşıyan sır kavramı, farklı kültürlerde, farklı sosyal gruplarda hatta kişiden kişiye farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Sır kavramının kişinin mahremiyet alanı ile yakından ilişkili olması bu farklılaşmanın başlıca sebebidir.

Kişilerin giz alanını belirlemek için, bilimsel eserlerde kişinin yaşam alanı üçe ayrılarak ele alınmıştır. Bunlardan ilki; kişilerin “birey” olmalarının sonucu olarak sosyalleşme ihtiyaçlarını giderdikleri “ortak yaşam alanı”dır.² Bu yaşam alanının giz tarafı yoktur. İkinci yaşam alanı ise, kişinin “özel yaşam alanı”dır. Kişinin yakın çevresi

---

¹ Bkz. www.tdk.gov.tr (03.04.2006).

² GÜNER, Semih: Sır Saklama Yükümlülüğü, Ankara Barosu Dergisi 2000/3, s.44.

ile paylaştığı bu alan, belirli bir ortamda özelleştiği için korunan bir alandır.³ Üçüncü ve son yaşam alanı ise kişinin “gizli yaşam alanı”dır. Birey toplumla paylaşmak istemediği, kendisine sakladığı her türlü “şeyi” bu alanda muhafaza eder. İşte sır kavramı da bireylerin diğer bireylerle paylaşmak istemediği her türlü “şeyi” ifade eder.

Sır kavramının ortak kabul görmüş bir tanımını yapmak oldukça güçtür. Öğretide en çok kabul gören tanım ise şu şekildedir; “Sır; kişinin özel yaşamına dâhil, gizli, yani aleni olmayan daha önceden bilinmeyen, sadece belirli yakın şahıslar tarafından bilinen ve sahibinin de açıklanmamasında yarar gördüğü saklı tutulması gereken, maddi ve manevi değerleriyle ilgili olaylar, davranışlar ve işlemlerdir”.⁴ Görüldüğü üzere sır, birey tarafından çizilen gizlilik sınırına göre ifade edilebilen; sübjektif nitelikte her türlü olay, davranış ve işlemdir.

II) SIRRIN NİTELİĞİ

Sırrı, ne bir bilgi ne de bir fiil olarak nitelendirmek mümkündür.⁵ Sır şeylere veya olaylara ilişkin bilgi ile belirli bir süje arasındaki ilişkidir.⁶ Bir başka ifade ile sır, açıklanması istenmeyen gizli bilgidir.⁷

---

³ GÜNER, s.44.

⁴ KAPLAN, İbrahim: Banka Gizliliği-Bankanın Sır Saklama Borcu, BATİDER C.XV S.4, Aralık 1990, s.3; ALICI, Yaşar: Bankacılık Kanunu Şerhi, Beta Yayınları, İstanbul 2007, s.791; EREM, Faruk/ALTIOK, Akın/TANDOĞAN, Haluk: Bankalar Kanunu Şerhi, BTHAE Yayınları, Ankara 1975, s.328; BİLGE, Mehmet Emin: Ticari Sırların Korunması, Ankara 2005, s.19.

⁵ Medya ve Hukuk: Basın Özgürlüğü ve Sınırı, s.71.

⁶ Medya ve Hukuk, s.71.

⁷ BATTAL, Ahmet: Güven Kurumu Nitelendirmesi Işığında Bankaların Hukuki Sorumluluğu, BTHAE Yayınları Ankara 2001, s.210.

Sır, niteliği gereği iki yönlü bir özellik gösterir. Bir yönüyle sır sahibi kendisine başkalarının etkilerinden uzak, bağımsız ve özgür bir egemenlik alanı yaratmakta ve üçüncü kişilerin sırrını öğrenmesini, yaymasını, kullanmasını engelleme hakkına sahip olmakta; diğer yönüyle bu hakka saygı gösterilmesini, kişisel değerlerine dokunulmamasını herkesten isteme yetkisine sahip olmaktadır.⁸ Diğer yandan üçüncü kişiler de, sır sahibinin giz alanına saygı gösterme ve bu alana müdahale etmeme yükümlülüğü altındadır. Kendisine sır sahibinin giz alanına dâhil bir bilgi aktarılan kimsenin, bu bilgiyi gizlemesi ve bir başkasına aktarmaması beklenir. Sır niteliğindeki “şey”lere vakıf olan üçüncü kişilerin, bu gizliliğe riayet etmesi genel bir davranış yükümlüdür.

Sır olarak nitelendirilen “şey”in; başkalarınca bilinmemesi; aleniyet kazanmaması sır kavramının objektif ögesini oluşturur.⁹ Bunun yanında; sır sahibinin sır olarak nitelendirilen şeyin başkalarınca öğrenilmemesine yönelik istemi de kavramın subjektif ögesidir.¹⁰

III) SIR KAVRAMININ UNSURLARI

Sır olarak nitelendirilen “şey”lerin birtakım unsurlar taşıması gerekmektedir. Söz konusu unsurlar birbirleriyle yakın ilişki içerisinde olup, sır kavramının sınırlarını çizmek açısından büyük önem arz etmektedir. Bu unsurlar; gerçeklik, bilinmezlik, gizli tutma iradesi ve sırrın saklanması hukuki yarar bulunmasıdır.

---

⁸ Medya ve Hukuk, s.71; GÜNER, s.43.

⁹ GÜNER, s.44.

¹⁰ GÜNER, s.44.

A) Gerçeklik

Kural olarak tüm gerçek olay, bilgi, belge, fikir, görüş, iş ve işlemler sır kavramının kapsamına girer.¹¹ Gerçeklikten uzak, hayal ürünü ve bu nedenle de hiçbir önem arz etmeyen “şey”lerin sır olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Yanlış bilgilerin sır olarak saklanması sır sahibinin herhangi bir yararı mevcut olmadığından bu tip bilgilerin de sır olarak kabul edilmesi mümkün değildir.¹² Ancak yanlış bilgi ile negatif sır kavramlarının birbirine karıştırılmaması gerekir. Sır sahibinin uzun çalışmalar sonucu elde etmiş olduğu bilgiler istenilen sonucu vermiyor olsa dahi negatif sır niteliğindedir ve sır olarak korunmalıdır. Negatif sırrın yanlış bilgiden en önemli farkı içeriğinin doğru olması ve sır sahibinin korunmaya değer menfaati olmasıdır.¹³ Sır sahibinin uzun çalışmalar sonucu istenilen sonucu elde edemediği rakipleri tarafından öğrenilirse; rakipleri aynı çalışmalarını yapmaktan kaçınırlar ve kendilerine avantaj sağlarlar. Bu nedenle negatif sırların da sırrı öğrenen kişiler tarafından korunması gerekmektedir. Bir kişinin somut olarak var olmamasına rağmen, fikir dünyasında oluşturduğu yaratıcı düşünceler ve planlar da sır olarak nitelendirilebilir.

B) Bilinmezlik

Bilinmezlik unsuru sır kavramının objektif ögesini oluşturmaktadır.¹⁴ Sadece bilinmeyen hususların sır olacağı kuşkusuzdur.¹⁵ Herkes tarafından bilinen (genel bilgi),

---

¹¹ **AYTAÇ, Zühtü:** Anonim Ortaklık Denetçilerinin Sır Saklama Yükümlülüğü, BATİDER C.X S.1, Haziran 1979, s.184.

¹² **BİLGE**, s.16.

¹³ **BİLGE**, s.17.

¹⁴ **GÜNER**, s.44; **EKİCİ, Akın:** Bankacılık Mevzuatı Kapsamında Banka ve Müşteri Sırrı, Bankacılar Dergisi S.63 Y.2007, s.53.

¹⁵ **AYTAÇ**, s.184.

kamuoyuna herhangi bir şekilde yansımış ve alenileşmiş “şey”lerin (kamuya açık bilgi) sır olarak kabul edilmesi mümkün değildir.¹⁶ Ancak bir “şey”in sır niteliğine sahip olabilmesi için hiç kimse tarafından bilinmeme şeklinde mutlak bir nitelik taşımaya gerek yoktur.¹⁷ Önemli olan sır olarak saklanması istenen “şey”lerin, genel olarak bilinmemesi, kolayca ulaşılamaması ve kontrolsüz olarak yayılmamasıdır.¹⁸

Bilinmezlik unsuru; sır sahibinin sırrını paylaşmak istemediği kişilerin veya kurumların bu sırrı öğrenmemesidir. Bir sırrın dar bir çevre içerisinde belirli kişiler tarafından sır sahibinin rızasıyla veya rızası dışında bilinmesi o “şey”in sır olma özelliğini ortadan kaldırmaz. Sır niteliğindeki bilgi, sırrı saklamakla yükümlü olanlar tarafından tespit edilebilir kapalı bir çevreyi aşacak şekilde açıklanmamalıdır.¹⁹

C) Gizli Tutma İradesi

Gizli tutma iradesi, sır sahibinin sırrın açıklanmaması ve üçüncü kişilerce öğrenilmemesi yönündeki iradesidir.²⁰ Gizli tutma iradesi sır kavramının subjektif ögesini oluşturmaktadır.²¹ Sır sahibi, sır olarak sakladığı “şey”leri kendisi üçüncü kişilere açıklarsa, açıklamada bulunulmasına muvafakat ederse veya açıklanmasını talep ederse sır sahibinin bu hususu gizli tutma iradesine sahip olduğundan bahsedilemez.²²

---

¹⁶ **AYTAÇ**, s.184; **GÜNER**, s.44; **BİLGE**, s.19.

¹⁷ **AYTAÇ**, s.184; **BİLGE**, s.23.

¹⁸ **Medya ve Hukuk**, s.72; **BİLGE**, s.25.

¹⁹ **BİLGE**, s.24.

²⁰ **AYTAÇ**, s.184; **GÜNER**, s.44; **Medya ve Hukuk**, s.71.

²¹ **GÜNER**, s.44; **EKİCİ**, s.53; **BİLGE**, s.26.

²² **ATABEK, Reşat**: Banka Sırrı, **BATİDER C.XI S.4**, Aralık 1982, s.95 vd. ; **Medya ve Hukuk**, s.72.

Bunun yanında toplumun geniş bir kesimi tarafından bilinir hale gelmiş ve alenilemiş hususlar bakımından da sır sahibinin gizli tutma iradesinin herhangi bir önemi kalmamaktadır. Kişinin bir takım kimselerle sırrını paylaşması veya rızası dışında sırrın zorla veya hile ile öğrenilmesi sır sahibinin sırrı gizli tutma iradesini ortadan kaldırmaz. Kişinin sır olarak saklı tutulmasını istediği ve bu nedenle birtakım kimseler hariç paylaşmaktan imtina ettiği her türlü “şey” sır niteliğine sahiptir.

Ç) Sırrın Saklanmasında Hukuki Bir Yarar Bulunması

Sır sahibi kişinin, söz konusu “şey”in sır olarak saklanmasında, açıklanmamasında, yayılmamasında veya kullanılmamasında hukuki bir yararı mevcut olmalıdır.²³ Bir “şey”in sır olduğunu iddia eden kişinin, bu “şey”le ilgisini ve neden sır olarak saklanması gerektiğini ortaya koyması gerekmektedir.²⁴ Aksi takdirde kötü niyetli kişiler keyfi olarak, istedikleri her şeyi sır perdesi arkasına saklayarak hukuka aykırı işlemlerini gizleyebilirler. Bu nedenle sır olarak kabul edilecek “şey”in sır olarak kalmasında, sır sahibinin hukuki bir yararı mevcut olmalıdır. Daha doğrusu, bir şeyin sır olarak kalmasını isteyen kişinin, sırrın açıklanması halinde herhangi bir şekilde maddi veya manevi bir değerinin zarar görme ihtimali olmalıdır. Ancak sırrın açıklanması halinde zarar görecektir olan maddi veya manevi değer hayatın olağan akışına uygun, makul nitelikte olmalıdır. Eğer sır sahibi kişi; sırrın saklanmasını gerektiren hukuki yararını kanıtlayabilir ise, bu husus sır niteliği kazanır. Herkes tarafından bilinen veya

---

²³Medya ve Hukuk, s.72; AYTAC, s.184; BİLGE, s.27–30.

²⁴ AYTAC, s.184.

objektif olarak hiçbir önemi olmayan hususların sır olarak saklanması sır sahibinin herhangi bir hukuki yararı yoktur.

Görüldüğü üzere sır kavramını oluşturan unsurların hepsi birbirleriyle yakından ilişkili unsurlardır. Bilinmezlik, gerçeklik ve gizli tutma iradesi unsurlarına uygun düşmeyen “şey”lerin sır olarak saklanması hukuki yarar olamayacağı açıktır.²⁵

IV) BANKA KAVRAMI VE SIR KAVRAMININ BANKALAR YÖNÜNDEN ÖZELLİK ARZ EDEN TEZAHÜRLERİ

A) BANKA KAVRAMI

1) Tarihsel Gelişimi

Bankacılık, kökleri 33 asır öncesine dayanan bir ticari faaliyettir. İlk bankacılık işlemlerinin, MÖ 2000 yılında Babil’de tapınaklarda ve saraylarda başladığı söylenir.²⁶ Banka hukuku tarihçileri, tapınakların en güvenilir yerler olması nedeniyle birçok kimsenin değerli eşyalarını, para gibi kullanılan nesnelere, tapınaklara bıraktıklarını; bunlara tanrılara sunulan armağanların eklendiğini ve rahiplerin bu nesnelere ihtiyacı olanlara bazı güvencelerle ödünç olarak verdiklerini, daha sonra da hediyesi (faizi) ile birlikte geri aldıklarını ifade edip, faaliyeti bir çeşit ilkel bankacılık olarak nitelerler.

---

²⁵ YARGITAY 9. CD 19.04.1995 T. 1995/1732E. 1995/2785K. nolu kararında; “...Eğer bu çeşit bir malumat, neşir ve ifşa edildiği tarihte esasen daha evvel kamuoyunun malumu olmuş ve herkes tarafından bilinmekte bulunmuş ise ortak sır olma vasfını kaybeder ve onun gizli kalması gereken veya neşir ve ifşesi men olunan sır malumat olduğundan bahsolunamaz.” Görüldüğü üzere Yargıtay kararında da sır kavramını oluşturan unsurlar arasındaki sebep-sonuç ilişkisi ortaya konmuştur. Bilginin kamuoyuna sirayet etmesi ve herkes tarafından bilinir hale gelmesi üzerine bilinmezlik unsurunun ortadan kalktığı ve bu nedenle bu bilginin sır olarak değerlendirilmesinde ilgilinin herhangi bir hukuki yararı kalmadığı belirtilmiştir. İlgili Yargıtay kararı için bkz. www.kazanci.com (Kazancı İçtihat ve Mevzuat Bankası).

²⁶ BATTAL, Güven Kurumu, s.21; TEKİNALP, Ünal: Banka Hukukunun Esasları, İstanbul 1988, s.83.

Bankacılığın gelişmesini sağlayan “cambiale” mektubu, şehirlerarası ödemelerin nakitle yapılmasındaki riskler üzerine “güvenilen” bankacının (cambisor) ödeme emri/ödeme vaadi ile doğmuştur. “Cambiale”nin düzenlenmesine sebep, güvenlikten yoksunluk dolayısıyla bir siteden diğerine veya bir kentten ötekine para yollamanın veya beraberinde götürmenin tacir için çok tehlikeli olmasıdır. Bir yabancı site ya da kentte para ödemek isteyen tacir, kendi ülkesindeki para değişimi ile uğraşan “cambisor”’a başvurmakta ve gerekli parayı ona ödemekteyken, “cambisor” da tacire “cambiale”yi yazmaktaydı.²⁷

Bankerlik zamanla Avrupa’da iyice yaygınlaşmış ve kuşaktan kuşağa geçen bir aile mesleği haline gelmiştir. Piecerza, Siena, Lucca, Floransa ve özellikle Lombardia bankerleri büyük üne sahip hale gelmişlerdir. Hatta bugün bile senet ve emtia avansı kredisi “LOMBARD” işlemi diye anılmaktadır. Bankacılık bu dönemde bir takım darbelere de uğramıştır; borç alanlar arasında yer alan krallar ve devletler borç büyüdükçe emirnamelerle borçlarını sildirmiş, ailelerin malvarlıklarına el koymuşlardır.

Ailelerin bankacılığı kurumsallaştırması “BANKA”yı ortaya çıkarmıştır. Ortaçağda kurulan bankaların bazıları aile bankası kökeninden gelmişse de, bazıları devlet bankası veya benzeri niteliktedir. Kurum bankaya örnek olarak “Casa di San Giorgio (Cenova 1407)”, “Banco della Piazzzi di Rialto (Venedik 1587)”, “Banco Giro (Venedik 1617)” gösterilebilir. Daha sonra Amsterdam, Paris ve Hamburg başta olmak üzere çeşitli kentlerde bankalar açılmıştır. 18. yüzyıla ulaşıldığında bankalar bütün Avrupa’ya yayılmıştır.

---

²⁷ **BATTAL**, Güven Kurumu, s.21; **TEKİNALP**, Banka, s.30; **TOKSÖZ, Nurettin Hüsnü**: Bankacılığın Genel Esasları, Ankara 1976, s.1.

Ülkemizde Osmanlı döneminde faizle iş yapan kurumlara soğuk bakılması nedeniyle, bankalar azınlıklar tarafından işletilen diğer iktisadi işletmelerden farklı değerlendirilmemiştir.²⁸ Devlet, bankalarla muhatap olmamak için, bankaları paravan olarak kullanan Galata bankerleri ve benzeri ekonomik güç sahipleri ile muhatap olmayı tercih etmiştir. Bu nedenle Osmanlı döneminde bankacılık sektörü gelişmemiştir. Cumhuriyet dönemi ile Türkiye’de de bankalar, dünyada olduğu gibi, iktisadi hayatın merkezine yerleşmiş ve ekonomik hayatın asli referans kurumları haline gelmiştir.²⁹

2) Tanımı

Bankalar para ticareti yapan kuruluşlardır.³⁰ Bankalar, toplumda üretici ve tüketici sınıfında bulunan kimselerin, gelir ve gider durumları sonucu oluşan farklılıklar neticesinde, nakitlerini değerlendirmek istemeleri durumunda söz konusu nakitleri değerlendiren kurumlardır.³¹ Bankalar, halktan mevduat adı altında geri ödemek üzere topladığı paraları, kendi adı ve hesabına başkalarına kredi olarak veren, krediye aracılık eden finans kuruluşlarıdır.³² Söz konusu faaliyet, bankaların en önemli gelir kaynağıdır. Bankalar, para ihtiyacı olan ile para fazlasını değerlendirmek isteyenler arasında aracılık yapar; bu esnada kendisi parayı değerlendirmek suretiyle para kazanır.

---

²⁸ **BATTAL**, Güven Kurumu, s.22.

²⁹ **BATTAL**, Güven Kurumu, s.21.

³⁰ **KANDİLLER, Rıza**: Banka Hukuku ve Bankalar Kanunumuzun Başlıca Hükümleri, Ocak 1986, s.15–18.

³¹ **KANDİLLER**, s.16 vd.

³² **KAPLAN, İbrahim**: Banka Sözleşmeleri Hukuku Cilt 1, Ankara 1996, s.2 vd. ; **KAPLAN, İbrahim**: Bankaların Gözetimi, Denetimi ve Hukuki Sorumluluk, BATİDER C.XXIII S.3, Haziran 2006, s.8.

Cumhuriyet tarihinin ilk “banka kanunu”, Mevduatı Koruma Kanunu’dur.³³ Mevduat Koruma Kanunu bir “banka kanunu” olmamakla beraber; mevduat sahiplerini korumak amacıyla çıkarıldığından bankaları ilgilendiren bir kanundur.³⁴ Bu Kanun’a göre; ecnebi memleketlerde teşekkül etmiş olup, Türkiye’de şube açmak sureti ile faaliyette bulunan veya bundan sonra Türkiye’de şube açarak faaliyete geçecek olan “bankalar”ın bu Kanun hükümlerine tâbi olacağı belirtilmiştir. Bu Kanun’da “banka”nın tanımı yapılmamıştır.

1935 tarihli ikinci Bankalar Kanunu’nda³⁵ da banka tanımı yapılmamış ve Türk kanunlarına göre kurulmuş ve kurulacak bankalar ile ecnebi memleketlerde teşekkül etmiş olup Türkiye’de şube açmak sureti ile faaliyette bulunan veya bundan sonra Türkiye’de şube açarak faaliyete geçecek olan bankaların Kanun hükümlerine tâbi olacağı belirtilmiştir.

1958 yılındaki üçüncü Bankalar Kanunu da banka kavramını gerçek anlamda tanımlamamıştır.³⁶ Bu düzenlemeye göre milli banka; Türk kanunlarına göre teşekkül etmiş ve sermayesi Türk parası olarak konulmuş ve sermayesinin ekseriyeti ve idare ve murakabesi Türklere ait olan bankalara denir. Bankalar Kanunu’na İlişkin 70 sayılı KHK’da³⁷ ve 7129 Sayılı Bankalar Kanunu’nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin 31.8.1979 tarihli ve 28 sayılı KHK ile Bankalar Hakkında 22.7.1983 tarihli ve 70

---

³³ 2243 sayılı Kanun, RG. 05.06.1933, S.2419.

³⁴ **BATTAL, Ahmet:** Bankacılık Kanunu Şerhi (5411 Sayılı Kanun Ve Açıklaması) Ankara 2007, s.37.

³⁵ 2299 sayılı Kanun, RG. 09.06.1935, S.3325.

³⁶ 7129 sayılı Kanun, RG. 02.07.1958, S.9944.

³⁷ RG. 22.07.1983, S.18112 (2. Mükerrer).

sayılı KHK'nın Değiştirilerek Kabulü Hakkında 3182 sayılı Kanun'da³⁸ milli banka tanımını muhafaza edilmiştir.

4389 sayılı bir önceki Bankalar Kanunu'nun³⁹ 2. maddesi bankayı; "Banka adı altında Türkiye'de kurulan kuruluşlar ile yurtdışında kurulu bankaların Türkiye'deki şubelerini" ifade ettiğini belirtmiş ve bankalara ilişkin açık bir tanım vermekten kaçınmıştır.

Günümüze gelene kadar 5411 sayılı Bank. K.⁴⁰ dâhil bankalara ilişkin hiçbir kanunda "banka" tanımı yapılmamıştır. Bank. K.'da bankanın açık ve net bir tanımı yapılmamakla beraber; Kanun'un 3. maddesinde banka türleri sayılmış ve genel hatlarıyla açıklanmıştır.⁴¹ Kanun koyucu banka tanımının, bankaların uygulamada icra edecekleri bankacılık işlemleri ile ortaya çıkmasını amaçlamıştır.⁴² Bunun başlıca nedeni bankaların hızla gelişen ve değişen yapılarıdır. Bankalar her gün farklı bankacılık hizmetleri ile kamuoyunun karşısına çıkmakta ve faaliyet alanlarını genişletmektedirler. Bankacılık faaliyetleri hızla geliştiğinden ve değişik alanlara yayıldığından, bankacılık faaliyetlerinin hepsini kapsayacak bir "banka" tanımı yapmak oldukça güçtür.⁴³

Öğretide KAPLAN tarafından "banka" şu şekilde tanımlanmıştır; "*Banka, müşterilerinin tasarruf mevduatı olarak biriktirdikleri paraları toplayan (pasif*

---

³⁸ RG. 02.05.1985, S.18742.

³⁹ 4389 sayılı Kanun, RG. 23.06.1999, S.23734.

⁴⁰ 5411 sayılı Kanun, RG. 01.11.2005, S.25983.

⁴¹ **GÖREN, Ömer:** Finansman Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s.19.

⁴² **KAPLAN,** Bankaların Gözetimi, s.7.

⁴³ **KANDİLLER,** s.15.

bankacılık işlemleri), bunları faiz karşılığında diğer müşterilerine kredi ve ödünç olarak veren (aktif bankacılık işlemleri) Bankacılık Kanunu'na tabi ticari ve mali kuruluştur".⁴⁴

KAPLAN bu tanımda banka kavramını aktif ve pasif olarak ifa edilen bankacılık işlemleri aracılığıyla tanımlamıştır. Yine KAPLAN'a göre; *"Banka, kuruluş ve faaliyete geçmek için resmi izne tabi, hisse senetlerinin tamamı ada yazılı ve ödenmiş sermayesi en az 30 (otuz) milyon Yeni Türk Lirası olan anonim şirket şeklinde kurulan, bir yandan kendi veya müşterilerinin tasarruf mevduatı olarak biriktirdikleri paraları toplayan, bunları faiz karşılığında diğer müşterilerine ödünç vermek suretiyle yatırıma katkıda bulunan, diğer yandan yurt içi ve yurt dışı ödeme işlemlerini kolaylaştıran, Bankacılık Kanunu'na tabi ticari işletmelerdir".⁴⁵*

3) 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu Uyarınca Banka Tipleri

Bank. K.'nın 3. maddesinde "banka" kavramı önceki bütün bankalara ilişkin kanunlardan farklı olarak çeşitli sınıflara ayrılmak suretiyle tanımlanmıştır. Bank. K. banka kavramının; mevduat bankaları, katılım bankaları, yatırım ve kalkınma bankalarını ifade ettiğini belirtmiştir.⁴⁶

---

⁴⁴ KAPLAN, Bankaların Gözetimi, s.7.

⁴⁵ KAPLAN, Bankaların Gözetimi, s.8.

⁴⁶ Bank. K.'nın 3. maddesinde "fon bankası" ayrı düzenlenmekle birlikte fon bankaları belirtilen üç bankadan farklı nitelikte bir banka değildir. Fon bankaları 3182 sayılı Bankalar Kanunu, 4389 sayılı Bankalar Kanunu ve bu Kanun uyarınca; temettü hariç ortaklık hakları ile yönetimi ve denetimi Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na intikal eden ve Fon'un çoğunluk hisselerine sahip olduğu bankalardır. 3. maddede sayılan Merkez Bankası (özel statülü) 1211 sayılı kendi özel kanununa tabi üst kuruluş niteliğinde bir bankadır. BATTAL, Bankacılık Kanunu, s.49.

a) Mevduat Bankası

Bank. K.'nın 3. maddesi uyarınca mevduat bankaları; kendi nam ve hesabına mevduat kabul etmek ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini ifade etmektedir. Kanun hükmü uyarınca mevduat bankaları asıl faaliyet konusu mevduat kabul etmek ve kredi kullandırmak olan ve bu amaçlarla kurulan kuruluşlardır.

b) Katılım Bankası

Bank. K.'nın 3. maddesi uyarınca katılım bankaları; özel cari⁴⁷ ve katılma hesapları⁴⁸ yoluyla fon toplamak ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini ifade etmektedir.⁴⁹ Faizsiz banka veya İslam bankası olarak da anılan katılım bankaları, dini inançları gereği faizden uzak duran kesim için oluşturulmuş alternatif bir banka tipidir.⁵⁰

c) Kalkınma ve Yatırım Bankası

Bank. K.'nın 3. maddesi uyarınca kalkınma ve yatırım bankası; mevduat veya katılım fonu kabul etme dışında; kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren ve/veya özel kanunlarla kendilerine verilen görevleri yerine getiren kuruluşlar ile yurt

---

⁴⁷ Aynen ödeme yükümlülüğü içeren, paranın muhafazası amacı ile açılan vadesiz mevduat hesaplarıdır.

⁴⁸ Fon olarak toplanan paralar için sabit faiz ve anaparanın iadesi garantisi içermeyen hesaptır.

⁴⁹ Katılım bankası kavramı mevzuatımıza ilk defa 5411 sayılı Bank. K. ile girmiştir. Daha önceki kanunlarda özel finans kurumu adı altında faaliyet gösteren bu kurumların, bu Kanun ile katılım bankası adını alması kavram birliğinin sağlanması açısından yerinde olmuştur.

⁵⁰ **BATTAL**, Bankacılık Kanunu, s.60; **BATTAL, Ahmet**: Bankalarla Karşılaştırmalı Olarak Hukuki Yönden Özel Finans Kurumları, Ankara 1999, s.13.

dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini ifade etmektedir. Kalkınma ve yatırım bankaları öz kaynaklarını ve kendi ödünç para kaynaklarından elde ettikleri paraları kredi olarak kullandıran bankalardır.⁵¹

Bankaların yanında finansal holding şirketi⁵², finansal kuruluş⁵³, ana ortaklık⁵⁴, bağlı ortaklık⁵⁵, fon bankası, hâkim ortak⁵⁶, destek hizmet kuruluşu⁵⁷, kıyı bankacılığı⁵⁸ gibi finansal piyasalarda geçerli diğer kuruluşlar ve finansal faaliyetler de Bank. K. içerisinde düzenlenmiş olup; bu şekilde finansal piyasalarda faaliyet gösteren bütün kurumların tek bir çatı altında toplanması amaçlanmıştır.

4) Önemi ve İşlevleri

Başlangıçta daha ziyade bir yed-i emin müessesesi olarak ortaya çıkan bankalar, zamanla ticari hayatın vazgeçilmez unsurları haline gelmiştir. Günümüzde bankaların dâhil olmadığı herhangi bir iktisadi faaliyete rastlamak çok güçtür. Bütün bu süreçte

---

⁵¹ BATTAL, Bankacılık Kanunu, s.62.

⁵² İçlerinden en az bir tanesi kredi kuruluşu olmak şartıyla bağlı ortaklıklarının tümü veya çoğunluğu kredi kuruluşu veya finansal kuruluş olan şirketlerdir.

⁵³ Kredi kuruluşları dışında kalan ve sigortacılık, bireysel emeklilik veya sermaye piyasası faaliyetlerinde bulunmak veya Bank. K.'da yer alan faaliyet konularından en az birini yürütmek üzere kurulan kuruluşlar ile kalkınma ve yatırım bankaları ve finansal holding şirketleridir.

⁵⁴ Kontrolündeki ortaklıklar ile Kurul tarafından belirlenen usûl ve esaslarla tanımlanan ortaklıkların finansal tablolarını kendi nezdinde konsolide eden banka veya finansal holding şirkettir.

⁵⁵ Ana ortaklığın kontrolü altında faaliyet gösteren ortaklıklardır.

⁵⁶ Bir ortaklığı doğrudan ya da dolaylı olarak, tek başına veya birlikte kontrol eden gerçek veya tüzel kişidir.

⁵⁷ Kurulca belirlenecek esaslar çerçevesinde Merkez Bankası tarafından kurulmuş ya da Merkez Bankası bünyesinde faaliyet gösterenler ile Sermaye Piyasası Kurulu'nun (SPK) denetiminde bulunan takas, saklama ve merkezi kayıt hizmeti kuruluşları hariç, bu Kanun kapsamındaki kuruluşlara ana hizmetlerinin uzantısı veya tamamlayıcısı niteliğinde hizmet veren kuruluşlardır.

⁵⁸ Bankacılık faaliyetleri, kurulu bulunulan ülke harici ile sınırlı tutulan veya ülke genelinde uygulanan ekonomik ve mali mevzuata tâbi olmayan ya da kurulu bulunulan ülkede yerleşik olanlardan mevduat ve fon kabulünün yasaklandığı bankacılığı ifade eder.

bankaların iktisadi hayatta bu denli önemli bir konuma gelmesinin birincil nedeni, bankaların kamuoyu nezdinde birer güven kurumu ve itibar müessesesi niteliğini kazanmasıdır.⁵⁹ Bireyler veya ticari işletmeler, bankaların iktisadi anlamda güçlü kurumlar olduğunu bilirler ve bu nedenle paralarını veya buna benzer kıymetli varlıklarını bankalar aracılığıyla değerlendirirler. Günlük konuşma dilinde dahi bankaların birer güven kurumu niteliğinde kabul edildiğini gösteren nitelendirmeler vardır. Halk arasında yaygın olarak kullanılan “banka gibi adam”, “banka kadar sağlam” türünden ifadeler halkın bankalara olan güvenini yansıtan deyişlerdir.⁶⁰ Bankalar, hiçbir ekonomik veya siyasal sistemin yadsıyamayacağı ve vazgeçemeyeceği, günlük yaşantının doğal bir parçası haline gelmiş hizmet kuruluşlarıdır. Günümüzde basit bir su faturası yatırılmasından milyonlarca dolarlık kredi alımına kadar her türlü işlem bankalar aracılığıyla yapılabilmektedir.

Bank. K.’nın 1. maddesinde Kanun’un üç ana amacı sayılmıştır; söz konusu amaçlar bankacılığın da temelini oluşturmaktadır.⁶¹ Finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanması, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışmasının sağlanması ve tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunması bankacılığın ana amaçlarıdır. Kanun, iktisadi yaşamın vazgeçilmezi kredi işlevinin etkin bir şekilde çalışmasının

---

⁵⁹ **BATTAL**, Güven Kurumu, s.10.

⁶⁰ **BATTAL**, Güven Kurumu, s.26; **ATASAGUN, Yusuf Saim**: Bankalar Birliği Hakkında Düşünceler, Ankara 1956, s.43.

⁶¹ **GÖREN**, s.19.

bankaların sorumluluğunda olduğunu düzenlemiştir.⁶² Bu durum bankaların, iktisadi hayatın temel yapı taşları olarak kabul edildiğini açıkça göstermektedir.

Ekonomik sistemin ayrılmaz bir parçası ve ağırlık merkezi olan bankaların en önemli işlevi aracılık işlevidir. Bankalar fon arz eden ve fon talep eden taraflar arasında aracı işlevi görür⁶³; paranın daha az ihtiyaç duyulan yerden daha çok ihtiyaç duyulan yere gitmesini sağlar.⁶⁴ Satın alma gücünün gerekli yerde gerekli şekilde bulunması yani nakit akışının sağlanması ile piyasalardaki canlılık korunur, güven ve istikrar sağlanır. Bu şekilde bankalar piyasaların genişlemesine ve gelişmesine katkıda bulunur.

Güven kurumu olması nedeniyle bankanın en önemli işlevlerinden birisi de kişilerin tasarruf ve yatırım talepleri arasındaki dengeyi sağlamasıdır. Bankanın, tasarruf yapmak isteyen kişileri tasarrufa yönlendirmek ve gereksiz harcamalarını engellemek suretiyle önleyici; yatırım yapmak isteyen kişilere kredi sağlamak suretiyle de teşvik edici ve destekleyici işlevleri mevcuttur.

---

⁶² GÖREN, s.19.

⁶³ KANDİLLER, s.16.

⁶⁴ KANDİLLER, s.16.

B) SIR KAVRAMININ BANKALAR YÖNÜNDE ÖZELLİK ARZ EDEN TEZAHÜRLERİ

1) Banka Sırrı

Geniş anlamda banka sırrı; hem müşteri sırrını hem de bankanın kendisine ait (iç muamelelerine, yapısına vb...) sırları içerir.⁶⁵ Dar anlamda banka sırrı ise bankanın sadece kendisine ait sırları içermekte; banka müşterilerinin sırlarını içermemektedir. Tezimizizin konusunu oluşturan banka sırrı dar anlamda banka sırrı olmakla birlikte; tezimizizin bundan sonraki bölümlerinde “banka sırrı” kavramı, dar anlamda banka sırrını ifade etmek için kullanılacaktır.

Banka sırrı ne önceki kanunlarda ne de mevcut Bank. K.’da tanımlanmamıştır. Ticari Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı’nda ise banka sırrı, müşteri sırrı ve ticari sır kavramlarının ayrıntılı tanımlarına yer verilmiştir.⁶⁶ Söz konusu Kanun Tasarısı’nda banka sırrı şu şekilde tanımlanmıştır; “*Banka sırrı: Bankanın yönetim ve denetim organlarının üyeleri, mensupları ve diğer görevlileri tarafından bilinen malî, iktisadî, kredi ve nakit durumu ile ilgili bilgilerle, bankanın müşteri potansiyeli, kredi verme, mevduat toplama, yönetim esasları, diğer bankacılık hizmet ve faaliyetleri, risk pozisyonlarına ilişkin her türlü bilgi ve belgeleridir*”.

---

⁶⁵ **TURANBOY, Asuman:** Insider Muameleleri (Şirkete Ait Gizli Bilgilerin Haksız Kullanımı), BTHAE Yayınları, Ankara 1990, s.202–203; **DONAY, Süheyl:** Meslek Sırrının Açıklanması Suçu, İstanbul 1978, s.226.

⁶⁶ Söz konusu Tasarı bu çalışma yapıldığı esnada halen Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin (TBMM) ilgili komisyonunda bulunmaktadır. Bank. K.’da banka sırrı ve müşteri sırrına ilişkin ayrıntılı düzenlemeler mevcutken, söz konusu Tasarı’nın gerekliliği tartışmaya açıktır. Tasarı’nın tam metni için bkz. <http://www.kgm.adalet.gov.tr/tbmmkom/ticarisir.pdf> (06.11.2007).

Banka sırrı; bankanın müşteri ilişkileri dışında, mali, iktisadi, kredi ve nakit durumu hakkında banka mensuplarının edindikleri, gizli tutulmasını istedikleri bilgilerin tümüdür.⁶⁷ Ticari bir kuruluş olması itibariyle, bankanın kendi içyapısına ilişkin rakipleri tarafından bilinmesini istemediği, saklı tuttuğu bir takım bilgileri mevcuttur. Sır kapsamındaki bilgi ve belgeler Tasarı'da açıkça sayılmıştır. Tasarı'ya göre; bankanın mali, iktisadi, kredi ve nakit durumuna ilişkin bilgiler, müşteri potansiyeli, kredi toplama, yönetim esasları, diğer bankacılık faaliyetleri; risk pozisyonlarına ilişkin her türlü bilgi ve belgeler banka sırrı kapsamındadır.⁶⁸ Tasarı'nın eski metninde elektronik ortam kayıt ve verileri de banka sırrı kapsamındayken; Tasarı'nın şu andaki halinde elektronik ortam kayıt ve verileri sır kapsamında yer almamaktadır. Oysaki gelişen teknolojik koşullar karşısında elektronik ortamdaki bilgi ve belgelerin de banka sırrı kapsamına alınması faydalı olacaktır.

Banka sırrı kapsamındaki bilgi ve belgelerin bir kısmı bankaların mali yapısına ilişkin maddi niteliği olan hususlar; bir kısmı da (müşteri potansiyeli, risk pozisyonu, kredibilitesi vb...) bankaların itibarını koruyucu nitelikte ve rakiplerince bilinmesini istemediği manevi unsurlardır. Bankaların birer güven kurumu olması nedeniyle soyut nitelikteki, itibarına ilişkin sırları da en az mali nitelikteki bilgiler kadar değerlidir.⁶⁹

---

⁶⁷ **KAPLAN**, Banka Gizliliği, s.4; **EREM/ALTIÖK/TANDOĞAN**, s.334; **REİSOĞLU, Seza**: Bankacılık Kanunu Şerhi Cilt II, Ankara 2007, s.995.

⁶⁸ **REİSOĞLU**, Bankacılık Kanunu, s.995; **TURANBOY, Asuman**: Halka Açık Banka ve Hissedarın Korunması, Ankara 2002, s.68; **ALICI**, s.791; **YÜKSEL Ali Sait/YÜKSEL Aslı/YÜKSEL Ülkü**: Bankacılık Hukuku ve İşletmesi, İstanbul 2004, s.193; **KAPLAN**, Banka Gizliliği, s.4.

⁶⁹ **YÜKSEL**, s.193.

2) Müşteri Sırrı

Banka sırrı geniş anlamıyla ele alındığında müşteri sırrını da içeren bir kavramdır. Uygulamada ve mahkeme kararlarında banka sırrı kavramı doğrudan doğruya müşteri sırrı kavramına karşılık kullanılmaktadır.⁷⁰ Müşteri sırrı her türlü ticari işletmede söz konusu olabilecek bir sır türü olmakla birlikte, bu bölümde banka müşterileri açısından müşteri sırrı kavramı üzerinde durulacaktır.

Bankaların birer güven kurumu olması nedeniyle, müşterilerine ilişkin öğrendikleri bilgileri gizli tutma yükümlülükleri vardır. Bankalarla ilişkiye giren veya girmek isteyen herkes, bu ilişkinin ve içeriğinin bir sır olarak saklanacağına güvenerek hareket eder.⁷¹ Genellikle tüm banka sözleşmeleri bankaları, müşterileri açısından katı ve sert bir sır saklama yükümlülüğü altına sokar.

Ticari Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı'nda müşteri sırrı şu şekilde tanımlanmıştır; “*Müşteri sırrı: Ticarî işletme ve şirketlerin, bankaların, sigorta şirketlerinin, sermaye piyasasında ve malî piyasalarda faaliyet gösteren aracı kurumların, kendi faaliyet alanlarıyla ilgili olarak müşteriyle ilişkilerinde, müşterinin şahsî, iktisadî, malî, nakit ve kredi durumuna ilişkin doğrudan veya dolayısıyla edindikleri tüm bilgi ve belgelerdir*”. Tasarı uyarınca her türlü ticari işletme, bankalar ve aracı kurumlar gibi mali piyasalarda faaliyet gösteren kurumlar sır saklama

---

⁷⁰ Yargıtay 12. HD 11.04.2005 T. 2005/4949E. 2005/7737K. nolu kararında; “....Kendilerine haciz ihbarnamesi veya ücret haczi bildirilen üçüncü kişiler, meslek veya banka sırrına dayanarak cevaptan kaçınamazlar, cevap vermeye ve borçlunun mevcudunu (parasını, ücretini ,malını) İcra Dairesine teslim mecburdurlar. Somut olayda, şikâyetçi banka yukarıda yazılı açıklamalarda belirlenen görevi yerine getirmiştir. Bunun dışında banka sırrına giren hususları bildirmesi bu takip yönünden işin sonuçlaması için gerekli ve zorunlu değildir.” Bkz. www.kazanci.com (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

⁷¹ **BATTAL**, Güven Kurumu, s.211; **TEKİNALP**, Banka, s.296.

yükümlülüğü altındadır. Müşteri sırrı ise bu kurumların müşterileriyle ilişkilerinde müşterinin şahsi, iktisadi, mali, nakit ve kredi durumuna ilişkin doğrudan veya dolaylı olarak öğrendikleri tüm bilgi ve belgeler olarak belirlenmiştir.⁷²

Müşteri sırrının kapsamı belirlenirken, kimlerin müşteri sayılacağı hususu önemlidir. Bankada mevduat hesabı bulunan, banka ile kredi ilişkisi içerisinde bulunan, bankada kiralık kasası olan, döviz, tahvil, hisse senedi alıp satan, çek keşide eden, tahsile senet veren, senedi ödeyen, aval veren veya ciro eden, bankaya havale talimatı veren, havaleyi kabul eden havale alıcısı bankanın müşterisi konumundadır.⁷³ Banka müşterisinin yanı sıra bankaların bağlı ortaklık, iştirak, birlikte kontrol edilen ortaklıkların müşterileri de müşteri sıfatına haizdir.⁷⁴ Anlık işlemler için bankaya giren ve işlem yapan kişi (örneğin bir fatura yatıran kişi) dahi banka için müşteri sıfatını taşıyacaktır. Müşteri gerçek kişi olabileceği gibi; kamu tüzel kişilikleri, vakıflar, konsolosluklar, dernekler, odalar ve meslek kuruluşları da banka müşterisi olabilir.⁷⁵

Bankalar ilişkiye girdikleri müşterilerinin malvarlıkları, özel ilişkileri, ticari ve kredi itibarları hakkında iradi ve gayri iradi bilgi sahibi olurlar. Bankaların müşterileri ile olan ilişkilerinde sözleşme öncesi veya sözleşme sonrasında elde ettiği bütün bilgiler müşteri sırrı kapsamındadır. Bu bağlamda müşterinin nakit ve mal varlığı durumu, kredi itibarı, kefaletler, kontrgarantiler, verilen avaller, firmalara gönderilen hesap özetleri,

---

⁷² **KAPLAN**, Banka Gizliliği, s.4-5; **ALICI**, s.791; **REİSOĞLU**, Bankacılık Kanunu, s.993; **BİLGE**, s.34; **TURANBOY**, Halka Açık Banka, s.67.

⁷³ **REİSOĞLU**, Bankacılık Kanunu, s.993; **ALICI**, s.792; **YİĞİT, Uğur**: Bankacılık Suçları, İstanbul 2006, s.404; **TURANBOY**, Halka Açık Banka, s.67.

⁷⁴ **YİĞİT**, s.405.

⁷⁵ **EKİCİ**, s.53.

alınan ipotekler, yatırım faaliyetleri, kar–zarar durumu, müşteri hakkındaki yasal takipler ve davalar, müşterinin mali itibari ve gücüne ilişkin her türlü bilgi ve belge müşteri sırrını oluşturur.⁷⁶ Müşteri sırrı, sadece maddi olayları değil, bankaların müşterilerinin mesleki yetenek ve ödeme gücü hakkında varmış olduğu genel değer yargısı gibi manevi değerleri de kapsar.⁷⁷ Kısacası bankaların, Bank. K.’nın 4. maddesinde sayılan bankacılık faaliyetleri sonucunda öğrendiği, müşterilerine ilişkin her türlü bilgi ve belgeler müşteri sırrı kapsamındadır.⁷⁸

Bankaların müşteri sırlarını saklama borcu; öğrendikleri bilgi ve belgeleri açıklamamak şeklinde tezahür eder.⁷⁹ Karşılıklı sözleşme ilişkisi bankaların üzerinde ahlaki nitelikli bir yükümlülük⁸⁰ olan sır saklama yükümlülüğünün doğmasına neden olur. Banka sözleşmeleri güven temeline dayalı bir borç ilişkisi doğurduğundan bankaların bu yükümlülüğü müşteri ile olan ilişkisi sona erse dahi devam eder.⁸¹ Bankaların bu yükümlülüğünün hangi kaynaktan doğduğu somut olayın özelliğine göre değişir. Bu sorumluluk sözleşmeden doğabileceği gibi haksız fiilden hatta her ikisinden farklı olarak doğrudan doğruya kanundan dahi doğabilir. Bu kaynaklardan hangisi sır sahibi için daha avantajlı ise sır sahibi talebini bu kaynağa dayandıracaktır.⁸²

---

⁷⁶ REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.994–995; ALICI, s.792; EKİCİ, s.52.

⁷⁷ YÜKSEL, s.193; TEKİNALP, Banka, s.295 vd. ; KAPLAN, Banka Gizliliği, s.4; REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.994.

⁷⁸ EKİCİ, s.53.

⁷⁹ TEKİNALP, Banka, s.296.

⁸⁰ BATTAL, Güven Kurumu, s.210.

⁸¹ KAPLAN, İbrahim: Banka Sözleşmelerinin Yorumu ve Tamamlanması, BATİDER C.XIV S.2, Aralık 1987, s.14.

⁸² BATTAL, Güven Kurumu, s.6; TEKİNALP, Banka, s.299 vd. ; KAPLAN, Banka Gizliliği, s.10–11.

Bankaların temizlik, yemek, tamirat gibi yan hizmetlerini gören kimseler de, banka müşterilerinin herhangi bir şekilde öğrendikleri sırlarını saklamakla yükümlüdür.⁸³

Bank. K.'nn 'Etik İlkeler' başlıklı 75. maddesinde öngörülen ilkelerine istinaden "Türkiye Bankalar Birliği Bankacılık Etik İlkeleri" esas alınarak hazırlanan "Bankacılık Etik İlkeleri" Kurul'un 15 Haziran 2006 tarih ve 1904 sayılı kararı ile yayımlanmıştır.⁸⁴ Söz konusu etik ilkeler içerisinde müşteri sırrına verilen önem açıkça görülmektedir. Etik ilkelerin 10. maddesinde bankaların müşterilerine ilişkin her türlü bilgi ve belgeyi, bilgi ve belge istemeye kanunen açıkça yetkili kişi ve merciler dışındaki kişilere karşı gizli tutmak ve özenle saklamak zorunda oldukları; 20. maddenin (d) bendinde ise banka çalışanlarının sıfat ve görevleri dolayısıyla öğrendikleri müşterilerine ait sırları bu konuda kanunen açıkça yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamayacağı düzenlenmiştir.

Müşteri sırrı gerek yasal düzenlemelerde gerek öğretide banka sırrından ayrı ele alınmıştır. Banka sırrının korunması bankanın kendi menfaatine ilişkinen; müşteri sırlarının korunması müşteri menfaatinde. Banka sırrı, banka sırlarını açıklamaya yetkili veya sırların açıklanmasına izin vermeye yetkili kişi ve organlar tarafından açıklanabilirken; müşteri sırları müşterinin izni olmadan açıklanamaz. Ancak söz konusu bilgi ve belgenin sır özelliği kalmadıysa (kamuya aleni hale geldiyse veya bizzat sır sahibi müşteri tarafından açıklandıysa ve herkes tarafından bilinir hale geldiyse) banka

---

⁸³ KAPLAN, Banka Gizliliği, s. 6.

⁸⁴ Bkz. <http://www.tbb.org.tr/turkce/mevzuat/etikilkeler.doc> (05.09.2008).

tarafından sır olarak saklanması zorunluluğu ortadan kalkar. Bu durumda dahi banka, sırrın açıklanması veya kanunen yetkili kılınmayan kişiler veya kurumlar tarafından müşteri sırrı kapsamında istenen bilgiyi vermesi hallerinin aleyhine bir durum oluşturmaması için müşteriden yazılı muvafakat almalıdır. Müşteri sırrının açıklanmasında bankanın herhangi bir menfaatinin zedelenmesi söz konusu olmaz. Ancak müşteri sırrı banka açısından da önem taşıyan bir hususa; sırrın korunmasında bankanın menfaati de söz konusu olur. Bu durumda korunan sır, müşteri sırrı olduğu kadar banka sırrı niteliği de taşımaktadır. Görüldüğü üzere banka sırrı ve müşteri sırrı gerek korudukları menfaatler gerek sır sahipleri, sırrın içeriği ve sırrı saklamakla yükümlü olanlar açısından iki ayrı sır türüdür.

3) Meslek Sırrı

Meslek, kişilerin geçimini sağlamak için yaptığı sürekli iştir. Meslek sırrı ise, bazı meslek mensuplarının, mesleklerini icra ederken öğrendikleri gizli bilgilerdir.⁸⁵ Meslek mensuplarının bu sırları muhafaza etme mecburiyetleri vardır. Meslek sırrının esası, sırrı saklamakla yükümlü kişiye güvenerek birtakım hususları açıklayan sır sahibinde oluşan itimat duygusudur. Belirli koşulların varlığı halinde meslek sırrından bahsedilemez.⁸⁶ Sır sahibinin sır olarak tevdi ettiği bilginin bizzat sır sahibi tarafından üçüncü kişilere açıklanması, sır sahibinin sırrın açıklamasına muvafakat etmesi, sır sahibi ile sırrı saklamakla yükümlü meslek sahibi arasında ihtilaf çıkması, sır niteliğindeki bilginin sır olarak saklanmasında sır sahibinin hiçbir hukuki yararı kalmaması ve sır niteliğindeki

---

⁸⁵ BİLGE, s.34; KAPLAN, Banka Gizliliği, s.3; AYTAC, s.185.

⁸⁶ ATABEK, s.95.

bilginin kamu tarafından bilinir hale gelmesi hallerinde sırrın saklanması zorunluluğu ortadan kalkar.⁸⁷ Sır sahibinin sırrın açıklanmasına muvafakat etmesi durumunda; meslek sahibince muvafakatin yazılı alınması, daha sonra ortaya çıkabilecek herhangi bir uyuşmazlıkta ispat açısından kolaylık sağlayacaktır.

Mevzuatımızda çeşitli meslekler açısından meslek sırrı kavramı öngörülmüştür. Noterlik Kanunu'nun⁸⁸ 54. maddesi, Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nun⁸⁹ 43. maddesi, Avukatlık Kanunu'nun⁹⁰ 36. maddesi, Tıbbi Deontoloji Tüzüğü'nün 4. maddesi, Türk Eczacılık Deontoloji Tüzüğü'nün 4. maddesi meslek sırrına ilişkin hükümler ihtiva etmektedir.

Meslek sırrına ilişkin Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu⁹¹(HUMK) ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nda⁹²(CMK) da düzenlemeler mevcuttur. HUMK'nın 245. maddesi uyarınca memuriyet, sanat ve meslekleri itibariyle bir kimsenin sırrını bilen

---

⁸⁷ ATABEK, s.95–96.

⁸⁸ 1512 sayılı Kanun, RG. 05.02.1972, S.14090.

⁸⁹ 3568 sayılı Kanun, RG. 13.06.1989, S.20194.

⁹⁰ 1136 sayılı Kanun, RG. 10.05.2001, S.24398.

Meslek Kuralları, Avukatlık Kanunu 117/VII bendine uygun olarak Türkiye Barolar Birliği'nin 8–9 Ocak 1971 tarihli IV. Genel Kurul toplantısında kabul edilmiş ve Türkiye Barolar Birliği Bülteni'nde 26.01.1971 tarihli sayısında yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Avukatlık Meslek Kuralları'nın IV. bölümünde meslek sırrı ile ilgili düzenleme şu şekildedir;

“ Avukat meslek sırrı ile bağlıdır.

Tanıklıktan çekinmede bu ölçüyü esas tutar. Avukat davasını almadığı kimselerin başvurması nedeniyle öğrendiği bilgileri de sır sayar. Avukatlık sırrının tutulması süresizdir. Meslekten ayrılmak bu yükümlülüğü kaldırmaz.

Avukat, yardımcılarının, stajyerlerinin ve çalıştırdığı kimselerin de meslek sırrına aykırı davranışlarını engelleyecek önlemleri alır.”

⁹¹ 1086 sayılı Kanun, RG. 02.07.1927, S.622; 03.07.1927, S.623; 04.07.1927, S.624.

⁹² 5271 sayılı Kanun, RG. 17.12.2004, S.25673.

kişiler tanıklıktan çekinebilirler. Ancak sır sahibi muvafakat ettiği takdirde bu kimselerin tanıklıktan çekinmesi mümkün değildir. CMK'da, HUMK'dan farklı olarak tanıklıktan çekinebilecek meslek grupları tek tek sayılmıştır. CMK'nın 46. maddesi uyarınca; avukatlar veya stajyerleri veya yardımcılarının, bu sıfatları dolayısıyla veya yükledikleri yargı görevi sebebiyle öğrendikleri bilgiler; hekimler, diş hekimleri, eczacılar, ebeler ve bunların yardımcıları ve diğer bütün tıp meslek veya sanatları mensuplarının, bu sıfatları dolayısıyla hastaları ve bunların yakınları hakkında öğrendikleri bilgiler; malî işlerde görevlendirilmiş muhasebeciler, mali müşavirler ve noterlerin bu sıfatları dolayısıyla hizmet verdikleri kişiler hakkında öğrendikleri bilgiler sır kapsamında değerlendirilmektedir. Bu sebeple bu kimselere tanıklıktan çekinme hakkı getirilmiştir. Ancak HUMK'daki düzenlemeden farklı olarak; CMK'da sır sahibi tanıklığa rıza gösterirse; avukatlar, stajyerler ve yardımcıları dışındaki meslek sahiplerinin tanıklıktan çekinme hakları yoktur.

Meslek sırrı genellikle günlük hayatta doktor, avukat gibi serbest meslek erbabının sır saklama yükümlülüğünü belirtmek için kullanılmaktadır.⁹³ Öğretide banka sırrı ve müşteri sırrı kavramlarının meslek sırrı olduğu düşünülmüştür.⁹⁴ Banka sırrının meslek sırrı niteliğinde olup olmadığını değerlendirirken; banka sırrını saklamakla yükümlü olanlar açısından bir ayırım yapmak gerekmektedir. Bank. K.'nın 73. maddesinin birinci fıkrasında sayılan Kurul başkan ve üyeleri, Kurum personeli, Fon Kurulu başkan ve

---

⁹³ Yargıtay kararlarında meslek sırrı kavramı genellikle mesleği nedeniyle üçüncü kişilerle birebir ilişki içerisinde olan ve güven unsurunun ön planda olduğu avukat, doktor, psikolog, muhasebeci gibi meslekler için öngörülmüştür. Meslek sırlarına ilişkin örnek Yargıtay kararları için; YHGK 28.02.2007 T. 2007/13-65E. 2007/84K. ; YHGK 11.10.2006 T. 2006/13-610E. 2006/639K. ; YCGK 28.9.1999 T. 1999/1-213E. 1999/219K. Bkz. www.kazanci.com (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

⁹⁴ **BİLGE**, s.34; **KAPLAN**, Banka Gizliliği, s.4; **TURANBOY**, Halka Açık Banka, s.68; **AYTAÇ**, s.185.

üyeleri ile Fon personeli, Kurum'un dışarıdan destek hizmeti aldığı kurum ve kuruluşlar görevleri esnasında öğrendikleri; üçüncü fıkrada sayılan bankanın yönetim kurulu üyeleri, mensupları, bunlar adına hareket eden kişiler ve görevlileri⁹⁵, bankaların destek hizmeti aldığı kuruluşlar ise görevleri ve sıfatları nedeniyle öğrendikleri banka sırlarını saklamakla yükümlüdür. Kanaatimizce; yukarıda sayılan kişilerin buldukları görev ve sıfat nedeniyle banka sırlarını öğrenmeleri nedeniyle bu kişiler açısından banka sırları ve müşteri sırlarının meslek sırrı niteliğinde olduğu kabul edilebilir. Ancak banka ve müşteri sırrını saklamakla yükümlü banka ortakları veya üçüncü kişiler açısından vakıf oldukları banka ve müşteri sırları meslek sırrı olarak nitelendirilemez. Banka ortakları ve üçüncü kişiler, bankada herhangi bir görev icra etmedikleri gibi banka ile ilgili herhangi bir mesleki faaliyette de bulunmamaktadırlar; bu kişilerin görevleri nedeniyle herhangi bir banka veya müşteri sırrına vakıf olmaları mümkün değildir. Bu nedenle banka ortakları veya üçüncü kişiler tarafından öğrenilen banka ve müşteri sırları meslek sırrı olarak nitelendirilemez.

4) Ticari Sır

Ticari Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı'nın 2. maddesinin (a) bendinde ticari sır şu şekilde tanımlanmıştır; *“Ticari sır: Bir ticari işletme veya şirketin faaliyet alanı ile ilgili yalnızca belirli sayıdaki mensupları ve diğer görevlileri tarafından bilinen, elde edilebilen, özellikle rakipleri tarafından öğrenilmesi*

---

⁹⁵ “Görevlileri” ifadesi Kanun'un bu madde ile ilgili gerekçesinde belirtildiği üzere; banka görevlilerini değil, Merkez Bankası yetkilileri, resmi görevi sonucu banka ile ilişki kuran devlet memurları, noter, icra memuru, müfettiş, yeminli denetçi, bağımsız denetçi, hesap uzmanı, kanunen açıkça yetkili kılınp da bankadan bu sırları öğrenen diğer kişileri kapsamaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **REİSOĞLU**, Bankacılık Kanunu, s.986; **ALICI**, s.794; **BATTAL**, Bankacılık Kanunu, s.276; **EKİCİ**, s.55.

halinde zarar görme ihtimali bulunan ve üçüncü kişilere ve kamuya açıklanmaması gereken, işletme ve şirketin ekonomik hayattaki başarı ve verimliliği için büyük önemi bulunan; iç kuruluş yapısı ve organizasyonu, malî, iktisadî, kredi ve nakit durumu, araştırma ve geliştirme çalışmaları, faaliyet stratejisi, hammadde kaynakları, imalatının teknik özellikleri, fiyatlandırma politikaları, pazarlama taktikleri ve masrafları, pazar payları, toptancı ve perakendeci müşteri potansiyeli ve ağları, izne tâbi veya tâbi olmayan sözleşme bağlantılarına ilişkin veya bu gibi bilgi ve belgeleri ifade eder”.

Ticari sır, bir ticari işletmenin ve şirketin faal olduğu alanla ilgili bağımsız ekonomik bir değeri olan veya ekonomik faaliyetlerde sahibi lehine avantaj sağlayan rakiplerince bilinmemesi ve üçüncü kişilere açıklanmaması gereken her türlü bilgidir.⁹⁶ Bu çerçevede işletmeye ait teknik sırlar⁹⁷ ve her türlü ticaret sırrı⁹⁸ ticari sır kapsamındadır. Teknik sır, daha ziyade şirketin üretim teknikleri, teçhizat, makine, hammadde kaynakları, know-how, patent bilgileri, kimyasal formüller, araştırma ve

---

⁹⁶ **TURANBOY, Asuman:** Ticari Sır, Prof Dr. Tuğrul Ansay’a Armağan, Ankara 2006, s.368–369; **BİLGE**, s.5.

⁹⁷ Öğretide teknik sır yerine fabrika sırrı, TTK’nın haksız rekabete ilişkin (56 vd.) hükümlerine uygun olarak üretim veya imalat sırrı kavramları da kullanılmaktadır. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nın (TTKT) haksız rekabete ilişkin (55 vd.) hükümlerinde “imalat sırrı” yerine “üretim sırrı” kavramı kullanılmıştır. **KARASU, Rauf:** Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı; **BATİDER C.XXIII S.21**, Aralık 2005, s.89; **KARASU, Rauf:** Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Üyelik Sıfatı Sona Erdikten Sonra Şirketle Rekabet Etme Yasağı; **Rekabet Dergisi**, S.20 Ekim-Kasım-Aralık 2004, s.5; **AYTAÇ**, s.187; **ARKAN, Sabih:** Ticari İşletme Hukuku, BTHAE Yayınları, Ankara 2001, s.302 vd.

⁹⁸ Ticaret sırrı, TTK’nın haksız rekabete ilişkin (56 vd) hükümlerinde kullanılan bir kavramdır. TTKT’nin haksız rekabet hallerinin sayıldığı maddede (55–1/d) ticaret sırrı yerine “iş sırrı” kavramı kullanılmıştır. Ancak ilgili maddeye uyulmamasının cezai sonuçlarını düzenleyen maddede (62. madde) “iş sırrı” yerine mevcut Kanundaki “ticaret sırrı” kavramı tercih edilmiştir. Aynı sır türü için iki farklı kavram kullanılması, kavram karmaşası oluşturacaktır. İki kavramdan birinin tercih edilip, her iki madde de aynı kavramın kullanılması daha isabetli olacaktır.

geliştirme bilgileri türünden bilgilerdir.⁹⁹ Ticaret sırrı ise teknik sırlar dışında kalan, ticari işletmeye veya şirkete ait ekonomik değeri olan ve sır sahibinin rakiplerince bilinmemesini istediği her türlü bilgidir.

Ticari sır oldukça geniş bir kavram olup öğretilerde haksız rekabet kapsamında korunan bir sır türü olarak değerlendirilmiştir.¹⁰⁰ Ekonomide ve ticari hayatta tacirlerin ekonomik değerleri ve işletmesine ait ayırt edici ve rekabet gücünü arttırıcı özellikleri rakiplerine karşı korunmak istenmiştir. Bu nedenle ticari sır kavramı özellikle haksız rekabet hükümleri bağlamında büyük önem arz eder.¹⁰¹ TTK'nın¹⁰² 56. madde ve devamındaki haksız rekabet hükümlerine aykırılık teşkil eden davranışlar neticesinde ilgili ticari işletme zarar gördüğü takdirde ticari sırları açıklayan, ele geçiren, haksız yere faydalanan kişilerin hukuki ve cezai sorumluluğuna gidilebilir.¹⁰³ Sır sahibi, sırrının 3. kişiler tarafından haksız rekabet hükümlerine aykırı olarak ifşa edilmesi, ele geçirilmesi veya kullanılması durumunda TTK 58. madde hükmü gereği tespit davası, müdahalenin

---

⁹⁹ **BİLGE**, s.37; **KARASU**, Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, s.89; **KARASU**, Şirketle Rekabet Etme Yasağı, s.5; **AYTAÇ**, s.186.

¹⁰⁰ **AYTAÇ**, s.186; **BİLGE**, s.5 vd.

¹⁰¹ Yargıtay bir takım kararlarında ticari işletmeye ait teknik sırlardan (bilgisayar programı, donanımı vb.) işletmeden ayrıldıktan sonra kurduğu yeni işletme de yararlanılmasını haksız rekabet saymıştır (Yargıtay 11. HD 16.01.2006 T. 2005/148E. 2006/160K.).

Yargıtay bir başka kararında; kişinin daha önce çalıştığı şirketin müşterilerine uyguladığı fiyat listelerini kullanmak suretiyle ticari sır niteliğindeki fiyat politikalarını kendine menfaat sağlamak için kullanmasını haksız rekabet saymıştır (Yargıtay 11. HD 15.01.2007 T. 2005/13287E. 2007227K.).

Yargıtay davacı şirketten ayrılmak suretiyle, aynı sektörde faaliyet gösteren bir şirket kuran davalının davacıya ait asansör bakım ve arıza sözleşmeleri ile asansör emniyet talimatnamelerinin aynısı sözleşme ve talimatname kullanılmasını; bu konuda aynı işi yapan diğer şirketlerin sözleşme ve talimatnamelerinin de ufak farklılıklarla birlikte aynı olması nedeniyle haksız rekabet iddiasını yerinde bulmamıştır (Yargıtay 11. HD 16.12.2004 T. 2004/1389E. 2004/2439K.) Bkz. www.kazanci.com (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

¹⁰² 6762 sayılı Kanun, RG. 09.07.1956, S.9353.

¹⁰³ **ARKAN**, s.302 vd. ; **BİLGE**, s.179 vd.

meni davası, haksız rekabet sonucu olan maddi durumun kaldırılması ve yanlış beyan mevcutsa bu beyanların düzeltilmesi davası, zarar-zıyanın tazmini davası (maddi-manevi) açabilir.¹⁰⁴

TCK'nın¹⁰⁵ 239. maddesi ise ticari sırrı izinsiz olarak kullanan, açıklayan kimselerin cezai sorumluluğunu düzenlemektedir. Sıfat veya görevi, meslek veya sanatı gereği vakıf olduğu ticari sır niteliğindeki bilgi veya belgeleri yetkisiz kişilere veren veya ifşa eden kişi, şikâyet üzerine, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu bilgi veya belgelerin, hukuka aykırı yolla elde eden kişiler tarafından yetkisiz kişilere verilmesi veya ifşa edilmesi halinde de bu fıkra göre cezaya hükmolunur.

Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun¹⁰⁶ 23. maddesi; kanunlarda ticarî sır olarak nitelenen bilgi veya belgeler ile kurum ve kuruluşlar tarafından gerçek veya tüzel kişilerden gizli kalması kaydıyla sağlanan ticari ve mali bilgileri Kanun kapsamı dışında tutmuştur.

Öğretide bir kısım yazarlar tarafından ticari sır kavramı yerine “şirket sırrı” (ortaklık sırrı) kavramının kullanılması gerektiği savunulmuştur.¹⁰⁷ Ayrıntılı olarak “şirket sırrı”na ilişkin bölümde değinilecek olmakla birlikte, kanaatimizce söz konusu görüş isabetli değildir. Ticari sır kavramından bahsedebilmek için öncelikle sırrın ticari nitelikli olması, tacirin ticari faaliyetleriyle yani ticari işletmesi ile ilgili olması ve

---

¹⁰⁴ ARKAN, s.302 vd. ; BİLGE, s.184 vd.

¹⁰⁵ 5237 Sayılı Kanun, RG. 12.10.2004, S.25611.

¹⁰⁶ 4982 Sayılı Kanun, RG. 09.10.2003, S. 25269.

¹⁰⁷ TURANBOY, Ticari Sır, s.360–361; AYTAÇ, s.187–201.

ekonomik bir değer ihtiva etmesi gerekir.¹⁰⁸ Oysaki şirkete ait ticari nitelikte olmayan ve ekonomik bir değer ihtiva etmeyen hususlar da şirket sırrı kapsamında korunmaktadır. Yani şirketlerin ticari nitelikte olmayan sırları da mevcuttur. Kaldı ki her iki sır t¼r¼, sırrın sahibi bakımından da farklılık içerir. Ticari bir işletme sahibi gerçek kişi tacirler de işletmesiyle ilgili ticari sırlarının aıklanmamasını talep etme hakkına sahiptir. Oysaki şirket sırrı, ¼zellikle anonim şirketler için ¼ng¼r¼lm¼ř spesifik bir sır t¼r¼d¼r.

¼ęretide banka sırrının, ticari sırrın bankacılık alanındaki tezah¼r¼ olduğu ve banka işletmelerine y¼nelik ayrı bir sır tanımlamasının herhangi bir hukuki sonucu veya yararı olmadığı y¼n¼nde g¼r¼řler mevcuttur.¹⁰⁹ S¼z konusu g¼r¼ře de katılmak m¼mk¼n değildir. Banka sırrı, ticari sırra benzer ¼zellikler taşımakla birlikte, bazı y¼nleriyle şirket sırrına bazı y¼nleriyle ise meslek sırrına ilişkin unsurları ihtiva eden çok y¼nl¼ kendine ¼zg¼ karma bir sır tipidir. Banka sırrının sadece ticari sırrın bankacılık alanındaki bir yansıması olduğunu kabul etmek; banka sırrı ile yakından ilişkili olan kamunun aydınlatılması, pay sahiplerinin bilgi alma hakkı gibi çok ¼nemli kavramların layıkıyla açıklanmasını engelleyecektir.

G¼r¼ld¼ę¼ ¼zere, gerek mevzuatta gerek ¼ęretide bahsedilen sırların niteliği ve kapsamı hakkında bir g¼r¼ř birliği mevcut değildir. S¼z konusu sır t¼r¼leri sıklıkla birbirlerinin alanına geçmekte ve bu sır t¼r¼lerini birbirlerinden keskin çizgilerle ayırt etmek zorlaşmaktadır. Kanun koyucu birçok kanunda ve kanun tasarısında “ticari sır”

---

¹⁰⁸ BİLGE, s.18.

¹⁰⁹ BİLGE, s.6; BATTAL, Bankacılık Kanunu, s.276.

kavramını kullanmıştır.¹¹⁰ Bu nedenle ticari sır kavramı, banka sırrı ve şirket sırrı gibi sır türleri ile yakından ilişkili olmakla birlikte, ayrıca incelenmesi gereken bağımsız bir sır türüdür.

5) Şirket (Ortaklık) Sırrı¹¹¹

Şirket sırrı, öğretilde şirketin iş sırlarını ve fabrika sırlarını içeren bir üst kavram olarak kullanılmaktadır.¹¹² İş sırları; ticari nitelikli sırların yanında ticari veya teknik alana dâhil edilemeyecek maddi nitelikte olmayan şirket sahibinin kişisel ilişkileri gibi sırları da içerir.¹¹³ Fabrika sırları ise üretim biçimi, üretim süreci, hammadde kaynakları, patent bilgileri, lisans sözleşmeleri, know-how gibi teknik nitelikli sırlardır.¹¹⁴ Şirketler açısından mevcut bilgilerin sır olarak saklanması önem arz ettiği gibi şirketin üçüncü kişilerle ticari muamele yapma imkânları ile ilgili bilgilerin de sır olarak saklanması önemlidir.¹¹⁵ Şirketin yapacağı ticari muamelenin ve buna ilişkin yaptığı görüşmelerin

---

¹¹⁰ Bilgi Edinme Hakkında Kanun'un 23. maddesi; TCK'nın 239. maddesi; TTK 57. ve 64. maddeleri ile TTKT'nin 62. maddesi (ticaret sırrı olarak); Ticari Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı'nın tamamında "ticari sır" kavramı kullanılmıştır.

¹¹¹ TTKT'de TTK'daki mevcut düzenlemeden farklı olarak "iş sırları"(TTK 363/II) yerine "şirket sırları"(TTKT 437/III) kavramı kullanılmıştır. Kanımızca "şirket sırrı" şirketin iş sırlarının yanı sıra işletme sırlarını ve fabrika sırları denilen üretim sırlarını ve teknik sırlarını içerdiğinden daha kapsamlı bir kavramdır. Bu nedenle çalışmamızda "iş sırrı" yerine "şirket sırrı" kavramı tercih edilmiştir. Ancak TTKT 404. ve 527. maddelerinde "şirket sırrı" yerine "iş ve işletme sırrı" kavramlarının kullanılması isabetli olmamıştır. Her ne kadar "iş ve işletme sırrı" kavramı da "şirket sırrı" kavramının içeriğini karşılasa da; kavram birliğinin sağlanması anlamında bu hükümlerde de "iş ve işletme sırları" yerine "şirket sırrı"nın kullanılması daha doğru olacaktır. **KARASU**, Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, s. 89; **KARASU**, Şirketle Rekabet Etme Yasağı, s.5; **TURANBOY**, Ticari Sır, s.360–361; **AYTAÇ**, s.187; **KAYA, Arslan**: Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, BTHAE Yayınları Ankara 2001, s.263 vd.

¹¹² **KARASU**, Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, s.89; **KARASU**, Şirketle Rekabet Etme Yasağı, s.5; **TURANBOY**, Ticari Sır, s.360–361; **AYTAÇ**, s.187.

¹¹³ **BİLGE**, s.35; **AYTAÇ**, s.187.

¹¹⁴ **KARASU**, Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, s.89; **KARASU**, Şirketle Rekabet Etme Yasağı, s.5.

¹¹⁵ **KARASU**, Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, s.89.

gizli tutulması, kimseye açıklanmaması gerekir. Aksi takdirde rakip bir firma görüşmelere katılıp muameleyi kendi adına yapabilir.¹¹⁶

Öğretide şirket sırrı; mutlak şirket sırrı ve nisbi şirket sırrı olarak ikiye ayrılmıştır.¹¹⁷ Mutlak şirket sırları, şirketin ve organlarının üçüncü kişilere açıklayamayacakları ve saklı tutulmasında sır sahiplerine karşı sorumlu oldukları şirket sırlarıdır.¹¹⁸ Özellikle müşterilere ait sır niteliğindeki bilgiler mutlak şirket sırrı olarak değerlendirilmiştir. Mutlak şirket sırrı, meslek sırrı ve müşteri sırrına benzer özellikler göstermektedir. Mutlak şirket sırrı, sır sahipleri tarafından muvafakat edilmediği veya kamuda aleni hale gelmediği sürece şirket tarafından açıklanamaz. Nisbi şirket sırları ise şirketin menfaati gereği saklı tutulması gereken, şirketin rekabet gücünü etkileyecek sırlardır.¹¹⁹ Nisbi şirket sırları, işletmenin kendine özgü ve açıklanması halinde bizzat işletmenin zarar göreceği sırlardır. Bu nedenle ticari sır ve banka sırrı ile benzeşmektedir. Nisbi şirket sırları şirketin kendisine ilişkin sırlar olduğundan; şirketin yetkili organları tarafından uygun görüldüğü takdirde bizzat şirket tarafından açıklanabilecektir.

Şirket sırrı, TTK'nın anonim şirketlere ilişkin bölümünde "iş sırrı" olarak düzenlenmiştir. Bu nedenle "şirket sırrı" kavramı öncelikle anonim şirketler düşünülerek düzenlenmiş bir sır türüdür. TTK'da şirket sırrı her ne kadar pay sahipleri (TTK 363/II),

---

¹¹⁶ **KARASU**, Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, s.89.

¹¹⁷ **TURANBOY**, Ticari Sır, s.361; **AYTAÇ**, s.187- 203; **AKIN, Murat Yusuf**: Şirketler Hukukunda ve Özellikle AŞ'lerde Pay Sahibinin Sadakat Borcu, İMKB Yayınları, İstanbul 2002, s.151; **KAYA**, s.266–267.

¹¹⁸ **TURANBOY**, Ticari Sır, s.361; **AYTAÇ**, s.187- 203; **AKIN**, s.151; **KAYA**, s.267.

¹¹⁹ **TURANBOY**, Ticari Sır, s.361; **AYTAÇ**, s.187- 203; **AKIN**, s.151; **KAYA**, s.267.

denetçiler (TTK 358–359), yönetim kurulu üyeleri (TTK 320) açısından saklanması zorunlu bir sır türü olarak düzenlenmişse de; TTKT’de yukarıda belirtilenlere ek olarak görevi dolayısıyla defter ve belgeleri inceleyenler açısından da şirket sırlarını (iş ve işletme sırları) saklama zorunluluğu getirilmiştir (TTKT 527).

Şirket sırrı genellikle klasik anonim şirketler diye tabir edilen halka kapalı anonim şirketler düşünülerek düzenlenmiş ve bu nedenle de sırrı saklamakla yükümlü olanların sayısı oldukça sınırlı tutulmuştur. Oysaki banka sırrı, Bank. K.’da oldukça ayrıntılı düzenlenmiş ve bankayla ilişkiye giren (Kurul Başkanı ve üyeleri, Kurum personeli, Fon Kurulu Başkanı ve üyeleri, Fon personeli, Kurum’un dışarıdan hizmet aldığı destek hizmet kuruluşları, bankaların ortakları, yönetim kurulu üyeleri, mensupları, bunlar adına hareket eden kişiler ve görevlileri ve bankaların destek hizmeti aldığı kuruluşlar) hatta bankayla ilişkiye girmese dahi (üçüncü kişiler) banka sırrına vakıf olan kişiler açısından sır saklama yükümlülüğü getirilmiştir. Banka sırrını saklamakla yükümlü olanların sayısı, şirket sırrına nazaran çok daha açık ve ayrıntılı belirlenmiştir. Şirket sırrı veya TTK’daki tabirle “iş sırrı”na ilişkin hükümler, anonim şirketler açısından genel bir nitelik taşımakla beraber; ancak özel bir hüküm bulunmadığı takdirde bankalara uygulanabilir. Bank. K.’daki “banka sırrı”na ilişkin özel düzenlemeler sonucu, “şirket sırrı” kavramının ve buna ilişkin hükümlerin bankalara uygulanma kabiliyeti yoktur.

İKİNCİ BÖLÜM

KAPSAM YÖNÜNDEN BANKA SIRRI VE BANKA SIRRINI SAKLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

D) GENEL OLARAK

Güven kurumu olan bankalar hizmet verdikleri sektörde mali, iktisadi, yapısal ve kurumsal özellikleri ile müşteriler nezdinde belirli bir kredi kazanırlar. Söz konusu özelliklerin reklamlar aracılığıyla kamuoyuna yansıtılması üzerine bankalar müşteri portföyü oluştururlar. Bankaların oluşturduğu müşteri portföyünü koruması, rakipleriyle rekabet edebilmesi ve en nihayetinde ticari hayatta başarılı olabilmesi; kendine ait gizli tutulmasını istediği her türlü bilginin korunması ile mümkün olur. Bu bağlamda banka sırrı; bankacılık faaliyetleri, bankanın itibarı, mali yapısı, kredibilitesi, nakit durumu, yönetim ilkeleri, bankanın iç işleyişine dair düzenlemeler gibi bankayı diğer rakiplerinden farklı kılan ve gizli kalması istenen bilgileri içerir.¹²⁰ Söz konusu sırların saklanması, ticari bir kuruluş olan banka için hayati önem arz eder. Bir bankanın sektöründeki başarısının, verimliliğinin, kârlılığının kamuoyu nezdinde yaratmış olduğu itibarı ile doğru orantılı olduğu düşünülürse; banka sırrı kapsamındaki sırların açıklanması, kamuoyu tarafından öğrenilmesi bankanın ticari hayattaki başarısını

---

¹²⁰ REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.995; KAPLAN, Banka Gizliliği, s.4; YÜKSEL, s.193.

zedeleylebilir. Bankaların, ekonominin dalgalanma gösterdiği çeşitli dönemlerde kâr oranları düşebilir ve mali yapısında değişikliklere gitmek durumunda kalabilir. Bu gibi durumlarda bankalar, itibarının zedelenmemesi için mümkün olduğu kadar bu hususları kamuoyuna yansıtmamaya çalışır. Rekabetin üst düzeyde olduğu bankacılık sektörü gibi sektörlerde; müşteriler yatırımlarının risk altında olduğunu hissettiği anda sektörde faaliyet gösteren başka bir kuruluşa yönelirler. Bu nedenle bankaların rızasıyla açıklanmasını istediği hususlar dışında; iç işlerine ve mali yapısına ilişkin hususların sır olarak muhafaza edilmesi gerekir.

Bunun yanında banka sırrının kapsamının çok geniş tutulması ve bankalara ilişkin bilgilerin kamuoyu ile paylaşılmasında ketum davranılması pay sahiplerinin, yatırımcıların ve ekonomi piyasalarındaki diğer aktörlerin bilgi alma haklarını zedeler. Bu durum ekonomi piyasalarının dengesini bozacağı gibi öngörebileceğinden daha yüksek bir risk altında kalan yatırımcıların da ürkek davranmasına neden olur. Bankaların bağlı kalması gereken dürüstlük, tarafsızlık, saydamlık, güvenilirlik ve toplumsal yararın gözetilmesi gibi temel etik ilkelerin; bankaların banka sırrının korunması yönündeki katı tutumlarına feda edilmemesi ve aradaki dengenin kurulması sağlıklı bir ekonomik düzenin oluşabilmesi için hayati öneme sahiptir.

II) BANKA SIRRI KAVRAMI

Banka sırrı kavramının neleri kapsadığı hiçbir kanuni düzenlemede yer almamakla birlikte; sadece Ticari Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı'nda banka sırrı kavramının tanımına yer verilmiştir. Banka sırrının kapsamının belirlenmesi;

özellikle banka sırrının sınırlarının çizilmesi, sırrın açıklanabileceği ve açıklanması gereken hallerin tespit edilmesi anlamında önem taşır.

Banka sırrı kapsamındaki bilgi ve belgeler ikiye ayrılarak incelenebilir. Birincisi bankanın mali durumu ile ilgili sır olarak saklanmasında hukuki ve ekonomik yararı bulunan gizli her türlü bilgi ve belgelerdir. Bu sırların kapsamına; bankanın mali ve iktisadi durumu, toplam kredi, mevduat ve nakit durumu, döviz miktarı ve bankadaki aylık döviz giriş-çıkışı, yatırım hacmi ve dökümü, bankanın bütçesi, banka tarafından yapılan bağışlar, banka şubelerinin bulunduğu piyasadaki payına ilişkin bilgi ve belgeler girmektedir.¹²¹

İkincisi ise bankanın kendi içindeki faaliyetlerini yürütmesini sağlayan çoğunlukla teknik, mali nitelikte olmayan sır kapsamındaki her türlü bilgi ve belgedir. Bankanın politikaları, yönetim esasları, yönetim ve denetim kurulu ile denetim komitesinin ve iç sistemler kapsamındaki birimlerin her türlü faaliyeti hakkındaki bilgiler-belgeler-raporlar, bankanın iç bünyesinde kullandığı bilgisayar programları ve yazılımlar, bankanın yönetim kurulu ve denetleme mercii tarafından alınan her türlü kararlar, risk pozisyonlarına ilişkin her türlü bilgiler ve belgeler, müşteri potansiyeli, mudi ve kredi müşterisi adedi, bankanın denetlemeye yetkili üst kuruluşlara karşı yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğine ilişkin bilgi ve belgeler, bankanın piyasalarda uygulayacağı

---

¹²¹ **ALICI**, s.791; **REİSOĞLU**, Bankacılık Kanunu, s.995; **KAPLAN**, Banka Gizliliği, s.4; **ATABEK**, s.103 vd. ; **YÜKSEL**, s.193; **YİĞİT**, s.405; **EREM/ALTIOK/TANDOĞAN**; s.334 vd.

her türlü strateji, plan ve programlar, bankaların rakiplerince bilinmesini istemedikleri her türlü teknik usul ve bilgiler ikinci grupta yer almaktadır.¹²²

Bank. K. , bankaların yanında bankalara bağlı ortaklık, iştirak ve birlikte kontrol edilen ortaklıklarına ilişkin sırların da korunmasını öngörmüştür. Bu nedenle bu kuruluşlara ilişkin yukarıda belirtilen bilgi ve belgelerin de banka sırrı kapsamında korunması gerekir.¹²³

Banka sırrı sınırsız ve mutlak bir gizlilik alanına sahip değildir.¹²⁴ Banka sırrının açıklanması bazı kanunlar gereği zorunlu tutulabileceği gibi banka kendi isteğiyle de sır niteliğindeki hususları açıklayabilir. Bunun yanı sıra önceden sır niteliğine sahip olmakla birlikte; toplumun geniş bir kesimi tarafından öğrenilmek suretiyle sır özelliğini kaybetmiş bilgi ve belgelerin sır olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Sır olarak saklanan bilgi ve belgeler zaman içerisinde güncelliğini yitirmişse, açıklanmasında herhangi bir kişinin yarar sağlaması veya sır sahibi bankanın zarara uğraması ihtimali yoksa sırların açıklanması mümkündür.

Tezimizin konusunu oluşturan bankanın sadece kendisine ait sırlar yani dar anlamda banka sırlarına ilişkin gerek yabancı hukuklarda gerek mevzuatımızda ayrıntılı hukuki düzenlemeler mevcuttur. Banka sırrının kapsamının saptanması için söz konusu hukuki düzenlemelerin ele alınması gerekmektedir.

---

¹²² ALICI, s.791; REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.994–995; KAPLAN, Banka Gizliliği, s.4; ATABEK, s.103 vd. ; YÜKSEL, s.193; YİĞİT, s.404.

¹²³ ALICI, Bankacılık Kanunu, s.791; REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.988; YİĞİT, s.405.

¹²⁴ KAPLAN, Banka Gizliliği, s.18.

III) KAVRAMA İLİŞKİN HUKUKİ DÜZENLEMELER

A) YABANCI HUKUKLARDA

1) Alman Hukukunda

Alman hukukunda banka sırrı kavramının açık bir tanımı bulunmamaktadır.¹²⁵ Banka sırrı esas olarak müşteri sırrı anlamında kullanılmakla birlikte; banka sırrı hem müşterinin hem de bankanın kendi sırları üzerindeki haklarıdır.¹²⁶

Alman hukukunda müşteri sırrı anlamında banka sırrı bankanın müşteriye karşı sözleşmeden kaynaklanan bir sorumluluğudur.¹²⁷ Bankanın müşterilere karşı olan bu sorumluluğu kamu bankaları dahil bütün bankalar için geçerli olduğu gibi müşterinin bankada hesabı olmaması veya aralarında sözleşme olmaması gibi durumlarda pasif bilgilerin dahi banka sırrı kapsamında olduğu belirtilmiştir.¹²⁸ Bankanın müşteri sırrı saklama yükümlülüğü, müşterisi ile aralarındaki ilişki sona erse dahi devam eder. Eğer müşteri neyin sır olarak saklanmasını istediğini açıkça belirtmemişse müşteriye ilişkin her türlü bilginin sır olarak saklanması gerekmektedir.¹²⁹ Görüldüğü üzere Alman

---

¹²⁵ JUNG, Harold: International Bank Secrecy (Editör: Denis Campell), London 1992, s.213.

¹²⁶ Avrupa Birliği'nde Banka ve Müşteri Sırrı Hakkında Düzenlemeler: Bankacılar Dergisi S.46, s.45 vd. (Türkiye Bankalar Birliği Bankacılık ve Araştırma Grubu tarafından hazırlanmıştır).

Alman hukuku öğretisinde banka sırrının bir müşteri hakkı olarak öngörülmesi ve Alman Federal Yüksek Mahkemesi'nin banka sırrının müşteri tarafından gizli tutulması istenen her türlü gerçek bilgidен oluşturduğu yönündeki görüşü Alman hukukunda banka sırrı kavramının müşteri sırrı anlamında kullanıldığını açıkça göstermektedir. JUNG, s.213; HAUSER, Wolfgang: Bank Confidentiality (Editör: Francis Neate-Roger Mc Cormick) IBA Butterworths 1990, s.129–130.

¹²⁷ HAUSER, s.129; JUNG s.214; Avrupa Birliği'nde Banka ve Müşteri Sırrı Hakkında Düzenlemeler, s.45.

¹²⁸ JUNG, s.214.

¹²⁹ HAUSER, s.129; JUNG s.214.

hukukunda bankalar, belirli haller¹³⁰ dışında, oldukça katı bir sır saklama yükümlülüğü altındadır.

Alman hukukunda sır kavramı öncelikle Alman Anayasası çerçevesinde ele alınmıştır. Alman Anayasası'nın 2. maddesinde kişinin şahsi alanının korunması gerektiği; kişinin gizli yaşam alanının ihlal edilemez sınırlara sahip olduğu ve dokunulmaz olduğu belirtilmiştir.¹³¹ Bu bağlamda gerek banka sırrı gerek müşteri sırrı doğrudan ve kendiliğinden doğal bir koruma alanına sahiptir.¹³² Bankaların gizlilik alanına dâhil bütün bilgiler bu kapsamda değerlendirilmiş ve korunmuştur. Alman Anayasası'nın 12. maddesi ile “meslek sırrı” olarak bankanın gizlilik alanı ve ekonomik hayatı korunmuştur; bu anlamda banka sırları ancak kamu yararının söz konusu olduğu hallerde açıklanabilecektir.

Alman hukukunda bankaların sır saklama yükümlülüğüne ilişkin özel düzenleme “Bankaların Genel İşlem Şartları Düzenlemesi” olup bu düzenlemede bankanın müşterilerine ait olarak yaptığı işlemler ve yine müşterilerine ait tüm değerler banka sırrının konusunu oluşturur.¹³³

Alman hukukunda banka sırrı ile ilişkili bir başka düzenleme ticari sırlara ilişkin hükümler içeren Alman Haksız Rekabet Kanunu'dur. Alman Haksız Rekabet

---

¹³⁰ Kamu menfaatinin zedelenme ihtimali olduğu (örneğin: müşterinin iflası eşiğine olduğu ve müşteriyle ilişki içinde olan üçüncü kişilerin zarar görme ihtimalinin olması) durumlarda; usul kanunlarının tanıklığı zorunlu kıldığı hallerde; müşterilere ilişkin sırları istemeye yetkili kurumların bilgi istemesi (örneğin: vergi incelemesi yapan kurumlar) durumunda bankaların müşteri sırrını saklama yükümlülüğü kalkar.

¹³¹ **ALTOP, Atilla:** Türk, İsviçre, Alman Hukuklarında Bankaların Verdikleri Banka Bilgilerinden Dolayı Hukuki Sorumlulukları, Filiz Kitapevi, İstanbul 1996, s.43.

¹³² **TURANBOY,** Halka Açık Banka, s. 61.

¹³³ **TURANBOY,** Halka Açık Banka, s.62.

Kanunu'nda ticari sırlar "iş ve işletme sırları" olarak ifade edilmiştir.¹³⁴ Söz konusu hükümler bir işletmeyle hizmet ilişkisi içerisinde çalışan kişileri; işletmeye ait sırları haksız olarak yararlanmak, üçüncü bir kişiye yarar sağlamak, işletmeye zarar vermek maksadıyla açıklamaları halinde cezalandırmaktadır.¹³⁵ Bankaların bir ticari işletme olması nedeniyle bankada hizmet ilişkisi içerisinde çalışanlar için de aynı hükümler geçerlidir.

Alman hukukunda da banka sırrının sınırları mevcuttur. Belirli hallerde banka sırrının açıklanması zorunludur. Ceza usul kanunu ve vergi kanunlarında, bankaların sırrını muhafaza etme hakkına sınırlama getirilmiş ve bankayla ilgili ceza mahkemelerince veya yetkili vergi kurumlarınca bilgi ve belge talep edilmesi halinde; bankaların sır saklama hakkına sahip olmadığı hükme bağlanmıştır.¹³⁶ Söz konusu düzenlemeye benzer düzenlemeler iş kanunu, idari yargılama usulü kanunu gibi kanunlarda da mevcuttur.¹³⁷ Alman Bankacılık Kanunu'nun 44. paragrafında, banka sırrına ilişkin en sert sınırlama getirilmiştir,¹³⁸ bu düzenleme ile Federal Bankacılık Üst Kurulu yürüttüğü soruşturma kapsamında belirli bir gerekçe ileri sürmeden bankalardan bilgi talep edebilmekte; bankalara ait belgeleri inceleyebilmektedir.

---

¹³⁴ **BİLGE**, s.33,62.

¹³⁵ **BİLGE**, s.62.

¹³⁶ **HAUSER**, s.132 vd. ; **JUNG**, s.218.

¹³⁷ **HAUSER**, s.133 vd. ; **JUNG**, s.218 vd.

¹³⁸ **JUNG**, s.225 vd.

2) İsviçre Hukukunda

İsviçre bankaları, dünya bankacılık sektöründe en yüksek standartlara sahip bankalardır.¹³⁹ Bu nedenle banka sırrı kavramı İsviçre hukukunda ayrı bir öneme sahiptir. İsviçre hukukunda banka sırrı kavramı Alman hukukunda olduğu gibi genel olarak müşteri sırrı anlamında değerlendirilmiştir. Banka sırrı kavramı, 1934 tarihinde çıkarılan Bankalar Ve Tasarruf Bankaları Federal Kanunu'nun 47. maddesi ile düzenlenmiştir. Bu madde bir bankanın memuru, çalışanı, vekili, tasfiye memuru veya simsarı ya da Federal Bankacılık Komisyonu'nun bir temsilcisi ya da tanınmış denetim şirketinin memuru veya çalışanı olan kişilerin bir banka müşterisinin bu sıfatları nedeniyle onlara verdiği bilgileri açıklamasını yasaklar.¹⁴⁰ Kanun "banka sırrı" kavramını kullanmakla birlikte düzenlemenin müşteri sırrına ilişkin bir düzenleme olduğu açıktır. Ancak söz konusu düzenlemede bankada çalışan herkesin sır saklamakla mükellef olduğu¹⁴¹ ve banka bilgisinin açıklanmasının hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektirdiği¹⁴² yönündeki hükümler, söz konusu maddenin bankanın kendi sırları açısından da uygulanabileceğini göstermektedir.

İsviçre hukukunda sır saklama yükümlülüğü, şahsi hürriyetlerin korunması olarak öngörüldüğünden anayasal hükümler çerçevesinde ele alınmıştır.¹⁴³ Anayasa hükmü

---

¹³⁹ **TURANBOY**, Halka Açık Banka, s.64; **PETERSON**, s.663 vd. ; **STEINER, Hans Rudolf**: Bank Confidentiality (Editör: Francis Neate-Roger Mc Cormick) IBA Butterworths 1990, s.194 vd.

¹⁴⁰ **Avrupa Birliği'nde Banka ve Müşteri Sırrı Hakkında Düzenlemeler**, s.53; **PETERSON**, s.671–672; **STEINER**, s.195–196.

¹⁴¹ **PETERSON**, s.666; **STEINER**, s.197.

¹⁴² **TURANBOY**, Halka Açık Banka, s.64.

¹⁴³ **TURANBOY**, Halka Açık Banka, s.63; **PETERSON**, s.664.

gereğince bankanın açıklanmasını istemediği kendine ait sırların korunması gerekmektedir. İsviçre bankalarının, dünya ekonomisinde önemli bir yere sahip olmaları nedeniyle banka sırrının saklanması hususuna çok önem verilmiştir. İsviçre Ceza Kanunu'nun 273. maddesi uyarınca, bir kimse üretim ya da iş sırrını yabancı kamu otoritesi, yabancı ya da özel organizasyonlara veya temsilcilerine vermek için ele geçirirse cezalandırılmaktadır.¹⁴⁴

İsviçre hukukunda da Alman hukukuna benzer olarak müşteri sırrının, bankanın müşteri ile olan sözleşme ilişkisinden kaynaklandığı ve sözleşme ilişkisi sona erse dahi bankanın sır saklama yükümlülüğünün devam edeceği belirtilmiştir. Aynı şekilde banka sırrını saklama yükümlülüğü altındaki banka çalışanı da, iş ilişkisi sona erse dahi banka sırrını saklama yükümlülüğü altındadır.¹⁴⁵

İsviçre hukukunda da banka ve müşteri sırrı mutlak değildir. Özellikle uluslararası banka suçları, uluslararası adli yardımlaşma, iflas takipleri ve davaları, miras ve boşanma gibi medeni hukuk davaları, banka denetim otoriteleri arasındaki karşılıklı idari yardımlaşma gibi durumlarda banka bilgi verme mecburiyetindedir.¹⁴⁶

3) Amerika Birleşik Devletleri Hukukunda

Amerika Birleşik Devletleri'nde banka sırrı kavramı Kıta Avrupası sisteminden önemli farklılıklar içerir. Öncelikle olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde banka sırrı

---

¹⁴⁴ TURANBOY, Halka Açık Banka, s.64.

¹⁴⁵ STEINER, s.196.

¹⁴⁶ Avrupa Birliği'nde Banka ve Müşteri Sırrı Hakkında Düzenlemeler, s.54; PETERSON, s.674 vd.

kavramı Common Law hukukuyla ortaya çıkmıştır.¹⁴⁷ Common Law hukukunun temel prensibi olan itimat-güven prensibine banka hukukunda da geniş yer verilmiştir.¹⁴⁸ Müşterinin sır olarak saklanmasını istediği şeyin niteliğine bakılarak, bankanın söz konusu bilgi veya belgeyi gizli tutması gerekip gerekmediği belirlenir. Aynı zamanda söz konusu hususta bilgi isteyen üçüncü kişinin kimliği ve neden söz konusu bilgiyi istediği de sır kavramının belirlenmesinde etkili olur.¹⁴⁹ Bankalara sınırsız bir sır saklama yükümlülüğü getirilmemiş, müşterilerin sır konusundaki beklentilerinin makul düzeyde karşılanması yeterli görülmüştür.¹⁵⁰ Bu hususlar Amerika Birleşik Devletleri'nde değişik mahkemelerce verilmiş içtihatlarla geliştirilmiştir.¹⁵¹

1970 tarihli Banka Sırrı Kanunu (Bank Secrecy Act), 1986 tarihli Kara Para Aklanmasını Önleme Kanunu (Money Laundering Control Act), 1986 tarihli Uyuşturucuyla Mücadele Kanunu (Anti-Drug Abuse Act) ve 1978 tarihli Finansal Gizlilik Hakkı Kanunu (Right To Financial Privacy Act) banka sırrına ilişkin düzenlemeler içermektedir.¹⁵² Özellikle kara para aklama ve uyuşturucu ile ilgili kanunlarda anti sır kavramı ortaya çıkmıştır.¹⁵³ Amerika Birleşik Devletleri hukukunda

---

¹⁴⁷ **TURANBOY**, Halka Açık Banka, s. 65.

¹⁴⁸ **TURANBOY**, Halka Açık Banka, s.65.

¹⁴⁹ **SLADE, R. David/STOFAN, E. Lynn**: Bank Confidentiality (Editör: Francis Neate-Roger Mc Cormick) IBA Butterworths 1990, s.209 vd.

¹⁵⁰ **SLADE/STOFAN**, s.209 vd.

¹⁵¹ **SLADE/STOFAN**, s.210 vd. ; 1961 tarihli Peterson-Idaho First National Bank kararı, 1969 tarihli Milohnich- First National Bank of Miami Springs kararı, 1985 tarihli Indiana National Bank- Chapman kararı.

¹⁵² **COHEN, Melanie Rovner/CARROLL, E. James/KASS, Terry Robin Horwitz**: International Bank Secrecy (Editör: Denis Campell), London 1992, s.711 vd. ; **SLADE/STOFAN**, s.214 vd. ; **TURANBOY**, Halka Açık Banka, s.67.

¹⁵³ **TURANBOY**, Halka Açık Banka, s.67.

da banka sırrına ilişkin, vergi ve ceza hukukundan kaynaklanan sebeplerle veya resmi makamlarca kamu yararı amacıyla açıklama talep edilen hallerde sır saklama yükümlülüğü ortadan kalkmaktadır.¹⁵⁴

4) Avrupa Birliği Hukukunda

AB müktesebatı tüm finansal kuruluşları tek bir çatı altında toplamış ve bu kuruluşların hangi koşullar altında sır saklama yükümlülüğü altında olduklarını ve hangi koşullar altında sırları açıklayabileceğini düzenlemiştir. AB üyesi hiçbir ülke AB müktesebatında öngörülen gizlilik standardından daha düşük bir standart belirleyemez.¹⁵⁵ Ancak bu standardın daha yüksek tutulması üye ülkenin insiyatifine bırakılmıştır. AB müktesebatında banka sırrı ile ilgili ilk düzenleme; “Kredi Kurumlarının Kurulmalarına ve Faaliyetlerine İlişkin Kanun, Tüzük ve İdari Düzenlemelerin Eşgüdümü Hakkında 12 Aralık 1977 Tarihli Birinci Bankacılık Direktifi”dir.¹⁵⁶ İlgili Direktif’in 12. maddesi uyarınca, üye devletlerin yetkili kurumlarında çalışan kişiler sır saklama yükümlülüğü altındadır. Bu kişiler görevleri esnasında öğrendikleri gizli tutulması gereken bilgileri kanunlarda gösterilen haller dışında üçüncü kişi veya kurumlara açıklamamalıdır. Aynı maddenin 3. paragrafında sır saklama yükümlülüğünün istisnaları sayılmıştır. Daha sonra ilgili Direktif 89/646/EEC İkinci Bankacılık Direktifi ile değişikliğe uğratılmış ve bu Direktif’in 16. maddesi ile de

---

¹⁵⁴ TURANBOY, Halka Açık Banka, s.67.

¹⁵⁵ Avrupa Birliği’nde Banka ve Müşteri Sırrı Hakkında Düzenlemeler, s.39.

¹⁵⁶ Söz konusu Direktif’in tam metni için bkz. <http://www.tbb.org.tr/turkce/abmevzuati/77-780%20.doc> ; orijinal metin için bkz. http://folk.uio.no/olavt/direktiver/en_377L0780.shtml (23.10.2007). Avrupa Birliği’nde Banka ve Müşteri Sırrı Hakkında Düzenlemeler s.39; RANDOLPH, Fergus: International Bank Secrecy (Editör: Dennis Campell) London 1992, s.727 vd.

ilk Direktif'in sır saklama yükümlülüğünü düzenleyen 12. maddesi değiştirilmiştir. Söz konusu düzenleme ile sır saklama yükümlülüğü çok daha ayrıntılı olarak düzenlenmiş ve sırların açıklanabileceği haller açıkça sayılmıştır.¹⁵⁷

¹⁵⁷ Söz konusu Direktif'in tam metni için bkz. <http://www.tbb.org.tr/turkce/abmevzuati/89-646%20EEC.doc> (11.09.2008).

İlgi Direktif'in 16. maddesi şu şekildedir;

77/780/EEC sayılı Direktif'in 12. maddesi aşağıdaki madde ile değiştirilmiştir:

Madde 12

1. Üye Devletler, yetkili makamlar için çalışan veya çalışmış olan bütün kişilerin ve ayrıca yetkili makamlar adına hareket eden denetçiler veya uzmanların, mesleki gizlilik yükümlülüğü ile bağlı olmalarını zorunlu tutarlar. Bu görevleri sırasında elde edebilecekleri hiç bir gizli bilginin, ceza hukuku kapsamındaki davalar saklı kalmak üzere özet veya kolektif biçim dışında hiç bir kişi veya makama açıklanamayacağı ve bu şekilde kuruluşların adlarının belirlenemeyeceği anlamını taşır.

Bununla birlikte, bir kredi kuruluşunun iflas ettiğinin açıklanması veya zorunlu olarak tasfiye edilmekte olması durumunda bu kredi kuruluşunun kurtarılması çabalarına katılan üçüncü tarafları ilgilendirmeyen gizli bilgiler, hukuk davaları veya ticari davalarda açıklanabilir.

2. 1. bent, çeşitli Üye Devletlerin yetkili makamlarının, kredi kuruluşlarının tabi olduğu Yönergelere uygun olarak bilgi teatisinde bulunmalarını engellemez. Bu bilgiler, 1. bentte belirtilen mesleki gizlilik şartlarına tabidir.

3. Üye Devletler, sadece açıklanan bilgilerin en azından bu maddede belirtilenlere eşdeğer garantilere tabi olmaları durumunda üçüncü ülkelerin yetkili makamları ile bilgi değişimi yapılmasını öngören işbirliği anlaşmaları imzalayabilirler.

4. Bent 1 veya 2 kapsamında gizli bilgi alan yetkili makamlar, bunları sadece görevlerinin ifası sırasında: Kredi kuruluşlarının faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin şartların yerine getirilip getirilmediğini kontrol etmek ve bu faaliyetlerin, özellikle likitide, ödeme gücü, büyük riskler, ve idari ve muhasebe usulleri ve dâhili denetim mekanizmaları açısından birleştirilerek veya birleştirilmeden izlenmesini kolaylaştırmak, veya yaptırımlar uygulamak, veya yetkili makamın bir kararına karşı bir idari temyizde veya madde 13 veya kredi kuruluşları alanında kabul edilen Yönergelerde öngörülen özel hükümler uyarınca başlatılan davalarda kullanabilirler.

Bent 1 ve 4, aynı Üye Devlet içinde iki veya daha fazla yetkili makam olması halinde bir Üye Devlet içinde veya Üye Devletlerarasında, yetkili makamlar ve öteki mali kuruluşların ve sigorta şirketlerinin denetlenmesi ile görevli resmi makamlar ve mali piyasaların denetlenmesinden sorumlu makamlar, kredi kuruluşlarının tasfiyesi ve iflası ve öteki benzeri usullerden sorumlu olan organlar, kredi kuruluşları ve öteki mali kuruluşların hesaplarının kanuni denetimlerinin yapılmasından sorumlu kişiler arasında kendi denetleme görevlerinin yapılmasında ve mevduat-garanti programlarını idare eden organlara kendi görevlerini ifa etmeleri için gerekli bilgilerin açıklanmasında bilgi değişimi yapılmasını engellemez.

6. Bu madde hükümleri, yetkili bir makamın, kredi kuruluşlarını bireysel olarak denetlemeyen merkez bankalarına, para makamı olarak hareket etmek için gerek duyabilecekleri bilgileri açıklamasını engellemez. Bu çerçevede alınan bilgiler, 1. bentte belirtilen mesleki gizlilik şartlarına tabidir.

Konsolide Esasa Göre Kredi Kurumlarının Denetimi Hakkında 6 Nisan 1992 Tarihli Konsey Direktifi'nin (92/30/EEC) 6. ve 7. maddelerinde ise; ilgili Direktif kapsamında yapılan denetlemelerde kredi kurumları bilgi verme yükümlülüğü altına sokulmuş ve üye devletlerin de bu hususlarda gerekli tedbirleri alması istenmiştir. Bu Direktif uyarınca alınan bilgilerin ve özellikle Direktif'te öngörülen ilgili makamlar arasında bilgi alışverişinin 77/780/EEC sayılı Direktif'te sözü edilen gizlilik yükümlülüğüne tabi olacağı belirtilmiştir.¹⁵⁸

Menkul Kıymetler Alanındaki Yatırım Hizmetlerine İlişkin 10 Mayıs 1993 tarih ve 93/22/EEC sayılı Konsey Direktifi'nin¹⁵⁹ 25. maddesi; 89/49/EEC sayılı Hayat-Dışı Sigortacılık Direktifi, 92/96/EEC sayılı Hayat Sigortası Direktifi¹⁶⁰ finansal kurumların sır saklama yükümlülüklerine ilişkin düzenleme içeren diğer AB Direktifleri'dir. The

---

7. Bunlara ilave olarak bent 1 ve 4'te belirtilen hükümlere bakılmaksızın Üye Devletler, yasa ile getirilen hükümlere dayanarak kendi merkezi hükümet idarelerinin kredi kuruluşlarının, mali kuruluşların, yatırım şirketlerinin ve sigorta şirketlerinin denetlenmesi mevzuatından sorumlu öteki bölümlerine ve bu bölümler adına hareket eden müfettişlere belirli bilgilerin açıklanması için izin verebilirler.

Ancak, bu tür açıklamalar sadece ihtiyatlı denetim nedenleri için gerekli olduğunda yapılabilir.

Ancak Üye Devletler, bent 2 ve 5 kapsamında alınmış olan bilgilerin ve 89/646/EEC sayılı Yönergenin 15 (1) ve (2) Maddesinde belirtilen yerinde denetimlerden elde edilen bilgilerin, bu bentte belirtilen durumlarda, bu bilgileri açıklamış olan yetkili makamların veya yerinde denetimin gerçekleştirilmiş olduğu Üye Devletin yetkili makamının açık muvafakatı olmadan hiç bir zaman açıklanamayacağını öngörebilirler.

¹⁵⁸ Direktif'in tam metni için bkz. <http://www.tbb.org.tr/turkce/abmevzuati/92-30%20EEC.doc> (23.10.2007).

¹⁵⁹ Direktif'in tam metni için bkz. <http://www.tbb.org.tr/turkce/abmevzuati/93-22%20EEC.doc> (11.09.2008).

¹⁶⁰ Direktif'in tam metni için bkz. <http://www.sigortacilik.gov.tr/02YD/23ABD/23.01-Hayat/Hayat-2.doc> (11.09.2008).

Bank of Credit And Commerce International SA(BCCI) 95/26/EC Sayılı Direktif'i ise yukarıda belirtilen birçok Direktif'i değişikliğe uğratmıştır.¹⁶¹

18 Eylül 2000 tarih ve 2000/28/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi ile değiştirilmiş şekliyle “Kredi Kurumlarının Faaliyetlerinin Yürütülmesi ve Takibine İlişkin 20 Mart 2000 tarih ve 2000/12/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi” yukarıda bahsedilen 77/780/EEC, 89/646/EEC, 92/30/EEC’yi bütünüyle; 95/26/EC’yi ise birtakım maddeleri itibariyle yürürlükten kaldırmıştır. Bu Direktif’in 30. maddesi bundan önceki direktiflerde yapılan düzenlemelerin hepsinden daha kapsamlı bir sır saklama yükümlülüğü öngörmüş ve sır saklama yükümlülüğünü “Bilgi Alışverişi ve Mesleki Sırlar” başlığı altında düzenlemiştir. Söz konusu madde; kredi kurumları, finans kurumları, yatırım hizmetleri ve sigorta şirketlerinin sır saklama yükümlülüğünü istisnaları ile birlikte ayrıntılı bir şekilde düzenlemiştir.¹⁶²

Son olarak 2001/24/EC Sayılı Konsey Direktifi’nin 33. maddesi gereğince 2000/12/EC Sayılı Konsey Direktifi’nde sayılan kuruluşlarla ilgili elde edilen bilgilerin meslek sırrı uyarınca korunması gerektiği hükme bağlamıştır.¹⁶³

Belirli otoritelerin ve mali denetleme kuruluşlarının bilgi istemesi, kara para aklama ile mücadele, şirketlerin mali denetimine ilişkin inceleme ve soruşturma

---

¹⁶¹ Direktif’in tam metni için bkz. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0026:EN:HTML> .(11.09.2008) İlgili Direktif’in 4. maddesi ve 5 maddesi yukarıda belirtilen Direktifler’in sır saklama yükümlülüklerine ilişkin önemli değişiklikler getirmiştir. Bu çalışmada söz konusu Direktifler’in ilgili maddelerine atıf yapılmakla yetinilmiş, çalışmanın sınırlarını aşmamak gayesiyle düzenlemeler tek tek inceleme konusu yapılmamıştır.

¹⁶² Direktif’in tam metni için bkz. http://www.tbb.org.tr/turkce/abmevzuati/00_12_EEC.doc (23.10.2007).

¹⁶³ Direktif’in tam metni için bkz. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0024:EN:HTML> (05.03.2008).

yapmaya yetkili kurumların bilgi istemesi, suçla mücadele için uluslararası adli yardımlaşma gibi hususlarda sır saklama yükümlülüğünün ortadan kalkacağı AB müktesebatında da düzenlenmiştir. Görevleri nedeniyle sırlara vakıf olan yetkili makamlar haiz oldukları bu sırları görevleri dışında kullanamazlar.¹⁶⁴

B) TÜRK HUKUKUNDA

1) Bankacılık Mevzuatındaki Düzenlemeler Açısından Banka Sırrı

a) 5411 Sayılı Bank. K.'dan Önceki Düzenlemeler

1933 yılında kabul edilen ve üç yıl yürürlükte kalan 2243 sayılı Mevduatı Koruma Kanunu, bankacılıkla ilgili ilk kanun olarak nitelendirilebilir. Söz konusu Kanun “banka kanunu” olmamakla birlikte mevduat sahiplerini korumak amacıyla yürürlüğe konulduğundan bankaları ilgilendiren bir Kanun’dur.¹⁶⁵ Bu Kanun’un 19/IV maddesi banka murakıplarının teftiş ve denetleme nedeni ile öğrendikleri sırları açıkladıkları takdirde herhangi bir devlet kurumu ve bankada çalışamayacağını hükme bağlamış; bunun yanında para cezası ve hapis cezası öngörmüştür.¹⁶⁶ Aynı Kanun’un 22. maddesi

---

¹⁶⁴ RANDOLPH, s.728 vd.

¹⁶⁵ BATTAL, Bankacılık Kanunu, s.37.

¹⁶⁶ 2243 sayılı Kanun’un ilgili maddesi; “**Madde 19-** Bu kanun hükümlerinin tatbikine nezaret vazifesiyle mükellef olmak üzere Maliye ve İktisat vekâletlerince müştereken lüzumu kadar yeminli (bankalar murakıbbı) unvanlı memurlar intihap ve tayin olunur. Bu murakıplar yeminlerini İcra Vekilleri Heyeti huzurunda yaparlar.

Bankalar murakıplarının haiz olacakları vasıfları ve şartları ve çalışma tarzları da Maliye ve İktisat Vekâletlerince müştereken tespit edilir.

Bankalar murakıpları hiç bir suretle bankalardan mevduat sahiplerinin isimlerini havi cetvel isteyemezler.

Bankalar murakıplarından teftiş ve murakabe münasebeti ile muttali olacakları sırları ifşa edenler Devlet teşkilât ve vazifelerinde ve bankalarda bir daha istihdam edilmezler. Bundan başka bu gibiler yüz liradan aşağı olmamak üzere bin liraya kadar ağır para cezası ve bir aydan aşağı olmamak üzere hapisle de cezalandırılırlar.”

ise; banka memurlarının bankaya ait sırları açıklaması veya kendi lehlerine kullanması halini cezalandırmaktadır.¹⁶⁷

1936 yılında kabul edilen 2299 sayılı Bankalar Kanunu'nun 55. ve 56. maddelerinde; banka mensupları ve yeminli murakıpların geçerli bir sebep olmaksızın bankaya ait sırları¹⁶⁸ açıklamaları halinde cezalandırılacakları öngörülmüştür. Banka mensuplarının öğrendikleri sırları kendileri veya başkaları menfaatine kullanması halinde daha ağır cezalar öngörülmüştür.¹⁶⁹

7129 sayılı Bankalar Kanunu'nun 74. ve 75. maddelerinde banka sırrına ilişkin düzenlemeler mevcuttur.¹⁷⁰ 74. madde ile görevleri ve sıfatları gereği, banka ve müşterilerine ait sırlara vakıf olan banka mensupları ve diğer görevlilerin sırları açıklaması yasaklanmış; bu sırları kendilerine veya başkalarına menfaat temini amacıyla açıklamaları halinde cezaları ağırlaştırılmıştır.¹⁷¹ 75. maddede ise bankaların yeminli

---

¹⁶⁷ 2243 sayılı Kanun'un ilgili maddesi; “**Madde 22-** Bilûmum banka memurlarından mensup oldukları müesseseye ait sırları ifşa edenler veya müesseseye müteallik malûmatı kendi lehlerine kullananlar üç aya kadar hapis veya bin liraya kadar ağır para cezası ile veya bu cezaların her ikisi ile cezalandırılırlar. “

¹⁶⁸ Söz konusu hükümde her ne kadar bankaya ait sırlar denmekteyse de; söz konusu kavramın müşteri sırrını da içerdiği kabul edilmelidir.

¹⁶⁹ 2299 sayılı Kanun'un ilgili maddeleri;

“**Madde 55-** Sıfat ve vazifeleri dolayısı ile vâkıf oldukları bankaya ait sırları makbul bir sebebe müstenit olmaksızın ifşa eden banka mensupları üç aya kadar hapis ve yüz liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

Yukarıdaki fıkrada yazılı kimseler bu sırları kendileri veya başkaları için menfaat temini maksadı ile ifşa ederlerse altı aydan iki seneye kadar hapis ve yüz liradan bin liraya kadar ağır para cezası ile mahkûm edilirler.

Madde 56- Vazifeleri dolayısı ile vâkıf oldukları sırları makbul bir sebebe müstenit olmaksızın ifşa eden yeminli murakıplar üç aydan bir seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.”

¹⁷⁰ EREM/ALTIOK/TANDOĞAN; s.332 vd. ; ATABEK, s.103 vd.

¹⁷¹ 7129 sayılı Kanun'un “Sırların ifşası” başlığını taşıyan maddesi şu şekildedir;

murakıpları ve yardımcılarının görev ve sıfatları nedeniyle öğrendikleri sırları açıklamaları yasaklanmış; söz konusu sırları kendilerine veya başkalarına fayda sağlamak maksadıyla açıkladıkları takdirde cezaları ağırlaştırılmıştır.¹⁷² Bu Kanun'da ilk defa banka sırrı-müşteri sırrı ayrımı yapıldığı gibi; 2299 sayılı Kanun'daki düzenlemenin aksine, banka mensupları ve yeminli murakıplarca “makbul sebep” halinde değil, yetkili merciler tarafından talep edilmesi halinde sırların açıklanabileceği belirtilmiştir. Ayrıca ilgili maddelere göre banka mensupları ve yeminli murakıpların sır saklama yükümlülüğü görevlerinden ayrılmalarından itibaren üç sene daha devam edecektir.

7129 sayılı Bankalar Kanunu yerini 1985 yılında 3182 sayılı Bankalar Kanunu'na bırakmıştır. 3182 sayılı Kanun'da sır saklama yükümlülüğü 83. ve 85. maddelerde

---

“Madde 74- Sıfat ve vazifeleri dolayısı ile vâkıf oldukları, bankaya veya bankanın müşterilerine ait sırları salâhiyetli mercilerden gayrisine ifşa eden banka mensupları ile sair vazifeliler, bir aydan bir seneye kadar hapis cezası ve 500 liradan 2000 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.

Yukarıdaki fıkrada yazılı kimseler bu sırları kendileri veya başkaları için menfaat temini maksadı ile ifşa ederlerse 6 aydan 2 seneye kadar hapis ve 1000 liradan 5000 liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılmakla beraber, ayrıca, daimî veya muvakkat olarak bankalarda istihdamdan men edilmelerine veya memuriyetten mahrumiyetlerine de hükümlenir.

Bu madde hükmü banka mensupları ile sair vazifelilerin işlerinden ayrılmaları halinde de ayrıldıkları tarihten itibaren üç sene müddetle tatbik olunur.”

¹⁷² 7129 sayılı Kanun'un “Bankalar yeminli murakıplarının mesuliyetleri” başlığını taşıyan maddesi şu şekildedir;

“Madde 75- Vazifeleri dolayısı ile vâkıf oldukları sırları salâhiyetli mercilerden gayrisine ifşa eden bankalar yeminli murakıpları ve muavinleri 6 aydan 2 seneye kadar hapis cezasına ve 2000 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm edilirler.

Yukarıdaki fıkrada yazılı kimseler bu sırları kendileri veya başkaları için menfaat temini maksadı ile ifşa ederlerse, 1 seneden 3 seneye kadar hapis cezasına ve 5000 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm edilmekle beraber, ayrıca daimî veya muvakkat olarak memuriyetten mahrumiyetlerine ve bankalarda istihdamdan men edilmelerine de hükümlenir.

Bu madde hükmü yukarıda yazılı kimselerin vazifelerinden ayrılmaları halinde de ayrıldıkları tarihten itibaren üç sene müddetle tatbik olunur.”

düzenlenmiştir.¹⁷³ Bu hükümler 7129 sayılı Kanun'daki düzenlemelerden farklı bir hüküm getirmemekle birlikte, banka mensupları ve diğer görevliler bakımından görevlerinden ayrılmaları halinde üç yıl olan sır saklama yükümlülüğü, süresiz hale getirilmiştir. Yeminli murakıplar için ise, bu konuda herhangi bir düzenleme öngörülmemiştir.

1999 yılında 4389 sayılı Bankalar Kanunu ile 3182 sayılı Kanun mülga hale gelmiştir. Söz konusu kanunun 22. maddesi adli suç ve cezaları düzenlemektedir. Bu maddenin 8. ve 9. fıkraları banka ve müşteri sırrına ilişkindir.¹⁷⁴ 4389 sayılı Kanun 3182

---

¹⁷³ **TEKİNALP**, Banka, s.298 vd. ; **KAPLAN**, Banka Gizliliği, s.8; **TURANBOY**, Insider Muameleleri, s.202 vd.

3182 sayılı Kanun'un "Sırların saklanması" başlıklı 83. maddesi şu şekildedir;

"Madde 83- 1. Sıfat ve görevleri dolayısıyla öğrendikleri, bankaya ya da müşterilerine ait sırları bu konuda kanunen açıkça yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayan banka mensupları ile diğer görevliler 1 aydan 1 yıla kadar hapis cezası ile 100 bin liradan 500 bin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

2. Birinci fıkrada yazılı kimseler bu sırları kendileri ya da başkaları için yarar sağlamak amacıyla açıklarlarsa, altı aydan 2 yıla kadar hapis ve 200 bin liradan 1 milyon liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

3. Bu madde hükmü banka mensupları ile diğer görevlilerin işlerinden ayrılmaları halinde de uygulanır. "

3182 sayılı Kanunun "Bankalar yeminli murakıplarının sorumlulukları" başlıklı 85. maddesi şu şekildedir;

"Madde 85- 1. Görevleri dolayısıyla öğrendikleri sırları yetkili mercilerden başkasına açıklayan Bankalar Yeminli Murakıpları ve yardımcıları için altı aydan iki yıla kadar hapis ve 200 bin liradan az olmamak üzere ağır para cezası hükmolünür.

2. Birinci fıkrada yazılı kimseler sırları kendileri ya da başkaları için yarar sağlamak amacıyla açıklarlarsa, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına ve 500 bin liradan az olmamak üzere ağır para cezasına mahkum edilmekle birlikte, ayrıca geçici veya sürekli olarak memuriyetten mahrumiyetlerine hükmolünür."

¹⁷⁴ **TURANBOY**, Halka Açık Banka, s.67 vd.

4389 sayılı Kanun'un "Adli suçlar ve cezalar" başlıklı 22. maddesinin 8. ve 9. fıkraları şu şekildedir;

" 8. Bu Kanunun uygulanmasında ve uygulanmasının denetiminde görev alanlar görevleri sırasında öğrendikleri bankalar ile bunların iştirakleri, kuruluşları ve müşterilerine ait sırları bu Kanuna ve özel kanunlarına göre yetkili olanlardan başkasına açıklayamazlar ve kendi yararlarına kullanamazlar. Bu yükümlülük görevden ayrılmalarından sonra da devam eder. Bu yükümlülüğe uymayan kimseler için bir yıldan üç yıla kadar ağır hapis ve iki milyar liradan az olmamak üzere ağır para cezasına hükmolünür.

sayılı Kanun'a nazaran önemli değişiklikler getirmiştir. 4389 sayılı Kanun'un 8. fıkrasında; 3182 sayılı Kanun'un aksine sır saklamakla yükümlü olanlar; "bu kanunun uygulanmasında ve uygulanmasının denetiminde görev alanlar" şeklinde genişletilmiştir. Ayrıca sadece bankalara değil, bankaların iştiraklerine ve kuruluşlarına ve banka müşterilerine ilişkin sırlar, 8. fıkra kapsamında sır saklama yükümlülüğünün konusunu oluşturmaktadır. Söz konusu maddenin 9. fıkrası ise bankaların mensupları ve diğer görevlilerinin bankalara ve müşterilerine ait sırları saklama yükümlülüğünü düzenlemektedir. 22. maddenin 9. fıkrası uyarınca; banka ve müşteri sırlarını açıklayan üçüncü kişiler hakkında da aynı cezalar tatbik edilecektir. Ayrıca bu fıkroda sır saklama yükümlülüğüne istisna getirilmiş; kredilerin takip ve kontrolü için, ana faaliyet konuları para ve sermaye piyasaları ile sigortacılık olan ve bu konularda özel kanunlarına göre alınan izin ve ruhsat ile faaliyet gösteren mali kurumlar ile Kurum tarafından uygun görülecek şirketler arasında müşterileri ile ilgili olarak doğrudan doğruya veya en az on kurum tarafından kurulacak şirketler vasıtasıyla yapılacak bilgi alışverişi bu hükmün kapsamı dışında tutulmuştur.

---

9. Bankaların mensupları ve diğer görevlileri, sıfat ve görevleri dolayısıyla öğrendikleri bankalara veya müşterilerine ait sırları bu konuda kanunen açıkca yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamazlar. Bu yükümlülük görevden ayrılmalarından sonra da devam eder. Bu madde hükmüne aykırı davrandığı tespit edilen kişiler için bir yıldan üç yıla kadar ağır hapis ve bir milyar liradan az olmamak üzere ağır para cezasına hükmolunur. Banka ve müşterilerine ait sırları açıklayan üçüncü kişiler hakkında da aynı cezalar uygulanır. Kredilerin takip ve kontrolü için, ana faaliyet konuları para ve sermaye piyasaları ile sigortacılık olan ve bu konularda özel kanunlarına göre alınan izin ve ruhsat ile faaliyet gösteren mali kurumlar ile Kurum tarafından uygun görülecek şirketler arasında müşterileri ile ilgili olarak doğrudan doğruya veya en az on kurum tarafından kurulacak şirketler vasıtasıyla yapılacak bilgi alışverişi bu hükmün dışındadır".

b) 5411 Sayılı Bank. K. ve 5411 Sayılı Bank. K.'ya İlişkin Yönetmeliklerdeki Düzenlemeler

aa) 5411 Sayılı Bank. K.'daki Düzenlemeler

5411 sayılı Bank. K.'ya kadar bankacılık mevzuatı birçok kez değişikliğe uğramış ve her seferinde yeni bir kanun çıkarma yoluna gidilmiştir. Bankacılık sektörünün büyük bir ivmeyle büyümesi ve gelişmesi nedeniyle bir önce çıkarılan kanun günün ihtiyaçlarını karşılamak konusunda yetersiz kalmıştır. Finans sektörünün temel direkleri olan bankaların gösterdiği hızlı değişim göz ardı edilmek suretiyle, kanunlaşan metinler uluslararası metinlerin gerisinde kaldığı gibi sektörün ihtiyaçlarını da karşılamamıştır.

Bank. K. önceki kanunlara göre bütün finansal kuruluşları ve işlemleri düzenlemeye çabasında olan oldukça geniş kapsamlı bir kanundur.¹⁷⁵ 4389 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sadece 6 yıl sonra; Bank. K. 19 Ekim 2005 yılında kabul edilmiş ve 1 Kasım 2005 yılında Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun'un bazı maddeleri kısa bir süre sonra 14 Mart 2006 yılında 5472 sayılı Kanun'la değiştirilmiştir.

Bank. K.'nın banka sırrına ilişkin temel düzenlemesi 73. maddedir.¹⁷⁶ Bu maddede banka sırrı kavramına hangi hususların girdiği açıkça belirtilmemiştir. Bankaların sürekli

---

¹⁷⁵ Kanun'un 2. maddesinde Bank. K.'ya tâbi olacak kurum ve kişiler açıkça sayılmıştır; "Türkiye'de kurulu mevduat bankaları, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları, yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubeleri, finansal holding şirketleri, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu ve bunların faaliyetleri bu Kanun hükümlerine tabidir."

Özel kanunlarla kurulmuş olan bankalar hakkında da kanunlarında yer alan hükümler saklı kalmak kaydıyla bu Kanun hükümleri uygulanır."

¹⁷⁶ Bank. K.'nın 73. maddesi şu şekildedir;

gelişmeye açık ve yenilenen yapıları nedeniyle banka sırrı kapsamına girecek hususların Bank. K.'da tahdidi olarak sayılmaması isabetli olmuştur.

73. maddede banka sırrı ve müşteri sırrını saklamakla yükümlü olanlar iki ayrı grup olarak düzenlenmiştir. 73. maddenin birinci fıkrasında; Kurul Başkan ve üyeleri, Kurum personeli, Fon Kurulu başkan ve üyeleri ile Fon personeli görevleri sırasında öğrendikleri bankalara ve bunların bağlı ortaklık, iştirak, birlikte kontrol edilen ortaklıklarına ve müşterilerine ait sırları bu Kanun ve özel kanunlar uyarınca yetkili olanlardan başkasına açıklayamayacağı gibi kendileri veya başkaları yararına da kullanamazlar.¹⁷⁷ Birinci fıkra uyarınca; Kurum'un dışarıdan destek hizmeti aldığı kişi

---

“Kurul başkan ve üyeleri ile Kurum personeli, Fon Kurulu başkan ve üyeleri ile Fon personeli görevleri sırasında öğrendikleri bankalara ve bunların bağlı ortaklık, iştirak, birlikte kontrol edilen ortaklıkları ve müşterilerine ait sırları bu Kanuna ve özel kanunlarına göre yetkili olanlardan başkasına açıklayamaz ve kendilerinin veya başkalarının yararlarına kullanamazlar. Kurumun dışarıdan destek hizmeti aldığı kişi ve kuruluşlar ile bunların çalışanları da bu hükme tâbidir. Bu yükümlülük görevden ayrıldıktan sonra da devam eder.

Bu Kanun hükümleri uyarınca Kurum'un, yurt dışındaki muadili denetim mercileri ile düzenleyeceği mutabakat zabıtları çerçevesinde vereceği bilgi ve belgeler birinci fıkradaki sır kapsamında değildir. Kurul düzenleyeceği mutabakat zabıtları veya zabıtlar dışında elde edeceği sırların korunmasını sağlamakla görevlidir. Kurumun elde edeceği sır niteliğindeki bilgi ve belgeler, kuruluş ve faaliyet izni verilmesinde, faaliyetlerin denetiminde, düzenlemelere uyulup uyulmadığının izlenmesinde ve Kurul kararlarına karşı açılacak idarî davaların görülmesinde kullanılabilir. Kurumun bu fıkra kapsamında elde edeceği sır niteliğindeki bilgi ve belgeler hiçbir kişi, kurum ve kuruluşa verilemez. Mahkeme kararına bağlanmış sır kapsamına giren bilgilerin verilmesinden Kurum sorumlu tutulamaz.

Bankaların ortakları, yönetim kurulu üyeleri, mensupları, bunlar adına hareket eden kişiler ile görevlileri, sıfat ve görevleri dolayısıyla öğrendikleri bankalara veya müşterilerine ait sırları, bu konuda kanunen açıkça yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamazlar. Bankaların destek hizmeti aldığı kuruluş ve çalışanları hakkında da bu hüküm uygulanır. Bu yükümlülük görevden ayrıldıktan sonra da devam eder.

Kredi kuruluşları ve finansal kuruluşların destek hizmeti kuruluşları ile aralarında akdedecekleri yazılı sözleşmeler çerçevesinde bu kuruluşların müşterilerinin risk durumlarının izlenmesi, değerlendirilmesi, kontrolü ve müşteri hizmetlerinin yerine getirilmesi nedeniyle yapılacak bilgi ve belge alışverişi ile hizmet temini ve ayrıca kredi kuruluşları ve finansal kuruluşların kendi aralarında doğrudan doğruya veya en az beş banka tarafından kurulacak şirketler vasıtasıyla yapacakları her türlü bilgi ve belge alışverişi bu hükmün dışındadır.”

¹⁷⁷ REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.988; ALICI, s.792 vd. ; BATTAL, Bankacılık Kanunu, s.275.

ve kuruluşlar ile bunların çalışanları da aynı hükme tâbidir. Bu yükümlülük görevden ayrıldıktan sonra da devam eder.

73. maddenin 3. fıkrasında ise sır saklamakla yükümlü olan ikinci grup düzenlenmiştir. Bu fıkra göre; banka ortakları, yönetim kurulu üyeleri, mensupları, bunlar adına hareket eden kişiler ve görevlileri, bankaların destek hizmeti aldığı kuruluş ve çalışanları sıfat ve görevleri dolayısıyla bankalara ve müşterilerine ilişkin sırları kanunen açıkça yetkili kılınan mercilerden başkalarına açıklayamaz. Bu yükümlülük görevden ayrıldıktan sonra da devam etmektedir. 73. maddenin üçüncü fıkrasında sayılan kişiler sadece bankanın kendisine ve müşterilerine ilişkin sırlarını saklamakla yükümlüken; 73. maddenin birinci fıkrasından sayılan kişi ve kurumlardan farklı olarak bankaların bağlı ortaklık, iştirak, birlikte kontrol edilen ortaklıklarına ve bunların müşterilerine ilişkin sırları saklamakla yükümlü değildirler.

73. maddede düzenlenen yükümlülüğün ihlalinin cezai sonuçlarını düzenleyen 159. maddede ise sır saklamakla yükümlü üçüncü bir grup ortaya çıkmaktadır. Bu maddeye göre banka ve müşterilerine ait sırları açıklayan üçüncü kişiler hakkında da aynı hükümler uygulanacaktır. Bir banka müşterisi bankanın başka müşterileriyle ilişkileri esnasında üçüncü kişi konumundadır; yani müşteri banka ile olan ilişkisinin kapsamı dışındaki bankaya ait sırlar açısından üçüncü kişi sayılmaktadır.¹⁷⁸

---

¹⁷⁸ YİĞİT, s.408.

73. maddenin ikinci ve dördüncü fıkraları, banka sırrını saklama yükümlülüğüne aykırılık teşkil etmeyecek, özel durumları düzenlenmektedir.¹⁷⁹

bb) 5411 Sayılı Bank. K.'ya İlişkin Yönetmeliklerdeki Düzenlemeler

Bank. K.'ya istinaden çıkarılan yönetmeliklerde banka sırrına ilişkin birçok düzenleme mevcuttur. Söz konusu yönetmeliklerde banka ile sözleşme ilişkisi içerisinde bulunması, bankaları denetlemesi veya bankanın üst kuruluşu olması sebebiyle banka sırrına vakıf olan kuruluş ve kişilerin banka sırrı saklama yükümlülükleri düzenlenmektedir.

Bankaların destek hizmeti aldıkları kuruluşlar hizmetleri esnasında öğrendikleri bankalara veya müşterilerine ilişkin sırları açıklayamazlar.¹⁸⁰ Destek hizmeti veren kuruluşlarca banka ve müşteri sırrının korunmasına yönelik tedbirler alınmasının sağlanması bankanın sorumluluğundadır. Destek hizmet kuruluşunun sır saklama yükümlülüğüne aykırı davranışı neticesinde, bankanın sözleşmeyi tek taraflı fesih hakkı mevcuttur.

Derecelendirme kuruluşları ve değerlendirme kuruluşlarının ortakları, yönetim kurulu başkan ve üyeleri, denetçileri ve ilgili personeli faaliyetleri sırasında öğrendikleri, kamuoyuna açıklanması zorunlu olan bilgiler hariç olmak üzere, bankalar ile bankaların müşterilerine ait sırları ve diğer müşterileri ile yapacakları sözleşmelerde

---

¹⁷⁹ Bank. K.'nın 73. maddesinin ikinci ve dördüncü fıkrasında düzenlenen bu özel durumlar; “banka sırrının saklanması yükümlüğünün ihlali sayılmayacak haller” başlığı altında ayrıntılı olarak incelenecektir.

¹⁸⁰ “Bankaların Destek Hizmeti Almalarına ve Bu Hizmeti Verecek Kuruluşların Yetkilendirilmesine İlişkin Yönetmelik”in 9. maddesinde düzenlenmiştir. Bu Yönetmelik Bank K.'nın 15, 35, 36, 93. maddelerine istinaden çıkarılmıştır. 01.11.2006 tarihli 26333 sayılı RG. (Değişiklikler için; 24.07.2007 tarihli 26592 sayılı RG ve 13.02.2008 tarihli 26786 sayılı RG).

kararlaştırılacak sır kapsamındaki bilgileri açıklayamaz, kendilerinin veya üçüncü kişilerin menfaatlerine kullanamazlar. Bu kuruluşlar sır niteliğindeki bilgilerin korunmasına yönelik her türlü tedbiri almakla yükümlüdür. Söz konusu yükümlülüğeye aykırı davranış halinde Kurum tarafından bu kuruluşların yetkisi süresiz olarak kaldırılabilir.¹⁸¹

Bankalarda bağımsız denetim gerçekleştirecek yetkili denetim kuruluşları; ortakları ile yönetim kurulu başkan ve üyeleri, denetçileri, yöneticileri ve bağımsız denetçileri yapacakları ön araştırma sırasında edinecekleri veya bağımsız denetim faaliyetleri dolayısıyla öğrenecekleri banka ve müşteri sırlarını açıklamamakla ve korunmasına yönelik her türlü tedbiri almakla yükümlüdür. Bunun yanında yetkili denetleme kuruluşu çalışma kâğıtlarını, ilgili bankanın yazılı izni olmaksızın Kurum dışındaki üçüncü kişilere veremez ve açıklayamaz.¹⁸² Bağımsız denetim kuruluşları, bankaların bilgi sistemlerinin denetimi esasında öğrendikleri banka sırrı kapsamındaki bilgileri de kanunen açıkça yetkili kılınanlardan başkasına açıklayamaz ve doğrudan

---

¹⁸¹ Derecelendirme kuruluşu ortakları, yönetim kurulu başkan ve üyeler, denetçileri, yöneticileri ve çalışanlarının banka sırlarını saklama yükümlülüğü, “Derecelendirme Kuruluşlarının Yetkilendirilmesine ve Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik”in 21 ve 27. maddelerinde düzenlenmiştir. Bu Yönetmelik Bank. K.’nın 15, 34, 36, 93. maddelerine istinaden çıkarılmıştır. 01.11.2006 tarihli 26333 sayılı RG. (Değışiklik için 29.09.2007 tarih 26658 sayılı RG).

Değerlendirme kuruluşu ortakları, yönetim kurulu başkan ve üyeler, denetçileri, yöneticileri ve çalışanlarının banka sırlarını saklama yükümlülüğü, “Bankalara Değerleme Hizmeti Verecek Kuruluşların Yetkilendirilmesi ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik”in 19 ve 20. maddelerinde düzenlenmiştir. Bu Yönetmelik Bank. K.’nın 15, 34, 36, 93. maddelerine istinaden çıkarılmıştır. 01.11.2006 tarihli 26333 sayılı RG. (Değışiklik için 29.09.2007 tarih 26658 sayılı RG).

¹⁸² “Bankalarda Bağımsız Denetim Gerçekleştirecek Kuruluşların Yetkilendirilmesi ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik”in 26/VII, 27/XIII, 39/III maddelerinde düzenlenmiştir. Bu Yönetmelik Bank. K.’nın 15, 33, 36, 39. maddenin ikinci fıkrası, 93. maddelerine istinaden çıkarılmıştır. 01.11.2006 tarihli 26333 sayılı RG. (Değışiklik için 24.07.2007 tarih 26592 sayılı RG).

veya dolaylı şekilde kendi yararlarına kullanamazlar.¹⁸³ Bankalar da kendi birimleri arasındaki iletişimi sağlamak amacıyla tesis edilecek iletişim kanallarına ilişkin, banka ve müşteri sırlarının saklanması yükümlülüğünün ihlal edilmemesi için, gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.¹⁸⁴

Kurul üyeleri ve Kurum personeli de görevleri dolayısıyla öğrendikleri bankalara ilişkin sır niteliğindeki bilgileri kanunen açıkça yetkili kılınan merciler dışında hiçbir kurum, kuruluş veya kişiye açıklayamaz; kendilerinin veya başkalarının yararına veya üçüncü kişilerin zararına kullanamaz. Bu yükümlülük, Kurul üyeleri ile Kurum personelinin Kurul'dan veya Kurum'dan ayrılmalarından sonra da devam eder.¹⁸⁵

Yukarıda belirtilen düzenlemeler, banka ile görevleri veya hizmetleri nedeniyle ilişki içerisinde bulunan ve bu nedenle de banka sırrına vakıf olan kuruluş ve kişiler açısından banka sırrını ele almaktadır. Söz konusu düzenlemeler, belirtilen kişi ve kuruluşlara banka sırrını saklama yükümlülüğü getirdiği gibi; bankalara da çeşitli hallerde banka sırrının korunması için gerekli tedbirleri alma zorunluluğu getirmektedir.

---

¹⁸³ “Bankalarda Bağımsız Denetim Kuruluşlarınca Gerçekleştirilecek Bilgi Sistemleri Denetimi Hakkında Yönetmelik”in 11. maddesinde düzenlenmiştir. Bu Yönetmelik Bank. K.’nın 23. maddesinin 3. fıkrası, 24, 29, 30, 31, 32, 93. maddelerine istinaden çıkarılmıştır. 01.11.2006 tarihli 26333 sayılı RG. (Değişiklik için 14.06.2007 tarih 26552 sayılı RG).

¹⁸⁴ “Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmelik”in 12. maddesinde düzenlenmiştir. Bu Yönetmelik Bank. K.’nın 23. maddesinin 3. fıkrası, 24, 29, 30, 31, 32, 93. maddelerine istinaden çıkarılmıştır. 01.11.2006 tarihli 26333 sayılı RG. (Değişiklik için 14.06.2007 tarih 26552 sayılı RG).

¹⁸⁵ “Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu Üyeleri İle Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Personelinin Uyacakları Mesleki ve Etik İlkeler Dair Yönetmelik”in 6/c maddesinde düzenlenmiştir. Bu Yönetmelik Bank. K.’nın 87. ve 93. maddelerine istinaden çıkarılmıştır (02.02.2007 tarihli 26422 sayılı RG).

2) Türk Ticaret Kanunu'ndaki Düzenlemeler Açısından Banka Sırrı

a) TTK'daki Haksız Rekabet Hükümleri Çerçevesinde Banka Sırrı

TTK'da doğrudan banka sırrı kavramından bahsedilmemekle birlikte haksız rekabet teşkil eden "Hüsnüniyet kaidelerine aykırı hareketler" başlıklı 57. maddesinin 7. ve 8. bentlerinde imalat ve ticaret sırlarını ifşa etmek, ele geçirmek, iyiniyet kurallarına aykırı olarak haksız yere faydalanmak veya başkasına yaymak fiillerinin haksız rekabet meydana getireceği düzenlenmiştir. TTK'nın 57. maddesinin 7. bendinde; işçiler, vekiller veya başkaca yardımcı kimseler kullanılmak suretiyle ticari sırların üçüncü kişiler tarafından ele geçirilmesi veya ifşa ettirilmesinin haksız rekabet teşkil edeceği belirtilmiştir.¹⁸⁶ Banka sırrı hakkında Bank. K.'nın 73. maddesi özel düzenleme olmakla birlikte; bir ticari işletme olarak bankaların kendi sırlarının, yukarıda belirtilen bentlere aykırı olarak kullanılması durumunda bankalar açısından haksız rekabet koşullarının oluşacağına şüphe yoktur. Banka sırrının, bankanın bir çalışanı veya banka sırrına vakıf olan bir görevlisi veya bu kişiler aracılığıyla üçüncü bir kişi tarafından sır saklama yükümlülüğüne aykırı olarak haksız rekabet teşkil edecek biçimde elde edilmesi, kullanılması veya açıklanması durumunda banka tarafından TTK'nın haksız rekabete ilişkin hükümlerine başvurulabilecektir. TTK'nın 64. maddesi haksız rekabet teşkil edecek bu fiillerin cezai sonuçları düzenlemektedir.

---

¹⁸⁶ BİLGE, s.50 vd.

b) Pay Sahipliğinden Doğan Bilgi Alma Hakkı¹⁸⁷ Kavramı Çerçevesinde TTK'da Banka Sırrı

aa) Pay Sahipliğinden Doğan Bilgi Alma Hakkı Kavramı

Bilgi alma hakkı, pay sahibiyle banka arasındaki ortaklık ilişkisinin doğal sonucu olarak pay sahibinin kazanmış olduğu bir haktır. Bilgi alma hakkı genel olarak pay sahibinin aydınlanması amacını güden bir pay sahipliği hakkıdır.¹⁸⁸ Ortaklık hakkında soru sormaya dayanan bilgi alma, talebe bağlı izin neticesinde ortaklığın defterlerini ve belgelerini inceleme ve inceleme talebinin reddi halinde mahkemeye müracaat hatta özel denetçi isteme hakları bilgi alma hakkı kapsamındadır.¹⁸⁹ Bilgi alma hakkı, diğer pay sahipliği haklarından bağımsız, vazgeçilemez, bireysel bir haktır.¹⁹⁰ Bireysel ve vazgeçilemez bir hak olması sebebiyle bilgi alma hakkı bakımından bütün pay sahipleri arasında mutlak eşitlik prensibi vardır.¹⁹¹ Koruyucu haklar arasında yer alan bilgi alma hakkı sermayeye katılım oranından bağımsız olarak tüm pay sahiplerine tanınmış bir hak olduğundan; pay sahipleri arasında herhangi bir imtiyaz öngörülmesi mümkün değildir.¹⁹²

---

¹⁸⁷ “Bilgi Alma Hakkı” öğretide çok farklı kavramlar altında incelenmiştir. İsviçre ve Alman hukukunda kontrollrecht, informationsrecht ve auskunftrecht; Türk hukukunda finansal bilgi alma hakkı, inceleme ve bilgi alma hakkı, soru sorma hakkı ve inceleme hakkı ve denetim hakkı kavramları en çok kullanılan kavramlardır. Bu kavramların kullanımı konusunda öğretilerdeki tartışmalara değinilmeyecek, yukarıdaki kavramlardan “bilgi alma hakkı” tercih edilecektir. **KAYA**, s.47 vd. ; **KARASU**, Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, s.75.

¹⁸⁸ **KAYA**, s.51.

¹⁸⁹ **KAYA**, s.53; **KARASU**, Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, s.75.

¹⁹⁰ **KAYA**, s.72–83; **KARASU**, Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, s.76–78.

¹⁹¹ **KAYA**, s.82; **TURANBOY**, Insider Muameleleri, s.179; **KARASU**, Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, s.75 vd.

¹⁹² **KAYA**, s.83.

bb) TTK'daki Dzenlemeler Işığında Bankalarda Pay Sahipliğinden Doğan Bilgi Alma Hakkı ve Banka Sırrı

Bank. K.'nin 7. maddesinin (a) bendi uyarınca, bankaların anonim şirket şeklinde kurulması zorunludur. Bu nedenle TTK'nın anonim şirketlere ilişkin hükümleri, bankalara ilişkin özel hükümler olmadığı durumlarda uygulanabilecektir.¹⁹³

TTK'nın "Malumat Alma Hakkı" üst kenar başlığı altında 362. ve 363. maddeleri anonim şirketlerde pay sahibinin bilgi alma hakkını düzenlemektedir. TTK'nın pay sahiplerinin bilgi alma hakkına ilişkin düzenlemelerini ikiye ayırarak incelemek gerekir. "Bilanço" başlığını taşıyan 362. madde hükmü bilgi alma hakkının pasif yönünü oluşturmaktadır.¹⁹⁴ Madde hükmü uyarınca bilanço, kâr ve zarar hesabı, yıllık rapor, safi kazancın nasıl dağıtılacağı hususunda teklifler, denetçiler tarafından verilecek raporlarla birlikte genel kurul olağan toplantısından en az on beş gün önce anonim şirketin merkez ve şubelerinde pay sahiplerinin incelemesine açık tutulur. Bunlardan bilanço, kâr ve zarar hesabı ve yıllık rapor genel kurul olağan toplantısından itibaren bir yıl süreyle pay sahiplerinin incelemesine açık tutulur. Masrafı anonim şirkete ait olmak üzere pay sahipleri bilanço ve kâr-zarar hesaplarının bir suretini anonim şirketten isteme hakkına sahiptir. Yukarıda belirtilen bilgi ve belgelerin incelemeye açık olduğu hususu; anonim şirketin esas sözleşmede öngördüğü usullere uygun olarak hamiline yazılı hisse senedi sahiplerine ilan edilmek suretiyle; nama yazılı hisse senedi sahiplerine ise ayrıca tebligat

---

¹⁹³ Öğretide GÖREN; TTK'nın 270. maddesi ile anonim şirketlerin TTK'ya tabi olacağı belirtilmişse de; anonim şirketin temel tanımı ile banka işletmesinin Bank. K. ile yapılandırılan hukuk yapısının tam bir çelişki yarattığını ve hukuki özünün tamamen değiştiğini; bankaların sermaye yapısı ne olursa olsun anonim şirket tanımını aşan sorumluluklar taşıyan ve kamu görevi yapan kuruluşlar olduğunu savunmuştur. GÖREN, s.19-20.

¹⁹⁴ KAYA, s.108-112.

yapılmak suretiyle duyurulur.¹⁹⁵ Pay sahibinin bilgilendirme araçlarının sunulmasında ve içeriklerinin belirlenmesinde bir etkisi yoktur. Bu nedenle bu yönüyle bilgi alma hakkı, kamuyu aydınlatma ilkesi ile sıkı bir bağlantı içerisindedir. Öğretide pasif bilgi alma hakkı olarak nitelendirilen bu düzenleme “iç kamuyu aydınlatma” olarak da nitelendirilmektedir.¹⁹⁶

“ Ticari defterler ve sır saklama mükellefiyeti ve ceza” başlıklı 363. madde hükmü ise pay sahibinin aktif bilgi alma hakkını düzenlemektedir.¹⁹⁷ Bu düzenleme bir yandan gerçek anlamıyla bilgi alma hakkını düzenlerken; diğer yandan da bilgi alma hakkının sınırını çizerek pay sahibinin sır saklama yükümlülüğünü düzenlemektedir. Bu düzenlemeye göre pay sahipleri şüpheli gördükleri konularda denetçilerin dikkatlerini çekebilecekleri gibi bu konularda gerekli açıklamaların yapılmasını isteme yetkisine de sahiptirler. Anonim şirket pay sahibinin, şirketin ticari defterleriyle, yazışmaların incelenmesi için genel kurulun açık izni ve yönetim kurulu kararı gerekmektedir. Maddenin ikinci kısmında ise incelenmesine izin verilen belgelerden öğrenilen sırlar hariç; hiçbir pay sahibinin anonim şirketin sırlarını öğrenmeye yetkili olmadığını; her nasılsa öğrendiği takdirde ise pay sahipliği sona erse dahi sırrı saklamakla yükümlü olduğu düzenlenmiştir. 363. madde kapsamındaki aktif bilgi alma hakkı pay sahibine; anonim şirketin içerisinde bulunduğu mali durum, piyasadaki faaliyetleri, yatırımları ve benzeri hususlarda soru sorma, anonim şirkete zarar vermemek kaydıyla ilgili belgeleri

---

¹⁹⁵ **KAYA**, s.112 vd. ; **TURANBOY**, Halka Açık Banka, s.54–55.

¹⁹⁶ **KAYA**, s.108; **İHTİYAR, Mustafa**: Sermaye Piyasası Hukukunda Kamuyu Aydınlatma İlkesi, Beta Yayınları, 2006, s.101.

¹⁹⁷ **KAYA**, s.108 vd.

inceleme, şirket sırrı kapsamındaki bilgileri mahkeme kanalıyla talep etme ve özel denetçi tayini isteyebilme (TTK 348), denetçilere şikâyette bulunma (TTK 356) gibi haklar da sağlamaktadır.¹⁹⁸ Şirket sırrı, TTK'nın pay sahiplerinin aktif bilgi alma hakkına ilişkin düzenlemesine getirilmiş objektif bir sınırlamadır. Pay sahipleri; 363. maddenin ikinci fıkrası gereği, şirketin açıklanması halinde zarar göreceği ve üçüncü kişilerce öğrenilmesini istemediği sırlarını, incelenmesine müsaade edilen defter ve belgelerden öğrendiği bilgiler hariç, her nasılsa öğrendiği takdirde pay sahipliği hakkı sona ermiş olsa dahi saklamakla yükümlüdür.

TTK'nın pay sahibinin bilgi alma hakkına ilişkin düzenlemelerinin eksik ve yetersiz olduğu açıktır. 362. madde hükmü; bazı belgelerin incelenmeye açık tutulması ve talep üzerine bu belgelerden örnek verilmesi hakkını içeren sınırlı bir bilgi verme zorunluluğu getirmektedir. 363. madde hükmü ise pay sahibine bilgi alma hakkından ziyade yönetim kurulu ve genel kurul iznine bağlı olarak ticari defter ve yazışmaları inceleme ve denetçilerin dikkatini çekerek açıklama isteme yetkisi veren sınırlı bir denetleme hakkı getirmektedir.¹⁹⁹ Bu düzenlemeler, halka kapalı anonim şirketler esas alınarak düzenlenmiş olması nedeniyle; Bank. K. ve SerPK'ya²⁰⁰ tâbi bankalar açısından pay sahiplerinin bilgi alma hakkını korumaktan oldukça uzaktır. TTK açısından pay sahibine tanınan bilgi alma hakkı, banka pay sahiplerinin kamunun aydınlatılması ilkesi çerçevesinde bilgilendirilmesine nazaran çok daha kısıtlı bir bilgi alma hakkı sağlamaktadır. TTK hükümleri, bilgi alma hakkını genel kurulun açık izni veya yönetim

---

¹⁹⁸ KAYA, s.115 vd. ; TURANBOY, Halka Açık Banka, s.55.

¹⁹⁹ İHTİYAR, s.102.

²⁰⁰ 2499 sayılı Kanun, RG. 28.07.1981, S.17416.

kurulu kararına bağlamasının yanı sıra şirket sırrı kavramı ile de pay sahiplerinin bilgi alma hakkını sekteye uğratmaktadır. Sonuç olarak TTK uyarınca pay sahiplerine sağlanan bilgi alma hakkı ve şirket sırrı kavramı ile bu hakka getirilen sınırlamalar; sermaye piyasası mevzuatına tabi bankalar açısından uygulanması mümkün olmayan düzenlemelerdir. Kamuyu aydınlatma ilkesinin banka sırrının sınırlarını oldukça daraltması nedeniyle; sadece pay sahiplerinin değil kamuyu aydınlatma ilkesinin bütün ilgililerinin bilgi alma hakkının, banka sırrı kavramı ile sınırlandırılması oldukça güçleşmiştir.

Özellikle sermaye piyasalarında faaliyet gösteren şirketlerde, TTK'nın bugünkü birçok hükmünün uygulanma şansı kalmamıştır. TTK'nın günümüzün gereklerine uygun olmadığı ve özellikle anonim şirketlere ilişkin hükümlerin yetersiz kaldığı açıktır. Bankalar her ne kadar öncelikle özel kanun olarak Bank. K.'ya (halka açık bankalar buna ilaveten SerPK) tabilerse de anonim şirket olarak TTK'nın genel hükümleri de bankalar açısından emredici düzenlemelerdir. Bu anlamda TTK'nın ilgili hükümlerinin de Bank. K. ve SerPK hükümleri ile uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir.

Henüz TBMM Genel Kurul gündeminde yer alan TTKT'nin anonim şirketlerde bilgi alma hakkına ilişkin düzenlemeleri, TTK düzenlemelerine nazaran daha kapsamlı düzenlemelerdir. Tasarı'nın "Bilgi alma ve inceleme hakkı" başlıklı 437. maddesinde pay sahibine modern ve geniş bir bilgi alma hakkı tanınmıştır.²⁰¹ Söz konusu

---

²⁰¹ TTKT'nin 437. maddesi şu şekildedir;

“Madde 437 - (1) Finansal tablolar, konsolide finansal tablolar, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, denetleme raporları ve yönetim kurulunun kâr dağıtım önerisi, genel kurulun toplantısından en az onbeş gün önce, şirketin merkez ve şubelerinde, pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulur. Bunlardan finansal tablolar ve konsolide tablolar bir yıl süre ile merkezde ve şubelerde pay sahiplerinin bilgi

düzenlemenin yanı sıra Tasarı “Bağlı şirketler hakkında bilgi alma” başlıklı 200. maddesi²⁰² ile hâkim şirket pay sahiplerinin bilgi alma hakkını; “Bilgi alma ve inceleme hakkı” başlıklı 392. maddesi²⁰³ ile yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma hakkını; “İbraz

---

edinmelerine açık tutulur. Her pay sahibi, gideri şirkete ait olmak üzere gelir tablosuyla bilançonun bir suretini isteyebilir.

(2) Pay sahibi genel kurulda, yönetim kurulundan, şirketin işleri; denetçilerden denetimin yapılma şekli ve sonuçları hakkında bilgi isteyebilir. Bilgi verme yükümü, 200 üncü madde çerçevesinde şirketin bağlı şirketlerini de kapsar. Verilecek bilgiler özenli, gerçeğe, hesap verme ve dürüstlük ilkelerine uygun olmalıdır.

(3) Bilgi verilmesi, sadece, istenilen bilgi verildiği takdirde şirket sırlarının açıklanacağı veya korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin tehlikeye girebileceği gerekçesi ile reddedilebilir.

(4) Şirketin ticarî defterleriyle yazışmalarının, pay sahibinin sorusunu ilgilendiren kısımlarının incelenmesi için, genel kurulun açık izni veya yönetim kurulunun bu hususta kararı gerekir. İzin alındığı takdirde inceleme bir uzman aracılığıyla da yapılabilir.

(5) Bilgi alma veya inceleme istemleri cevapsız bırakılan, haksız olarak reddedilen, ertelenen ve bu fıkra anlamında bilgi alamayan pay sahibi, reddi izleyen on gün içinde, diğer hâllerde de akla yatkın bir süre sonra mahkemeye başvurabilir. Başvuru basit muhakeme usulüne göre incelenir. Mahkeme kararı bilginin genel kurul dışında verilmesi talimatını ve bunun şeklini de içerebilir. Mahkeme kararı kesindir.

(6) Bilgi alma ve inceleme hakkı, esas sözleşmeyle ve şirket organlarından birinin kararıyla kaldırılamaz ve sınırlandırılmaz.”

²⁰² TTKT'nin 200. maddesi şu şekildedir;

“Hâkim şirketin her pay sahibi genel kurulda, bağlı şirketlerin finansal ve malvarlığıyla ilgili durumları ile hesap sonuçları, hâkim şirketin bağlı şirketlerle, bağlı şirketlerin birbirleriyle, hâkim ve bağlı şirketlerin pay sahipleri, yöneticileri ve bunların yakınlarıyla ilişkileri, yaptıkları işlemler ve bunların sonuçları hakkında, özenli, gerçeği aynen ve dürüstçe yansıtan hesap verme ilkelerine uygun, doyurucu bilgi verilmesini isteyebilir.”

²⁰³ TTKT'nin 392. maddesi şu şekildedir;

“(1) Her yönetim kurulu üyesi şirketin tüm iş ve işlemleri hakkında bilgi isteyebilir, soru sorabilir, inceleme yapabilir. Bir üyenin istediği, herhangi bir defter, defter kaydı, sözleşme, yazışma veya belgenin yönetim kuruluna getirtilmesi, kurulca veya üyeler tarafından incelenmesi ve tartışılması ya da herhangi bir konu ile ilgili yöneticiden veya çalışandan bilgi alınması reddedilemez. Reddedilmişse dördüncü fıkra hükmü uygulanır.

(2) Yönetim Kurulu toplantılarında, yönetim kurulunun bütün üyeleri gibi, şirket yönetimiyle görevlendirilen kişiler ve komiteler de bilgi vermekle yükümlüdür. Bir üyenin bu konudaki istemi de reddedilemez; soruları cevapsız bırakılamaz.

(3) Her yönetim kurulu üyesi, yönetim kurulu toplantıları dışında, yönetim kurulu başkanının izniyle, şirket yönetimiyle görevlendirilen kişilerden, işlerin gidişi ve belirli münferit işler hakkında bilgi alabilir ve görevinin yerine getirilebilmesi için gerekliyse, yönetim kurulu başkanından, şirket defterlerinin ve dosyalarının incelemesine sunulmasını isteyebilir.

(4) Başkan bir üyenin, üçüncü fıkrada öngörülen bilgi alma, soru sorma ve inceleme yapma istemini reddederse, konu iki gün içinde yönetim kuruluna getirilir. Kurulun toplanmaması veya bu istemi

yükümü ve bilgi alma hakkı” başlıklı 401. maddesi²⁰⁴ ile denetçinin bilgi alma hakkını mevcut düzenlemelerden farklı olarak ayrıntılı bir şekilde düzenlemektedir. Ayrıca Tasarı’nın 1524. maddesi ile her sermaye şirketine bir internet sitesi açma yükümlülüğü getirilmiş; bu sitede şirketle ilgili birçok hususun kamuya duyurulması amaçlanmıştır.²⁰⁵

---

reddetmesi hâlinde üye şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurabilir. Mahkeme istemi dosya üzerinden inceleyip karara bağlayabilir, mahkemenin kararı kesindir.

(5) Yönetim Kurulu başkanı, kurulun izni olmaksızın, yönetim kurulu toplantıları dışında bilgi alamaz, şirket defter ve dosyalarını inceleyemez. Yönetim kurulu başkanının bu isteminin reddedilmesi hâlinde başkan, dördüncü fıkraya göre mahkemeye başvurabilir.

(6) Yönetim Kurulu üyesinin bu maddeden doğan hakları kısıtlanamaz, kaldırılamaz. Esas sözleşme ve yönetim kurulu, üyelerin bilgi alma ve inceleme haklarını genişletebilir.

(7) Her yönetim kurulu üyesi başkandan, yönetim kurulunu toplantıya çağırmasını yazılı olarak isteyebilir.”

²⁰⁴ TTKT’nin 401. maddesi şu şekildedir;

“(1) Şirketin yönetim kurulu, finansal tabloları ve yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunu düzenlettirip onaylayarak, gecikmeksizin, denetçiye verir. Yönetim kurulu, şirketin defterlerinin, yazışmalarının, belgelerinin, varlıklarının, borçlarının, kasasının, kıymetli evrakının, envanterinin incelenerek denetlenebilmesi için denetçiye gerekli imkânları sağlar.

(2) Denetçi ve denetleme konusu çerçevesinde işlem denetçisi, yönetim kurulundan, kanuna uygun ve özenli bir denetim için gerekli olan bütün bilgileri kendisine vermesini ve dayanak oluşturabilecek belgeleri sunmasını ister. Yılısonu denetiminin hazırlıkları için gerektiği takdirde, denetçi birinci fıkranın ikinci ve bu fıkranın birinci cümlesinde öngörülen yetkileri finansal tabloların çıkarılmasından önce de haizdir. Özenli bir denetim için gerekli olduğu takdirde denetçi bu fıkranın birinci ve ikinci cümlelerinde yer alan yetkileri yavru ve ana şirketler için de kullanabilir.

(3) Konsolide finansal tabloları çıkarttırmakla yükümlü olan şirketin yönetim kurulu, konsolide finansal tabloları denetleyecek denetçiye; topluluğun finansal tablolarını, topluluk yıllık faaliyet raporunu, münferit şirketin finansal tablolarını, şirketlerin yönetim kurullarının yıllık faaliyet raporlarını, bir denetim yapılmış ise ana şirketin ve yavru şirketlerin denetim raporlarını vermek zorundadır. Denetçi, birinci fıkranın birinci ve ikinci cümlelerinde öngörülen yetkileri ana ve yavru şirketler yönünden de kullanabilir.”

²⁰⁵ TTKT’nin 1524. maddesi şu şekildedir;

“(1) Her sermaye şirketi, bir internet sitesi açmaya ve bu sitenin açıkça belirlenmiş bir bölümünü aşağıdaki içerikle sınırlı olmamak üzere;

- a) Şirketçe kanunen yapılması gereken ilânların;
- b) Pay sahipleri ve ortaklar açısından önem taşıyan açıklamaların;
- c) Yönetim ve müdürler kurulu ile genel kurul toplantıları hazırlıklarının;
- d) Anılan kurulların yapılmasına ilişkin bilgilerin;

3) Sermaye Piyasası Kanunu ve İlgili Mevzuattaki Düzenlemeler Açısından Banka Sırrı ve Kamuyu Aydınlatma İlkesi

a) Bankaların SerPK'ya Tâbi Olması

Bankaların hangi durumlarda sermaye piyasası mevzuatına tâbi olacakları SerPK'nın 50. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre bankalar kendi menkul

-
- e) Pay sahiplerine veya ortaklara sunulması gereken belgelerin;
- f) Genel kurullara ait olanlar dâhil her türlü çağrılarını;
- g) Oy verme, şeffaflık ve kamuyu aydınlatma yönünden zorunlu ve bilgi toplumu bağlamında yararlı görülen tüm hizmetlerin ve bilgilerin sunulmasını;
- h) Bilgi almaya yönelik soruların, bunlara verilen cevapların, benzeri işlemlerin, bu Kanunda ve diğer kanunlarda pay sahiplerinin veya ortakların aydınlatılmasının öngörüldüğü hususların;
- ı) Finansal tabloların, bunların dipnotlarının ve eklerinin;
- i) Yönetim kurulunun yıllık raporu ile kurumsal yönetim ilkelerine ne ölçüde uyulduğuna ilişkin yıllık değerlendirme açıklamasının;
- j) Denetçinin, özel denetçinin, işlem denetçisinin raporlarının;
- k) Yetkili kurul ve bakanlıkların konulmasını istedikleri, pay sahiplerini ve sermaye piyasasını ilgilendiren konulara ilişkin olarak, şirketin cevaplarının ve bildirimlerinin yayımlanmasına özgülenir. Bu hükümdeki yükümlülüklere uymama, kanuna aykırılığın ve yönetim kurulunun görevini yerine getirmemesinin bütün hukukî sonuçlarını doğurur. Ceza hükümleri saklıdır. Finansal tablolar ile her türlü rapor üç yıl sitede kalır.
- (2) İnternet sitesinin bilgi toplumu hizmetlerine ayrılmış kısmının ticaret siciline kaydı da dâhil olmak üzere, bu maddenin amaçlarına özgülenmiş bulunan bu kısmının herkese açık nitelik taşıdığı, burada yer alan mesajlar ile bilgilerin ilgililere yönlendirilmiş açıklamalar ve hukukî iradeler olduğu, sitenin bu kısmına erişiminin usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından bir yönetmelikle düzenlenir.
- (3) İnternet sitesinin bu maddenin amaçlarına özgülenmiş kısmında yayımlanan içeriğin başına tarih ve parantez içinde "yönlendirilmiş mesaj" ibaresi konulur. Bu ibareli mesaj ancak Kanuna ve ikinci fıkrada anılan yönetmeliğe uyulmak suretiyle değiştirilebilir. Tahsis edilen kısımda yer alan bir mesajın yönlendirildiği karinedir.
- (4) Bu Kanun ve ilgili diğer kanunlarda veya idarî düzenlemelerde daha uzun bir süre öngörülmedikçe, şirketin internet sitesine konulan bir içerik, üzerinde bulunan tarihten itibaren en az altı ay süreyle internet sitesinde kalır; aksi hâlde konulmamış sayılır.
- (5) Yönlendirilmiş mesajların basılı şekilleri 82. madde uyarınca ayrıca saklanır. İnternet sitesinde yer alacak bilgiler metin hâline getirilip şirket yönetimine tarih ve saati gösterilerek noterlikçe onaylı bir deftere sıra numarasına göre yazılır veya yapıştırılır. Daha sonra sitede yayınlanan bilgilerde bir değişiklik yapılırsa, değişikliğe ilişkin olarak yukarıdaki işlem tekrarlanır.

kıymetlerini²⁰⁶ halka arz²⁰⁷ ettikleri veya SerPK'nın beşinci bölümünde belirtilen faaliyetlerde buldukları takdirde SerPK'ya tâbi olacaklardır.²⁰⁸ SerPK'nın 50. maddesine göre; bu Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen "Pay sahibi sayısı 250'yi aşan anonim ortaklıkların hisse senetleri halka arz olunmuş sayılır ve bu ortaklıklar halka açık anonim ortaklık hükümlerine tâbi olurlar" hükmünün bankalara uygulanmayacağı belirtilmektedir.

---

²⁰⁶ Menkul kıymet kavramı SerPK'nın 3/b maddesinde tanımlanmıştır;" Menkul Kıymetler: Ortaklık veya alacaklılık sağlayan, belli bir meblağı temsil eden, yatırım aracı olarak kullanılan, dönemsel gelir getiren, misli nitelikte, seri halinde çıkarılan, ibareleri aynı olan ve şartları Kurulca belirlenen kıymetli evraktır".

²⁰⁷ SerPK'nın 3. maddesinde; "Halka Arz: Sermaye piyasası araçlarının satın alınması için her türlü yoldan halka çağrıda bulunulmasını; halkın bir anonim ortaklığa katılmaya veya kurucu olmaya davet edilmesini; hisse senetlerinin borsalar veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda devamlı işlem görmesini; bu Kanuna göre halka açık anonim ortaklıkların sermaye artırımları dolayısıyla paylarının veya hisse senetlerinin satışını" ifade eder. "Halka arz" kavramı için bkz. **YANLI, Veliye:** Sermaye Piyasası Hukuku Çerçevesinde Halka Açık Anonim Şirketler ve Kamunun Aydınlatılması, Beta Yayınları, İstanbul 2005, s.26-27.

²⁰⁸ SerPK'nın beşinci bölümünde belirtilen faaliyetler Kanun'un 30. maddesinde sayılmıştır. Bu madde şu şekildedir;

Bu Kanun kapsamına giren sermaye piyasası faaliyetleri;

- a) Kurul kaydına alınacak sermaye piyasası araçlarının ihraç veya halka arz yoluyla satışına aracılık,
- b) Daha önce ihraç edilmiş olan sermaye piyasası araçlarının aracılık amacıyla alım satımı,
- c) (Değişik: 4487 – 15.12.1999) Ekonomik ve finansal göstergelere, sermaye piyasası araçlarına, mala, kıymetli madenlere ve dövizde dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri dahil her türlü türev araçların alım satımının yapılmasına aracılık,
- d) (Değişik: 4487 – 15.12.1999) Sermaye piyasası araçlarının geri alım veya satım taahhüdü ile alım satımı,
- e) Yatırım danışmanlığı,
- f) (Değişik: 4487 – 15.12.1999) Portföy İşletmeciliği veya yöneticiliği,
- g) (Ek: 4487 – 15.12.1999) Diğer sermaye piyasası kurumlarının faaliyetleridir.

(Değişik 2. fıkra: 4487 – 15.12.1999) Aracılık, sermaye piyasası araçlarının 31 inci madde çerçevesinde yetkili kuruluşlar tarafından kendi nam ve hesabına, başkası nam ve hesabına, kendi namına başkası hesabına alım satımıdır.

Bir bankanın halka açık banka olabilmesinin ilk yolu; bankanın kuruluş aşamasında tedrici kuruluş²⁰⁹ yolu ile kurularak hisse senetlerini halka arz etmesidir. Türk sisteminde daha kuruluş aşamasında hisse senetlerini halka arz etmek suretiyle halka açılan bir bankaya rastlanılmamıştır. SerPK'nın yürürlüğe girmesi ile tedrici kuruluşla ilişkin hükümler uygulanamaz hale gelmiştir.²¹⁰ Bir bankanın halka açık hale gelebilmesinin ikinci yolu ise halka kapalı bir banka olarak kurulup daha sonra mevcut hisse senetlerinin banka hissedarlarınca veya sermaye artırımı yolu ile oluşan hisse senetlerinin banka tarafından halka arz edilmesidir.²¹¹ Anonim şirketler genellikle ani kuruluş yoluyla kurulurlar.²¹² Ani kuruluştan sonraki bir tarihte mevcut hisse senetlerini halka arz etmek yoluyla veya sermaye artırımla oluşan hisse senetlerinin halka arzı yoluyla halka açık anonim şirket haline gelirler.²¹³ Bankalar hisse senetlerini halka arz edip halka açık banka haline geldikleri takdirde; Bank. K. ve TTK'nın yanında SerPK'ya da tabi olurlar.

---

²⁰⁹ “Tedrici kuruluş” TTK'nın 281–303. maddeleri arasında düzenlenmiştir. “Tedrici kuruluş” TTKT da düzenlenmemiştir.

²¹⁰ **TURANBOY**, Halka Açık Banka, s.35; **YANLI**, Sermaye Piyasası Hukuku, s.32.

²¹¹ **TURANBOY**, Halka Açık Banka, s.29; **YANLI**, Sermaye Piyasası Hukuku, s.31–32; **TANÖR, Reha**: Sermaye Piyasası Kanunu'nun Kamunun Aydınlatılmasına İlişkin Düzenlemeleri ve Bunların Bankalar Kanununa Tabi Kuruluşlara Uygulanabilirliği, Oğuzman'a Armağan, Galatasaray Üniversitesi Dergisi 2002 S.1, s.664 vd.

²¹² Ani kuruluş TTK'nın 276. maddesinde düzenlenmiştir. Ani kuruluşta, şirket paylarının tamamı kurucular tarafından taahhüt edilir.

²¹³ **TURANBOY**, Halka Açık Banka, s.40; **YANLI**, Sermaye Piyasası Hukuku, s.32–38.

b) Kamuyu Aydınlatma İlkesi Çerçevesinde SerPK’da Banka Sırrı

aa) Kamuyu Aydınlatma İlkesinin Tanımı, Amacı ve İşlevleri

Türk öğretisinde kabul gören ve kanun hükümlerinde de yer bulan²¹⁴ “kamuyu aydınlatma” kavramı İngiliz ve Amerikan hukuklarında “disclosure”; Alman ve İsviçre hukuklarında “publizitae” kavramlarını karşılamaktadır.²¹⁵ Kamuyu aydınlatma kavramı ile ilgili öğretilerde birçok tanım yapılmıştır. TEKİNALP tarafından kavramı değişik boyutlarıyla ortaya koyan ayrıntılı bir tanıma göre kamuyu aydınlatma; *“Ortaklık pay sahipleri ve alacaklılarının menfaatlerini korumaya ve haklarını bilinçli ve etkili bir şekilde kullanmaya yardım eden; gelecekteki pay ve tahvil sahiplerinin ve sermaye piyasasının diğer ilgililerinin aldatılmalarını önleyip, ortaklık yararına kazanılmalarını sağlayan; özel ekonomik gücün, milli iktisadın gereklerine ve faydasına uygun çalışmasını gerçekleştiren; gerek iç, gerek dış denetimi kapsamı içine alan ilkelerin tümüdür”*.²¹⁶

²¹⁴ SerPK 16, 16/A ve 22/e maddelerinde “kamunun aydınlatılması” kavramı kullanılmıştır.

²¹⁵ **KAYA**, s.15; **TURANBOY**, Insider Muameleleri, s.187; **KABAALİOĞLU, Haluk**: Sermaye Piyasasında Kamuyu Aydınlatma İlkesi, İstanbul 1985, s.12–13; **TEKİNALP, Ünal**: Sermaye Piyasası Hukukunun Esasları, İstanbul 1982, s.8 vd. ; **TUNCER, Selahattin**: Türkiye’de Sermaye Piyasası (Teori ve Uygulama), İstanbul 1985, s.324; **PASLI, Ali**: Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi (Corporate Governance), Beta Yayınları İstanbul 2004, s.165; **İHTİYAR**, s.59.

²¹⁶ **TEKİNALP, Ünal**: Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri, İstanbul 1979, s.53; **İHTİYAR**, s.62, **TUNCER**, s.325; **YANLI**, Sermaye Piyasası Hukuku, s.96.

POROY tarafından kamuyu aydınlatma ilkesi şu şekilde ifade edilmiştir; “ İç ve dış denetime rağmen ve onunla birlikte, gerek hisse senedi sahiplerinin, gerek katılmayı düşünenlerin –kamu- en iyi korunmalarının yolu anonim ortaklığın faaliyeti hakkında gerçek, açık ve yeterli bilgi sahibi olmalarıdır. Anonim ortaklık ticari sırlar istisna edilirse, camdan bir evde oturmalıdır. Bilanço, rapor, izahname ve sirküler gibi belgeler gerçekler hakkında tam bilgi verecek usul ile yeterli ayrıntıları gösterecek modellere göre düzenlenmelidir, açıklanmalıdır”. POROY’un tanımında özellikle “anonim ortaklıkların camdan bir evde oturması” vurgusu önemlidir. POROY bu benzetmesi ile anonim ortaklıklarda şeffaflığın önemini vurgulamış ancak söz konusu şeffaflığın sınırını anonim ortaklığın ticari sırları olarak belirlemiştir. Bkz. **TEKİNALP, Ünal/POROY, Reha/ÇAMOĞLU, Ersin**: Ortaklar ve Kooperatifler Hukuku, İstanbul 2000, s.252; **İHTİYAR**, s.63; **TUNCER**, s.325.

Kamuyu aydınlatma maddi anlamda ve şekli anlamda kamuyu aydınlatma olarak ikiye ayrılmıştır.²¹⁷ Maddi anlamda kamuyu aydınlatma; incelenmek üzere hazır tutulan, yayınlanan ilan edilen hususların içeriğinin açık ve anlaşılabilir bir şekilde eksiksiz olarak ilgililere sunulmasıdır.²¹⁸ Şekli anlamda kamuyu aydınlatma ise; anonim şirketin mali, iktisadi durumu hakkında verilen bilgilerin ve açıklanan hususların yayınlanması, ilan edilmesi veya tescil edilmesidir.²¹⁹

Öğretide açıkça ortaya konduğu gibi, kamuyu aydınlatmanın temel amacı tasarruflarını sermaye piyasasında değerlendirmek isteyen yatırımcılara yatırım yapacağı; pay sahibi veya alacaklıya pay sahibi veya alacaklı olduğu şirket hakkında bilgi sunmaktır.²²⁰ Sunulan bilgi, kişileri şirket hakkında doğru yargılara varmalarını sağlayacak şekilde gerçek, açık, tam, güvenilir, tarafsız, düşük maliyetle kolay erişilebilir, mukayese edilebilir ve sürekli olmalıdır.²²¹ Kamunun aydınlatılması ilkesi ile pay sahiplerinin ve bütün ilgililerin şirket hakkında bilgi sahibi olması suretiyle hakları

---

²¹⁷ Öğretide kamuyu aydınlatma ilkesi; zorunlu kamuyu aydınlatma ve gönüllü kamuyu aydınlatma olarak farklı bir ayrıma daha tabi tutulmuştur. Mevzuatın hiçbir zorlaması olmadan şirketin kendi tercihi doğrultusunda gerçekleştirilen bilgi arzı gönüllü kamuyu aydınlatma olarak nitelendirilir. Buna karşılık kanuni bir zorunluktan kaynaklanan bilgi arzı ise zorunlu kamuyu aydınlatma olarak değerlendirilir. Bkz. **İHTİYAR**, s.151–152.

²¹⁸ **TEKİNALP**, Bilânço, s.53; **İHTİYAR**, s.120; **YANLI**, Sermaye Piyasası Hukuku, s.107 vd. ; **KAYA**, s.16; **PASLI**, s.168.

²¹⁹ TTK'da finansal belgelerin açıklanmasına ilişkin şekli anlamda kamuyu aydınlatmaya yönelik herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. TTK'nın 362. maddesinin çok sınırlı da olsa maddi anlamda kamuyu aydınlatma işlevini gördüğü söylenebilir. **TEKİNALP**, Bilânço, s.51; **İHTİYAR**, s.119; **YANLI**, Sermaye Piyasası Hukuku, s.106 vd. ; **KAYA**, s.16; **PASLI**, s.168.

²²⁰ **İHTİYAR**, s.92; **YANLI**, Sermaye Piyasası Hukuku, s. 105; **YANLI, Veliye**: Kamuyu Aydınlatma Açısından Sermaye Piyasası Kurulu Kurumsal Yönetim İlkelerinin Değerlendirilmesi, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan II. Cilt, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007, s.1584; **KAYA**, s.18 vd. ; **ÜNAL, Oğuz Kürşat**: Sermaye Piyasası Hukuku ve Mevzuatı, Ankara 2005, s.367.

²²¹ **İHTİYAR**, s.72 vd. ; **YANLI**, Sermaye Piyasası Hukuku, s.105; **KAYA**, s.18 vd. ; **TANÖR**, s.663–678; **SAYAR, A. R. Zafer**: Bankaların Halka Açılması ve Banka Yatırımcılarının Korunması, Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları No:146, Aralık 2003, s.30.

korunmakta, pay sahipliğinden doğan hakların bilinçli bir şekilde kullanılması sağlanmakta ve dolaylı olarak şirket organlarının denetimi gerçekleştirilmektedir. Kamuyu aydınlatma ilkesi, şirket organları açısından da faaliyetlerin daha dikkatli ve özenli yürütülmesi zorunluluğunu doğurmaktadır. Kamuyu aydınlatma ilkesi bir yönüyle pay sahipleri ve diğer bütün ilgilileri aydınlatıcı ve aldatılmalarını engelleyici; diğer yönüyle de küçük pay sahiplerini şirket yönetimine hâkim durumda bulunan büyük pay sahiplerine ve onların istekleri doğrultusunda hareket eden yönetime karşı koruyucu bir işleve sahiptir.²²² Görüldüğü üzere kamuyu aydınlatma ilkesi, yatırımcının korunması anlamında en elverişli hukuki araçtır.²²³

bb) Kamuyu Aydınlatma İlkesinin Kapsamı

Kamuyu aydınlatma ilkesi; şirketlerin idari ve iktisadi durumları ve sermaye piyasası faaliyetleri ile ilgili bilgilerin bilanço, rapor, izahname, sirküler gibi belgeler aracılığıyla gerçeğe uygun, açık, ayrıntılı ve yeterli düzenlenmesi ve kamuya duyurulması, bu hususlarda genel kurulda bilgi verilmesi ve bu bilgilerin incelemeye hazır tutulması, mali tablo ve raporlar ile bağımsız denetim raporlarının sürekli ve dönemsel olarak yayınlanması, SerPK 16/A maddesi gereği sermaye piyasası araçlarının değerini ve yatırım kararını etkileyebilecek olan özel durumlar hakkında kamunun bilgilendirilmesi, henüz kamuya açıklanmamış bilgiye dayalı olarak piyasada işlem

---

²²² İHTİYAR, s.92 vd. ; YANLI, Sermaye Piyasası Hukuku, s.21 vd. ; TURANBOY, Insider Muameleleri, s.191.

²²³ İHTİYAR, s.109.

yapılmasının yasaklanması ve bu tür işlemlerin cezai müeyyideye tabi tutulması hususlarını kapsar.²²⁴

Birincil piyasalarda²²⁵ kamuyu aydınlatma ilkesinin en önemli aracı izahnamedir.²²⁶ SerPK'nın 6. maddesi gereği sermaye piyasası araçlarının halka arzında açıklanacak bilgiler izahname aracılığıyla halka duyurulur. İçerikleri Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından belirlenmekle birlikte, sermaye piyasası araçlarının SPK kaydına alınmasına müteakip izahnameler ticaret siciline tescil edilir ve Ticaret Sicil Gazetesi'nde ilan edilir. SerPK'nın 10. maddesi uyarınca izahnamelerdeki değişikliklerin de ilgili ihraççılar²²⁷ tarafından 10 gün içinde SPK'ya bildirilmesi zorunlu tutulmuştur. Birincil piyasalarda kamunun aydınlatılmasının en önemli araçlarından biri de sirkülerdir. Sirküler, ihraççı şirketin yatırımcıya yönelmiş olduğu ve sermaye piyasası aracı almaya daveti içeren bir vasıtaadır.²²⁸ İzahnameler bir bilgilendirme vasıtasıyken, sirküler bir duyuru vasıtasıdır.²²⁹ Birincil piyasalarda kamuyu aydınlatma aracı olarak kullanılan son vasıta ise ilan ve reklâmlardır.²³⁰

Kamuyu aydınlatma ilkesi öncelikle birincil piyasalarda uygulama alanı bulmuştur. Birincil piyasalarda elde edilen bilgi ilgililere ihraç anıyla sınırlı statik bilgi

---

²²⁴ İHTİYAR, s.92–93; KAYA, s.16; TEKİNALP, Bilânço, s.51–53; TUNCER, s.325.

²²⁵ Sermaye piyasası araçlarının ilk defa halk arz edildiği piyasalara birincil piyasalar denir.

²²⁶ İHTİYAR, s.121; YANLI, Sermaye Piyasası Hukuku, s.110; SAYAR, s.34.

²²⁷ SerPK 3/h maddesine göre ihraççı; “Anonim ortaklıklar, mevzuata göre özelleştirme kapsamına alınanlar dâhil kamu iktisadi teşebbüsleri, mahalli idareler ile bunlarla ilgili özel mevzuatları uyarınca faaliyet gösteren kuruluş, idare ve işletmelerdir”.

²²⁸ İHTİYAR, s.140; YANLI, Sermaye Piyasası Hukuku, s.112; TEKİNALP, Ünal: Sermaye Piyasası Hukukun Esasları, İstanbul 1982, s.27; SAYAR, s.34 vd.

²²⁹ İHTİYAR, s.141.

²³⁰ İHTİYAR, s.143; YANLI, Sermaye Piyasası Hukuku, s.112.

sağlar.²³¹ Oysaki birincil piyasalarda halka arz edilen sermaye piyasası araçlarının işlem gördüğü ikincil piyasalarda ihraç anıyla sınırlı statik bilgi ilgililerin ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktır.²³² İkincil piyasalarda, şirketlerin faaliyetleri sürekli bir hareketlilik gösterir ve yatırımcıların da bu değişme ve gelişmelerden haberdar olması doğru karar verebilmesi için çok önemlidir. Bu nedenle ikincil piyasalar açısından kamuyu aydınlatma ilkesi süreklilik arz eder. Şirketlerin üç, altı, dokuz aylık ve yıllık mali tablolarının düzenli olarak kamuya duyurulması; yönetim kurulunca hazırlanan faaliyet raporları ve bağımsız denetim raporlarının mali tablolara ek olarak ilgililerin bilgisine sunulması kamunun aydınlatılmasını sağlar.²³³ Bunun yanında ilgililerin yatırım kararlarını etkileyebilecek özel durumlar ise en kısa zamanda ilgililere duyurulmalı ve ilgililere buna göre hareket etme imkânı sağlanmalıdır.²³⁴

---

²³¹ İHTİYAR, s.164.

²³² İkincil piyasalar organize olmuş fiziki bir yapıyı ifade eden borsalar ile borsa dışı işlemlerin gerçekleştiği tezgahüstü piyasalardan meydana gelir.

²³³ İHTİYAR, s.164–165; YANLI, Sermaye Piyasası Hukuku, s.114–115.

²³⁴ İHTİYAR, s.176; YANLI, Sermaye Piyasası Hukuku, s.133 vd. ; TANÖR, s.679; ÜNAL, s.369 vd.

SerPK'nın 16/A maddesine istinaden çıkarılan “Özel Durumların Kamuya Açıklanmasına İlişkin Esaslar Tebliği” (Seri:VIII, No:54, RG.; 06/02/2009, S.27133) ile söz konusu özel durumlar içsel bilgileri ve sürekli bilgileri doğuran olaylar olarak ikiye ayrılmıştır.Söz konusu Tebliğ'in ikinci bölümünde sürekli bilgiler başlığı altında; içsel bilgi tanımı dışında kalan ve bu Tebliğ uyarınca açıklanması gerekli tüm bilgilere ilişkin düzenlemeler mevcuttur. Tebliğin üçüncü bölümünde ise içsel bilgiler başlığı altında; sermaye piyasası aracının değerini ve yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyebilecek henüz kamuya açıklanmamış bilgilere ilişkin düzenlemeler mevcuttur.

Kamuya derhal açıklanması gereken özel durumlar tebliğde sayılanlarla sınırlı değildir. Tebliğin 25. maddesi uyarınca tebliğde sayılmayan özel haller içinde Kurulun açıklama isteme yetkisi mevcuttur.

Tebliğin 17. maddesinde; ortaklıklar, borsada işlem gören sermaye piyasası araçlarının fiyatlarında veya işlem miktarlarında olağan piyasa koşullarının gerektirdiğinden farklı ve önemli değişikliklerin ortaya çıkması durumunda, henüz kamuya açıklanmamış bir özel durumun olup olmadığını ve varsa özel durumu derhal açıklar. Buna benzer bir hükümle 18. maddede tasarruf sahiplerinin yatırım kararlarını veya sermaye piyasası araçlarının fiyatlarını etkileyebilecek öneme sahip, basın-yayın organları veya kamuoyunda çıkan ve ortaklığı temsile yetkili kişiler kaynaklı olmayan haber veya söylentilerin varlığı halinde, bunların doğru veya yeterli olup olmadığı konusunda, şirketlere doğrulama yükümlülüğü getirilmiştir.

cc) Kamuyu Aydınlatma İlkesi ve Pay Sahipliğinden Doğan Bilgi Alma Hakkının Karşılaştırılması

Kamuyu aydınlatma ilkesi, TTK'da düzenlenen bilgi alma hakkı ile yakından ilişkilidir. Her iki kavramın özünde bilgi vermek olsa da; TTK'daki bilgi alma hakkı esas olarak halka kapalı anonim şirketler için öngörülmüştür. Oysaki kamuyu aydınlatma ilkesi sermaye piyasası mevzuatına tabi halka açık anonim şirketlerde uygulanır. Bu nedenle aralarında hem yapısal hem amaçsal önemli farklılıklar mevcuttur.

Öncelikle her iki kavramın muhatapları farklıdır. Bilgi alma hakkının muhatabı, şirketin mevcut ortaklarıyken, kamuyu aydınlatma ilkesi çok daha geniş bir çevreye hitap eder.²³⁵ Kamuyu aydınlatma ilkesinin muhatapları sadece pay sahipleri değil, mevcut ve potansiyel yatırımcılar, alacaklılar, şirket çalışanları ve müşteriler, devlet ve şirkete ilişkin bilgilendirilmesi gereken bütün üçüncü kişilerdir.²³⁶ Kamuyu aydınlatma ilkesinin ilgi çevresi çok daha geniştir.

Her iki kavram arasındaki önemli bir farklılık da amaç farklılığıdır. Bilgi alma hakkının esas amacı, pay sahiplerini bilgilendirmek suretiyle şirket içindeki menfaatlerin dengelenmesi ve azınlığın çoğunluğa karşı korunmasıdır. Kamuyu aydınlatma ilkesi ise

---

Söz konusu özel durumlar halinde ne kadar süre içerisinde açıklama yapılması gerektiği, özel durum açıklamalarının kapsam ve özellikleri 21. ve 22. maddelerde belirtilmiştir. 21. madde uyarınca; Özel durumlar veya özel duruma konu bilgilerdeki değişiklikler ortaya çıktığı veya öğrenildiği anda en seri haberleşme vasıtasıyla Tebliğin 26. maddesinde belirtilen rehberde yer alan formlar kullanılarak ilgili borsaya ulaştırılması zorunludur. Ancak, Tebliğin 5., 7. ve 9. maddeleri uyarınca yapılacak özel durum açıklamaları Tebliğin 26. maddesinde belirtilen rehberde yer alan formlar kullanılarak, en geç durumun ortaya çıktığı günü izleyen üçüncü iş günü saat 9:00'a kadar ilgili borsaya ulaştırılır. 22. madde ise özel durum açıklamalarının kapsam ve özelliklerini ayrıntılı bir şekilde düzenlemiştir.

²³⁵ **TEKİNALP**, Bilanço, s.7; **KAYA**, s.30; **İHTİYAR**, s.104; **PASLI**, s.168.

²³⁶ **YANLI**, Sermaye Piyasası Hukuku, s.103–104; **KAYA**, s.30; **İHTİYAR**, s.104.

öncelikle halkın bilgilendirilmesi ve muhtemel pay sahipleri ile alacaklıların aldatılmasının ve menfaatlerinin zedelenmesinin engellenmesi amacını güder.²³⁷

Kamuyu aydınlatma ilkesinin, bilgi alma hakkından farklılık arz eden özelliklerinden biri de kamuyu aydınlatma ilkesinin, SerPK ve ilgili tebliğlerle belirlenen statik bir yapıda olmasıdır. Kamuyu aydınlatma ilkesi ilgisinin, bilgi alma hakkında olduğu gibi soru sorma yoluyla kendilerine sunulan bilgiden daha fazla bilgi edinme şansı yoktur.²³⁸ Kamuyu aydınlatma ilkesi ilgilisi kendisine sunulan bilgiyle yetinmek zorundadır. Bu bağlamda kamuyu aydınlatma ilkesi pasif bir nitelik arz etmektedir. Muhatabın, aktif hale geçerek soru sorması, ek bilgi talep etmesi, şüpheli gördüğü hususlarda açıklama istemesi kamuyu aydınlatma ilkesi için geçerli değildir. Ancak sırf bu nedenle kamuyu aydınlatma ilkesinin aktif nitelikte hiçbir özelliğinin olmadığını söylemek haksızlık olur. Özellikle şirketleri sürekli kamuyu aydınlatma yükümlülüğü altına sokan düzenlemeler ilkeye aktif bir nitelik kazandırmaktadır.²³⁹

Sonuç olarak kamuyu aydınlatma ilkesi, bilgi alma hakkına nazaran çok daha geniş kapsamlıdır. Bilgi alma hakkı halka kapalı anonim şirketlere uygulanabilirse de; bazen binlerce ortağa sahip halka açık anonim şirketlerde bilgi alma hakkının kullanılması mümkün değildir. Her bir ortağın, bilgi alma hakkını kullanmak istemesi halinde halka açık anonim şirketin baş etmesi imkânsız bir durumla karşı karşıya kalacağı açıktır. Bunun yanında, halka kapalı klasik anonim şirketler için de kamuyu aydınlatma ilkesinin zorunlu kılınması hem bu şirketlere ağır mali külfetler getirecek hem de bilgi

---

²³⁷ KAYA, s.31; İHTİYAR, s.103.

²³⁸ İHTİYAR, s.104; KAYA, s.21–30; TURANBOY, Halka Açık Banka, s.54.

²³⁹ İHTİYAR, s.105.

alma hakkı sahiplerine hiç bir yarar sağlamayacaktır.²⁴⁰ Bu şirketin ilgilileri zaten bilgi alma hakkı vasıtasıyla şirket hakkında bilgi sahibi olma şansına sahiptirler. Görüldüğü üzere halka kapalı klasik anonim şirketlerdeki bilgi alma hakkı, halka açık anonim şirketler için şirketin bilgi verme borcuna dönüşmüştür.²⁴¹

çç) Kamuyu Aydınlatma İlkesinin Halka Açık Bankalarda Uygulanması

Bank. K.'nın birinci maddesi ile Kanun'un amacının finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanması, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışması, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunması olduğu belirtilmiştir. Finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanması, tasarruf sahiplerinin menfaatlerinin korunması bankaların kamuyu aydınlatma ilkesi gereklerini yerine getirmesi ile mümkün olacaktır. Bankacılık Etik İlkeleri'nin saydamlık ilkesine ilişkin düzenlemesinde (Madde 2-a); "Bankalar, müşterilerini, kendilerine sunulan ürün ve hizmetlere ilişkin hak ve yükümlülükler, yarar ve riskler gibi konularda açık, anlaşılır ve net biçimde bilgilendirirler" demek suretiyle kamunun bilgilendirilmesi hususunun önemi ortaya konmuştur. Söz konusu düzenleme her ne kadar sadece banka müşterilerinin bilgilendirilmesi hususunu düzenlese de; müşteri kavramı geniş değerlendirilmeli ve banka ile ilişki içerisinde olan veya ileride ilişki içerisinde olma ihtimali olan potansiyel müşteri, yatırımcı, tasarruf sahibi de saydamlık ilkesinin sağladığı haklardan faydalanmalıdır. Ayrıca SerPK'nın birinci maddesinde; SerPK'nın amacının sermaye piyasasının güven, açıklık ve kararlılık içinde çalışmasını, tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarının korunmasını düzenlemek ve denetlemek olduğu

---

²⁴⁰ İHTİYAR, s.106.

²⁴¹ TURANBOY, Halka Açık Banka, s.53-70; TURANBOY, Insider Muameleleri, s.180; İHTİYAR, s.107.

düzenlenmiş, açıklık ilkesine özellikle vurgu yapılmıştır. Bankalar açısından tasarruf sahiplerinin haklarını korunmasını sağlayan en önemli araçlar şeffaflık ve açıklık ilkeleridir. Söz konusu ilkeler ise kamuyu aydınlatma ilkesi ile vücut bulur.

SerPK'nın 22. maddesinin (e), (f), (g), (h) bentleri kamunun aydınlatılmasında SPK'nın görev ve yetkilerine ilişkin düzenlemeler içermektedir. 22. maddenin (e) bendinde düzenlenen; "Kamunun zamanında yeterli ve doğru olarak aydınlatılmasını sağlamak amacıyla, genel ve özel nitelikte kararlar almak ve her türlü mali tablo ve raporlar ile bunların bağımsız denetimlerinin, sermaye piyasası araçlarının halka arzında yayımlanacak izahname ve sirkülerin ve araçların değerini etkileyebilecek önemli bilgilerin kapsamını, standartlarını ve ilan esaslarını tespit ve bu konularda tebliğler yayımlamak" SPK'nın kamuyu aydınlatma ilkesine ilişkin görevlerini düzenleyen başlıca hükümdür. Bu düzenlemenin ardından; (f) bendinde, "50'nci maddenin (a) bendi hükümleri çerçevesinde bankaların, bu Kanun'a, SPK yönetmelik, tebliğ ve kararlarına ve sermaye piyasaları ile ilgili diğer mevzuata uygunluğunu gerekli her türlü bilgi ve belgeyi isteyerek, izlemek ve denetlemek"; (g) bendinde, "Sermaye piyasasını ilgilendiren her türlü iletişim araçları ile yapılan yayın, duyuru ve reklâmları izlemek ve bunlardan yanıltıcı olduğu tespit edilenleri yasaklamak ve gereği yapılmak üzere ilgili kuruluşlara bildirmek"; (h) bendinde, "Bu Kanun hükümleri gereğince elde ettiği veya kendisine tevdi edilen mali tablo ve raporlar ile diğer belgeleri incelemek, gerekli gördüğü hususlar hakkında ihraççı ve kurum denetçilerinden veya bağımsız denetçilerden ayrıca rapor istemek, elde ettiği sonuçları değerlendirerek, Kanun'da

belirtilen gerekli tedbirleri almak” SPK’nın başlıca görevleri arasında sayılmıştır.²⁴² Kamuyu aydınlatma ilkesi, taşıdığı öneme binaen SerPK’da SPK’nın birçok görevi arasında doğrudan ve dolaylı olarak düzenlenmiştir.

SerPK 16. ve 16/A maddeleri kamunun aydınlatılması ilkesine ilişkin temel düzenlemelerdir. 16. madde uyarınca; bankalar kamuya açıklanacak veya gerektiğinde SPK’ca istenecek mali tablo, rapor ve bilgileri tespit olunacak şekil ve esaslara, genel kabul görmüş muhasebe kavram, ilke ve standartlarına uymak suretiyle düzenlemekle yükümlüdürler. 16. maddede bu düzenlemenin yanı sıra; düzenlenen mali tabloların bağımsız denetim kuruluşlarınca bilgilerin doğruluk ve gerçeği dürüst bir biçimde yansıtma ilkesine uygunluğu bakımından inceletilerek bir rapor alınması, SPK’nın halka arz, kayıtlı sermaye sistemine geçiş, anonim ortaklık ve sermaye piyasası kurumlarının tasfiyesi, devri, birleşmesi ve nevi değiştirmelerinde bağımsız denetim raporu isteyebilmesi ve mali tablo ve raporlar ile bağımsız denetlemeye tabi olunması durumunda bağımsız denetim raporunun kamuya duyurulması gerektiği düzenlenmiştir. Bu madde ile bir yandan mali tabloların, raporların ve diğer bilgilerin etkin bir yoldan denetlenmesi sağlanmakta diğer yandan da denetlemeye tabi bu hususların belirlenen esaslara göre kamuyu açıklanması gerektiği düzenlenmektedir. Kamunun aydınlatılmasına ilişkin SerPK’daki diğer bir önemli düzenleme 16/A maddesidir. Bu madde uyarınca SPK menkul kıymetlerin değerini etkileyebilecek özel durumların varlığı halinde küçük hissedarın korunması ve kamunun aydınlatılması amacıyla bir takım düzenlemeler yapar. Madde hükmünde; halka açık anonim ortaklıkların sermaye

---

²⁴² YANLI, Sermaye Piyasası Hukuku, s.159 vd. ; TANÖR, s.686; ÜNAL, s.369; KAYA, s.34.

ve yönetiminde kontrolü sağlamak amacıyla pay sahiplerine çağrıda bulunarak, hisse senedi toplama girişiminde bulunulması, genel kurullarda oy hakkını kullanmak için vekâlet istenmesi, ortaklığın pay dağılımının önemli ölçüde değişmesi sonucunu veren hisse senedi el değiştirmeleri, sermaye artırımları, birleşme ve devirleri gibi bir kısım özel durumlar sayılmış olmakla birlikte özel durumlar sayılan hususlarla sınırlı değildir.²⁴³ Menkul kıymetlerin değerini etkileyebilecek her türlü önemli olay ve gelişme kamuya açıklanması gereken özel durum kapsamındadır. SerPK 16/A maddesine istinaden çıkarılan Özel Durumların Kamuya Açıklanmasına İlişkin Esaslar Tebliği, kamuya açıklanması gereken özel durumları ayrıntılı bir şekilde düzenlemektedir.²⁴⁴ Bu Tebliğ'in yanı sıra sermaye piyasası mevzuatında kamunun aydınlatılmasına yönelik hükümler içeren birçok alt düzenleme mevcuttur.²⁴⁵

---

²⁴³ İHTİYAR, s.178; TURANBOY, Halka Açık Banka, s.76–77; ÜNAL, s.371; YANLI, Sermaye Piyasası Hukuku, s.134–136.

²⁴⁴ Bkz. dipnot 235.

²⁴⁵ Burada kamunun aydınlatılmasına ilişkin hükümler içeren belli başı tebliğlerin sayılması ile yetinilecektir. Sermaye Piyasası Araçlarının Halka Arzında Satış Yöntemlerine İlişkin Esaslar Tebliği (Seri:VIII No:22 Sayılı Tebliğ, RG. 07.06.1994, S.21953); Hisse Senetlerinin Kurul Kaydına Alınmasına ve Satışına İlişkin Esaslar Tebliği (Seri:I No:26 Sayılı Tebliğ, RG. 15.11.1988, S.23524); Oydan Yoksun Paylara İlişkin Esaslar Tebliği (Seri:I No:36 Sayılı Tebliğ, RG. 21.01.2009, S.27117); Borçlanma Araçlarının Kurul Kaydına Alınması ve Satışına İlişkin Esaslar Tebliği (Seri:II No:22 Sayılı Tebliğ, RG. 21.01.2009, S. 27117); Sermaye Piyasası Kanununa Tabi Ortaklık ve Kuruluşların Mali Tablo ve Rapor Düzenleme, Kamuya Duyurma ve Bağımsız Denetleme Yükümlülüklerinin Belirlenmesine İlişkin Genel Açıklama Tebliği (Seri:XII No:1 Sayılı Tebliğ, RG. 18.02.1992, S.21146); Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkında Tebliğ (Seri:XI No:1 Sayılı Tebliğ, RG. 29.01.1989, S.20064); Sermaye Piyasasında Ara Mali Tablolara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkında Tebliğ (Seri:XI No:3 Sayılı Tebliğ, RG. 26.07.1989, S.20223); Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Mali Tabloların Düzeltilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ (Seri:XI No:20 Sayılı Tebliğ, RG. 20.11.2001, S.24597); Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ Seri:X No:22 Sayılı Tebliğ, RG. 12.06.2006, S.26196)

Kamunun aydınlatılması ilkesi ile ilgili önemli düzenlemelerden biri de SPK tarafından Temmuz 2003 yılında yayımlanan “Kurumsal Yönetim İlkeleri”dir.²⁴⁶ Söz konusu ilkelerin uygulanması ihtiyari olmakla birlikte, ilkelerin uygulanmasının zorunlu hale gelmesi hedeflenmektedir. “Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık” başlıklı II. Bölümde; "Kamuyu Aydınlatma Esasları ve Araçları" başlığı altında, halka açık anonim ortaklığın internet sitesinde; ticaret sicili bilgileri, son durum itibarıyla ortaklık ve yönetim yapısı, imtiyazlı paylar hakkında detaylı bilgi, değişikliklerin yayınlandığı ticaret sicili gazetelerinin tarih ve sayısı ile birlikte şirket esas sözleşmesinin son hali, özel durum açıklamaları, yıllık faaliyet raporları, periyodik mali tablo ve raporlar, izahnameler ve halka arz sirküleri, genel kurul toplantılarının gündemleri, katılanlar cetvelleri ve toplantı tutanakları, vekâleten oy kullanma formu çağrı yoluyla hisse senedi veya vekâlet toplanmasında hazırlanan zorunlu bilgi formları ve benzeri formlar, sermaye piyasası araçlarının değerine etki edebilecek önemli yönetim kurulu kararlarının toplantı tutanakları ve sıkça sorulan sorular başlığı altında şirkete ulaşan bilgi talepleri, soru ve ihbarlar ile bunlara verilen cevapların öncelikle yer alacağı belirtilmektedir.

dd) Kamuyu Aydınlatma İlkesinin Banka Sırrının Söz Konusu Olduğu Hallerde Uygulanması

SerPK'ya tâbi bankalar açısından bankaların kamuyu sürekli aydınlatma yükümlülüğü altında olmaları nedeniyle banka sırrı kavramından bahsetmek oldukça güçtür. Öğretide TEKİNALP anonim şirketlerde bilgi alma hakkı bakımından “*şirketin hissedara karşı işletme sırrı kalkmasının, ancak haklı gerekçelerle savunulabileceğini*”

²⁴⁶ Tam metin için bkz. <http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=66&fn=66.pdf>

ifade etmiştir.²⁴⁷ Bankalar şirketin sermaye durumunu, mali tablolarını, mali yapısını, malvarlıkları durumunu, yönetim yapısını, yatırımcının yatırım kararını etkileyebilecek önemli olay ve gelişmeleri, sermaye piyasası araçlarının değerini ve tüm mali konulardaki değişiklikleri SPK'ya kamuyu aydınlatma yükümlülüğü çerçevesinde bildirmelidir.²⁴⁸ Halka açık bankaların kendilerine ait sır alanları oldukça sınırlıdır; kamuyu aydınlatma yükümlülüğü ve pay sahibinin bilgi alma hakkı, bankaları kendilerine ait birçok bilgi ve belgeyi kamuya açıklama yükümlülüğü altına sokar.

SerPK'da halka açık bankaların sır saklama yükümlülüğü oldukça daraltılmakla birlikte SPK başkanı, üyeleri ve personeli görevlerinden kaynaklanan nedenlerle halka açık bankalar hakkında öğrendikleri sırları saklamakla yükümlüdür. SerPK'nın 25/a maddesi uyarınca SPK başkanı, üyeleri, personeli ve bu Kanun'a göre görevlendirilen denetim elamanları halka açık bankalara veya bu bankalarda görev alan kişilere ve müşterilerine ilişkin öğrendikleri sırları açıklayamayacakları gibi kendi menfaatleri için de kullanamazlar. Söz konusu kişiler tarafından öğrenilen bilgiler meslek sırrı niteliğindedir. Belirtilen kişiler, görevleri dolayısıyla halka açık bankalara ilişkin diğer yatırımcılardan daha kapsamlı ve imtiyazlı bilgi edinirler²⁴⁹ ve halka açık bankalara ait birçok gizli bilgiye sahip olurlar. Bu nedenle de bu kişiler, öğrendikleri banka sırlarını saklamakla yükümlüdürler. Bu sorumluluk kişilerin görev süreleri sona erse dahi devam eder.²⁵⁰ İlgili düzenlemede öğrenilen sır niteliğindeki bilgilerin SPK başkanı, üyeleri,

---

²⁴⁷ **TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU**, s.548. Ayrıca bkz. **TURANBOY**, Halka Açık Banka, s.81.

²⁴⁸ **TEKİNALP/POROY/ÇAMOĞLU**, s.252; **İHTİYAR**, s.63; **KARAYALÇIN, Yaşar:** Muhasebe Hukuku Kavramlar-İlkeler-Başlıca Sorunlar-Yeni Gelişmeler, Ankara 1988, s.82; **KAYA**, s.16; **TURANBOY**, Halka Açık Banka, s.81; **BATTAL**, Güven Kurumu, s.82.

²⁴⁹ **TURANBOY**, Insider Muameleleri, s.193.

²⁵⁰ **TURANBOY**, Insider Muameleleri, s.193-194.

personeli ve bu Kanun'a göre görevlendirilen denetim elamanları tarafından kendileri menfaatine kullanılamayacağı düzenlenmişse de sır niteliğindeki bilgilerin üçüncü kişilere menfaat sağlamak amacıyla kullanılması halinin düzenlenmemesi önemli bir eksikliklerdir. Söz konusu kişilerce öğrenilen sırların, üçüncü kişilere menfaat sağlanması amacıyla açıklanmasının veya kullanılmasının da yasaklanması yerinde olacaktır.

c) Sermaye Piyasası Mevzuatındaki Diğer Düzenlemeler Çerçevesinde Banka Sırrı

Sermaye piyasası mevzuatında banka sırrının korunması ile ilgili değişik metinlerde birçok düzenleme vardır. Söz konusu düzenlemeler, genel hatlarıyla sermaye piyasalarında faaliyet gösteren kurum, kuruluş ve kişilerin görevleri nedeniyle öğrendikleri sırları saklama yükümlülüğünü düzenlemektedir

Menkul kıymetler borsaları, kurucu şirket²⁵¹, kıymetli madenler borsaları, vadeli işlem²⁵² ve opsiyon²⁵³ borsaları, İMKB, Merkezi Kayıt Kuruluşu²⁵⁴, Türkiye Muhasebe

---

²⁵¹ “Borsa Dışı Teşkilatlanmış Menkul Kıymetler Piyasalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik”in (RG. 18.3.2003, S.25052.) 3. maddesinde kurucu şirket; piyasaya ilişkin organizasyonu oluşturmak, geliştirmek, piyasanın güven ve istikrar içerisinde, serbest rekabet koşulları altında, dürüstlük ve açıklık ilkeleri çerçevesinde faaliyette bulunulmasını sağlamakla görevli anonim şirket olarak tanımlanmıştır.

²⁵² “Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik”in (RG. 23/2/2001, S.24327) 3. maddesi uyarınca vadeli işlem sözleşmesi; belirli bir vadede, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte ekonomik veya finansal göstergesi, sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve dövizli alma veya satma yükümlülüğü veren sözleşmeyi ifade etmektedir.

²⁵³ Yönetmelik’in 3. maddesi uyarınca opsiyon sözleşmeleri; opsiyonu alan tarafa belirli bir vadede veya belirli bir vadeye kadar, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte ekonomik veya finansal göstergesi, sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve dövizli alma veya satma hakkı veren, satan tarafı ise yükümlü kılan sözleşmeyi ifade eder.

²⁵⁴ “Merkezi Kayıt Kuruluşu’nun Kuruluş, Faaliyet, Çalışma ve Denetim Esasları Hakkında Yönetmelik”in(RG. 21/6/2001, S. 24439) birinci maddesi uyarınca MKK; ihraççılar, aracı kuruluşlar ve hak sahipleri itibariyle kaydı tutulan sermaye piyasası araçları ve bunlara ilişkin hakları kayden izleyecek, üye grupları itibariyle tutulan kayıtların birbirleriyle tutarlılığını kontrol edecek, Yatırımcıları Koruma Fonunu idare ve temsil edecek bir kuruluştur.

Standartları Kurulu başkanı, yönetim kurulu üyeleri, denetçileri ve tüm çalışanları sıfat ve görevleri nedeniyle öğrendikleri bankalara ilişkin sırları kanunen yetkili kılınmış merciler dışında başkasına herhangi bir şekilde açıklayamayacakları gibi kendileri veya başkaları menfaatine de kullanamazlar. Yukarıda belirtilen kuruluşlarda çalışan kişilerin sıfat ve görevleri nedeniyle öğrenmiş buldukları banka sırlarını saklama yükümlülükleri ilgili görevlerinden ayrılmalarından sonra da devam eder.²⁵⁵

Yukarıda belirtilen kuruluşların yanı sıra sermaye piyasasında faaliyet gösteren bağımsız dış denetleme kuruluşlarının dış denetçileri, derecelendirme kuruluşları ve çalışanları, gayrimenkul değerlendirme hizmeti veren şirketler ve çalışanları, portföy yöneticiliği faaliyetinde bulunan kurumlar ve çalışanları işleri nedeniyle öğrendikleri banka sırrı niteliğindeki bilgileri görevleri süresince ve görevlerinden sonra açıklayamayacakları gibi kendileri veya başkalarının menfaatine de kullanamazlar.²⁵⁶

---

²⁵⁵ Söz konusu kuruluşlarda çalışan kişilerin öğrendikleri banka sırlarına ilişkin sır saklama yükümlülüklerini düzenleyen hükümler şunlardır;

Menkul Kıymetler Borsalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik'in (6 Ekim 1984 tarihli ve 18537 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış, 14 Ekim 1984 tarihli ve 18545 sayılı Resmi Gazete'de düzeltmeleri çıkmıştır).32. maddesi; Borsa Dışı Teşkilatlanmış Menkul Kıymetler Piyasalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik'in 44. maddesi; Kıymetli Madenler Borsalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik'in (RG. 03/04/1993, S.21541) 33. maddesi; Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik'in 55. maddesi; İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Teşkilat, Görev ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik'in (RG. 19/2/1996, S.22559)115/a maddesi; Merkezi Kayıt Kuruluşu'nun Kuruluş, Faaliyet, Çalışma ve Denetim Esasları Hakkında Yönetmelik'in 10. maddesi; Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun Çalışmalarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in (RG. 16/3/2004, S.25404) 23. maddesi.

²⁵⁶ Belirtilen işleri nedeniyle sır saklama yükümlülüğü olan kişilerin bu yükümlülüğünü düzenleyen hükümler şunlardır;

Sermaye Piyasasındaki Bağımsız Dış Denetleme Hakkında Yönetmelik'in (RG. 13/12/ 1987, S.19663) 12/b maddesi; Sermaye Piyasasında Derecelendirme Faaliyeti ve Derecelendirme Kuruluşlarına İlişkin Esaslar Tebliği'nin (Seri:VIII, No:51; RG. 12/7/2007, S.26580)22. maddesi; Sermaye Piyasası Mevzuatı Çerçevesinde Gayrimenkul Değerleme Hizmeti Verecek Şirketler İle Bu Şirketlerin Kurulca Listeye Alınmalarına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliği'nin (Seri:VIII, No:35; RG. 12/8/2001, S.24491) 16. maddesi; Portföy Yöneticiliği Faaliyetine ve Bu Faaliyette Bulunacak Kurumlara İlişkin Esaslar Tebliği'nin (Seri:V, No:59, RG. 21/1/2003, S.25000)25. maddesi.

Banka sırrına ilişkin hükümler içeren önemli bir düzenleme de Özel Durumların Kamuya Açıklanmasına İlişkin Esaslar Tebliği'dir. Tebliğ'in 24. maddesi uyarınca; açıklanması gereken özel durumlar hakkında bilgi sahibi olan tüm kişiler, bu Tebliğ kapsamında Borsa veya SPK'ya gönderilen bilgiler 21. madde kapsamında kamuya duyuruluncaya kadar, söz konusu bilgilerin gizliliğini korumakla yükümlüdürler. Söz konusu bilgiler her ne kadar kamunun aydınlatılması kapsamında açıklanması zorunlu kılınan bilgilerse de; bilgi sahibi olan kişiler kamuya duyuruluncaya kadar bu bilgileri saklamakla yükümlüdür.

4)Ticarî Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı'ndaki Düzenlemeler Açısından Banka Sırrı

Ticarî sır, banka sırrı ve müşteri sırrının gizliliği ilkesi, bu gizliliğin ortadan kalkmasını gerektiren hallerin tespit edilmesindeki güçlükler ve mevzuattaki boşluklar nedeniyle belirtilen sır kavramlarını tanımlayan ve sınırlarını çizen bir kanuna ihtiyaç duyulmuştur.²⁵⁷ Söz konusu Kanun Tasarısı'nın genel gerekçesinde; ticari sır, banka sırrı ve müşteri sırrı konusunda mevzuatımızda çeşitli düzenlemeler olmasına rağmen; bu hükümlerin yeterli olmadığı ve uygulamada çoğu zaman karışıklığa ve tereddütlere

---

²⁵⁷ Kanun Tasarısı'nın genel gerekçesinin ilk paragrafında Kanun'un hangi gayeyle hazırlandığı açıkça ortaya konmaktadır; "Ticarî sır, banka sırrı ve müşteri sırrının gizliliğinin sağlanması ve üçüncü kişiler tarafından bilinmemesi, ilgili ticarî işletmeler, şirketler, bankalar ve bunların müşterileri açısından büyük ve hayati önem arz etmekle birlikte; iktisadî, ticarî ve malî sektörlerde üretim, tüketim ve hizmet alanlarında faaliyet gösteren ticarî işletme ve şirketlerin, bankaların, sigorta şirketleri, sermaye ve mali piyasalarda faaliyet gösteren aracı kurumların şeffaflığının sağlanmasına, kayıt dışı ekonominin, haksız mal edinmenin ve kara para aklanmasının önlenmesine, çıkar amaçlı suç örgütleri ve bunlarının mensuplarının takibine ilişkin tedbirlerle doğrudan ve dolayısıyla bağlantılı olduğu bilinen bir gerçektir."

Görüldüğü üzere Tasarı ticari sır, banka sırrı ve müşteri sırrlarını korumaktan önce; mali piyasalarda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların şeffaflığının sağlanması ve bu suretle kayıt dışı ekonomi ve benzeri kara paranın aklanması, haksız mal edinimi gibi suçların minimum seviyeye indirilmesi amacını gütmektedir.

neden olduğu belirtilmiştir. Ticarî sır, banka sırrı ve müşteri sırrının gizliliği ilkesi, bu gizliliğin ortadan kalkmasını gerektiren hallerin tespitinin uygulamada sık sık sorunlar yarattığı; ticarî sır, banka sırrı ve müşteri sırrı olduğu öne sürülerek bilgi ve belge taleplerine yeterli veya hiç cevap verilmemesi ya da sırrın gereği gibi korunmaması nedeniyle, yolsuzluk iddialarının açıklığa kavuşturulamadığı belirtilmiştir.

Kanımızca Tasarı'nın genel gerekçesi, neden bu yönde bir kanun yapılması ihtiyacı duyulduğu sorusuna tatmin edici bir cevap vermemektedir. Belirtilen sır türlerinin ayrı bir kanun ile düzenlenmek istenmesi isabetli bir tercih değildir. Bank. K. gerek banka sırrı gerek banka müşterilerinin sırlarına ilişkin oldukça kapsamlı ve ayrıntılı düzenlemeler içermektedir. Ticari sır kavramı ise niteliği itibariyle TTK kapsamında düzenlenmesi gereken bir sır türüdür. TTK'nın mevcut düzenlemelerinin yetersiz olduğu düşünülüyorsa, mevcut hükümlere yeni hükümler eklenmesi veya mevcut hükümlerin değiştirilmesi yoluyla ticari sır kavramı da TTK kapsamında düzenlenmelidir. Belirtilen bütün bu hususlara rağmen doğrudan konumuzla ilgili olması sebebiyle Tasarı bu bölümde ele alınacaktır.

Tasarı'nın 2. maddesinin (c) bendinde banka sırrı kavramı ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Tasarı'da öncelikle sırların talep edileceği haller ve sırların verilmesi gereken haller düzenlenmiş olmakla birlikte; Tasarı'nın 6. maddesi; görevleri nedeniyle verilen sırları öğrenen kamu görevlileri veya diğer kişilerin bu sırları kanunen yetkili mercilerden başkasına açıklayamayacağını, veremeyeceğini ve kendisi veya başkalarına menfaat sağlamak veya zarar vermek amacıyla kullanamayacağını belirtmiştir. Bu yükümlülük kişilerin görevleri sona erse dahi devam eder. Tasarı'nın 7. maddesi sırları

doğrudan veya dolayısıyla²⁵⁸ öğrenen kamu görevlilerine ek bir yükümlülük getirmiştir. Bu kişiler, öğrendikleri veya talep ettikleri sırlarla ilgili bilgi ve belgelerin korunmasını sağlamak amacıyla her türlü tedbiri almakla yükümlüdürler. Görüldüğü üzere Tasarı ile ilgili kişilere sadece sırrı açıklamamak, kendi veya başkasının menfaatine kullanmamak gibi menfi bir yükümlülük değil; öğrenilen bilgi ve belgelerin korunmasını sağlamak amacıyla gerekli bütün tedbirlerin alınması şeklinde müspet bir yükümlülük de getirilmiştir.

Tasarı şu andaki haliyle ihtiyaçları karşılamaktan uzak, yetersiz ve kendi içinde çelişkiler barındırmaktadır. Bank. K. , TTK ve SerPK'nın konuya ilişkin ayrıntılı hükümleri karşısında söz konusu düzenlemenin gerekliliği tartışmaya açıktır. Buna rağmen bu yönde bir düzenleme yapılacaksa, Tasarı'nın baştan sona tekrardan ele alınarak; eğer amaç ticari sır, banka sırrı ve müşteri sırlarını korumaksa, sırrın saklanması yükümlülüğü öncelikle; sırların açıklanması gereken haller ise istisnai haller olarak düzenlenmelidir.

IV) BANKA SIRRINI SAKLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

A) BANKA SIRRINI SAKLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN HUKUKİ TEMELLERİ

1982 Anayasası'nın²⁵⁹ kişinin hak ve ödevlerini düzenleyen bölümünde yer alan 17/I maddesi ve 20/I maddesi hükümleri, banka sırrının korunması yükümlülüğünün

---

²⁵⁸ “Dolayısıyla” yerine “dolaylı olarak” denilmesi halinde hükümdeki cümle düşüklüğü ortadan kalkacaktır.

²⁵⁹ 2709 sayılı Kanun, RG. 09.11.1982, S.17683 Mükerrer.

hukuki temelini teşkil etmektedir. Genel olarak kişinin maddi ve manevi bütünlüğü ile ekonomik sırlarının korunmasını düzenleyen bu hükümler, hem gerçek hem de tüzel kişilerin kişilik değerlerini korumaktadır.²⁶⁰ 17/I hükmüne göre “maddi malvarlığını koruma”, 20/I hükmü uyarınca ise “özel hayata saygı gösterilme” hakları; banka sırrının saklanması yükümlülüğünün ihlali halinde bankalarca kullanılacak haklardandır.

Medeni Kanunu’nun²⁶¹(MK) 2. maddesinde belirtilen dürüstlük kuralı da banka sırrının korunması yükümlülüğünün temel kaynaklarından. Ayrıca MK’nın kişilik haklarının korunmasına ilişkin 23. , 24. , 25. maddeleri ile Borçlar Kanunu’nun²⁶² (BK) 41. , 48. ve 49. maddeleri de sır saklama yükümlülüğün diğer yasal kaynaklarıdır.²⁶³ Söz konusu hükümlere göre, kişilik değerleri olarak kişinin maddi ve manevi bütünlüğü, ekonomik-ticari itibarı ve kredisi korunmaktadır. Bu hükümler kapsamında bankaya ait sırların açıklanması veya bankanın muvafakatı dışında kullanılması, bankaların ticari ve ekonomik gücünü etkileyebileceği gibi; bankanın kamuoyu nezdindeki itibarını da zedeleyebilecektir.²⁶⁴ Bu durumda banka açısından hem maddi bir zarar oluşacak, hem de rakipleriyle olan rekabet gücü azalacaktır. Bu nedenle; MK’nın ve BK’nın kişilik değerlerinin korunmasına ilişkin genel hükümleri banka sırrının saklanması yükümlülüğü çerçevesinde ele alınabilecek hükümlerdir.

---

²⁶⁰ **KAPLAN**, Banka Gizliliği, s.7 vd. ; **TEKİNALP**, Banka Hukuku, s.297; **BATTAL**, Güven Kurumu, s.210.

²⁶¹ 4721 Sayılı Kanun, RG. 08.12.2001, S.24607.

²⁶² 818 sayılı Kanun, RG. 29.04.1926, S.359.

²⁶³ **KAPLAN**, Banka Gizliliği, s.8 vd. ; **TEKİNALP**, Banka Hukuku, s.297; **BATTAL**, Güven Kurumu, s.211.

²⁶⁴ **KAPLAN**, Banka Gizliliği, s.8; **BATTAL**, Güven Kurumu, s.210; **EREM/ALTIÖK/TANDOĞAN**, s.335.

B) BANKA SIRRINI SAKLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN KAPSAMI

1) Yükümlülüğün Kapsamına Genel Bir Bakış

Banka sırrını saklama yükümlülüğü, öncelikle sır niteliğindeki bilgi ve belgelerin açıklanmaması yükümlülüğünü içerir. Banka sırrının açıklanması, yazılı veya sözlü olabileceği gibi belge ve kayıtların okutulması, çoğaltılması, dağıtılması, teknolojik vasıtalarla (bilgisayar, paylaşım programları, internet, mobil telefon vb...) kopyalanması, paylaşılması, transferi şeklinde de olabilir.²⁶⁵

Sırrın açıklanmaması yükümlülüğünün yanı sıra, sırrı saklamakla yükümlü olanların bu sırrı kendilerinin veya başkalarının yararına kullanmamaları ve yarar sağlamak maksadıyla açıklamamaları da banka sırrını saklama yükümlülüğü kapsamındadır. Bankalar gibi ekonomik gelişmeleri ve değişimleri önceden haber alan veya belirledikleri stratejiler ve pozisyonlarla ekonominin seyrini değiştiren kurumlarda çalışan veya yetki sahibi olan kimseler buldukları konumları kullanmak suretiyle kendilerine veya üçüncü kişilere avantaj sağlayabilirler. Özellikle sermaye piyasalarında faaliyet gösteren bankalar için; banka çalışanlarının sermaye piyasası araçlarının değerini etkileyebilecek hususları önceden öğrenerek buna göre pozisyon alması ve menfaat sağlaması çok sık karşılaşılan bir sorundur. Bu nedenlerle sadece sırrın açıklanmaması değil, sırra vakıf olanlar tarafından sırrın kendilerinin veya başkalarının yararına kullanılmaması da sır saklama yükümlülüğünün kapsamına alınmıştır.

---

²⁶⁵ REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.996 vd. ; ALICI, s.792.

2) Bank. K.'daki Düzenlemelerin Yükümlülüğün Kapsamı Açısından Değerlendirilmesi

Bank. K.'da banka sırrının saklanması yükümlülüğü; banka sırrının açıklanmaması, sırrın sırra vakıf olan kişiler tarafından kendilerine veya üçüncü kişilere menfaat sağlanması amacıyla açıklanmaması ve sırrın sırra vakıf olanlar tarafından kendileri veya başkalarına yarar sağlamak amacıyla kullanılmaması olmak üzere üç temel yükümlülüğü içermektedir. Bank. K.'nın 73. maddesinde, banka sırrlarının açıklanması ve ilgili maddede sayılan kişiler tarafından kendilerine veya başkalarına yarar sağlamak amacıyla kullanılması yasaklanmıştır. Kanun'un 159. maddesinde ise sırrın, sırrı saklamakla yükümlü olanlar tarafından kendileri veya üçüncü kişilere menfaat sağlamak amacıyla açıklanması yükümlülüğün ağırlaştırılmış hali olarak düzenlenmiştir.

Bank. K. 73. maddenin üçüncü fıkrası; bankaların ortakları, yönetim kurulu üyeleri, mensupları, bunlar adına hareket eden kişiler ile görevlilerini ve bankaların destek hizmeti aldığı kuruluşları öğrendikleri sırları sadece açıklamamakla yükümlü kılmalıdır. Oysaki aynı maddenin birinci fıkrası uyarınca; Kurul başkan ve üyeleri ile Kurum personeli, Fon Kurulu başkan ve üyeleri ile Fon personeli, Kurum'un dışarıdan destek hizmeti aldığı kişi ve kuruluşlar ile bunların çalışanları öğrendikleri sırları açıklayamayacakları gibi kendilerinin veya başkalarının yararına da kullanamayacaklardır. İki fıkra hükmü arasında yükümlülüğün kapsamına giren fiiller açısından bu şekilde bir ikilik yaratılması kanaatimizce yerinde olmamıştır. 73. maddenin üçüncü fıkrasındaki kişilerin banka veya müşteri sırlarını kendileri veya

üçüncü kişiler yararına kullanmaları cezai anlamda yaptırımsız bırakılmıştır. Bu durumda üçüncü fıkrada sayılan kişilerin de öğrendikleri sırları başkaları veya kendileri yararına kullanmamaları hususunun ilgili fıkrada düzenlenmesi yerinde olacaktır. 73. maddeye uymamanın cezai sonuçlarının düzenlendiği 159. maddenin ikinci fıkrası ise; 73. maddenin birinci ve üçüncü fıkrasında sayılan kimselerin sırları başkalarına ya da kendilerine yarar sağlamak amacıyla açıklamaları halinde verilecek cezaları ağırlaştırmaktadır. 73/I ve 73/III hükmündeki kişilerin görev ve sıfatları nedeniyle aynı nitelikte sırlara vakıf olmalarına rağmen, yükümlülüklerinin kapsamını oluşturan fiiller arasında fark yaratılması ve daha sonra yükümlülüğün ihlalinin her iki fıkrada sayılan kişiler için aynı cezai yaptırımlara bağlanması Kanun'un sistematigi açısından isabetli olmamıştır.

Bank. K.'nun tezimizin konusunu oluşturan dar anlamda banka sırlarının saklanması yükümlülüğüne ilişkin hükümlerinin yetersiz olduğu yukarıdaki değerlendirmeler ışığında açıkça görülmektedir. Kanun'un ilgili hükümleri hatta aynı hükmün içerisindeki fıkraları arasında çelişkiler mevcuttur. Söz konusu çelişkilerin giderilerek, sır saklamakla yükümlü olanlar açısından banka sırlarını saklama yükümlülüğünün kapsamının net bir şekilde ortaya konması; sır saklama yükümlülüğünün ihlali sayılmayacak hallerin tespit edilmesi açısından büyük önem arz eder.

C) BANKA SIRRINI SAKLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN İHLALİ SAYILMAYACAK HALLER

Banka sırrını saklama yükümlülüğü sınırsız ve mutlak bir yükümlülük değildir. Banka sırrının açıklanması bazı hallerde yükümlülüğün ihlalini oluşturmadığı gibi kanunen yetkili kılınan resmi kurum ve kuruluşlarca sır teşkil eden bilgilerin verilmesinin zorunlu tutulduğu haller de mevcuttur.²⁶⁶ Bu bölümde banka sırrını saklama yükümlülüğünün ihlali sayılmayacak haller genel ilkeler ve ilgili kanuni düzenlemeler çerçevesinde incelenecektir.

1) Bankanın Muvafakatı

Bankaların kendi tüzel kişiliklerine ilişkin sır niteliğindeki bilgilerinin, bankanın muvafakatı ile açıklanması halinde banka sırrından bahsetmek mümkün değildir.²⁶⁷ Bu muvafakatı vermeye banka yönetim kurulu yetkilidir; yönetim kurulu kararlarına istinaden sırların açıklanması ile banka tüzel kişiliği açısından herhangi bir zarar doğması halinde TTK'nın 336. maddesi uyarınca yönetim kurulunun sorumluluğuna gidilebilir.²⁶⁸ Öğretide banka genel kurullarının banka sırrının açıklanmasını isteyip isteyemeyeceği tartışılmıştır.²⁶⁹ Banka genel kurulu banka pay sahiplerinden oluşur. TTK uyarınca banka pay sahiplerinin talep edebilecekleri bilgiler sınırlandırılmıştır. Bu

---

²⁶⁶ KAPLAN, Banka Gizliliği, s.19; REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.996 vd. ; ALICI, s.795.

²⁶⁷ REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.1000; ALICI, s.795;KAPLAN, Banka Gizliliği, s.19.

²⁶⁸ REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.1000; ALICI, s.796.

²⁶⁹ REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.1004.

nedenle banka genel kurulunun, banka sırrının açıklanmasını talep etmesi mümkün değildir.²⁷⁰

Bankanın muvafakatı, sır niteliğindeki bilgilerin toplumun geniş kesimi tarafından bilinir hale gelmesi veya söz konusu bilgilerin sır olarak saklanması bankanın herhangi bir yararı kalmamasından kaynaklanabilir. Bunun yanında bankalar gönüllü kamuyu aydınlatma yükümlülüğü kapsamında sır niteliğindeki bazı bilgileri kendi rızalarıyla kamuyla paylaşabilirler.²⁷¹ Bu durumda da sır saklama yükümlülüğünün ihlali söz konusu olmayacaktır.

2) Bank. K. 73. Madde Kapsamında Yükümlülüğün İhlalini Oluşturmayan Haller

a) Kurum'un Yurtdışındaki Muadili Denetim Mercilerine Mutabakat Zabıtları Çerçevesinde Bilgi Vermesi

Kurum, yurtdışındaki muadili denetim mercileri ile mutabakat zabıtları düzenleyip, bankaların yurt dışındaki şubeleri ile iştirak, bağlı ortaklık ve birlikte kontrol ettiği ortaklıkların denetimini sağlamaktadır.²⁷² Kurum'un bu nedenlerle muadili denetim mercileriyle sır niteliğinde de olsa bilgi ve belge alışverişinde bulunması sır saklama yükümlülüğünün ihlalini oluşturmayacaktır.²⁷³ Ancak Kurum, mutabakat zabıtları dışında muadili denetim merciinden elde ettiği sır kapsamındaki bilgi ve

---

²⁷⁰ REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.1004. Karşı görüş için bkz. KARACAN, Ali İhsan: Bankacılık Hukuku C.1, Bankacılık Kurumları Hukuku, İstanbul 1987, s.306.

²⁷¹ İHTİYAR, s.151-152.

²⁷² ALICI, s.797.

²⁷³ Bank. K. 98/IV hükmü; Kurum'a yurtdışı muadili denetim mercileri ile finansal kuruluşlarla ve finansal piyasalarla ilgili her türlü işbirliği ve bilgi alışverişinde bulunma yetkisi vermektedir.

belgeleri korumakla yükümlüdür. Kurum muadili denetim merciinden elde ettiği sırları ancak bankalara kuruluş ve faaliyet izni verilmesinde, faaliyetlerin denetiminde, düzenlemelere uyulup uyulmadığının izlenmesinde ve Kurul kararlarına karşı açılacak idari davalarda kullanabilecektir. Bu hallerde de Kurum açısından sır saklama yükümlülüğünün ihlali söz konusu olmayacaktır.

Kurum, 73. maddenin ikinci fıkrası kapsamında elde ettiği bilgi ve belgeleri hiçbir kişi, kurum veya kuruluşa veremez.²⁷⁴ Madde gerekçesinde; AB standartlarına uygun yasal düzenlemelere sahip ülkelerin yetkili denetim organları ile imzalanmak istenen işbirliği antlaşmalarında sır kapsamında bulunan bilgi ve belgelerin mahkemeler dâhil çok sayıda kurum ve kuruluşa verilmesinin önemli sorunlar doğurması nedeniyle söz konusu hükmün ihdas edildiği belirtilmiştir. Ancak madde gerekçesi ile çelişkili olarak fıkranın son cümlesi ile mutabakat zabıtlarına bağlı olarak Kurumca elde edilecek bilgi ve belgelerin mahkemelerce istenebileceği daha doğrusu bu bilgi ve belgelerin mahkemelere verilmesi halinde Kurum'un sorumlu olmayacağı hükme bağlanmıştır.

b) Kredi Kuruluşları İle Finans Kuruluşlarının Bank. K. 73/IV Hükümü Uyarınca Bilgi Alışverişinde Bulunması

73. maddenin son fıkrası uyarınca, kredi kuruluşları ve finansal kuruluşların destek hizmeti kuruluşları ile yapacakları yazılı sözleşmeler çerçevesinde müşterilerinin risk durumlarının izlenmesi, değerlendirilmesi, kontrolü ve müşteri hizmetlerinin yerine getirilmesi ile sınırlı olarak yapılacak bilgi ve belge alışverişi ile hizmet temini sır saklama yükümlülüğünün ihlalini oluşturmayacaktır. Kredi kuruluşları ve finansal

---

²⁷⁴ REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.991; ALICI, s.797-798.

kuruluşlar kendi aralarında doğrudan doğruya ve en az beş banka tarafından kurulacak şirketler aracılığıyla herhangi bir sınırlama olmaksızın bilgi ve belge alışverişinde bulunabilirler.²⁷⁵ Kredi kuruluşlarının ve finansal kuruluşların destek hizmeti kuruluşları ile yapacakları yazılı sözleşmeler haricinde birbirlerinden aldıkları veya destek hizmet kuruluşları ile en az beş bankadan oluşan şirketlerin bu kuruluşlardan aldıkları bilgi ve belgeleri üçüncü kişilere açıklamaları sır saklama yükümlülüğünün ihlalini oluşturacaktır.²⁷⁶

Bank. K.'nın 73/IV maddesi uyarınca; kredi kuruluşları (mevduat bankaları ile katılım bankaları) ile finansal kuruluşların (kredi kuruluşları dışında kalan ve sigortacılık, bireysel emeklilik veya sermaye piyasası faaliyetlerinde bulunmak veya Bank. K.'da yer alan faaliyetlerden en az birini yürütmek üzere kurulan kuruluşlar ile kalkınma ve yatırım bankaları ve finansal holding şirketleri) kendi aralarında, en az beş banka tarafından kurulacak şirketler vasıtasıyla, yapacakları her türlü bilgi ve belge alışverişini sağlamak üzere Kredi Kayıt Bürosu AŞ kurulmuştur. 1993 yılında 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun 83. maddesine eklenen ve kurumlar arasında kredi müşteri bilgilerinin paylaşılmasını engelleyen kanuni düzenlemelerin aşılmasıyla mali kurumların ihtiyaç duyduğu "kurumlar arasında kredi müşterilerine yönelik bilgi paylaşımı" mümkün hale getirilmiştir. Bu gelişme üzerine; Türkiye Bankalar Birliği'nin (TBB) de desteği ile ana faaliyet konuları para ve sermaye piyasaları ile sigortacılık olan mali kurumlar arasında bireysel kredilerin takip ve kontrolünü sağlamak üzere gerekli

---

²⁷⁵ REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.1048–1052; ALICI, s.798–800; BATTAL, Bankacılık Kanunu, s.277–278, EKİCİ, s.57.

²⁷⁶ REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.1052.

olan bilgi paylaşımını gerçekleştirmek amacıyla, 1995 yılında 11 bankanın ortaklığı ile Kredi Kayıt Bürosu AŞ kurulmuştur.

Kredi Kayıt Bürosu'na üye olan kuruluşlar müşterilerine ait kredi bilgilerini Bank. K.'nın 73/IV maddesi uyarınca birbirleriyle paylaşmaktadırlar. Kredi Kayıt Bürosu tarafından oluşturulan kredi referans sistemi; Kredi Kayıt Bürosu AŞ üyesi olan kurumlar arasında bireysel kredi ürün müşterilerine ait detaylı bilginin, kredi kararı aşamasında risk faktörünün belirlenmesine ve dolayısıyla da riskin minimize edilebilmesine olanak sağlamak üzere çağdaş yöntemler kullanılarak paylaşımına olanak sağlayan bir "bilgi paylaşım sistemidir".²⁷⁷ Söz konusu sistem ile bireysel kredi riskinin minimize edilmesi, kredi kararlarının daha hızlı ve daha sağlıklı verilmesi, kredi riskinin ölçülmesi ile kullanılan kredi hacmini artırılması ve kredi sisteminin etkin ve verimli çalışmasının sağlanması amaçlanmıştır.

Yukarıdaki düzenlemeler ışığında bankalar arasında bilgi ve belge alışverişi sır saklama yükümlülüğü kapsamı dışında tutulmuştur. Söz konusu düzenlemeler daha ziyade her bir bankanın kredi müşterileri hakkındaki bilgi ve belgelerini (tüketici kimliğini tanımlayıcı bilgiler, tüketicinin sıfatını ve konumunu tanımlayıcı bilgiler, kredi başvuruları, kredi ödeme performansı, kredi hesap bilgileri, gerçek dışı bilgilerle yapılan kredi başvurusu ve benzeri uyarı gerektiren durumlara ait bilgiler vb...) paylaştıkları bir bilgi paylaşım sistemidir. Bank. K.'nın ilgili düzenlemesinde bankaların bahsedilen şirketler vasıtasıyla yapacakları bilgi ve belge alışverişi hususunda herhangi bir sınırlama getirilmemiştir. Her ne kadar Kredi Kayıt Bürosu AŞ, kredi kuruluşları ve

---

²⁷⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. www.kkb.com.tr (23.10.2008).

finans kuruluşlarının müşterilerine ait kredi bilgilerinin paylaşılması amacıyla kurulmuşsa da; bu hüküm uyarınca bankalar ve diğer finans kuruluşları kuracakları şirketler vasıtasıyla ile gerek kendi iç sistemleriyle ilgili gerek müşterilerine ilişkin diğer hususlarda da bilgi ve belge alışverişi içerisinde bulunabilirler.

c) Sır Niteliğindeki Bilgi ve Belgeleri Kanunen İstemeye Yetkili Kılınan Kurum ve Kuruluşlara Banka Sırrının Verilmesini Gerektiren Haller

aa) Genel Olarak

Uygulamada çeşitli resmi kurumlar tarafından banka sırrı niteliğindeki bilgi ve belgelerin verilmesi istemiyle bankalara başvurulmakta ve bu bilgilerin kendilerine aktarılması istenmektedir.²⁷⁸ Kanunlarda açıkça sayılan hallerde ve kanunların açıkça belirttiği resmi kişi ve kurumlara bankalar bilgi ve belge vermek zorundadırlar.²⁷⁹ Bu durumlarda bankalar banka sırrı olduğundan bahisle söz konusu bilgi ve belgeleri vermekten imtina edemezler.

---

²⁷⁸ REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.1001; ALICI, s.800–801; ATABEK, s.110 vd. ; YÜKSEL, s.194 vd.

²⁷⁹ Kanunen açıkça yetkili kılınan mercii, Türk Kanunlarına göre yetkili kılınan mercilerdir. Yabancı devletlerle banka sırrı niteliğindeki bilgi-belge alışverişinin gerçekleşmesi ancak devletlerarasında bir mutabakat olması veya uluslar arası bir sözleşmenin varlığı halinde mümkündür. Ayrıntılı bilgi için bkz. REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.1006.

Bank. K.'nın 73. maddesinin birinci fıkrası uyarınca sır saklamakla yükümlü olanlar, banka sırrını bu Kanun'a ya da özel kanunlara göre açıkça yetkili kılınanlardan başkasına açıklayamazlar. Aynı şekilde Bank. K.'nın 73. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca sır saklamakla yükümlü olanlar ise, sıfat ve görevleri nedeniyle öğrendikleri banka sırrlarını kanunen açıkça yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamazlar.²⁸⁰ Bilgi ve belgelerin kanun yerine tüzük, yönetmelik gibi alt düzenlemelere dayanılarak talep edilmesi halinde bilgi ve belge verilmesi mümkün olmayacaktır.²⁸¹ Tüzük, yönetmelik hükmüne dayanarak bankalardan bilgi istenmesi halinde madde hükmü dar yorumlanmalı ve bu istek reddedilmelidir.²⁸² Aksine bir davranış sır saklama yükümlülüğünün ihlalini oluşturacaktır.

---

²⁸⁰ Bank. K. 73/I hükmünde sırların “bu Kanuna ve özel kanunlarına göre” yetkili olanlara açıklanabileceği belirtilmişken; 73/III hükmünde sırların “kanunen açıkça yetkili kılınan” mercilere açıklanabileceği düzenlenmiştir. Aynı maddenin içerisinde düzenleme amacı aynı olmasına rağmen iki farklı ibarenin kullanılmasının nedenini anlamak mümkün değildir. Her iki fıkra hükmünde de “kanunen açıkça yetkili kılınan mercii” ibaresinin kullanılması yerinde olacaktır.

²⁸¹ **REİSOĞLU**, Bankacılık Kanunu, s.1003–1004; **ALICI**, s.800–801.

²⁸² **REİSOĞLU**, Bankacılık Kanunu, s.1003; **ALICI**, s.800. Karşı görüş için bkz. **ALTOP**, s.48.

Kurum, TBB'nin bir başvurusu üzerine “kanunen açıkça yetkili kılınan mercii” ibaresini dar yorumlamış ve yönetmelikte bulunan bir hükme dayanılarak bankalardan bilgi ve belge istenemeyeceğini belirtmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **REİSOĞLU**, Bankacılık Kanunu, s.1003.

Mevzuatımızda tüzük, yönetmelik gibi alt düzenlemelere kanunlardan atıf yapıldığı ve resmi mercilerce bilgi istenmesine ilişkin düzenlemelerin bu alt düzenlemelerde yer aldığı hallere rastlanmaktadır. Bankaların bu durumda dahi herhangi bir bilgi ve belge verme zorunluluğu yoktur. Bank. K.’daki düzenleme açıkça “kanunen” veya “bu Kanun’a ve özel kanunlarına” göre yetkili kılınmış mercilerin bankalardan sır niteliğindeki bilgi ve belgeleri talep edebileceğini hükme bağlamıştır. REİSOĞLU, bir kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olan TBB’nin ve Türkiye Katılım Bankaları Birliği’nin dahi bankalardan banka sırrını isteme yetkisi olmadığını belirtmektedir. Uygulamada kanunen açıkça yetkili kılınan kuruluşların bu birliklerden mensupları bankalarla ilgili bilgi istemesi halinde; birlikler ya yetkili makama doğrudan bankadan bilgi istenebileceğini bildirmekte ya da bu talepleri bankaya iletmekte, ancak cevapların doğrudan bu makamlara verilmesini istemektedir.²⁸³

Kanunen bilgi ve belge isteme yetkisi tanınan kuruluş, bu yetkisini suiistimal etmemelidir. Bilgi isteyen kuruluş, sadece kendi alanıyla ilgili bilgi ve belge istemeye yetkilidir. Bu kuruluşlar kanunla kendilerine verilen yetki haricinde bankalardan başkaca bir bilgi ve belge talep edemezler. Bu nedenle kanunla verilen yetkinin içeriğinin dikkatle incelenmesi ve sır saklamakla yükümlü olanların, bu yetki kapsamında sır niteliğindeki bilgi ve belgeleri sunması gerekmektedir.²⁸⁴ Söz konusu kuruluşun kanunen yetkili mercii olup olmadığı konusunda tereddüde düşülmesi halinde, sır saklamakla yükümlü olanlar tarafından bilgi veya belgenin hangi kanun hükmüne

---

²⁸³ REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.1004.

²⁸⁴ REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.1004–1005; ALICI, s.800.

dayanılarak talep edildiğinin açıklanması istenmelidir.²⁸⁵ Aksi takdirde kanunen yetkili olmamasına rağmen bir kuruma yetkili sanılarak bilgi verilmesi; sır saklama yükümlülüğünün ihlaline sebebiyet verecektir.

bb) Bankalardan Bilgi ve Belge İstenmesiyle İlgili Başlıca Yasal Düzenlemeler

aaa) Anayasa Mahkemesi'nin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun²⁸⁶

Kanun'un "Bilgi, evrak ve belge gönderme yükümlülüğü" başlıklı 43. maddesi uyarınca; devletin, yasama, yürütme ve yargı organlarıyla idare makamları ve bütün gerçek ve tüzel kişiler ve kuruluşlar Anayasa Mahkemesi'nin istediği bilgi, evrak ve belgeleri, tayin edilen süre içinde vermekle yükümlüdürler. Açıklanmasında Devletin yüksek menfaatlerine zarar vermesi umulan ve sır halinde saklanması gereken bilgilerin verilmesinden, evrak ve belgelerin gönderilmesinden ilgili makam kaçınabilir. Söz konusu bilgi, evrak ve belgelerin istenmesi zaruretine Anayasa Mahkemesince üçte iki çoğunlukla karar verildiği takdirde istenen bilgi, evrak ve belgelerin verilmesi mecburidir. Anayasa Mahkemesi bu hükme dayanarak bankalardan sır niteliğindeki bilgi ve belgeleri talep edebilir.

bbb) Askeri Hâkimler Kanunu²⁸⁷

Bu Kanun'un 24/I maddesi uyarınca; askeri adalet müfettişleri sübut delillerini, gereken bilgileri bütün daire ve kurumlardan doğrudan doğruya toplayabilir. Askeri

---

²⁸⁵ REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.1005.

²⁸⁶ 2949 sayılı Kanun, RG. 13.11.1983, S.18220.

²⁸⁷ 357 sayılı Kanun, RG. 26/10/1963, S.11541 Mükerrer.

adalet müfettişince yapılacak bu işlemlerde Devlet organları ve kurumları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, yönetilen sorulara hemen karşılık vermek ve istekleri derhal yerine getirmek zorundadırlar. Bu durumda askeri adalet müfettişleri de bankalardan doğrudan doğruya bilgi ve belge istemeye yetkisine sahiptir.

ccc) Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Hakkında Kanun²⁸⁸

Bu Kanunun 97/I hükmü gereği askeri savcılar bütün kamu görevlilerinden ve bankalar dâhil bütün özel kuruluşlardan soruşturmaya ilişkin her türlü bilgiyi isteyebilir.

ççç) Bankacılık Kanunu

Bank. K.'nın 95. ve 96. maddelerine istinaden Kurum; 123. madde hükmü uyarınca da Fon bankalardan görevleriyle ilgili her türlü bilgi ve belgeyi isteyebilirler.²⁸⁹ Bank. K.'da kamuoyunun haklarını koruma düşüncesiyle getirilmiş ve sır saklama yükümlülüğünün ihlalini oluşturmayacak önemli bir düzenlemede 33. maddede mevcuttur. Bu madde uyarınca Bank K. 73/III maddesi ile “bankanın görevlileri”²⁹⁰ olarak banka sırrı saklama yükümlülüğü bulunan bağımsız denetçiler; denetim esnasında bankanın varlığını tehlikeye sokabilecek veya yöneticilerin kanun veya esas sözleşmeyi ihlal etmiş olduklarını gösteren hususlarla karşılaşmaları halinde bu durumu Kurum’a bildirmekle yükümlüdürler. Maddenin son cümlesinde bu hususun sır saklama yükümlülüğünün ihlalini oluşturmadığı açıkça belirtilmiştir.²⁹¹

---

²⁸⁸ 353 sayılı Kanun, RG. 26/10/1963, S.11541 Mükerrer.

²⁸⁹ REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.1015; ALICI, s.803; BATTAL, Bankacılık Kanunu, s.323–324.

²⁹⁰ REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.986–987; ALICI, s.794. Ayrıntılı bilgi için bkz. dipnot 95.

²⁹¹ BATTAL, Bankacılık Kanunu, s.177.

ddd) Başbakanlık Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun²⁹²

Bu Kanun'un 20/b-3 hükmü gereğince, Teftiş Kurulu Başkanlığı gerektiğinde, imtiyazlı şirketlerle, özel kuruluşları mali yönden teftiş ve denetleme yetkisine sahiptir. Bu bağlamda Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı, kamu veya özel bütün bankalardan bilgi ve belge istemeye yetkilidir.

eee) Ceza Muhakemesi Kanunu

Bu Kanun'un 46. maddesinde tanıklıktan çekinme halleri tahdidi olarak sayılmış olup, banka sırrını saklamakla yükümlü olanlar tanıklık konusu hususun banka sırrı olduğundan bahisle tanıklıktan çekinme hakkına sahip değildir. Bu nedenle adli makamlarda, savcılık, sorgu hâkimliği veya mahkemeler tarafından sorulması halinde bilgi ve belgelerin verilmesi zorunludur²⁹³ Kaldı ki Kanun'un 332. maddesi uyarınca da suçların soruşturma ve kovuşturması sırasında cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından yazılı olarak istenilen bilgilerin on gün içinde verilmesi zorunludur. Eğer bu süre içinde istenen bilgilerin verilmesi imkânsız ise, sebebi ve en geç hangi tarihte cevap verilebileceği aynı süre içinde bildirilir.

---

²⁹² 3056 sayılı Kanun, RG. 19.10.1984, S.18550.

²⁹³ REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.1018; ALICI, s.805; KAPLAN, Banka Gizliliği, s.20; YÜKSEL, s.194; EREM/ALTIOK/TANDOĞAN, s.337.

fff) Devlet Denetleme Kurulu Kurulması Hakkında Kanun²⁹⁴

Bu Kanun'un 7. maddesi ile DDK'ya oldukça geniş yetkiler tanınmış ve herhangi bir sınırlama öngörülmeden DDK tarafından yapılacak inceleme, araştırma, denetlemelerde, ilgili kuruluş ve kişiler istenecek her türlü bilgi ve belgeyi vermekle yükümlü kılınmıştır. Bu kapsamda ilgili kişi ve kuruluş sıfatıyla DDK bankalardan da her türlü bilgi ve belgeyi isteyebilecektir.

ggg) Devlet Personel Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında KHK²⁹⁵

KHK'nın 23. maddesi uyarınca; Devlet Personel Başkanlığı teşkilat ve personel konularıyla ilgili olarak gerekli gördüğü bilgi ve dokümanları kamu kurum ve kuruluşlarından istemeye yetkilidir. Bu durumda kamu bankaları bu KHK kapsamında kendinden istenen bilgi ve belgeleri vermekle yükümlüdür.

ğğğ) Devlet Planlama Teşkilatı Kuruluş ve Görevleri Hakkında KHK²⁹⁶

KHK'nın 23. maddesi uyarınca; Devlet Planlama Teşkilatı görevleri ile ilgili olarak gerekli gördüğü bilgileri bütün kamu kurum ve kuruluşlarından ve diğer gerçek ve tüzel kişilerden doğrudan istemeye yetkilidir. Kendilerinden bilgi istenen bütün kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek tüzel kişiler bu bilgileri zamanında vermekle yükümlüdür. Bankalar da, bu kapsamda Devlet Planlama Teşkilatı'na bilgi vermekle yükümlüdür.

---

²⁹⁴ 2443 sayılı Kanun, RG. 03.04.1981, S.17299.

²⁹⁵ 217 sayılı KHK, RG. 18.6.1984, S.18435 Mükerrer.

²⁹⁶ 540 sayılı KHK, RG. 24.06.1994, S.21970.

hhh) Gümrük Müsteşarlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK²⁹⁷

KHK'nın 12/VI maddesine göre; gümrük müfettişleri, görevleri sırasında tüm resmi daire, kurum, kuruluş ve kamuya yararlı derneklerle, gerçek ve tüzel kişilerden gerekli yardım, bilgi, evrak, kayıt ve belgeleri istemeye yetkilidir; yasal engel olmadıkça bu isteğin yerine getirilmesi zorunludur. Dolayısıyla bankalar gümrük müfettişlerinin istediği bilgi ve belgeleri vermekle yükümlüdürler.

ıı) Hâkimler ve Savcılar Kanunu²⁹⁸

Bu Kanun'un 101. maddesi uyarınca; adalet müfettişleri sübut delillerini, gereken bilgileri bütün daire ve kuruluşlardan doğrudan doğruya toplarlar. Adalet müfettişlerince yapılacak denetim, inceleme ve soruşturmalarda ilgili kuruluş ve kişiler istenecek her türlü bilgi ve belgeyi vermek zorundadırlar. Bankalar da adalet müfettişlerince istenen bilgi ve belgeleri vermekle yükümlüdür.

iii) Hazine Müsteşarlığı İle Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun²⁹⁹

Bu Kanun'un 5/b maddesi uyarınca Hazine Kontrolörleri Kurulu, 5/d maddesi uyarınca da dış ticaret kontrolörleri tarafından talep edilmesi halinde denetime tabi olan gerçek ve tüzel kişiler, gizli dahi olsa bütün belge, defter ve bilgileri ibraz etmek ve incelenmesine yardımcı olmak mecburiyetindedir. Bu nedenle bankalar bu Kanun'da belirtilen kurumlara istenilen bilgi ve belgelerini vermekle yükümlüdür.

---

²⁹⁷ 485 sayılı KHK, RG. 13.07.1993, S.21636.

²⁹⁸ 2802 sayılı Kanun, RG. 24.02.1983, S.17971.

²⁹⁹ 4059 sayılı Kanun, RG. 20.12.1994, S.22147.

jjj) Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu

Banka ve müşterisinin karşılıklı davacı ve davalı sıfatına sahip oldukları davalarda, müşteri elindeki banka sırrını iddiasını ispatlamak için delil olarak kullanabilir. Ayrıca banka ile müşterinin karşılıklı oldukları davalarda, mahkemece yetki verilen kişiler banka kayıtları üzerinde inceleme yapabileceklerdir.³⁰⁰ Bu durumlarda bankanın, sır kapsamında olduğu iddiasıyla bilgi ve belgeleri saklama imkânı yoktur.

kkk) İş Kanunu³⁰¹

Bu Kanun'un 92/II maddesi uyarınca, bankalar işveren sıfatına sahip olarak iş müfettişlerince kendilerinden istenilen bilgi ve belgeleri vermekle yükümlüdürler. Teftiş ve denetleme sırasında işverenler, işçiler ve bu işle ilgili görülen başka kişiler izleme, denetleme ve teftişle görevli iş müfettişleri tarafından çağrıldıkları zaman gelmek, ifade ve bilgi vermek, gerekli olan belge ve delilleri getirip göstermek ve vermek; birinci fıkrada yazılı görevlerini yapmak için kendilerine her çeşit kolaylığı göstermek ve bu yoldaki emir ve isteklerini geciktirmeksizin yerine getirmekle yükümlüdürler.

lll) Maliye Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK³⁰²

KHK'nın 20/a maddesi kapsamına giren bankalar, Maliye Teftiş Kurulu tarafından bilgi ve belge istenmesi halinde vermekle yükümlüdürler.

---

³⁰⁰ REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.1021; ALICI, s. 809.

³⁰¹ 4857 sayılı Kanun, RG. 10.06.2003, S.25134.

³⁰² 178 sayılı KHK, RG. 14.12.1983, S.18251 Mükerrer.

mmm) Rekabetin Korunması Hakkında Kanun³⁰³

Kanun'un 14. maddesi uyarınca; Rekabet Kurulu, bu Kanun'un kendisine verdiği görevleri yerine getirirken, gerekli gördüğü her türlü bilgiyi tüm kamu kurum ve kuruluşlarından, teşebbüslerden ve teşebbüs birliklerinden isteyebilir. Bu makamlar, teşebbüsler ve teşebbüs birliklerinin yetkilileri istenen bilgileri Rekabet Kurulu'nun belirleyeceği süre içinde vermek zorundadır. Bankalarda bu kapsamda Rekabet Kurulu'nun kendisinden isteyeceği bilgi ve belgeleri vermekle yükümlüdürler.

nnn) Seferberlik ve Savaş Hali Kanunu³⁰⁴

Bu Kanun'un 9. maddesi uyarınca; tüm gerçek kişilerle, kamu ve özel kurum ve kuruluşları; bu Kanun ile diğer kanunlarda ve tüzükte seferberlik ve savaş hazırlıklarına ilişkin olarak kendilerine verilen görev ve yükümlülükleri yerine getirmek ve tüzükte belirtilecek mülki ve askeri makamlar tarafından istenilen her türlü bilgiyi vermek zorundadır. Bu yoldan temin edilen bilgiler seferberlik ve savaş planlaması dışında, başka maksatlarla kullanılamaz. Görüldüğü üzere bankalar bu madde kapsamında belirtilen maksatlarla sınırlı olarak kendilerinden istenilen bilgi ve belgeleri vermekle yükümlüdür.

ooo) Sermaye Piyasası Kanunu

Kanun'un 22/f maddesi uyarınca SPK sermaye piyasası mevzuatına tabi bankalardan her türlü bilgi ve belgeyi istemeye yetkilidir. Ayrıca Kanun'un 45/III fıkrası uyarınca sermaye piyasası uzman ve uzman yardımcıları sermaye piyasası işlemlerinin

---

³⁰³ 4054 Sayılı Kanun, RG. 13.12.1994,S. 22140.

³⁰⁴ 2941 sayılı Kanun, RG. 08.1.1983, S.18215.

denetimi esnasında her türlü bilgi ve belge isteme yetkisini haizdir. Bu durumlarda bankalar, bilgi vermekten imtina edemezler.

ööö) Sıkıyönetim Kanunu³⁰⁵

Kanun'un 3. maddesinde sıkıyönetim komutanlarının görev ve yetkileri geniş bir şekilde belirlenmiştir. Bu geniş yetkiler kapsamında bankalardan her türlü bilgi ve belgenin istenebileceğine kuşku yoktur. Bu nedenle, bankalar bu Kanun uyarınca kendilerinden istenecek her türlü bilgi ve belgeyi vermekle yükümlüdürler.

ppp) Sigorta Murakabe Kanunu³⁰⁶

Kanun'un 32/II hükmü uyarınca; sigorta denetleme uzman ve uzman yardımcıları ile aktüer ve aktüer yardımcıları; sigorta ve reasürans şirketleri ile bunların iştirakleri sigorta aracıları ve bankalar da dahil olmak üzere diğer gerçek ve tüzel kişilerden bu Kanun hükümleri ile ilgili görecekları bütün bilgileri istemeye; bunların tüm defter, kayıt ve belgelerini incelemeye yetkili olup bunlar da istenilen bilgileri incelemeye hazır bulundurmaları ve ibrazla yükümlüdür. Bu Kanun hükümleri çerçevesinde bankalar kendilerinden istenilen bilgi ve belgeleri vermekle yükümlüdürler.

rrr) Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu³⁰⁷

Kanun'un 100. maddesi hükmü uyarınca; Sosyal Güvenlik Kurumu(SGK), bu Kanun hükümlerine ilişkin yapılan soruşturmalar hakkında Cumhuriyet savcılıklarından, kamu ve özel hukuk tüzel kişileri ile gerçek kişilerden bilgi ve belge isteyebilir. SGK, bu

---

³⁰⁵ 1402 sayılı Kanun, RG. 30.07.1981, S.17416.

³⁰⁶ 7397 sayılı Kanun, RG. 30.12.1959, S.10394.

³⁰⁷ 5510 sayılı Kanun, RG. 28.9.2008, S.27011.

Kanun gereği verilecek her türlü belge veya bilginin internet, elektronik ve benzeri ortamda gönderilmesi hususunda, gerçek ve tüzel kişileri zorunlu tutmaya yetkilidir. Belge veya bilgileri internet, elektronik ve benzeri ortamda göndermekle zorunlu tutulan gerçek ve tüzel kişilerin, SGK'nın bilgi işlem sistemlerinin herhangi bir nedenle hizmet dışı kalması sonucu belge ve bilgiyi, bu Kanun'da öngörülen sürenin son gününde SGK'ya gönderememesi ve muhteviyatı primleri de yasal süresi içinde ödeyememesi halinde, sorunların ortadan kalktığı tarihi takip eden üçüncü işgününün sonuna kadar belge veya bilgiyi gönderir ve muhteviyatı primleri de aynı sürede SGK'ya öder ise bu yükümlülükleri Kanun'da öngörülen sürede yerine getirmiş kabul edilir.

sss) Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun³⁰⁸

Bu Kanun'un 7. maddesi uyarınca; kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kuruluşlar, Mali Suçlar Araştırma Kurulu Başkanlığı ve denetim elemanları tarafından istenilecek her türlü bilgi, belge ve bunlara ilişkin her türlü ortamdaki kayıtları, bu kayıtlara erişimi sağlamak veya okunabilir hale getirmek için gerekli tüm bilgi ve şifreleri tam ve doğru olarak vermek ve gerekli kolaylığı sağlamakla yükümlüdür. Bu hükme göre kendilerinden talepte bulunanlar savunma hakkına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, özel kanunlarda yazılı hükümleri ileri sürerek bilgi ve belge vermekten kaçınamazlar. Bu düzenleme ile açıkça görüldüğü üzere özellikle suç gelirlerinin aklanması ile mücadelede bankaların şeffaflığının büyük önem arz ettiği de düşünülürse bankalar kendilerinden istenilen bilgi ve belgeleri tam ve doğru olarak vermekle yükümlüdürler. Bankalar ikinci fıkra ile getirilen hüküm gereği,

---

³⁰⁸ 5549 sayılı Kanun, RG. 18.10.2006, S.26323.

Bank. K.'daki sırların saklanması ile ilgili hükümleri ileri sürerek bilgi vermekten kaçınamazlar.

§§§)Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Kanunu³⁰⁹

Kanun'un 4. maddesinde; mali piyasaları izlemek amacıyla bankalar ve diğer mali kurumlardan ve bunları düzenlemek ve denetlemekle ilgili görevli kurum ve kuruluşlardan gerekli bilgileri isteme Merkez Bankası'nın temel görevleri arasında sayılmıştır.

Kanun'un 43. maddesi uyarınca ise; Türkiye'de faaliyette bulunan bütün bankalar, özel finans kurumları ve Merkez Bankası'na uygun görülecek diğer mali kurumlar, yıllık bilançoları ile kar ve zarar hesaplarını, idare meclisi ve denetçi raporları ile birlikte, genel kurullarının toplantı tarihinden; bağımsız denetim kuruluşlarınca hazırlanacak denetim raporlarını ise düzenlenme tarihinden itibaren en geç bir ay içinde Merkez Bankası'na vermekle yükümlüdürler. Merkez Bankası, bu Kanun ve mevzuat ile kendisine verilen görevleri yerine getirebilmek amacıyla belirtilen kurum ve kuruluşlardan her türlü bilgi ve belgeyi, belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde istemeye yetkilidir. Merkez Bankası, kendi yetki ve görev alanına giren hususlarla ilgili olarak belirtilen kurum ve kuruluşları düzenleme ve denetleme ile görevli kurum ve kuruluşlardan da bilgi isteyebilir.

Merkez Bankası, finansal sistemle ilgili tüm istatistikî bilgiler ile ekonomideki ve ödemeler dengesindeki gelişmelerin izlenmesinde gerekli görülecek diğer istatistikî

---

³⁰⁹ 1211 sayılı Kanun, RG. 26.01.1970, S.13409.

bilgileri bankalar, diğler mali kurumlar ile kişilerden doğrudan isteme ve toplama yetkisine sahiptir. Kendilerinden bilgi istenilenler, bu bilgileri Merkez Bankası'nın belirleyeceği usul ve esaslara göre doğru olarak vermekle yükümlüdürler. Merkez Bankası, bu bilgilerin doğru olup olmadığını ilgililer nezdinde araştırmaya ve denetlemeye, ek bilgi ve belge istemeye yetkilidir.

Merkez Bankası tarafından Kanun'un 44. maddesi uyarınca kurulan "Risk Merkezi"; Türkiye'de faaliyette bulunan mevduat bankaları, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları, finansal holding şirketleri, finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri, finansman şirketleri ile Merkez Bankası ve Kurulca belirlenecek diğler malî kuruluşların müşterilerinin risk durumlarına ilişkin bilgileri nezdinde toplamak ve bu bilgileri Kurum ve ilgili kuruluşlar ile paylaşmak üzere kurulmuştur. Yukarıda sayılan kuruluşlar, bankalar bakımından keşide ettikleri protestolar da dâhil olmak üzere, müşterilerinin risk durumları hakkında istenecek her türlü bilgiyi belirlenecek biçim ve içerikte vermekle yükümlüdür.

ttt) Türkiye İstatistik Kurumu Kanunu³¹⁰

Kanun'un 7. maddesi uyarınca; Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığınca, Türkiye İstatistik Kurumu'nun görev alanına giren konularla ilgili sayım ve araştırmalarda, istatistik üretimi için gerekli gördüğü her türlü ortamdaki veri ve bilgiyi, tüm istatistikî birimlerden, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığınca belirlenen şekil, süre ve standartlarda doğrudan isteme yetkisine sahiptir. Bankalar bu kapsamda kendilerinden istenen bilgi ve belgeleri vermekle yükümlüdür.

---

³¹⁰ 5429 sayılı Kanun, RG. 18.11.2005, S.25997.

uuu) Türkiye İş Kurumu Kanunu³¹¹

Bu Kanun'un 21. maddesi uyarınca; Türkiye İş Kurumu tarafından kamu ve özel kesim işyerlerinden iş ve işgücü konularında bilgi istenildiğinde, belirtilen süre içinde bilgi verilmesi zorunludur. Bankaların da birer iş yeri olması nedeniyle, bankalar da Türkiye İş Kurumu tarafından istenen bilgi ve belgeleri vermekle yükümlüdür.

üüü) Vergi Usul Kanunu³¹²

Bu Kanun uyarınca; bankalar vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlar tarafından istenen bilgi ve belgeleri vermekle yükümlüdür. Vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlar Vergi Usul Kanunu'nun 135. maddesinde sayılmıştır. Bunlar; hesap uzmanları, hesap uzman yardımcıları, ilin en büyük mal memuru, vergi denetmenleri, vergi denetmen yardımcıları veya vergi dairesi müdürleridir. Maliye müfettişleri, maliye müfettiş gelirler kontrolörleri ve stajyer gelirler kontrolörleri, Gelirler Genel Müdürlüğü'nün merkez ve taşra teşkilatında müdür kadrolarında görev yapanlar her hal ve takdirde vergi incelemesi yapma yetkisine sahiptir. 148. madde uyarınca, kamu idare ve müesseseleri, mükellefler veya mükelleflerle muamelede bulunan diğer gerçek ve tüzel kişiler, Maliye Bakanlığı'nın veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanların isteyecekleri bilgileri vermeye; 149. madde uyarınca, kamu idare ve müesseseleri (kamu hizmeti ifa eden kurum ve kuruluşlar dâhil) ile gerçek ve tüzel kişiler vergilendirmeye ilişkin olaylarla ilgili olarak Maliye ve Gümrük Bakanlığı ve vergi dairesince

---

³¹¹ 4904 sayılı Kanun, RG. 05.07.2003, S.25159.

³¹² 213 sayılı Kanun, RG. 10.01.1961 S.10703–10705.

kendilerinden yazı ile istenecek bilgileri belli fasıllarla ve devamlı olarak yazı ile vermeye mecburdurlar.

151. maddesi uyarınca kendilerinden bilgi istenen gerçek ve tüzel kişiler özel kanunlarındaki yazılı mahremiyet hükümlerini ileri sürerek bilgi vermekten imtina edemezler. Aynı hükümde bilgi vermektan imtina edilebilecek haller de sayılmıştır. Bankaların bilgi ve belge vermektan imtina edebilecekler arasında sayılmaması nedeniyle; bankalar vergi incelemeleri esnasında yetkili kimselerce istenen bilgi ve belgeleri vermekle yükümlüdürler.

3) SerPK ve Kamuyu Aydınlatma İlkesi Bakımından Yükümlülüğün İhlalini Oluşturmayan Haller

Sermaye piyasası mevzuatına ve dolayısıyla kamuyu aydınlatma yükümlülüğüne tabi bankalar açısından sır kavramından bahsetmek oldukça güçtür.³¹³ SerPK'nın birinci maddesinde "açıklık" ilkesi net bir şekilde vurgulanmışken sermaye piyasası aktörü olduğu hallerde bankalar açısından sır kavramı oldukça dar yorumlanacaktır. Bu bağlamda mevzuatta düzenlenmiş kamuyu aydınlatma halleri sır saklama yükümlülüğünün istisnasını teşkil etmektedir. Dikkat edilmesi gereken husus, kamuya aydınlatma yükümlülüğü ile sır saklama yükümlülüğü arasındaki dengenin iyi kurulmasıdır. Bankanın mutlaka kendine ait, rakipleriyle rekabet edebilmesi için gizli tutulması gereken ve kendine ekonomik avantaj sağlayan kamuyu aydınlatma yükümlülüğü kapsamında değerlendirilemeyecek bir gizlilik alanı mevcuttur. Sır

---

³¹³ TURANBOY, Halka Açık Banka, s.81; İHTİYAR, s.156; POROY, s.691.

saklama ve kamuyu aydınlatma arasındaki hassas dengenin kamuyu aydınlatma lehine bozulması ve bu ilkenin aşırı geniş yorumlanması bankanın menfaatini zedeleyecektir.

Kamuyu aydınlatma ilkesi çerçevesinde, sır saklama yükümlülüğünün ihlalini oluşturmayacak önemli hallerin bir kısmı Bank. K.'da düzenlenmiştir. Bank K.'nın 39/III maddesi uyarınca bankaların finansal raporları, 40. maddesi uyarınca da yıllık faaliyet raporları kamuya açıklanmalıdır. Bu kapsamda yapılan açıklamalar da sır saklama yükümlülüğünün ihlalini oluşturmayacaktır. Bu düzenlemelerde özellikle kamuoyu menfaatinin korunması ile sağlanacak yarar, banka sırrının korunması ile sağlanacak yarardan çok daha önemli görülmüştür. Bu bilgiler ışığında kamuoyuna bilinçli ve doğru tercih yapma imkânı getirilmiştir.³¹⁴

4) Ticarî Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı'ndaki Düzenlemeler Bakımından Yükümlülüğün İhlalini Oluşturmayan Haller

Tasarının 3. maddesinde sırların açıklanmasına ilişkin ortak ilkeler belirlenmiştir. Yayınlandığı, kamuya açıklandığı, kanunlarda yer alan açıklık ilkesi uyarınca resmî sicillerde veya bilançolar ile faaliyet raporlarında yer aldığı; kanunlardaki hükümler gereği kamunun aydınlatılması ilkesi nedeniyle açıklandığı; sır sahibinin, açıklanması hususunda yazılı muvafakatı bulunduğu veya kanunî yükümlülüklerin yerine getirildiği hallerde Tasarı kapsamındaki sırların açıklanması, kullanılması, verilmesi ve aktarılması Tasarı'ya aykırılık teşkil etmeyecektir. Görüldüğü üzere bu hüküm ile sır saklama yükümlülüğü ihlalini oluşturmayacak haller için genel bir çerçeve oluşturulmuştur.

---

³¹⁴ BATTAL, Bankacılık Kanunu, s.186.

Tasarıda 3. madde ile sırların açıklanabileceği hallere ilişki genel ilkeler ortaya konulduktan sonra; 4. maddede sırların talep edilebileceği haller³¹⁵; 5. maddede sırların verilmesi yükümlülüğü³¹⁶ ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Tasarı'da “sırların talep edilebileceği haller” (4. madde) ve “sırların verilmesi yükümlülüğü” (5. madde) başlıkları altında iki ayrı düzenleme mevcutsa da, söz konusu düzenlemelerin tek bir madde altında düzenlenmesi daha isabetli olacaktır. Söz konusu maddeler aynı içerikli olup bilgi istemeye yetkili kurum ve kuruluşların bilgi isteyebileceği hallerin ayrı bir maddede, bilgi verme yükümlülüğü altında olan kişilerin bilgi vermesi gereken hallerin ayrı bir maddede düzenlenmesi isabetli olmamıştır.

---

³¹⁵ Tasarı'nın 4. maddesi uyarınca;

“(1) Bu Kanun kapsamına giren sırlar;

a) Türkiye Büyük Millet Meclisinin gizli olarak yapılması gereken meclis araştırması ve meclis soruşturması oturumları ile gizli olarak yapılması gereken meclis araştırması ve meclis soruşturması komisyonları toplantılarında müzakerelerde,

b) Mahkemeler ile Cumhuriyet başsavcılıklarınca yürütülen kovuşturma ve soruşturmalarda,

c) Malî veya idarî konularda Devlet adına yapılan denetim faaliyetlerinde,

d) Diğer kanunlarda gösterilen hallerde,

yazılı olarak talep edilir.

(2) Sırların verilmesini talep eden kamu kurum veya kuruluşlarının, talep nedenini ve yetkisinin dayanağını bildirmesi zorunludur.

(3) Bu Kanun kapsamındaki sırların gizliliğine ilişkin karşılıklılık esası öngören uluslararası anlaşma hükümleri saklıdır.

³¹⁶ Tasarı'nın 5. maddesi hükmü uyarınca;

“(1) Bu Kanun kapsamında bulunan sırların sahipleri ve bu sırları ellerinde bulunduranlar Türkiye Büyük Millet Meclisine, mahkemelere ve Cumhuriyet başsavcılıklarına sır kapsamındaki bilgi ve belgeleri vermekle yükümlüdürler.

(2) Malî veya idarî konularda yürütülen denetim faaliyetlerinde ise sırların sahipleri ve bu sırları ellerinde bulunduranlar, yapılan görevle doğrudan bağlantılı ve talebin amacıyla sınırlı olmak ve yürütülen faaliyet açısından zorunluluk bulunmak kaydıyla sır kapsamındaki bilgi ve belgeleri vermekle yükümlüdürler.”

Tasarı, sırların korunmasından ziyade sırların açıklanabileceği, talep edilebileceği, yükümlülüğün ihlali sayılmayacak halleri düzenlemeyi amaçlamıştır. Öncelikle sırların açıklanması gereken hallerin düzenlenmiş olması; Tasarı'nın esas amacının sırların saklanmasına değil açıklanmasına ilişkin bir düzenleme yapmak olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

V) GENEL DEĞERLENDİRME

Tezimizin ikinci bölümünde dar anlamda banka sırrı ve banka sırrını saklama yükümlülüğü; gerek yabancı mevzuatlar gerek Türk mevzuatı açısından ayrıntılı olarak incelenmiştir. Yabancı mevzuatlarda banka sırrı, genellikle bankaların müşterilerine ait sırlar açısından ele alınmış ve korunmuştur. Ülke mevzuatlarının yanı sıra, AB, üye devletlerde geçerli olmak kaydıyla, bankalar dâhil bütün finansal kuruluşların kendilerine ve müşterilerine ait sırlarının korunmasına ilişkin yeknesak bir uygulama oluşturmak amacıyla birçok direktif çıkarmıştır. Türk mevzuatında ise banka sırrına ilişkin temel düzenlemeler; bankacılık mevzuatı, TTK, sermaye piyasası mevzuatı ve halen TBMM'nin ilgili komisyonunda bulunan Ticarî Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı'nda bulunmaktadır.

Bank. K.'nin ilgili hükümleri banka sırrına ilişkin esas düzenlemeler olmakla birlikte, bankaların sermaye piyasası mevzuatına tabi olduğu hallerde bu hükümlerin etki alanı zayıflamakta ve banka sırrı kavramından bahsetmek güçleşmektedir. Bankaların anonim şirket şeklinde kurulmasının zorunlu olması nedeniyle TTK'nın anonim şirketlere ilişkin hükümleri bankalar açısından emredici niteliktedir. TTK'nın anonim şirketlerde pay sahipliğinden doğan bilgi alma hakkı (TTK 362–363), şirket sırrı

(TTK363/II) ve haksız rekabete (TTK 56 vd.) ilişkin hükümleri banka sırrı açısından kıyasen uygulanabilecek hükümlerdir. Görüldüğü üzere mevzuatımızda banka sırrına ilişkin düzenlemelerde çok başlılık söz konusudur. Söz konusu çok başlılığın ortaya çıkardığı sorunların giderilmesi, banka sırrı gizliliğinin ortadan kalktığı hallerin tespit edilmesi ve mevzuat birliğinin sağlanması amacıyla hazırlanan Ticarî Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı da beklenen faydayı sağlamaktan uzaktır. Tasarı'da sırların korunmasından ziyade sırların talep edilebileceği ve açıklanması gereken haller düzenlenmek istenmiştir. Mevcut haliyle Tasarı beklenen faydayı sağlamaktan uzak olduğu gibi mevzuattaki karmaşayı daha da arttıracaktır. Sırların talep edilebileceği ve açıklanması gereken haller mevzuatımızda; Bank. K.'nun 73. maddesi, sermaye piyasası mevzuatı (kamunun aydınlatılması), TTK (pay sahipliğinden doğan bilgi alma hakkı) ve genel hükümler (bankanın muvafakatı) çerçevesinde açıkça belirlenmiştir. Tasarı'daki düzenlemeler ilgili kanunlardaki hükümlerin tekrarından ibaret olup; Tasarı'nın mevcut haliyle gerekliliği tartışmaya açıktır.

Banka sırrına ilişkin uygulamada en sık karşılaşılan sorun, yetkisiz kurum veya kuruluşlarca bankadan sır niteliğindeki bilgi ve belgelerin istenmesidir. Söz konusu hallerde banka tarafından; bilgi isteyen kurum veya kuruluşun kanunen bilgi istemeye yetkili olup olmadığı tespit edilmeli, kanunen yetkili kılınmamış kurum veya kuruluşlara sır niteliğindeki bilgi ve belgeler verilmemelidir. Uygulamada yetkisiz kurum veya kuruluşların tüzük, yönetmelik gibi düzenlemelerle bilgi ve belge talebinde bulduklarına rastlanmaktadır. Banka, kanun hükmüyle bilgi ve belge isteme konusunda yetkili kılınmayan hiçbir kurum veya kuruluşa bilgi vermek zorunda değildir.

Banka, kamuyu aydınlatma ilkesi ve pay sahipliğinden doğan bilgi alma hakkı uyarınca birtakım bilgi ve belgelerini kamuoyuna sunmak zorundadır. TTK'da düzenlenen pay sahipliğinden doğan bilgi alma hakkı kamuyu aydınlatma ilkesine nazaran sınırlı bir bilgi alma hakkı sağlarken; TTKT hükümleri mevcut TTK'ya göre kamuyu aydınlatma ilkesinin sağladığı haklara daha yakın, modern bir bilgi alma hakkı sağlamaktadır. Kamuyu aydınlatma ilkesi, bankaları periyodik olarak bilgi verme zorunluluğu altına sokmaktadır. Bu nedenle özellikle halka açık bankalar açısından banka sırrı kavramından bahsetmek oldukça güçtür. Yine de kamuyu aydınlatma ilkesinin aşırı geniş yorumlanmaması gerekmektedir. Bankaların rakipleriyle rekabet edebilmek için sır olarak saklanması gereken birtakım bilgi ve belgelerinin olması mümkündür. Bankalar, sır niteliğindeki bu bilgi ve belgelerini kamuyu aydınlatma ilkesi gerekçesiyle açıklamaya zorlanmamalıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BANKA SIRRINI SAKLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNE AYKIRI DAVRANIŞTAN DOĞAN SORUMLULUK

A) HUKUKÎ SORUMLULUK

1) Genel Olarak

Borç, hukuk düzeninin ifasını emrettiği; verme, yapma veya yapmama yükümlülüğü olarak tanımlanır.³¹⁷ Bu anlamda borç, borçlunun borçlanmış olduğu edimi yerine getirme zorunluluğudur.³¹⁸ Borç ilişkisi, hukuki ilişkiye katılan taraflardan biri için bir talep etme hakkı sağlarken, ilişkinin diğer tarafını ise talep edilen hak doğrultusunda yükümlülük altına sokar.³¹⁹

BK uyarınca borç doğuran üç temel kaynak mevcuttur. Bunlar; sözleşme, haksız fiil ve sebepsiz zenginleşmedir.³²⁰ BK’da belirtilen üçlü tasnife sokmanın mümkün olmadığı borçlar da vardır; bu borçları doğuran kaynağa öğretide “diğer sebeplerden

---

³¹⁷ **BATTAL**, Güven Kurumu, s.5; **TEKİNAY, Selahattin Sulhi/ AKMAN, Sermet/BURCUOĞLU, Haluk/ALTOP, Atilla**: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1993, s.6 vd. ; **EREN Fikret**: Borçlar Hukuku Genel Hükümler C.1, İstanbul 1998, s.80 vd.

³¹⁸ **EREN**, s.80; **TEKİNAY/ AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP**, s.20; **İNAN, Ali Naim**: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 1981, s.46; **TUNÇOMAĞ, Kenan**: Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler C.1, İstanbul 1976, s.36.

³¹⁹ **EREN**, s.26.

³²⁰ **EREN**, s.110 vd.

doğan borçlar” denilmektedir.³²¹ Banka sırrını saklamakla yükümlü kılınan kişilerin sorumlulukları esas itibariyle banka ile aralarındaki mevcut sözleşme ilişkisinden³²² kaynaklanır. Ancak, banka ile arasında herhangi bir sözleşme ilişkisi olmayan kişilerin de bankaya karşı hukuka aykırı ve kusurlu davranışlarından (haksız fiil sorumluluğu) dolayı sorumlu olabilmeleri mümkündür.

2) Sorumluluk Sebepleri

Banka sırrının saklanması yükümlülüğu Bank. K.’nın 73. maddesinde açıkça düzenlenmiş olmakla beraber banka sırrının açıklanması halinde doğacak hukuki sorumluluk konusunda Bank. K.’da herhangi bir düzenleme mevcut değildir. Bu nedenle sır saklamakla yükümlü olanların hukuki sorumluluk esasları genel hükümlere göre belirlenecektir.

a) Sözleşme İlişkisinden Doğan Sorumluluk

Bank. K.’nın 73/III maddesinde sayılan banka sırrını saklamakla yükümlü kişilerin sorumluluğu, banka ile aralarındaki sözleşme ilişkisinden kaynaklanmaktadır. İlgili maddede sayılan kişiler tarafından sır saklama yükümlülüğünün ihlali halinde, bu kişilerin hukuki sorumluluklarını saptamak için banka ile arasındaki sözleşme ilişkisine

---

³²¹ Vekâletsiz iş görmeden doğan borçlar ve nafaka alacağından doğan borçlar söz konusu dördüncü gruba örnek olarak verilebilecek borçlardır. Bunun yanında öğretilerde bu şekilde üçlü veya dörtlü tasnif yapmanın gereksiz olduğu; borç ilişkisini kuran sebepleri “hukuki işlemde doğan borç ilişkileri” ve “doğrudan kanundan borç ilişkileri” olarak tasnif etmenin daha uygun olacağı yönünde görüşler mevcuttur. Ayrıntılı bilgi için bkz. **EREN**, s.112 vd. ; **BATTAL**, Güven Kurumu, s.5- 6.

³²² Banka sırrını saklama yükümlülüğu, sır saklamakla yükümlü olan kişinin bankadaki pozisyonuna ve banka ile aralarındaki münasebete göre banka ile sır saklama yükümlüsü arasında akdedilmiş olan vekâlet sözleşmesi, hizmet sözleşmesi, iş sözleşmesi vb... herhangi bir sözleşmeden kaynaklanabilir.

başvurulacaktır. Sözleşme ilişkisinden doğan sorumluluk sözleşme öncesi ve sözleşme sonrası sorumluluğu da kapsamaktadır.

aa) Sözleşme Öncesi Sorumluluk

Sözleşme öncesi sorumluluk (culpa in contrahendo), sözleşmenin kurulmasından önceki safhalarda, taraflar arasında MK'nın 2/I hükmünde belirtilen dürüstlük kuralına binaen ortaya çıkan güven ilişkisi sonucu oluşan sorumluluktur.³²³ Taraflar arasında sözleşme görüşmeleri esnasında bir hukuki ilişki meydana gelir. Sözleşme görüşmelerinden sonra taraflar arasında sözleşme ilişkisi kurulmasa dahi, ortaya çıkan hukuki ilişki sorumluluğun oluşması için yeterlidir. Bu nedenle banka yönetim kurulu üyeleri, ortakları, mensupları, bunlar adına hareket eden kişiler, banka ile sözleşme ilişkisi içerisinde olan diğer görevliler ve bankaların destek hizmeti aldığı kuruluşlar sözleşme görüşmeleri esnasında banka ile aralarında oluşan güven ilişkisi sonucu öğrenmiş buldukları sırları açıklamamakla yükümlüdürler. Sır saklamakla yükümlü olanlar, kusurlu olarak bu yükümlülüklerine aykırı davranıp, görüşmelerin başlaması ile aralarında kurulan güven ilişkisini ihlal ettikleri takdirde oluşan zararları BK'nın 96. maddesi gereği tazmine mecburdurlar.³²⁴ Bunun yanında Bank. K.'nın 159. maddesi uyarınca hiçbir açıklama veya ayırım yapılmadan üçüncü kişiler de sır saklama yükümlülüğü altına sokulmuştur. Bu durumda hangi sebeple olursa olsun, sözleşme

---

³²³ **EREN, Fikret:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler C.2, İstanbul 1999, s.1116; **TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP,** s.976; **İNAN,** s.483.

³²⁴ **EREN,** Borçlar Hukuku C.2, s.1117; **KAPLAN, İbrahim:** Bankanın Hukuki Sorumluluğu, Tandoğan Armağan, Ankara 1990, s.450.

kurulmasından önce banka sırlarına vakıf olan üçüncü kişiler de öğrendikleri bu sırları sözleşme ilişkisi kurulmasa dahi saklamakla yükümlüdürler.

bb) Sözleşmenin İfasında Sorumluluk

Bank. K. 73/III maddesinde sayılan kişilerin bankaya karşı sözleşmeden kaynaklanan, temelinde dürüstlük kuralının yer aldığı özen ve sadakat yükümlülükleri mevcuttur.³²⁵ Yönetim kurulu üyeleri gibi bankayı temsile yetkili vekil sıfatını haiz olan kişiler, BK'nın 390/I hükmünün yaptığı yollama uyarınca 321. maddede düzenlenen işçinin özen yükümlülüğüne ilişkin düzenlemelere tabidir. Bu maddede yönetim kurulu üyesinin göstermek zorunda olduğu özenin ölçüsü konusunda objektif bir ölçü belirlenmiştir. Yönetim kurulu üyelerinin görevlerini ifa ederken göstermeleri gereken özen; aynı nitelik ve büyüklükteki bir bankanın tam bilgiye sahip, iyi niyetli, dikkatli ve tedbirli bir yönetim kurulu üyesinin aynı şartlar altında göstereceği özendir.³²⁶ Yönetim kurulu üyelerinin özen borcunun yanı sıra banka ile arasındaki vekâlet ve hizmet akdi ilişkisi gereği sadakat borcu da bulunmaktadır.³²⁷ Sadakat yükümlülüğü, sır saklama yükümlülüğünün temelini teşkil etmektedir. TTKT'nin 369. maddesi ile mevcut düzenlemeden farklı olarak yönetim kurulu üyelerinin özen yükümlülüğü ve dürüstlük kuralları gereği sadakat yükümlülüğü açıkça düzenlenmiştir. Yönetim kurulu üyeleri,

---

³²⁵ **SAVAŞ, Fatma Burcu:** Pay Sahiplerinin Anonim Şirkete Karşı Sadakat Yükümlülüğü, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan I. Cilt, Vedat Kitapçılık, 2007, s. 492; **ÇEVİK, Orhan Nuri:** Uygulamada Şirketler Hukuku, Yetkin Kitapevi, Ankara 2002, s.430–431; **PULAŞLI, Hasan:** Şirketler Hukuku, Nobel Kitapevi, İstanbul 2001, s.670 vd. ; **AKIN,** s.150.

³²⁶ **PASLI,** s.202; **ÇEVİK,** s.430; **PULAŞLI,** s.460–461; **YASAMAN, Hamdi:** Menkul Kıymetler Borsası Hukuku, İstanbul 1992, s.223.

³²⁷ **ÇEVİK,** s.430; **PULAŞLI,** s.669–670.

görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmek yükümlülüğü altındadırlar.

Yönetim kurulu üyelerinin yanı sıra bankada hizmet akdi ile çalışan banka mensupları, bunlar adına hareket eden kişiler, banka ile sözleşme ilişkisi içerisinde olan diğer görevliler ve bankaların destek hizmeti aldığı kuruluşlar sözleşme ilişkisi nedeniyle MK'nın 2/I maddesinde belirtilen dürüstlük kuralından kaynaklanan sadakat yükümlülüğü altındadırlar. Bu nedenle bu kişiler açısından da sır saklama yükümlülüğünün ihlali, sadakat yükümlülüğünün ihlalini oluşturacaktır. Söz konusu yükümlülüklerin ihlali halinde banka tarafından BK hükümleri gereği tazminat talep edilebileceği gibi, hizmet sözleşmesi ile çalışan kişilere disiplin soruşturması açılabilir veya çalışan kişinin iş akdi İş Kanunu'nun 25/e maddesi gereği “meslek sırlarını ortaya çıkarmak” nedeniyle haklı nedenle feshedilebilecektir.³²⁸

Anonim şirket olarak kurulan bankaların pay sahiplerinin sadakat yükümlülüğü ve buna bağlı olarak sır saklama yükümlülüğü olup olmadığı konusu öğretide tartışmalıdır. Türk hukukunda da hâkim görüş pay sahiplerinin anonim şirkete karşı sadakat yükümlülüğü olmadığı yönündedir. Bu görüşü savunan yazarlar; anonim şirketlerin yapıları nedeniyle, bu şirketlerde pay sahiplerinin sadakat yükümlülüğünün olmayacağını savunmaktadırlar. Anonim şirketlerin sermaye şirketi olduklarını, bu nedenle de ortakların kişiliklerinin ikinci planda kaldığını ve şirket faaliyetlerine ortakların bizzat katılmalarının beklenemeyeceğini bu nedenle pay sahiplerinin sadakat borcundan bahsedilemeyeceğini; pay sahiplerinin sadakat yükümlülüğünü gösteren

---

³²⁸ KAPLAN, Banka Gizliliği, s.10.

kanuni bir düzenleme bulunmaması nedeniyle haklarını kullanırken hareket serbestisine sahip oldukları savunulmuştur.³²⁹ Karşı görüşü savunan yazarlar ise; pay sahiplerinin anonim şirketlere karşı sadakat yükümlülüğü olduğunu, pay sahibi ile şirket arasında şirket sözleşmesine dayanan sözleşmesel bir ilişki olduğunu, TTK'nın 363/II hükmünde düzenlenen sır saklama yükümlülüğünün sadakat yükümlülüğünün görünümünden biri olması sebebiyle sadakat yükümlülüğünün kanuni dayanaktan yoksun olmadığını savunmaktadırlar.³³⁰ Yukarıda belirtildiği üzere öğretide pay sahiplerinin sadakat yükümlülüğü tartışmalı olmakla birlikte; Bank. K.'nin açık 73/III hükmü gereği banka ortaklarının sır saklamakla yükümlü olduğu ve bu bağlamda sadakat yükümlülüğünün bulunduğu açıktır. Kaldı ki Bank. K.'nin açık hükmü olmasaydı dahi anonim ortaklıkların pay sahiplerinin sadakat yükümlülüğü olmadığını savunmak mümkün değildir. Pay sahiplerinin anonim ortaklıkla arasında açık bir hukuki ilişki ve buna bağlı olarak sözleşme ilişkisinin kurulması sonucu; pay sahiplerinin dürüstlük kuralı gereği anonim ortaklığa karşı sadakat yükümlülüğü olacaktır. Pay sahipleri, Bank. K.'nin açık düzenlemesi olmasaydı dahi TTK'nın 363/II maddesi gereği banka sırlarını saklamakla yükümlü olacaklardı. Sonuç olarak pay sahiplerinin sır saklama yükümlülüğünün kaynağı da banka ile arasında kurulan sözleşme ilişkisidir. Banka pay sahipleri, sözleşme ilişkisi nedeniyle ortaya çıkan sadakat yükümlülüğünün sonucu olarak banka sırlarını saklamakla yükümlüdürler. TTK'nın 437. maddesinde de pay sahiplerinin

---

³²⁹ **ANSAY, Tuğrul:** Anonim Ortaklıklar ve Mahkeme Uygulaması, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.XXVII, S.1-2, Ankara 1970, s.131; **PULAŞLI**, s.669.

³³⁰ **SAVAŞ**, s.498 vd. ; **AKIN**, s.148-150; **NOMER, Füsün:** Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü, İstanbul 1998, s.63.

şirket sırlarını saklama yükümlülüğü düzenlenmişse de; bu düzenlemede şirket sırrı pay sahibinin bilgi alma hakkının istisnası olarak öngörülmüştür.

cc) Sözleşme Sonrası Sorumluluk

Bankaların sözleşme ilişkisi çerçevesinde sırlarını öğrenen kişilerle güven ilişkisi, sözleşme ilişkisi sona erse dahi devam etmektedir. Bu nedenle banka sırlarına vakıf olan kişilerin sözleşme ilişkisi sona erse dahi bankaya karşı sadakat ve sır saklama yükümlülükleri devam etmektedir. Söz konusu husus özellikle yönetim kurulu üyelerinin üyelik sıfatının sona ermesi yani sözleşme ilişkisinin sona ermesi halinde “rekabet yasağı” bağlamında önem taşımaktadır.³³¹ Bankada yönetim kurulu üyeliği görevinde bulunan bir kimse, yönetim kurulu üyeliğinden ayrıldığı takdirde, öğrendiği banka sırlarını rakip bankalar için avantaj sağlayacak şekilde kullanabileceği gibi kendisi aynı sektörde faaliyet göstermek amacıyla da kullanabilir.³³² Bu hususun bankanın ekonomik menfaatini tehlikeye sokacağından şüphe yoktur. Bu nedenle sözleşme ilişkisi sona erse dahi yönetim kurulu üyeleri banka sırrını saklamakla yükümlüdürler. Yönetim kurulu üyelerinin rekabet yasağı TTK’nın 335. maddesi ve TTKT’nin 396. maddesinde düzenlenmiştir. Sözleşmenin sona ermiş olmasına rağmen, sır saklamakla yükümlü olanların sırları açıklamaları halinde, bu kişiler açısından bankanın oluşan zararlarını tazmin sorumluluğu doğacaktır. Ancak sözleşmeye aykırı davranış ile bankanın zararı arasında mutlaka uygun illiyet bağı bulunmalıdır.

---

³³¹ KARASU, Şirketle Rekabet Etme Yasağı, s.11.

³³² KARASU, Şirketle Rekabet Etme Yasağı, s.10-11.

b) Haksız Fiil Sorumluluğu

Haksız fiil sorumluluğu, sözleşme dışı, hukuka aykırı kusurlu bir davranışla bir kimseye verilen zarar sonucu doğan sorumluluktur.³³³ Haksız fiil sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için öncelikle sır saklamakla yükümlü olanların hukuka aykırı bir fiilinin bulunması gerekmektedir.³³⁴ Bu fiil neticesinde bankanın bir zararı doğmalı, fiil ile zarar arasında uygun illiyet bağı olmalı ve sır saklama yükümlüsü kusurlu olmalıdır.³³⁵ Bu şartları varlığı halinde banka, BK'nın 41. ve devamı maddeleri gereğince sır saklama yükümlülüğünü ihlal eden kişilerin sorumluluğuna gidebilecektir.

Resmi denetleme, inceleme, bilgi ve belge toplama görevleri nedeniyle banka sırrına vakıf olan BDDK, SPK, TMSF Başkanları, üyeleri veya personeli, vergi denetmenleri ve benzeri kurum ve kuruluşlarda görevli kişilerle banka arasında herhangi bir sözleşme ilişkisi yoktur. Haksız fiil sorumluluğu özellikle Bank. K. 73/I maddesinde sayılan ve bankayla herhangi bir sözleşme ilişkisi içerisinde bulunmayan kurum ve kişilerin sır saklamadan doğan hukuki sorumluluğunun temelini teşkil etmektedir. Haksız fiil nedeniyle bankanın bir zararı olduğu takdirde, haksız fiili gerçekleştiren kişiler veya kurumlar bankanın uğradığı her türlü zararı tazminle yükümlüdür.

---

³³³ **EREN**, Borçlar Hukuku C.1, s.480.

³³⁴ Söz konusu fiil; icrai nitelikte bir fiil olabileceği gibi ihmali nitelikte de olabilir. Ayrıca söz konusu fiilin hukuka aykırı nitelikte olması; yani açıklanması halinde sır saklama yükümlülüğünün ihlalini oluşturmayacak istisnai haller veya sırrın verilmesi zorunlu haller içerisinde bulunmaması gerekmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **KAPLAN**, Bankaların Gözetimi, s.22; **EREN**, Borçlar Hukuku C.1, s.482 vd.

³³⁵ **KAPLAN**, Bankaların Gözetimi, s.22; **EREN**, Borçlar Hukuku C. 1, s. 482 vd.

3) Yüklümlülüğün İhlali Halinde Açılabilir Davalar

a) Davanın Tarafları

aa) Davacı

Banka sırrını saklama yükümlülüğüne aykırılık halinde zarar gören ve gizlilik alanı hukuka aykırı olarak ihlal edilen banka, bunların bağılı ortaklık, iştirak, birlikte kontrol edilen ortaklıkları dava açma hakkına sahiptirler. Bank. K.'nın 73/III maddesinde sayılan bankaların ortakları, yönetim kurulu üyeleri, mensupları, bunlar adına hareket eden kişiler ile görevlileri bankaların bağılı ortaklık, iştirak ve birlikte kontrol edilen ortaklıklarına ilişkin sırları saklamakla yükümlü değildirler. Bu nedenle bankalar haricinde bu kuruluşlar Bank. K. 73/III maddesinde sayılan kişilerden sırlarının açıklanması nedeniyle davacı olamazlar.

bb) Davalı

Sorumluluk halinde açılabilir davalarda Bank. K. uyarınca davalı sıfatına haiz olabilecek kişiler ise Bank. K.'nın 73. maddesinde ve 159. maddesinde belirtilmiştir. Bank. K. 73/I maddesinde sayılan Kurul başkanı ve üyeleri ile Kurum personeli, Fon başkanı ve üyeleri ve Fon personeli ve Kurum'un destek hizmeti aldığı kuruluşların mensupları görevleri esnasında öğrendikleri sırları açıkladıkları veya kendileri/başkaları yararına kullandıkları ve bankanın veya sayılan diğer kuruluşların bu halde tazmini gerekli bir zararı doğduğu takdirde açılacak davalarda doğrudan taraf olamazlar. Bank. K. 104/IV uyarınca Kurul başkanı ve üyeleri ile Kurum personeli aleyhine açılacak tazminat ve alacak davalarında husumetin Kurum'a yöneltilmesi gerekir. İlgili kişiler

görevden ayrılmış dahi olsalar; Ban. K.'da yazılı görevlere ilişkin karar, eylem ve işlemleri sebebiyle açılacak tazminat veya alacak davalarının Kurum'a yöneltilmesi gerekir. Yapılan yargılama sonucunda kararın kesinleşmesi ve Kurum'un zarar gören ilgililere ödeme yapması halinde Kurum bu meblağı tazminat veya alacak doğurucu eylemi gerçekleştiren kişilere rücu eder. Aynı şekilde Fon başkanı ve üyeleri ve Fon personeli aleyhine açılacak alacak ve tazminat davalarında da Bank. K. 127/IV hükmü gereğince Fon aleyhine dava ikame edilmesi gerekir. Yapılan yargılama sonucunda kararın kesinleşmesi ve Fon'un zarar gören ilgililere ödeme yapması halinde Fon bu meblağı tazminat veya alacak doğurucu eylemi gerçekleştiren kişilere rücu eder.

Bank. K. 73/III maddesinde sayılan kişilere karşı ise zarar gören bankalar doğrudan doğruya dava ikame edebilir. Bank. K. 73/I hükmünden farklı olarak 73/III hükmünde sayılan kişilerin bankaların bağlı ortaklık, iştirak ve birlikte kontrol edilen ortaklıklarına ilişkin sırları saklama yükümlülükleri yoktur. Bu maddede sayılan bankaların ortakları, yönetim kurulu üyeleri, mensupları, bunlar adına hareket eden kişiler ile görevlileri ve bankaların destek hizmeti aldığı kuruluşların mensupları sadece bankalara ait sırları saklamakla yükümlüdürler.

Bank. K. 73. maddesinde sayılan kişilerin yanı sıra Bank. K.'nın 159. maddesi ile üçüncü kişiler de banka sırlarını saklamakla yükümlüdürler. Bu nedenle sır saklama yükümlülüğünü ihlal ettikleri takdirde üçüncü kişilere karşı da sorumluluktan doğan davalar ikame edilebilir.

b) Açılabilir Davalar

Bank. K.'da banka sırrının korunması amacıyla açılabilir hukuk davaları belirtilmemiştir. BK'nın genel hükümleri ile banka sırrının ticari sır³³⁶ benzer özellikler göstermesi nedeniyle ticari sırların korunmasına ilişkin hükümler içeren TTK'nın 56 vd. haksız rekabet hükümleri, banka sırrının korunması amacıyla açılabilir davalar bakımından kıyasen uygulanabilir.³³⁷

aa) Tespit Davası

Banka, banka sırrını saklamakla yükümlü kişilerce sırların korunması yükümlülüğüne aykırı davranılıp davranılmadığının mahkeme kanalıyla tespit edilmesini isteyebilir.³³⁸ TTK 58/I-a maddesi uyarınca, sırrının açıklanması ile zarar gören banka hukuka aykırı eylemin tespitini talep edebilir.

bb) Müdahalenin Men'i Davası

Banka sırrının haksız olarak ele geçirildiği ancak henüz açıklanmadığı hallerde müdahalenin men'i davası büyük önem arz eder.³³⁹ Sırrın henüz açıklanmadığı hallerde men'i davası; sır vakıf olan kişilerin ve kuruluşların sırrı haksız olarak açıklayıp zarar doğurucu bir eylemde bulunmalarını engeller. Bu yönüyle müdahalenin men'i davası zararın doğumunu önleyici bir işleve sahiptir. Sırrın açıklandığı hallerde ise, müdahalenin men'i davası ile banka sırrının daha geniş bir kesime yayılması

---

³³⁶ "Ticari sır" kavramı için bkz. s.28-33.

³³⁷ BİLGE, s.184; ARKAN, s.302. Ayrıntılı bilgi için bkz. s.61.

³³⁸ BİLGE, s.184; ARKAN, s.302.

³³⁹ BİLGE, s.185; ARKAN, s.302.

engellenecektir. TTK'nın 58/I-b hükmü meslek itibarı, ticari işletmesi veya diğer iktisadi menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeye maruz kalan kişinin "haksız rekabetin menî"ni isteyebileceğini belirtmektedir. Bankalarda bu hükme dayanarak; banka sırrının açıklanması veya haksız olarak ele geçirilmesi neticesinde iktisadi menfaatlerinin ve ticari işletmesinin zarar görmesi veya mesleki ve ticari itibarının zedelenmesi tehlikesi mevcutsa müdahalenin menî davası ikame edebilirler.

cc)Yükümlülüğün İhlali İle Oluşan Maddi Durumun Ortadan Kaldırılması Davası

Yükümlülüğün ihlali ile oluşan maddi durumun ortadan kaldırılması yani durumun eski hale getirilmesi davası da sırrın açıklamasından önce açılacak davalardandır. Bilginin sır niteliğinin ortadan kalktığı durumlarda, dava yoluyla maddi durumun ortadan kaldırılmasını istemek mümkün değildir.³⁴⁰ Ancak sır saklama yükümlülüğünün ihlali eylemi, sır niteliğinin kaybolmasına neden olmamışsa haksız olan maddi durumun ortadan kaldırılması talep edilebilecektir.³⁴¹ Bu bağlamda sır niteliğindeki bilgileri içerir eşyaların çalınması halinde iade edilmesi veya yok edilmesi talebi bu davanın konusunu oluşturabilir.³⁴² TTK'nın 58/I-c bendi uyarınca; sır saklama yükümlülüğün ihlali halinde bankalar sır saklamakla yükümlü olan kişi ve kuruluşlara karşı bu davayı ikame edebilir.

---

³⁴⁰ BİLGE, s.187.

³⁴¹ BİLGE, s.187; ARKAN, s.302-303.

³⁴² BİLGE, s.187; ARKAN, s.302-303.

dd) Maddi ve Manevi Tazminat Davası

Bankaların ve bunlara bağılı ortaklık, iştirak, birlikte kontrol edilen ortaklıkların menfaatlerinin, sır saklama yükümlülüğünün ihlali sonucunda zarar görmesi durumunda; sır saklama yükümlülüğünü ihlal eden kişi ve kurumların tazminat sorumluluğu söz konusu olacaktır.

aaa) Maddi Tazminat Davası

Bankaların sözleşme ilişkisi içerisinde bulunduğu kişiler, sözleşme hükümlerini ve sır saklama yükümlülüğünü ihlal etmeleri halinde; bankaların oluşan zararlarını BK'nın 96. maddesi uyarınca tazmin etmekle yükümlüdür.³⁴³ Davalı konumunda bulunan kişiler veya kurumlar, kusursuzluklarını ispat ettikleri takdirde tazminat sorumluluğu söz konusu olmayacaktır.

Bankalar, haksız fiil nedeniyle sır saklama yükümlülüğünün ihlali halinde BK'nın 41. maddesi uyarınca maddi tazminat isteyebileceklerdir. Tazminat davasında zararın ispatı külfeti davacıya düşmektedir. Ancak özellikle sır saklama yükümlülüğünün ihlali gibi hallerde oluşan zararın ispatı çok güçtür. Zarar takdirinin BK'nın 42. maddesi uyarınca hâkime bırakılmasının ise tatminkâr sonuçlar vermeyeceği açıktır.³⁴⁴ Bu nedenle TTK 58/I-e bendi tazminat miktarının takdiri konusunda kıyasen uygulanabilir. Bu hüküm uyarınca hâkim tazminat olarak, yükümlülüğün ihlali halinde davalının elde

---

³⁴³ **KAPLAN**, Banka Gizliliği, s.15; **TEKİNALP**, Banka, s.299; **KAPLAN**, Bankaların Gözetimi, s.21–22; **KAPLAN**, Bankanın Hukuki Sorumluluğu, s.450.

³⁴⁴ **ARKAN**, s.303.

etmesi mümkün görülen menfaatin karşılığına hükmedebilir.³⁴⁵ Böylece gerek zararın tespiti konusunda gerek tazminat miktarı konusunda objektif bir ölçü elde edilmiş olur. Bankalar, sır saklama yükümlülüğünü ihlal eden kişinin bu eylemi sonucu elde etmesi mümkün görülen menfaat kadar maddi tazminata hak kazanacaklardır.

Bank. K. 73/III hükmünde belirtilen banka yönetim kurulu üyeleri BK'nın, 96, 98, 99, 100, 321. 390. madde hükümleri ile gerektiği takdirde 41 vd. haksız fiil hükümlerinin yanı sıra TTK'nın sorumluluk hallerini düzenleyen 336. maddesi hükmü uyarınca bankaya karşı tazminat yükümlülüğü altındadır.³⁴⁶ Banka denetçilerinin ise TTK 309, 341, 359. maddeleri ile BK'nın genel hükümleri çerçevesinde bankalara karşı tazminat yükümlülüğü söz konusu olacaktır. Bunun yanında Bank. K. 73/III maddesinde sayılan banka ortakları, banka mensupları, bunlar adına hareket eden kişiler, banka görevlileri ve destek hizmet kuruluşları sözleşmeden doğan sorumluluk hallerinde BK'nın 96. maddesi vd. hükümleri uyarınca; haksız fiilden doğan sorumluluk hallerinde BK'nın 41. maddesi vd. hükümleri gereğince tazminat ödemekle yükümlüdür.³⁴⁷

bbb) Manevi Tazminat Davası

Banka sırrının ihlali halinde BK 49. maddesinde belirtilen koşullar mevcutsa bankalar tarafından sır saklama yükümlülüğünü ihlal eden kişilere veya kurumlara karşı

---

³⁴⁵ ARKAN s.303; BİLGE, s.187.

³⁴⁶ KAPLAN, Bankaların Gözetimi, s.21.

³⁴⁷ KAPLAN, Bankaların Gözetimi, s.21; YÜKSEL, s.200–201.

manevi tazminat davası açılabilir.³⁴⁸ Banka, hukuka aykırı olarak kişilik haklarının saldırıya uğraması halinde manevi tazminat talep edebilir.³⁴⁹

Bankaların tüzel kişilik olmaları nedeniyle manevi elem ve ızdırap duyamayacağı bu nedenle de manevi zararlarının söz konusu olmayacağı akla gelebilir. Ancak bankaların da sırların açıklanması üzerine itibarları zedelenebilir, piyasadaki saygınlığı azalabilir. Bu nedenle bazı hallerde bankaların BK'nın 49. maddesi uyarınca oluşan manevi zararlarının tazmini gerekmektedir. TTK'nın 58/I-e maddesi de BK'nın 49. maddesine atıf yoluyla bu maddede belirtilen şartların varlığı halinde ticari sırları açıklanmak veya haksız yere kullanılmak suretiyle haksız rekabete maruz kalan tacirlerin manevi tazminat isteyebileceğini hükme bağlamıştır. Görüldüğü üzere bankalar gerek BK'nın genel hükümleri gerek TTK'nın haksız rekabete ilişkin

---

³⁴⁸ BİLGE, s.187; ARKAN, s.304; TEKİNALP, Banka, s.300.

³⁴⁹ Yerleşik Yargıtay içtihatları uyarınca da kişinin sır alanı gibi kişilik değerlerine ilişkin unsurlarının saldırıya uğraması halinde manevi tazminata hükmedilebilir;

YHGK 03.05.2006 T. 2006/3-298E. 2006/254K. nolu kararında;

“...Manevi tazminat, haksız bir eylemin yarattığı üzüntünün, duyulan elem ve acıların giderilmesini amaçlayan bir ödüncüdür. Manevi zarar, mal varlığına dokunmayan, yaşam, sağlık, namus, sır, aile mahremiyeti gibi mal varlığı harici varlıklarda meydana gelen azalma olup, bu zarar manevi tazminatla giderilmeye, azaltılmaya çalışılmıştır. BK'nın 49. maddesi gereğince kişisel çıkarları (hakları) halele uğrayan kimse manevi tazminat isteyebilir.”

YHGK 28.03.2001 T. 2001/4-276E. 2004/289K. nolu kararında;

“Öncelikle belirtelim ki; BK'nın 49. maddesinde "şahsiyet hakkı hukuka aykırı şekilde tecavüze uğrayan kişi" sözleriyle bireyin kişiliğine ilişkin olan hakları, diğer bir ifade ile kişisel varlığı amaçlamıştır. Kişisel haklar, bireyin kendi hür ve bağımsız varlığının bütünlüğünü oluşturur. Yine, bu hak, bireyin doğumu ile kazandığı ve kişiliğine çok sıkıca bağlı bir haktır. Hayat, beden ve ruh tamlığı; vicdan, din, düşünce ve ekonomik çalışma özgürlüğü, şeref, haysiyet ve itibar, ün, ad, sır ve resim hakları bireyin doğrudan kişisel haklarıdır. Şeref ve haysiyet, toplumun gerekli saydığı ahlaki nitelik ve kriterlere sahip olması nedeni ile kişiye verilen değer yargılarıdır.”

Benzer kararlar için bkz. www.kazanci.com (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası). YHGK 05.11.1997 T. 1997/4-690E. 1997/893K. ; YHGK 20.03.1991 T. 1990/4-617E. 1991/137K. ; YCGK 08.06.1999 T. 1999/4-146E. 1999/153K. ; YARGITAY 4. HD 17.03.2005 T. 2004/8628E. 2005/2700K.

hükümleri uyarınca sır saklama yükümlülüğünü ihlal eden kimselerden manevi tazminat talep edebilir.³⁵⁰

B) CEZAÎ SORUMLULUK

1) Banka Sırrının Açıklanması Suçu

Öğretide bankacılık suçları; bankaların kanunlara, bankacılık mevzuatına ve ana sözleşmelerine aykırılık oluşturan işlem ve eylemleri ile kendi mensupları, ortakları, denetlemeye yetkili resmi veya özel kuruluşlar veya dışarıdan üçüncü kişiler gibi kişi veya kuruluşlar tarafından banka mal varlığına veya müşteri mevduat ve emanetlerine yöneltilen özel veya adi suç niteliğindeki fiiller olarak tanımlanmıştır.³⁵¹ Bankacılık suçları, Bank. K.'nın ondördüncü kısmında düzenlenmiştir. Bu bölümde bankacılık suçları ikili bir ayrıma tabi tutulmuş; birinci bölümde Kurul kararıyla ve kuruluş birlikleriyle idari para cezası yaptırımına bağlanan idari suçlar; ikinci bölümde ise

---

³⁵⁰ Yargıtay'ın yerleşik içtihatları da tüzel kişilerin manevi zararının söz konusu olabileceği yönündedir.

Yargıtay 4. HD 24.09.2001 T. 2001/4164E. 2001/8421K. nolu kararında; “Kişilik haklarına saldırının kapsam ve koşulları MK'nın 24, 24/a maddesinde belirtilmiş, BK'nın 49. maddesinde de saldırı halindeki yaptırımın kapsam ve niteliği düzenleme altına alınmıştır. BK'nın 49. maddesinde belirtilen manevi zarar, kişinin kişisel çıkarlarında (haklarında) uğradığı bir eksilmedir. Bir tüzel kişinin kişisel haklarından olan (adı, şerefi, onuru ve itibarı gibi) varlıklarına yapılan saldırının; bu manevi değerlerinde bir eksilmeye (manevi zarara) neden olacağı bir gerçektir. Gerçi, duyguları olmayan tüzel kişilerin elem ve ızdırap duymaları düşünülemez. Ancak bu onların kişilik değerlerinin saldırıya uğramadığı sonucunu doğurmaz. Hukuk düzeni tüzel kişileri hukuk sujesi olarak tanıdığına ve onlara ad, şeref, onur ve itibar gibi kişisel varlıklar bahsedilmiş olduğuna göre (MK 46), tüzel kişinin üzüntü duymayacağı gerekçesiyle davanın reddi doğru değildir. Zaten manevi zarar salt üzüntünün varlığı halinde değil, kişinin kişilik değerlerinin saldırıya uğraması durumunda gerçekleşen bir zarardır. Bunun içindir ki gerek MK ve gerekse BK (m. 49) yalnız gerçek kişilerin değil, aynı zamanda tüzel kişilerinde kişisel haklarını korumaktadır. Yargıtay'ın uygulaması ve bilimsel eserlerdeki baskın görüş, tüzel kişilerin de kişisel nitelikçe gerçek kişilerin kişiliklerine özgü olanların dışında kalan, kişisel haklarına saldırı halinde manevi tazminat isteyebilecekleri yolundadır.”

³⁵¹ **VURAL, Güven:** Türk Banka Hukuku, Ankara 1991, s.101; **ERMAN, Sahir:** Bankacılık Suçları, İstanbul 1984, s.111; **YİĞİT,** s.149.

VURAL tarafından her ne kadar “banka suçları” kavramı kullanılmışsa da; bankanın her zaman suçun faili değil mağduru da olabileceği göz önünde alındığında “bankacılık suçları” kavramını kullanmak daha isabetli olacaktır.

mahkemelerce verilen hapis ve/veya adli para cezası yaptırımına bağlanan adli suçlar düzenlenmiştir.³⁵²

Adli suçlar, ondördüncü kısmın ikinci bölümünde 11 ayrı madde halinde düzenlenmiştir. Banka sırrının açıklanması suçu, 159. maddede adli suçlar arasında ayrı olarak düzenlenmiş özel bir suç tipidir.

a) Suçun Konusu

Banka sırrının açıklanması suçunun konusu; bankaların ve bunlara bağlı ortaklık, iştirak, birlikte kontrol edilen ortaklıkların kendisine ait açıklanmasını istemediği, açıklanması halinde menfaatlerinin zarar göreceği ve kanunen resmi kurum veya kuruluşlara açıklamak zorunda olmadığı her türlü bilgi ve belgedir.³⁵³

Bank. K.'nın 73. ve 159. maddesinde suçun konusu, sırrı saklamakla yükümlü olan kişi, kurum ve kuruluşlara göre ayırım yapmak suretiyle incelenmiştir. Bank. K. 73/I hükmüne göre sır saklamakla yükümlü olan Kurul başkan ve üyeleri ile Kurum personeli, Fon Kurulu başkan ve üyeleri ile Fon personeli ve Kurum'un dışarıdan destek hizmeti aldığı kişi ve kuruluşlar ile bunların çalışanları öğrendikleri bankalara ve bunların bağlı ortaklık, iştirak, birlikte kontrol edilen ortaklıklarına ait sırları bu Kanun'a ve özel kanunlara göre yetkili olanlardan başkasına açıklayamaz ve kendilerinin veya başkalarının yararlarına kullanamazlar.

Bank. K. 73/III hükmüne göre ise bankaların ortakları, yönetim kurulu üyeleri, mensupları, bunlar adına hareket eden kişiler ile görevlileri ve bankaların destek hizmeti

---

³⁵² YİĞİT, s.149.

³⁵³ YİĞİT, s.403; REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.1707 vd. ;VURAL, s.109; ALICI, s.1272.

aldığı kuruluş ve çalışanları sıfat ve görevleri dolayısıyla öğrendikleri bankalara ait sırları, bu konuda kanunen açıkça yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamazlar. Bu fıkra hükmü ile sayılan kişilerin banka sırrını açıklamaları yasaklanırken, bankaların bağlı ortaklık, iştirak, birlikte kontrol edilen ortaklıklarına ait sırlar suçun kapsamına alınmamıştır. Bankaların bağlı ortaklık, iştirak, birlikte kontrol edilen ortaklıklarına ait sırların Bank. K. 73/I hükmünde belirtilen suç failleri dışındaki kişiler tarafından açıklanması halinde Bank. K. hükümleri kapsamında değil; TCK'nın "Ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması" başlıklı 239. maddesi uyarınca cezalandırılmaları mümkündür.³⁵⁴ Bank. K.'nın 159. maddesinde; 73. maddede belirtilen suç failleri dışında üçüncü kişilerce banka sırlarının açıklanmasının suç oluşturacağı düzenlenmiştir. Söz konusu hükümde üçüncü kişiler açısından sadece banka ve müşteri sırrının açıklanması cezai sonuçlara bağlanmış; bankaların bağlı ortaklık, iştirak, birlikte kontrol edilen ortaklıklarına ilişkin sırların üçüncü kişilerce açıklanması halinde herhangi bir cezai sonuç öngörülmemiştir. Ancak üçüncü kişiler tarafından, bankaların bağlı ortaklık, iştirak, birlikte kontrol edilen ortaklıklarına ilişkin sırların açıklanması halinde Türk Ceza Kanunu'nun 239. maddesi üçüncü kişilere uygulanabilecektir.

b) Suçun Faili

Bank. K.'nın 73. maddesinde sayılan kişiler açısından sırrın açıklanması suçu özgü suçtur. Bu suç sadece bu maddede sayılan kişiler tarafından işlenebilir. 159. maddede belirtilen üçüncü kişiler açısından ise sırrın açıklanması suçu özgü suç değildir; herkes

---

³⁵⁴ YİĞİT, s.406.

tarafından işlenebilir.³⁵⁵ Bank. K.'da temel alınan nokta faildir. Fail esas alınmak suretiyle suçun konusu ve maddi unsuru düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler uyarınca suçun faillerini üçe ayırarak incelemek gerekir.

aa) Kurul Başkan ve Üyeleri İle Kurum Personeli, Fon Kurulu Başkan ve Üyeleri İle Fon Personeli, Kurum'un Dışarıdan Destek Hizmeti Aldığı Kişi ve Kuruluşlar İle Bunların Çalışanları

Bank. K. 73/I hükmü gereğince Kurul başkan ve üyeleri ile Kurum personeli, Fon Kurulu başkan ve üyeleri ile Fon personeli, Kurum'un dışarıdan destek hizmeti aldığı kişi ve kuruluşlar ile bunların çalışanları görevleri esnasında öğrendikleri banka ve bunların bağlı ortaklık, iştirak ve birlikte kontrol edilen ortaklıklarına ilişkin sırları açıklayamazlar, kendileri veya başkalarının yararına kullanamazlar. Suçun failleri arasında Kurum'un dışarıdan destek hizmeti aldığı kişi ve kuruluşların suçun faili olarak öngörülmüş olmasına rağmen Fon'un dışarıdan destek hizmeti aldığı kişi ve kuruluşlar suçun failleri arasında sayılmamıştır. Bu durumda Fon'un dışarıdan destek hizmeti aldığı kişiler veya kuruluşlar suçun faili yönünden üçüncü kişi olarak değerlendirilmeli ve cezalandırılmalıdır. Kurum'un dışarıdan destek hizmeti aldığı kişi ve kuruluşların madde hükmünde düzenlenmiş olmasına rağmen Fon'un destek hizmeti aldığı kuruluşların bu kapsama alınmaması ve bu şekilde bir ikilik yaratılması isabetli olmamıştır.

Bank. K'nın. 73/I maddesinde sayılan faillerin; açıklanması, haksız yere kendileri veya üçüncü kişilerin menfaatine kullanılması suç teşkil edecek bilgi ve belgeleri görevleri sırasında öğrenmiş olmaları gerekmektedir. Bu kişilerin görevleri haricinde

---

³⁵⁵ YİĞİT, s.406; ALICI, s.1273; REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.1707.

öğrendikleri sır niteliğindeki bilgi ve belgeleri açıklamaları suç oluşturmayacaktır. Bu kişilerin hangi şartlarda suçun faili olacakları açıkça düzenlendiğinden bu kişilerin görevleri haricinde öğrendikleri sırlar bakımından üçüncü kişi olarak değerlendirilip cezalandırılması da mümkün değildir. Kısacası Bank. K. 73/I hükmünde sayılan kişilerin sorumlulukları oldukça sınırlandırılmıştır. Bu fıkra da sayılan BDDK, TMSF gibi kurumların personeli ve üst düzey yetkililerinin bankalarla olan ilişkilerde en önemli ve yetkili taraf olmaları nedeniyle sorumluluklarının ağırlaştırılması gerekirken bu şekilde sınırlandırılması; bunun yanında diğer kişilerin sorumluluklarının oldukça geniş tutulması hakkaniyete aykırıdır.

bb) Bankaların Ortakları, Yönetim Kurulu Üyeleri, Mensupları, Bunlar Adına Hareket Eden Kişiler İle Görevlileri, Bankaların Destek Hizmeti Aldığı Kuruluş ve Çalışanları

Bank. K. 73/III hükmü uyarınca, bankaların ortakları, yönetim kurulu üyeleri, mensupları, bunlar adına hareket eden kişiler ile görevlileri, bankaların destek hizmeti aldığı kuruluş ve çalışanları görevleri veya sıfatları dolayısıyla öğrendikleri banka sırlarını açıklamaları halinde suçun faili olacaklardır. Bankalar adına hareket eden kişilere örnek olarak bankaların ana hizmetlerin uzantısı veya tamamlayıcısı niteliğinde sayılmayacak dışarıdan aldığı danışmanlık, temizlik, güvenlik, yemek ve dağıtım gibi hizmetlerini yürüten gerçek veya tüzel kişilerin yetkilileri, çalışanları veya vekâlet akdi kapsamında hizmet veren avukatları gösterilebilir.³⁵⁶ Görevliler ifadesi; Bank. K. gerekçesinde belirtildiği üzere bankada görev yapan Merkez Bankası yetkilileri, resmi

---

³⁵⁶ ALICI, s.1273; YİĞİT, s.407.

görevi nedeniyle banka ile ilişki içerisinde bulunan devlet memurları, noterleri, icra memurları, müfettişleri, yeminli murakıpları, bağımsız denetçileri, hesap uzmanları, kanunen açıkça yetkili kılınıp bu nedenle görev ve sıfatları nedeniyle banka sırlarını öğrenen kişileri kapsar.³⁵⁷

Bu fıkra hükmünde sayılan kişilerin suçun faili haline gelebilmeleri için sırları sıfat ve görevleri nedeniyle öğrenmeleri gerekmektedir. Kurum'un destek hizmeti aldığı kurum ve kişilerin suçun faili haline gelmeleri için sırları görevleri sırasında öğrenmeleri gerekmektedir, bankaların destek hizmeti kişi ve kuruluşlar sırları görevleri ve sıfatları nedeniyle öğrenmeleri yeterlidir. Destek hizmet kuruluşunun aynı anda ve aynı nitelikte hizmeti Kurum'a, Fon'a veya bankaya sağlamasına rağmen, sır saklama yükümlülüğünün ihlali suçunun destek hizmet kuruluşları açısından farklı sonuçlara bağlanması isabetli bir tercih değildir.³⁵⁸

cc) Üçüncü Kişiler

Banka ile ilişki içerisinde olmamasına rağmen, bankalara ilişkin sırlara vakıf olan veya banka ile ilişki içerisinde olmasına rağmen bankayla ilişkisi kapsamı dışında bir takım sırlara vakıf olan kişiler, üçüncü kişi konumundadır.³⁵⁹ Üçüncü kişiler açısından sırrın görev esnasında veya görev ve sıfatları nedeniyle öğrenilmesi şeklinde bir sınırlandırma getirilmemiştir. Bu durumda üçüncü kişilerin herhangi bir şekilde öğrendikleri sırları açıklamaları Bank. K. 159. madde uyarınca suç teşkil edecektir.

---

³⁵⁷ ALICI, s.1273; YİĞİT, s.407; REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.1707.

³⁵⁸ YİĞİT, s.422.

³⁵⁹ YİĞİT, s.408.

Üçüncü kişilerin cezai sorumluluğu Kurum, Fon ve bankalara nazaran ağırlaştırılmıştır. Bank. K. 73/I hükmünde sayılan kişi ve kuruluşlar için cezalandırma şartı olarak sırrın görev sırasında öğrenilmesi, Bank. K. 73/III hükmünde sayılan kişi ve kuruluşlar için ise görev ve sıfatları nedeniyle öğrenme şartı getirilmişken üçüncü kişilerin hangi şekilde olursa olsun öğrendikleri sırları açıklamalarının cezalandırılması isabetli olmamıştır.³⁶⁰ Üçüncü kişi çoğu zaman öğrendiği bilginin sır olarak saklanması gerektiğini dahi bilemeyecek durumda olabilir. Bankacılık düzeni ilgili kurum ve kuruluşların cezai sorumluluğu daraltılırken, bankacılık düzeni ile ilgisi olmayan üçüncü kişilerin hiçbir sınırlamaya tâbi tutulmadan cezalandırılması ceza sistemimize aykırıdır.³⁶¹

c) Suçun Unsurları

aa) Maddi Unsur

Banka sırrının açıklanması suçunun oluşabilmesi için öncelikle sırrın öğrenilmiş olması gerekmektedir. Bank. K. 73/I maddesinde sayılan kişiler ve kuruluşlar açısından görevleri esnasında; 73/III maddesinde sayılan kişiler ve kuruluşlar açısından görevleri ve sıfatları dolayısıyla, üçüncü kişiler açısından ise herhangi bir şekilde sırrın öğrenilmesi suçun oluşması için yeterlidir. Kişinin görevi suistimal etmesi, görev sınırlarını aşması, görevi kötüye kullanması suretiyle veya sıfat ve görevlerinin gerektirdiği çalışma esnasında tesadüfen öğrendiği sırlar da aynı kapsamdadır.³⁶²

---

³⁶⁰ YİĞİT, s.408,422.

³⁶¹ YİĞİT, s.423.

³⁶² ALICI, s.1272; VURAL, s.110; YİĞİT, s.420.

Suçun maddi unsurunu oluşturan fiil, sırların açıklanmasıdır. Sırrın açıklanması yazılı veya sözlü olabileceği gibi, belge ve kayıtların teknik cihazlarla çoğaltılması, duyurulması, okutulması; internet ve benzeri ortamlarda açıklanması, paylaşım açılması gibi yollarla da yapılabilir.³⁶³ Sır kapsamındaki bilgi ve belgelerin yetkisiz kişilerin bilgi alanına girmesi ve bu kişilere bilgilerin aktarılması ile suçun maddi unsuru gerçekleşmiş olur. Bunun yanında bir zarar veya somut bir tehlike neticesinin meydana gelmesi aranmamaktadır.³⁶⁴ Suç icrai nitelikte bir suç olmakla birlikte; sır niteliğinde belgelerin korunmasında gerekli önlemleri bilerek almayarak sırrın öğrenilmesine neden olunması halinde ihmali hareketle de işlenebilir.³⁶⁵ Suçun işlenebilmesi için Bank. K.'da öngörülen birkaç hareketten sadece birinin yapılması ile sırrın açıklanması suçu vuku bulacağından seçimlik hareketli bir suçtur.³⁶⁶ Sonuç unsuru açısından sırrın açıklanmasıyla suçun gerçekleşmesi ve ayrıca bir zararın doğmuş olması gerekmediği için sırrın açıklanması suçu bir tehlike suçudur.³⁶⁷

Banka sırrının açıklanması suçuna teşebbüsün mümkün olup olmadığı öğretide tartışmalıdır. Birtakım yazarlar bu suçun neticesi harekete bitişik suçlardan olması

---

³⁶³ ALICI, s.1274.

³⁶⁴ ALICI, s.1274; YİĞİT, s.420.

³⁶⁵ DONAY, Süheyl: Meslek Sırrının Açıklanması Suçu, 1978, s.110; TAŞDELEN, Servet: 4491, 4672 ve 4743 Sayılı Yasalarla Değişik Bankalar Kanunu Şerhi, Ankara 2002, s.651; YİĞİT, s.420.

³⁶⁶ CENTEL, Nur: Türk Ceza Hukukuna Giriş, İstanbul 2002, s.216; İÇEL, Kayıhan/SOKULLU, Fusun/ÖZGENÇ, İzzet/SÖZÜER, Adem/MAHMUTOĞLU, Fatih S./ÜNVER, Yener: Suç Teorisi, Suç Kavramına İlişkin Genel Bilgiler, Suçun Yapısal Unsurları, Suçun Özel Oluşum Biçimleri, Beta Yayınları, İstanbul 2004; s.64; ÖZGENÇ, İzzet: Türk Ceza Kanunu, Gazi Şerhi, (Genel Hükümler), Adalet Bakanlığı Yayını, Ankara 2006, s.200; YİĞİT, s.12.

³⁶⁷ YİĞİT, s.420.

sebebiyle teşebbüsün mümkün olmadığını savunurken³⁶⁸; diğer bir takım yazarlar ise neticesi hareketle bitişik suç olmasına rağmen icrai hareketlerin bölünebildiği hallerde teşebbüsün söz konusu olabileceğini savunmaktadır.³⁶⁹ Kanaatimizce banka sırrının açıklanması suçuna teşebbüs mümkün olmalıdır. Örneğin banka sırrı niteliğindeki bilgiyi internet aracılığıyla duyurmak isteyen bir kişinin eylemi, bilgiler kamuya ulaşmadan engellenirse veya bankaya ait sırları içeren bir belgenin geceleyin açıkta bırakılmış olsa dahi üçüncü kişilerin eline geçmeden banka çalışanları tarafından bulunmuş ve banka sırları muhafaza edilmişse suç teşebbüs aşamasında kalmıştır.³⁷⁰

Suçun maddi unsuru “sırrın açıklanması” olmakla birlikte; Bank. K. 73/I maddesinde sayılan kişilerin öğrendikleri sırları kendileri veya başkaları yararına kullanmaları da suç kapsamına alınmıştır. Banka sırrının kendileri veya başkaları yararına kullanılması Bank. K. 73/III hükmünde sayılan kişi ve kuruluşlar ile üçüncü kişiler için öngörülmemiştir.

Bank. K. 73. maddesinde sırrın açıklanması suçunun temel şekli düzenlenmiş olmakla birlikte; 159/I maddesinde 73. maddeye uyulmaması halinde uygulanacak cezai hükümler düzenlenmiştir. 159/II hükmünde ise suçun nitelikli şekli düzenlenmiştir.³⁷¹ Bu hükme göre sırlar, sır saklamakla yükümlü kişiler tarafından kendilerine veya başkalarına yarar sağlamak amacıyla açıklanırsa suçun cezası ağırlaştırılmaktadır. Suçun nitelikli şeklinin failleri Bank. K. 73/I-III hükümlerinde sayılan kişiler ve üçüncü

---

³⁶⁸ YİĞİT, s.420.

³⁶⁹ ALICI, s.1274.

³⁷⁰ ALICI, s.1274.

³⁷¹ ALICI, s.1275; YİĞİT, s.423.

kişilerdir. Suçun nitelikli şeklinin gerçekleşmesi için kişinin kendisine veya başkasına yarar sağlaması veya suç mağduru bankanın ve bağlı ortaklık, iştirak, birlikte kontrol edilen ortaklıkların zarar görmesi şart değildir.³⁷² Kişinin veya kuruluşun kendisine veya başkalarına yarar sağlama saikiyle hareket etmesi yeterli olup hareketin sonucunda bir yarar sağlamış olması veya mağdurun zarar görmesi şartı aranmaz.

bb) Manevi Unsur

Banka sırrının açıklanması suçu genel kasıtle işlenebilecek bir suçtur. Failin açıkladığı bilgi ve belgenin banka sırrı olduğunu bilmesi ve bilebilecek durumda olması gerekmektedir.³⁷³ Sır sahibine zarar verilmesi gibi bir şart aranmadığı gibi sırrın menfaat sağlamak maksadıyla açıklanması halinde menfaat elde edilip edilmediği de önemli değildir. Bu durumda sır saklamakla yükümlü olan kişilerin sırrı açıklamak saikiyle hareket etmeleri cezalandırılmaları için yeterlidir.

Banka sırrının açıklanması suçunun genel kast ile işlenmesinin mümkün olması nedeniyle, sır saklamakla yükümlü olan kişi veya kuruluşların bu sırları tedbirsizlik ve dikkatsizlik sonucu açıklamasıyla suç meydana gelmez; bu suçun taksirle işlenmesi mümkün değildir.³⁷⁴ Failin taksirli hareketleri sonucu bilgi ve belgelerin öğrenilmesi halinde failin cezai sorumluluğu olmayacaksa da; faile karşı tazminat davası ikame

---

³⁷² ALICI, s.1275; YİĞİT, s.423.

³⁷³ YİĞİT, s.426; VURAL, s.110; ALICI, s.1275; REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.1708; YÜKSEL, s.201; ERMAN, s.319; BATTAL, Ahmet: Bankalar Kanunu Şerhi (Sorularla Banka Hukuku), Nisan 2004, s.251.

³⁷⁴ YİĞİT, s.426; REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.1708; YÜKSEL, s.201; SÖZÜER, Adem: Yeni Bankacılık Kanununda Suçlar Ve Yaptırımlar, Hukuki Perspektifler Dergisi, S.05, Aralık 2005, s.168; GÜVEN, Çiğdem: Banka Ve Müşteri Sırrının Korunması Ve Ülke Uygulamaları, BDDK Uzmanlık Tezi, Ankara 2004, s.67.

edilebilir.³⁷⁵ Bunun yanında failin sırrın daha önce açıklanması nedeniyle sır olmaktan çıktığını düşündüğü veya açıkça yetkili kılınan mercii olduğunu düşünerek üçüncü kişilere bilgi verdiği durumlarda kişinin suç işleme kastının ortadan kalkması nedeniyle cezalandırılabilmesi mümkün değildir.³⁷⁶

159. maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen suçun nitelikli hali, manevi unsur bakımından özel kast gerektirir şekilde düzenlenmiştir. Suçun failinin sırları kendisine veya başkalarına yarar sağlamak kastıyla açıklaması gerekmektedir.³⁷⁷

cc) Yasallık Unsuru

Banka sırrının açıklanması suçu, “kanunsuz suç ve ceza olmaz” ilkesini düzenleyen Anayasa’nın 38. maddesi ve TCK’nın 2. maddesi uyarınca Bank. K.’nın “Yaptırımlar, Soruşturma ve Kovuşturma Hükümleri” başlıklı onördüncü kısmının ikinci bölümünde yer alan “Suçlar” arasında 159. maddede düzenlenmiştir. Türk hukukunda çeşitli kanunlarda sırların açıklanmasına ilişkin düzenlemeler bulunmakla birlikte³⁷⁸; bu düzenlemelerde genellikle TCK’nın ilgili maddelerine atıf yapılmaktadır. Bank. K.’da ise sırların açıklanmasına ilişkin özel hüküm bulunmaktadır.

---

³⁷⁵ YİĞİT, s.426; YÜKSEL, s. 201; ERMAN, s.319–320.

³⁷⁶ YİĞİT, s.426; REİSOĞLU, Bankacılık Kanunu, s.1708; ERMAN, s.320.

³⁷⁷ YİĞİT, s.426; ALICI, s.1275.

³⁷⁸ Amme Alacakları Tahsil Usulü Hakkında Kanun’un 107. maddesi (6183 Sayılı Kanun, RG. 28.07.1953, S.8469); Kamu İhale Kanunu’nun (4734 Sayılı Kanun, RG. 22.01.2002, S.24648) 61. maddesi; Kamu İhale Sözleşmeleri Kanun’un (4735 Sayılı Kanun, RG. 22.01.2002, S.24648) 28. maddesi; Sigorta Murakabe Kanunu’nun 52. maddesi vb...

çç) Hukuka Aykırılık

Banka sırrının açıklanması fiilinin Bank K.'da öngörülen kanuni tanıma uygun olması halinde kural olarak hukuka aykırı olduğu kabul edilir.³⁷⁹ Suçun hukuka aykırılık unsurunun gerçekleşmemesi ancak hukuka uygunluk sebeplerinin varlığı halinde mümkündür. Sırrı açıklama fiili; bankanın muvafakati, kamuyu aydınlatma ilkesinin söz konusu olduğu hallerde, Bank. K.'nın 73. maddesinde sayılan istisnai hallerde hukuka uygunluk sebepleri olması nedeniyle suç teşkil etmeyecektir. Bank. K. 73/I-III fıkralarında sayılan kişi ve kuruluşların kanunen açıkça yetkili kılınan kuruluşlar dışında sırları açıklayamayacağı hükme bağlanmıştır. Bu nedenle yetkili olan mercilere bilgi ve belge verilmesi de hukuku uygunluk sebebidir.³⁸⁰

ç) Suçun Soruşturma ve Kovuşturma Usulleri

aa) Suçun Soruşturma Usulleri

Bank. K.'da suçların soruşturulması suç tipleri ve suçun failleri bakımından ayrıma tabi tutulmuş ve özel hükümler öngörülmüştür.³⁸¹

Bank. K.'nın 162. maddesinin birinci fıkrası uyarınca; Bank. K.'da belirtilen suçlara ilişkin soruşturma ve kovuşturma yapılması, Kurum veya Fon tarafından Cumhuriyet Başsavcılığı'na yazılı başvuruda bulunulmasına bağlıdır. Bu başvuru muhakeme şartı³⁸² niteliğindedir. Bank. K.'daki suçlar itibariyle Cumhuriyet

---

³⁷⁹ ALICI, s. 1274.

³⁸⁰ ALICI, s.1274; VURAL, s.111; YİĞİT, s.423-425.

³⁸¹ YİĞİT, s.470.

³⁸² Ceza muhakemesi sistemi uyarınca bir suç işlendiği haberi kovuşturma makamlarına ulaştığında, bu makamların kendiliğinden harekete geçmeleri gerekmektedir. Ancak bazı hallerde bu faaliyetlerin

Başsavcılığı Kurum'un veya Fon'un yazılı başvurusu olmadan soruşturma başlatamaz. Cumhuriyet Başsavcılığı Kurum'un veya Fon'un yazılı başvurusu gereken suçları başka yollarla öğrenmesi ya da ihbar veya şikâyette bulunulması halinde, ilgili bilgi ve belgeleri Kurum'a ya da Fon'a gönderir; Kurum veya Fon tarafından yazılı başvuru yapılması halinde soruşturma başlatır.³⁸³ 162. maddenin birinci fıkrasında 160/III maddesinde belirtilen suçla³⁸⁴ ilgili Cumhuriyet Başsavcılığı'nın gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Kurum'un veya Fon'un yazılı başvurusu olmadan re'sen soruşturma başlatılabileceği ve Kurum'un ve Fon'un haberdar edileceği hükme bağlanmıştır. Sırların açıklanması suçu, itibarın zedelenmesi ve zimmet suçları ile birlikte birinci fıkranın istisnası olarak 162/II hükmünde düzenlenmiştir. Bu durumda sırların açıklanması suçu, Kurum'un veya Fon'un yazılı başvurusuna gerek kalmadan, Cumhuriyet Başsavcılığı'nca re'sen soruşturma başlatabilecek suçlardandır. 162/II hükmünde sırların açıklanması suçu ile ilgili olarak ilgililerin dava hakkı korunmuştur. Ancak ceza muhakemesi sistemimizde şahsi dava kurumu CMK'da mevcut olmadığından “dava hakkı” kavramından anlaşılması gereken şikâyet hakkıdır. Bu

---

yapılabilmesi bir takım şartların varlığına bağlanmış olabilir. Bu şartlar gerçekleşmediği takdirde muhakemeyi başlatmak veya devam ettirmek, sanığı cezalandırmak mümkün değildir. Bu şartlara muhakeme şartları denir. Muhakeme şartlarına örnek olarak; şikâyet, izin, talep, müracaat, sanığın akıl hastası olmaması, sanığın gaip olmaması verilebilir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **TOROSLU, Nevzat:** Ceza Muhakemesi Hukuku, Savaş Yayınevi, Ankara 1999, s.43 vd.

³⁸³ **TAŞDELEN**, s.688; **YİĞİT**, s.471.

³⁸⁴ Bank. K. 'nın 160/III hükmü; “Faaliyet izni kaldırılan veya Fona devredilen bir bankanın; hukuken veya fiilen yönetim ve denetimini elinde bulundurmuş olan gerçek kişi ortaklarının, kredi kuruluşunun kaynaklarını, kredi kuruluşunun emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek şekilde doğrudan veya dolaylı olarak kendilerinin veya başkalarının menfaatlerine kullandırmak suretiyle, kredi kuruluşunu her ne suretle olursa olsun zarara uğratmaları zimmet olarak kabul edilir. Bu fiilleri işleyenler hakkında on yıldan yirmi yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezasına hükmolunur; ancak, adli para cezasının miktarı bankanın uğradığı zararın üç katından az olamaz. Ayrıca, meydana gelen zararın müteselsilen ödettirilmesine karar verilir”.

hüküm gereği sırlarının açıklanması sonucu zarar gören banka şikâyet hakkına sahiptir.³⁸⁵

Yukarıda belirtildiği üzere sırların açıklanması suçu işlendiği takdirde Cumhuriyet Başsavcılığı re'sen soruşturma başlatabilir. Ancak Kurum başkan, üyeleri ve personeli ile Fon'un başkan, üyeleri ve personeli hakkında sırların açıklanması suçu nedeniyle soruşturma açılabilmesi izin şartına bağlı olduğu gibi bu kişiler hakkında soruşturma izninin verilmesi için ön koşul aranmaktadır.³⁸⁶ Bank. K.'nın 104/I maddesi uyarınca; Kurul Başkan ve üyeleri ile Kurum personelinin görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri iddia edilen suçlara ilişkin soruşturmalar, Kurul Başkan ve üyeleri için ilişkili Bakan'ın, Kurum personeli için ise Başkan'ın izin vermesi şartına bağlıdır. Kurul üyeleri ile Kurum personelinin iştirak hâlinde işledikleri iddia edilen suçlara ilişkin soruşturmalarda Kurum personeli hakkında soruşturma izni verme yetkisi ilişkili Bakan'a aittir. Bu hüküm ile Kurum başkan ve üyeleri ile personeli hakkında getirilen izin şartı, 104/II hükmü ile getirilen ön koşul (özel kast) ile pekiştirilmiştir. Bu hüküm uyarınca; Kurul başkan ve üyeleri ile Kurum personeli hakkında görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri iddia edilen suçlardan dolayı soruşturma izni verilmesi için, bu kişilerin kendilerine veya üçüncü kişilere çıkar sağlamak veya Kurum'a ya da üçüncü kişilere zarar vermek kastıyla hareket ederek bu işlemler sonucunda kendilerine veya üçüncü kişilere çıkar sağlamış olmaları hususunda açık ve yeterli emarelerin olması gerekir. Kurum başkan, üyeleri ve personeli hakkında soruşturma açılması için sadece

---

³⁸⁵ ALICI, s.1275; YİĞİT, s.471.

³⁸⁶ YİĞİT, s.472.

izin yeterli görülmemiş ayrıca bu kişilerin kendilerine veya üçüncü kişilere çıkar sağlamak veya Kurum'a veya üçüncü kişilere zarar vermek kastıyla hareket etmesi şartı getirilmiştir.³⁸⁷

Kurum başkanı, üyeleri ve personeli hakkında getirilen hükmün aynısı Bank. K. 127/I-II hükümleri ile Fon başkanı, üyeleri ve personeli için de öngörülmüştür. Fon Kurulu Başkanı ve üyeleri ile Fon personelinin, görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri iddia edilen suçlara ilişkin soruşturmalar, Fon Kurulu üyeleri için ilişkili Bakan'ın, Fon personeli için ise Fon Kurulu Başkanı'nın izin vermesi şartına bağlıdır. Fon Kurulu üyeleri ile Fon personelinin iştirak hâlinde işledikleri iddia edilen suçlara ilişkin soruşturmalarda Fon personeli hakkında soruşturma izni verme yetkisi ilişkili Bakan'a aittir. Fon Kurulu üyeleri ve Fon personeli hakkında görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri iddia edilen suçlardan dolayı soruşturma izni verilmesi için, bu kişilerin kendilerine veya üçüncü kişilere çıkar sağlamak veya Fon'a ya da üçüncü kişilere zarar vermek kastıyla hareket ederek bu işlemler sonucunda kendilerine veya üçüncü kişilere çıkar sağlamış olmaları hususunda açık ve yeterli emarelerin olması gerekir.³⁸⁸

Görüldüğü üzere Kurum ve Fon başkanları, üyeleri ve personeli hakkında soruşturma başlatılması oldukça zor şartlara bağlanmış ve iki kademeli bir koruma getirilmiştir. Belirtilen hükümler gereği öncelikle izni vermeye yetkili kurum tarafından Kurum veya Fon başkanları, üyeleri ve personelinin özel kastı olup olmadığı tespit edilecek, bu kastın varlığı konusunda açık ve yeterli emarelerin varlığı halinde

---

³⁸⁷ YİĞİT, s.476.

³⁸⁸ YİĞİT, s.476.

soruşturma izni verilecektir. Öncelikle soruşturma izni verecek makamın “kastın varlığı” konusunu araştırması hukuk mantığına aykırıdır.³⁸⁹ “Kastın varlığı” hususunun yargılama aşamasında mahkemece araştırılması gerekmektedir. Kurum ve Fon başkanları, üyeleri ve personelinin buldukları görevler nedeniyle bankacılık sırlarına vakıf olmalarının çok daha kolay olması nedeniyle diğer kişilere nazaran çok daha basit soruşturma usullerine tabi tutulmaları gerekirken iki kademeli ve hukuk mantığına aykırı bir izin mekanizması ile korunması isabetli olmamıştır.

Bank. K. 104/II hükmü gereğince; Kurul başkan, üyeleri ve Kurum personeli hakkında soruşturma izni verilmesi hâlinde bu durum ilgililere tebliğ olunur. Soruşturmaya izin verilmesine ya da verilmemesine dair kararlar aleyhine, tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içerisinde Danıştay nezdinde itiraz yoluna başvurulabilir. İzin verilmiş olsa dahi, itiraz süresi geçene kadar veya Danıştay’a yapılan itiraz sonucunda hüküm tesis olunana kadar soruşturma başlatılamaz. Aynı şekilde Bank. K.127/II hükmü gereğince; Fon başkanı, üyeleri ve personeli hakkında soruşturma izni verilmesi hâlinde bu durum ilgililere tebliğ olunur. Soruşturmaya izin verilmesine ya da verilmemesine dair kararlar aleyhine, tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içerisinde Danıştay nezdinde itiraz yoluna başvurulabilir. İzin verilmiş olsa dahi, itiraz süresi geçene kadar veya Danıştay’a yapılan itiraz sonucunda hüküm tesis olunana kadar soruşturma başlatılamaz.

---

³⁸⁹ YİĞİT, s.476.

Sırların açıklanması suçuna ilişkin açılan soruşturmalar, Cumhuriyet Başsavcılıkları'nca CMK'da öngörülen usullere göre yürütülür.³⁹⁰ Bank. K.'nın 163. maddesi uyarınca; bu Kanun'un 162. maddesi uyarınca başlatılan soruşturmalar neticesinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verilirse, bu karar ilgisine göre Kurum'a veya Fon'a ve ilgili bankaya tebliğ edilir. Kurum, Fon ve ilgili banka kendisine tebliğ edilen bu kararlara karşı CMK 173. maddesi uyarınca tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde, bu kararı veren Cumhuriyet savcısının yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesine en yakın ağır ceza mahkemesi başkanına itiraz edebilir. Kamu davası açılması hâlinde, iddianamenin bir örneği ilgisine göre Kurum'a veya Fon'a tebliğ edilir.

bb) Suçun Kovuşturma Usulleri

Kovuşturma; CMK'nın 2/f bendi uyarınca iddianamenin kabulüyle başlayıp, hükmün kesinleşmesine kadar geçen evredir. Bankacılık suçlarının kovuşturulması Bank. K.'nin ilgili hükümleri ve CMK hükümleri uyarınca yapılır. Bank. K.'nin 162. maddesi sadece soruşturma aşamasına ilişkin değil kovuşturma aşamasına ilişkin de düzenlemeler içermektedir. Yukarıda "soruşturma usulleri" kısmında ayrıntılı olarak incelenen hususlara aykırı olarak yapılan soruşturmalar neticesinde kovuşturma yapılamaz. Kurul başkanı, üyeleri ve Kurum personeli hakkında Bank. K. 104/I-II ve CMK hükümlerine, Fon başkanı, üyeleri ve personeli hakkında Bank. K. 127/I-II ve CMK hükümlerine, sırları saklamakla yükümlü olan diğer kişiler hakkında CMK hükümlerine aykırı yapılan soruşturmalar neticesinde kovuşturma yapılamaz. Bu

---

³⁹⁰ YİĞİT, s.479.

durumlarda kovuşturma yapıldığı takdirde CMK'nın 223. maddesi uyarınca “kamu davasının düşürülmesine” karar verilir.³⁹¹

Sırların açıklanması suçu konusunda görevli mahkemeler ağır ceza mahkemeleridir. Bank. K. 162/I hükmünün son cümlesi uyarınca; Kurum'un veya Fon'un başvuruda bulunması hâlinde, başvuru tarihinde bu kurumlar müdahil sıfatını kazanırlar. Ayrıca suçtan zarar gören bankanın da davaya katılabileceğine şüphe yoktur.

Bankacılık suçları açısından kovuşturma aşamasında bilirkişi incelemesine özel önem atfedilmiş ve bu nedenle ayrıntılı bir düzenlemeye tabi tutulmuştur. Bank. K. 165. maddesi uyarınca; Bank. K.'da öngörülen suçlara ilişkin açılan ceza davalarında bilirkişi, raporunu dosyanın kendisine verildiği tarihten başlayarak üç ay içinde mahkemeye verir. Bu süre hâkim tarafından iki ay kadar uzatılabilir. Bu süre içerisinde de rapor mahkemeye verilmediği takdirde görev, ücret ödenmeksizin bilirkişiden alınır ve yeni bilirkişi atanır. Bilirkişilik görevi bu şekilde kendisinden alınan kişiler, bir yıl süreyle Bank. K. kapsamında hiçbir davada bilirkişi olarak atanamazlar. Bu kişiler, raporların süresinde verilmemesinin sebep olduğu masrafları ödemeye ve ayrıca beşyüz güne kadar adlî para cezasına mahkûm edilirler. Dosyanın bilirkişiye tevdi tarihinde dava zamanaşımı süresi durur. Bilirkişinin raporunu mahkemeye verdiği tarihten itibaren bu süre kaldığı yerden işlemeye devam eder.

---

³⁹¹ YİĞİT, s.486.

Mahkeme tarafından yapılan yargılama neticesinde CMK'nın 223. maddesi uyarınca; sanık hakkında; beraat kararı³⁹², ceza verilmesine yer olmadığı kararı³⁹³, mahkûmiyet kararı³⁹⁴, güvenlik tedbirine hükmedilmesi³⁹⁵, davanın reddi³⁹⁶ ve durma kararı³⁹⁷ verilebilir.

2) Banka Sırrının Açıklanması Suçuna İlişkin Cezai Hükümler

a) Bank. K.'daki Düzenlemeler

Bank. K.'nın 159. maddesi ile banka sırrının açıklanması suçunun cezai sonuçları düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin birinci fıkrasında; Bank. K.'nın 73/I-III maddelerinde sayılan sır saklamakla yükümlü olan kişilerin yanında üçüncü kişilerin de

---

³⁹² CMK 223/II gereğince beraat kararı; **a)** Yüklenen fiilin kanunda suç olarak tanımlanmamış olması **b)** Yüklenen suçun sanık tarafından işlenmediğinin sabit olması **c)** Yüklenen suç açısından failin kast veya taksirinin bulunmaması **d)** Yüklenen suçun sanık tarafından işlenmesine rağmen, olayda bir hukuka uygunluk nedeninin bulunması **e)** Yüklenen suçun sanık tarafından işlendiğinin sabit olmaması hallerinde verilir.

³⁹³ CMK 223/III hükmü gereği; **a)** Yüklenen suçla bağlantılı olarak yaş küçüklüğü, akıl hastalığı veya sağır ve dilsizlik hali ya da geçici nedenlerin bulunması **b)** Yüklenen suçun hukuka aykırı fakat bağlayıcı emrin yerine getirilmesi suretiyle veya zorunluluk hali ya da cebir veya tehdit etkisiyle işlenmesi **c)** Meşru savunmada sınırın heyecan, korku ve telaş nedeniyle aşılması **d)** Kusurluluğu ortadan kaldıran hataya düşülmesi hallerinde kusurunun bulunmaması dolayısıyla ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilir.

CMK 223/IV hükmü gereği; **a)** Etkin pişmanlık **b)** Şahsî cezasızlık sebebinin varlığı **c)** Karşılıklı hakaret **d)** İşlenen fiilin haksızlık içeriğinin azlığı dolayısıyla faile ceza verilmemesi hallerinde, ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilir.

³⁹⁴ CMK 223/V hükmü gereği; yüklenen suç işlendiğinin sabit olması halinde, sanık hakkında mahkûmiyet kararı verilir.

³⁹⁵ CMK 223/VI hükmü gereği; yüklenen suç işlendiğinin sabit olması halinde, belli bir cezaya mahkûmiyet yerine veya mahkûmiyetin yanı sıra güvenlik tedbirine hükmolunur.

³⁹⁶ CMK 223/VII hükmü gereği; aynı fiil nedeniyle, aynı sanık için önceden verilmiş bir hüküm veya açılmış bir dava varsa davanın reddine karar verilir.

³⁹⁷ CMK 223/VIII hükmü gereğince; TCK'da öngörülen düşme sebeplerinin varlığı ya da soruşturma veya kovuşturma şartının gerçekleşmeyeceğinin anlaşılması hallerinde, davanın düşmesine karar verilir. Ancak, soruşturmanın veya kovuşturmanın yapılması şarta bağlı tutulmuş olup da şartın henüz gerçekleşmediği anlaşılırsa; gerçekleşmesini beklemek üzere, durma kararı verilir.

sır saklamakla yükümlü oldukları düzenlemiş ve bu kişilerin 73/I-III hükümlerinde sayılan yükümlülüklere uymaması halinde bir yıldan üç yıla kadar hapis ve bin günden iki bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacağına hükmedilmiştir.

Banka sırlarının sır saklamakla yükümlü olan kişiler tarafından kendilerine veya başkalarına yarar sağlamak amacıyla açıklanması halinde, 159. maddenin ikinci fıkrası uyarınca verilecek ceza altıda bir oranında arttırılacaktır. Bunu yanında fiilin önemine göre sorumluların Bank. K. kapsamına giren kuruluşlarda görev yapması iki yıl süreyle geçici olarak veya sürekli olarak yasaklanabilir. Bu kişilerin, BDDK, TMSF, TBB ve Türkiye Katılım Bankaları Birliği gibi kuruluşların yanı sıra Bank. K. kapsamında yer almasada; bankacılık sistemi ile yakından ilişkili olan SPK ve Merkez Bankası gibi kurumlarda da görev yapmaları geçici veya sürekli olarak yasaklanabilecektir.

Bank. K. 73/I maddesinde Kurul başkan, üyeleri, Kurum personeli ve Kurum'un dışarıdan destek hizmeti aldığı kişi ve kuruluşlar ile Fon başkanı, üyeleri ve personeli için cezai yaptırıma bağlanan fiil sadece sırların açıklanması değil, aynı zamanda sırların kendileri veya başkaları yararına kullanılmasıdır. Kanun koyucu tarafından sırların açıklanması suçu ile sırların menfaat amaçlı kullanılması suçu arasında hiçbir ayırım yapılmaması ve aynı miktarda ceza öngörülmesi isabetli olmamıştır. Sır saklamakla yükümlü olanlar tarafından sırların kendileri veya üçüncü kişiler yararına kullanılması, sırrın açıklanmasından daha ağır nitelikli bir suç olması nedeniyle sırrın menfaat amaçlı kullanılması suçunun daha ağır bir cezaya tabi olması ceza sistematigi açısından daha uygun olacaktır.

Banka sırrının açıklanması suç, bankalara ilişkin özel kanun olan Bank. K.'da düzenlenmiştir. Bank. K.'nın TCK'dan sonra yürürlüğe girmiş olmasına ve TCK'nın bankacılık sırrına ilişkin cezai bir hüküm içeriyor olmasına rağmen, Bank. K.'da ayrıca cezai bir düzenlemenin gerekliliği tartışmaya açıktır.

b) TCK'daki Düzenlemeler

TCK, bankacılık sırlarının açıklanması suçunu 239. maddede özel bir hüküm ile düzenlemiştir.³⁹⁸ TCK'nın 239. maddesi oldukça geniş bir düzenleme ile sıfatı, görevi, mesleki veya sanatı nedeni ile bankacılık sırrına vakıf olan herkesi, bankacılık sırrı niteliğindeki bilgi ve belgelerin yetkisiz kişilere verilmesi veya ifşa edilmesi hallerinde cezalandırmaktadır. İkinci cümlede suçun kapsamı daha da genişletilmiş, bu bilgi ve belgeleri hukuka aykırı yollarla elde etmek suretiyle yetkisiz kişilere veren ve ifşa eden kişiler de suçun faili haline getirilmiştir. Söz konusu suç, şikâyete tabi bir suçtur. TCK'da öngörülen hapis cezası Bank. K.'da öngörülen hapis cezası miktarı ile aynı olmakla birlikte, adli para cezası için alt sınır öngörülmemiş ancak üst sınırı beşbin güne kadar çıkarılmıştır. Aynı maddenin dördüncü fıkrasında ise cebir veya tehdit kullanarak

---

³⁹⁸ TCK'nın 239. maddesi; “(1) Sıfat veya görevi, meslek veya sanatı gereği vakıf olduğu ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgeleri yetkisiz kişilere veren veya ifşa eden kişi, şikâyet üzerine, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu bilgi veya belgelerin, hukuka aykırı yolla elde eden kişiler tarafından yetkisiz kişilere verilmesi veya ifşa edilmesi hâlinde de bu fıkra göre cezaya hükmolünür.

(2) Birinci fıkra hükümleri, fennî keşif ve buluşları veya sınaî uygulamaya ilişkin bilgiler hakkında da uygulanır.

(3) Bu sırlar, Türkiye'de oturmayan bir yabancıya veya onun memurlarına açıklandığı takdirde, faile verilecek ceza üçte biri oranında artırılır. Bu hâlde şikâyet koşulu aranmaz.

(4) Cebir veya tehdit kullanarak bir kimseyi bu madde kapsamına giren bilgi veya belgeleri açıklamaya mecbur kılan kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

bir kimseyi bu madde kapsamına giren bilgi veya belgeleri açıklamaya mecbur kılan kişinin, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır.

TCK'nın zamanaşımına ilişkin 66. ve 68. maddeleri de banka sırrının açıklanması suçuna uygulanacaktır. 66/e hükmü gereği banka sırrının açıklanması suçuna ilişkin dava zamanaşımı sekiz yıl; 68/e hükmü gereği ceza zamanaşımı ise on yıl olacaktır.

Ticari Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı'nın 8/II. maddesi uyarınca; 6. maddede belirtilen sır saklama yükümlülüğüne aykırı davrananlar, TCK 239. madde uyarınca cezalandırılacaktır. Tasarı'nın 7. maddesinde ise; Tasarı kapsamındaki sırları doğrudan veya dolayısıyla öğrenen kamu görevlilerinin, öğrendikleri veya talep ettikleri sırlarla ilgili bilgi ve belgelerin korunmasını sağlamak amacıyla her türlü tedbiri almakla yükümlü olduğu düzenlenmiştir. Tasarı'nın 8/I maddesi uyarınca, 7. maddede belirtilen koruma yükümlülüğüne aykırı davrananlar, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılmaktadır.

c) Mevzuattaki İlgili Diğer Düzenlemeler

aa) Merkez Bankası Kanunu'ndaki Düzenlemeler

Merkez Bankası Kanunu'nun 35. maddesi uyarınca; Merkez Bankası mensupları, sıfat ve görevleri dolayısıyla Merkez Bankası ile münasebeti olan kişi ve kurumlara ait olmak üzere bildikleri sırların gizliliğine riayet eylemek ve bu sırları kanunen yetkili kılınan mercilerden başkasına herhangi bir surette açıklamamakla yükümlüdürler. Bu yükümlülük görevden ayrıldıktan sonra da devam eder. Bu düzenleme uyarınca; Merkez Bankası mensupları; bankaların Merkez Bankası ile olan ile münasebetleri nedeniyle

bankalara ilişkin öğrenmiş oldukları sırları saklamakla yükümlüdürler. Bu Kanun'un 68/II-a bendi uyarınca; 35. madde hükümlerine aykırı hareket eden Merkez Bankası mensupları için bir yıldan üç yıla kadar ağır hapis ve iki milyar liradan dört milyar liraya kadar ağır para cezasına hükmolunur.

bb) SerPK'daki Düzenlemeler

SPK başkanı, üyeleri, personeli ve görevlendirilen denetim elemanları görev ve sıfatları nedeniyle sermaye piyasasına tabi bankalar hakkında sır niteliğindeki birtakım bilgi ve belgelere sahip olabilirler. SerPK 25/a maddesi uyarınca; SPK Başkan ve üyeleri ile personeli ve bu Kanun'a göre görevlendirilen denetim elemanları çalışmaları ve denetlemeleri sırasında bankalara ait öğrendikleri sırları açıklayamazlar ve kendi yararlarına kullanamazlar. Bu yükümlülük görevden ayrılmalarından sonra da devam eder. Söz konusu kişiler tarafından sırların açıklanması veya kullanılması suçunun meydana gelebilmesi için; sırların çalışma veya denetleme esnasında öğrenilmesi gerekmektedir. Bu hükme göre; SPK başkanı, üyeleri, personeli ve denetim elemanları banka sırrı niteliğindeki bilgiyi görevleri sırasında öğrenmedikleri takdirde suç konusu olmayacaktır. Sermaye piyasasına tabi bankaların üst kuruluşu olan SPK'nın, üst düzey yöneticilerinin ve çalışanlarının sırların saklanması yönündeki sorumluluklarının ağırlaştırılması gerekirken; muğlak ifadelerle suçun cezasız kalması tehlikesi ortaya çıkmaktadır. Söz konusu kişiler, ne şekilde olursa olsun öğrendikleri sır niteliğindeki bilgi ve belgeleri korumakla yükümlü kılınmalıdır.

SPK başkanı, üyeleri, personeli ve görevlendirilen denetim elemanları çalışmaları ve denetlemeleri esnasında öğrendikleri sırları açıklamaları veya kendi yararlarına

kullanmaları halinde aynı Kanun'un 47/C hükmü gereği binikiyüzelli gün adli para cezası ile cezalandırılırlar. Buldukları görev ve sıfat nedeniyle banka sırlarına vakıf olan SPK başkanı, üyeleri, personeli ve denetim elemanlarının; sırların açıklanması suçu gibi önemli bir suç nedeniyle sadece para cezası ile cezalandırılmaları, diğer özel kanunlar ve TCK ile çelişkili olduğu gibi bir anlamda suça teşvik edici niteliktedir. Sırrın açıklanması veya sırrın kullanılması suçu neticesinde elde edilecek menfaatin, öngörülen para cezasına nazaran çok daha yüksek olduğu durumlarda cezanın caydırıcılığı unsuru ortadan kalkmaktadır. Bu nedenle SerPK'da düzenlenen sırların açıklanması suçu için; Bank. K. ve TCK'daki düzenlemelerde olduğu gibi hapis cezası ile birlikte adli para cezası öngörülmesi yerinde olacaktır.

SPK'nın 47. maddesinin A-1 bendinde düzenlenen "içeriden öğrenenlerin ticareti"(insider trading) suçu; sermaye piyasası araçlarının değerini etkileyebilecek, henüz kamuya açıklanmamış bilgileri kendisine veya üçüncü kişilere menfaat sağlamak amacıyla kullanarak sermaye piyasasında işlem yapanlar arasındaki fırsat eşitliğini bozacak şekilde mameleki yarar sağlanması veya bir zararın bertaraf edilmesidir. Insider trading suçunun oluşabilmesi için; bilginin sermaye piyasası araçlarının değerini etkileyecek ve henüz kamuya açıklanmamış nitelikte olması gerekmektedir.³⁹⁹ İhraççılar, sermaye piyasası kurumlarının veya bunlara bağlı veya bunlara hâkim işletmelerin yönetim kurulu başkan ve üyeleri, yöneticileri, denetçileri, diğer personeli ve bunların dışında meslekleri veya görevlerini ifa etmeleri sırasında bilgi sahibi olabilecek durumda olanlar, bunlarla temasları nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak

---

³⁹⁹ TURANBOY, Insider Muameleleri, s.44 vd. ; YASAMAN, Menkul Kıymetler, s.213.

bilgi sahibi olabilecek durumdaki kişiler; kamuya açıklanmamış sermaye piyasası araçlarının değerini etkileyebilecek nitelikte bilgileri kullanarak sermaye piyasasında işlem yapanlar arasındaki fırsat eşitliğini bozacak şekilde kendilerine ve/veya üçüncü kişilere bir yarar sağlamaları veya zararı bertaraf etmeleri halinde suçun faili haline gelirler. Halka açık bankalarda meslekleri ve görevleri nedeniyle sermaye piyasası araçlarının değerlerini etkileyebilecek bilgilere haiz olan kimseler, sadakat ve dürüstlük kuralları gereği, öğrendikleri bu bilgileri, kendisinin veya bir başkasının menfaat sağlaması veya bir zararını bertaraf etmesini sağlamak amacıyla kullanamaz. Bu bilgilerin, bankanın bizzat kendisi tarafından kamuya duyurulmadığı sürece, gizli tutulması gerekmektedir. Suçun cezai yaptırımını 47/A-7 maddesinde; iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin günden onbin güne kadar adlî para cezası olarak öngörülmüştür

Insider trading suçu, banka sırrının açıklanması suçu ile yakından ilişkili olmakla birlikte; hangi hallerde SerPK'nın hangi hallerde Bank. K. hükümlerinin uygulanacağını saptanabilmesi için aralarındaki farklılıkların tespit edilmesi gerekmektedir. Insider trading suçunun oluşabilmesi için sermaye piyasası araçlarının değerini etkileyecek nitelikte kamuya açıklanmamış bir bilginin varlığı şarttır. Banka sırrının açıklanması suçunun oluşması için sır niteliğindeki bilginin sermaye piyasası araçlarının değerini etkileyecek nitelikte olması şart değildir. Bank. K.'da düzenlenen banka sırrının açıklanması suçunun oluşabilmesi için sırrın açıklanması yeterlidir. SerPK'da düzenlenen insider muameleleri; çoğunlukla bir sırrın açıklanması suretiyle değil; aksine sırlar hiç açıklanmadan yapılmaktadır.⁴⁰⁰ Bankalara ait sermaye piyasası

---

⁴⁰⁰ TURANBOY, Insider Muameleleri, s.202-203.

araçlarının değerini etkileyebilecek nitelikte sırların, SerPK 47/I-A maddesinde oldukça geniş bir şekilde sayılan kişiler tarafından ilgili hükümdeki amaçlarla kullanılması halinde insider trading suçu oluşacaktır. Sermaye piyasası araçlarının değerini etkileyecek nitelikte olmayan banka sırlarının açıklanması veya kullanılması; banka sırrı niteliğindeki bilgilerin açıklanmasının veya kullanılmasının sadece bankanın zararına neden olması, sermaye piyasasında işlem yapanlar arasındaki fırsat eşitliğini bozacak nitelikte olmaması hallerinde Bank. K.'da düzenlenen banka sırrının açıklanması suçu meydana gelecektir.

cc) TTK'daki Düzenlemeler

TTK'nın 363/II maddesi uyarınca; anonim şirket pay sahipleri öğrendikleri şirket sırlarını gizli tutma yükümlülüğüne aykırı davrandıkları takdirde şirketin şikâyeti üzerine herhangi bir zarar umulmasa dahi bir yıl kadar hapis veya ağır para cezası veya her ikisiyle birlikte cezalandırılabilirler. Bankaların anonim şirket şeklinde kurulması zorunlu olduğundan, banka pay sahipleri de söz konusu hükme tabidirler. Ancak Bank. K.'da pay sahiplerinin sır saklama yükümlülüklerine ilişkin özel düzenleme mevcut olduğundan, söz konusu hükmün uygulanma kabiliyeti ortadan kalkmıştır.

TTK'nın banka sırrının açıklanması suçu bağlamında değerlendirilmesi gereken bir başka düzenlemesi, haksız rekabet hallerinde cezai sorumluluğu düzenleyen 64. maddesidir. TTK 57/VIII hükmü gereği; iyiniyet kurallarına aykırı olarak elde ettiği veya öğrendiği sırlardan haksız yere faydalanan veya onları başkalarına kasten yayan kimseler, 64/V hükmü gereği bir aydan bir yıla kadar hapis veya para cezası veya her ikisiyle birden cezalandırılır.

TTKT'nin "Suçlar Ve Cezalar" başlıklı 562. maddesinin 7. fıkrasında; 527. madde uyarınca, görevi dolayısıyla incelemesine sunulan defter ve belgeleri inceleyenlerin, elde ettikleri veya verilen bilgilerden öğrendikleri iş ve işletme sırlarını açıklamaları yasaklanan kişiler, bu yasağı ihlal etmeleri halinde TCK'nın 239. maddesi uyarınca cezalandırılacaktır. TTKT'da mevcut TTK'dan farklı olarak pay sahiplerinin sır saklama yükümlülüğünün ihlali halinde herhangi bir cezai sorumluluk öngörülmemiştir.

SONUÇ

Sır; “kişinin özel yaşamına dâhil, gizli, yani aleni olmayan daha önceden bilinmeyen, sadece belirli yakın şahıslar tarafından bilinen ve sahibinin de açıklanmamasında yarar gördüğü saklı tutulması gereken, maddi ve manevi değerleriyle ilgili olaylar, davranışlar ve işlemlerdir”. Sır, birey tarafından çizilen gizlilik sınırına göre ifade edilebilen; sübjektif nitelikte her türlü olay, davranış ve işlemdir. Sır kavramının taşınması gereken dört temel unsur vardır. Bunlardan ilki gerçeklik unsurudur. Gerçeklikten uzak, hayal ürünü şeylerin sır olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. İkinci unsur ise bilinmezlik unsurudur. Herkes tarafından bilinen, kamuoyuna açıklanmış şeylerin sır niteliğini kaybedeceği açıktır. Önemli olan sır olarak saklanması istenen “şey”lerin, genel olarak bilinmemesi, kolayca ulaşılamaması ve kontrolsüz olarak yayılmamasıdır. Söz konusu unsur, sır kavramının objektif ögesini oluşturmaktadır. Üçüncü önemli olan unsur ise sır sahibinin sırrı gizli tutma iradesidir. Söz konusu unsur sır kavramının sübjektif ögesi olmakla beraber, sır sahibi kendi rızasıyla sır niteliğindeki şeyi açıklamışsa, aleni hale getirmişse sır kavramından bahsedilemez. Sır kavramının dördüncü ve son unsuru ise sırrın saklanmasında hukuki bir yarar olmasıdır. Sırrın açıklanması ile sır sahibinin herhangi bir maddi veya manevi değeri zarar görmeyecekse sırrın saklanmasında hukuki bir yarar mevcut değildir ve söz konusu şeyin sır olarak kabul edilmesi mümkün değildir.

Sır kavramının önem arz ettiği alanlardan biri bankacılık alanıdır. Bankacılık, kökleri 33 asır öncesine dayanan ticari bir faaliyettir. Bankalar, toplumda üretici ve tüketici sınıfında bulunan kimselerin gelir ve gider durumları sonucu oluşan farklılıklar

neticesinde nakitlerini değerlendirmek istemeleri durumunda söz konusu nakitleri değerlendiren, para ticareti yapan kurumlardır. Öğretide KAPLAN tarafından banka şu şekilde tanımlanmıştır; *“Banka, kuruluş ve faaliyete geçmek için resmi izne tabi, hisse senetlerinin tamamı ada yazılı ve ödenmiş sermayesi en az otuz (30) milyon Yeni Türk Lirası olan anonim şirket şeklinde kurulan, bir yandan kendi veya müşterilerinin tasarruf mevduatı olarak biriktirdikleri paraları toplayarak, bunları faiz karşılığında diğer müşterilerine ödünç vererek yatırıma katkıda bulunan, diğer yandan yurt içi ve yurt dışı ödeme işlemlerini kolaylaştıran, Bankacılık Kanunu’na tabi ticari işletmelerdir”*.

Sır kavramı bankalar yönünden büyük önem arz etmektedir. Banka sırrı; geniş anlamda banka sırrı ve dar anlamda banka sırrı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Geniş anlamda banka sırrı; sır saklamakla yükümlü olanlar açısından hem müşteri sırrını hem de bankanın kendisine ait (iç muamelelerine, yapısına vb...) sırları içermektedir. Dar anlamda banka sırrı ise bankanın sadece kendisine ait sırları içermekte; banka müşterilerinin sırlarını içermemektedir. Tezimizin konusunu oluşturan banka sırrı dar anlamda banka sırrıdır. Dar anlamda banka sırrı Bank. K.’da tanımlanmamıştır. Ticari Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı’nda ise banka sırrına ilişkin ayrıntılı bir tanım verilmiştir. Söz konusu Kanun Tasarısı’nda banka sırrı şu şekilde tanımlanmıştır; *“Banka sırrı: Bankanın yönetim ve denetim organlarının üyeleri, mensupları ve diğer görevlileri tarafından bilinen malî, iktisadî, kredi ve nakit durumu ile ilgili bilgilerle, bankanın müşteri potansiyeli, kredi verme, mevduat toplama, yönetim*

esasları, diğer bankacılık hizmet ve faaliyetleri, risk pozisyonlarına ilişkin her türlü bilgi ve belgeleridir”.

Banka sırrı; bankacılık faaliyetleri, bankanın itibarı, mali yapısı, kredibilitesi, nakit durumu, yönetim ilkeleri, bankanın iç işleyişine dair düzenlemeler gibi bankayı diğer rakiplerinden farklı kılan ve gizli kalması istenen bilgileri içerir. Banka sırrı kapsamındaki bilgi ve belgeler ikiye ayrılarak incelenebilir. Birincisi bankanın mali durumu ile ilgili sır olarak saklanması hukuki ve ekonomik yararı bulunan gizli her türlü bilgi ve belgelerdir. Bu sırların kapsamına; bankanın mali ve iktisadi durumu, toplam kredi, mevduat ve nakit durumu, döviz miktarı ve bankadaki aylık döviz giriş-çıkışı, yatırım hacmi ve dökümü, bankanın bütçesi, banka tarafından yapılan bağışlar, banka şubelerinin bulunduğu piyasadaki payına ilişkin bilgi ve belgeler girmektedir. İkincisi ise bankanın kendi içindeki faaliyetlerini yürütmesini sağlayan çoğunlukla teknik, mali nitelikte olmayan sır kapsamındaki her türlü bilgi ve belgedir. Bankanın politikaları, yönetim esasları, yönetim ve denetim kurulu ile denetim komitesinin ve iç sistemler kapsamındaki birimlerin her türlü faaliyeti hakkındaki bilgiler-belgeler-raporlar, bankanın iç bünyesinde kullandığı bilgisayar programları ve yazılımlar, bankanın yönetim kurulu ve denetleme mercii tarafından alınan her türlü kararlar, risk pozisyonlarına ilişkin her türlü bilgiler ve belgeler, müşteri potansiyeli, mudi ve kredi müşterisi adedi, bankanın denetlemeye yetkili üst kuruluşlara karşı yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğine ilişkin bilgi ve belgeler, bankanın piyasalarda uygulayacağı her türlü strateji, plan ve programlar, bankaların rakiplerince bilinmesini istemedikleri her türlü teknik usul ve bilgiler de ikinci grupta yer almaktadır.

Alman hukukunda banka sırrı kavramı öncelikle Alman Anayasası çerçevesinde ele alınmıştır. Alman Anayasası'nın 2. maddesinde kişinin şahsi alanının korunması gerektiği; kişinin gizli yaşam alanının ihlal edilemez sınırlara sahip olduğu ve dokunulmaz olduğu belirtilmiştir. Bunun yanında "Bankaların Genel İşlem Şartları Düzenlemesi" ve Alman Haksız Rekabet Kanunu'nda da banka sırrının korunmasına yönelik düzenlemeler mevcuttur. İsviçre hukukunda banka sırrı kavramı, 1934 tarihinde çıkarılan Bankalar ve Tasarruf Bankaları Federal Kanunu'nun 47. maddesi ile düzenlenmiştir. Her iki hukuk sisteminde de banka sırrı mutlak ve sınırsız bir korumaya tabi değildir. Özellikle uluslararası banka suçları, uluslararası adli yardımlaşma, iflas takipleri ve davaları, miras ve boşanma gibi medeni hukuk davaları, banka denetim otoriteleri arasındaki karşılıklı idari yardımlaşma gibi durumlarda bankalar bilgi verme mecburiyetindedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde banka sırrı kavramı Kıta Avrupası sisteminden önemli farklılıklar içerir. Amerika Birleşik Devletleri'nde banka sırrı kavramı Common Law hukukuyla ortaya çıkmıştır. Common Law hukukunun temel prensibi olan itimat-güven prensibine banka hukukunda da geniş yer verilmiştir.

AB müktesebatında banka sırrı ile ilgili ilk düzenleme; "Kredi Kurumlarının Kurulmalarına ve Faaliyetlerine İlişkin Kanun, Tüzük ve İdari Düzenlemelerin Eşgüdümü Hakkında 12 Aralık 1977 Tarihli Birinci Bankacılık Direktifi"dir. İlgili Direktif'in 12. maddesi uyarınca, üye devletlerin yetkili kurumlarında çalışan kişiler sır saklama yükümlülüğü altındadır. Daha sonra ilgili Direktif 89/646/EEC İkinci Bankacılık Direktifi ile değişikliğe uğratılmış ve bu Direktif'in 16. maddesi ile de ilk Direktif'in sır saklama yükümlülüğünü düzenleyen 12. maddesi değiştirilmiştir. 18 Eylül

2000 tarih ve 2000/28/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi ile değiştirilmiş şekliyle “Kredi Kurumlarının Faaliyetlerinin Yürütülmesi ve Takibine ilişkin 20 Mart 2000 tarih ve 2000/12EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi” yukarıda bahsedilen 77/780/EEC, 89/646/EEC, 92/30/EEC’yi bütünüyle; 95/26/EC’yi ise birtakım maddeleri itibariyle yürürlükten kaldırmıştır. Bu Direktif’in “Bilgi Alışverişi ve Mesleki Sırlar” başlıklı 30. maddesi; kredi kurumları, finans kurumları, yatırım hizmetleri ve sigorta şirketlerinin sır saklama yükümlülüğünü istisnaları ile birlikte ayrıntılı bir şekilde düzenlemiştir.

Bank. K.’da banka sırrı ve müşteri sırrı kavramları ayrı ayrı düzenlenmiştir. Bank. K.’da banka sırrına ilişkin temel düzenleme 73. maddedir. 73. maddede banka sırrı ve müşteri sırrını saklamakla yükümlü olanlar iki ayrı grup olarak düzenlenmiştir. 73. maddenin birinci fıkrası uyarınca; Kurul Başkan ve üyeleri, Kurum personeli ve Kurum’un dışarıdan destek hizmet aldığı kişi ve kuruluşlar, Fon Kurulu başkan ve üyeleri ile Fon personeli görevleri sırasında öğrendikleri bankalara ve bunların bağlı ortaklık, iştirak, birlikte kontrol edilen ortaklıkları ve müşterilerine ait sırları bu Kanun ve özel kanunlar uyarınca yetkili olanlardan başkasına açıklayamayacağı gibi kendileri veya başkaları yararına da kullanamazlar. 73. maddenin 3. fıkrasında ise sır saklamakla yükümlü olan ikinci grup düzenlenmiştir. Bu fıkra göre; banka ortakları, yönetim kurulu üyeleri, mensupları, bunlar adına hareket eden kişiler ve görevlileri, bankaların destek hizmeti aldığı kuruluş ve çalışanları sıfat ve görevleri dolayısıyla bankalara ve müşterilerine ilişkin sırları kanunen açıkça yetkili kılınan mercilerden başkalarına açıklayamaz. 73. maddede düzenlenen yükümlülüğün ihlalinin cezai sonuçlarını

düzenleyen 159. maddede ise sır saklamakla yükümlü üçüncü bir grup ortaya çıkmaktadır. Bu maddeye göre banka ve müşterilerine ait sırları açıklayan üçüncü kişiler hakkında da aynı hükümler uygulanacaktır. Bank. K.'nın yanı sıra bankacılık mevzuatında pek çok yönetmelikte de banka sırrına ilişkin düzenlemeler mevcuttur.

TTK'da banka sırrına ilişkin özel bir düzenleme bulunmamakla birlikte; anonim şirketlerde şirket pay sahiplerinin bilgi alma hakkı; idareci, denetçilerin ve pay sahiplerinin sır saklama yükümlülüklerine ilişkin hükümler ile haksız rekabete ilişkin hükümler banka sırrı açısından önem arz eden düzenlemelerdir. Özellikle sermaye piyasalarında faaliyet gösteren şirketlerde, TTK'nın bugünkü birçok hükmünün uygulanma şansı kalmamıştır. Mevcut TTK'nın günümüzün gereklerine uygun olmadığı ve özellikle anonim şirketlere ilişkin hükümlerin yetersiz kaldığı açıktır. Bankalar her ne kadar öncelikle özel kanun olarak Bank. K. (halka açık bankalar buna ilaveten SerPK) tabilerse de anonim şirket olarak TTK'nın genel hükümleri de bankalar açısından emredici düzenlemelerdir.

Bankaların hangi durumlarda sermaye piyasası mevzuatına tâbi olacakları SerPK'nın 50. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre bankalar kendi menkul kıymetlerini halka arz ettikleri veya SerPK'nın beşinci bölümünde belirtilen faaliyetlerde buldukları takdirde SerPK'ya tâbi olacaklardır. SerPK'ya tâbi bankalar açısından bankaların kamuyu sürekli aydınlatma yükümlülüğü altında olmaları nedeniyle banka sırrı kavramından bahsedebilmek oldukça zordur. Bankalar; sermaye durumunu, mali tablolarını, mali yapısını, malvarlıkları durumunu, yönetim yapısını, yatırımcının yatırım kararını etkileyebilecek önemli olay ve gelişmeleri, sermaye

piyasası araçlarının değerini ve tüm mali konulardaki değişiklikleri SPK'ya kamuyu aydınlatma yükümlülüğü çerçevesinde bildirmelidir. Gerek TTK'da düzenlenen pay sahipliğinden doğan bilgi alma hakkı gerek sermaye piyasasına tabi bankalarda kamuyu aydınlatma yükümlülüğü banka sırrını saklama yükümlülüğünün önemli istisnalarıdır.

Ticarî sır, banka sırrı ve müşteri sırrının gizliliği ilkesi, bu gizliliğin ortadan kalkmasını gerektiren hallerin tespit edilmesindeki güçlükler ve mevzuattaki boşluklar nedeniyle belirtilen sır kavramlarını tanımlayan ve sınırlarını çizen bir kanuna ihtiyaç duyulmuştur. Bu amaçla hazırlanan Ticari Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı'nın mevcut düzenlemeler karşısında gerekliliği tartışmaya açıktır.

Sır saklama yükümlülüğüne ilişkin özel kanunlardaki açık düzenlemelerin yanında bu yükümlülüğün hukuki temellerine kaynak teşkil edebilecek hükümler Anayasa, MK ve BK'da mevcuttur. 1982 Anayasası'nın kişinin hak ve ödevlerini düzenleyen bölümünde yer alan 17/I maddesi ve 20/I maddesi hükümleri, banka sırrının korunması yükümlülüğünün kaynağını teşkil etmektedir. MK'nın 2. maddesinde belirtilen dürüstlük kuralı da banka sırrının korunması yükümlülüğünün temel kaynaklarından. Ayrıca MK'nın kişilik haklarının korunmasına ilişkin 23. , 24. , 25. maddeleri ile BK'nın 41. , 48. ve 49. maddeleri de sır saklama yükümlülüğünün diğer yasal kaynaklarıdır.

Banka sırrını saklama yükümlülüğü, öncelikle sır niteliğindeki bilgi ve belgelerin açıklanmaması anlamına gelir. Banka sırrının açıklanması, yazılı veya sözlü olabileceği gibi belge ve kayıtların okutulması, çoğaltılması, dağıtılması, teknolojik vasıtalarla (bilgisayar, paylaşım programları, internet, mobil telefon vb...) kopyalanması, paylaşılması, transferi şeklinde de olabilir. Sırrın açıklanmaması kadar önemli bir başka

yükümlülük; sırrı saklamakla yükümlü olanların bu sırrı kendilerinin veya başkalarının yararına kullanmamaları ve yarar sağlamak maksadıyla açıklamamalarıdır.

Banka sırrını saklama yükümlülüğü sınırsız ve mutlak bir yükümlülük değildir. Banka sırrının açıklanması bazı hallerde yükümlülüğün ihlalini oluşturmadığı gibi kanunen yetkili kılınan resmi kurum ve kuruluşlarca sır teşkil eden bilgilerin verilmesinin zorunlu tutulduğu haller de mevcuttur. Banka yönetim kurulunun muvafakatı ile sır niteliğindeki bilgiler açıklanabilir. Bankanın muvafakatı, sır niteliğindeki bilgilerin toplumun geniş kesimi tarafından bilinir hale gelmesi veya söz konusu bilgilerin sır olarak saklanmasında bankanın herhangi bir yararı kalmamasından kaynaklanabilir. Bunun yanında pay sahipliğinden doğan bilgi alma hakkı, kamuyu aydınlatma yükümlülüğü çerçevesinde açıklanan bilgiler ve Bankacılık Kanunu'nun 73. maddesinin ikinci ve son fıkralarında sayılan hallerde bilgi verilmesi durumunda bankalar açısından sır saklama yükümlülüğünün ihlali söz konusu olmayacaktır.

Uygulamada çeşitli resmi kurumlar tarafından banka sırrı niteliğindeki bilgi ve belgelerin verilmesi istemiyle bankalara başvurulmakta ve bu bilgilerin kendilerine aktarılması istenmektedir. Kanunlarda açıkça sayılan hallerde ve kanunların açıkça belirttiği resmi kişi ve kurumlara bankalar bilgi ve belge vermek zorundadırlar. Bu durumlarda bankalar banka sırrı olduğundan bahisle söz konusu bilgi ve belgeleri vermekten imtina edemezler. Bilgi ve belgelerin kanun yerine tüzük, yönetmelik gibi alt düzenlemelere dayanılarak talep edilmesi halinde bilgi ve belge verilmesi mümkün olmayacaktır.

Banka sırrını saklama yükümlülüğüne aykırı davranışın gerek hukuki gerek cezai sonuçları olacaktır. Banka sırrının saklanması yükümlülüğü Bank. K.'nın 73. maddesinde açıkça düzenlenmiş olmakla beraber banka sırrının açıklanmasının hukuki sonuçları hakkında Bank. K.'da herhangi bir düzenleme mevcut değildir. Bank. K.'nın 73/III maddesinde sayılan banka sırrını saklamakla yükümlü kişilerin sorumluluğu, banka ile aralarındaki sözleşme ilişkisinden kaynaklanmaktadır. Bank. K. 73/I maddesinde sayılan ve bankayla herhangi bir sözleşme ilişkisi içerisinde bulunmayan kurum ve kişiler ise bankaya karşı hukuka aykırı ve kusurlu davranışlarından (haksız fiil sorumluluğu) dolayı sorumludurlar. Banka sırrını saklama yükümlülüğüne aykırılık halinde zarar gören ve gizlilik alanı hukuka aykırı olarak ihlal edilen banka, bunların bağlı ortaklık, iştirak, birlikte kontrol edilen ortaklıkları dava açma hakkına sahiptirler. Bank. K. 73/I maddesinde sayılan Kurul başkanı ve üyeleri ile Kurum personeli, Fon başkanı ve üyeleri ve Fon personeli ve Kurum'un destek hizmeti aldığı kuruluşların mensupları görevleri esnasında öğrendikleri sırları açıkladıkları veya kendileri/başkaları yararına kullandıkları ve bankanın veya sayılan diğer kuruluşların bu halde tazmini gerekli bir zararı doğduğu takdirde açılacak davalarda doğrudan taraf olamazlar. Bank. K. 104/IV uyarınca Kurul başkanı ve üyeleri ile Kurum personeli aleyhine açılacak tazminat ve alacak davalarında husumetin Kurum'a yöneltilmesi gerekir. Aynı şekilde Bank. K. 127/IV hükmü gereğince Fon başkanı ve üyeleri ile Fon personeli aleyhine açılacak alacak ve tazminat davalarında da husumetin Fon'a yöneltilmesi gerekir. Bank. K. 73/III maddesinde sayılan kişilere karşı ise zarar gören bankalar doğrudan doğruya dava ikame edebilir. Bank. K. 73. maddede sayılan kişilerin yanı sıra Bank. K.'nın 159. maddesi uyarınca üçüncü kişiler de banka sırlarını saklamakla yükümlüdürler. Bu

nedenle sır saklama yükümlülüğünü ihlal ettikleri takdirde, üçüncü kişilere karşı da sorumluluktan doğan davalar ikame edilebilir.

Bank. K.'da banka sırrının korunması amacıyla açılacak hukuk davaları belirtilmemiştir. BK'nın genel hükümleri ile banka sırrının ticari sır benzer özellikler göstermesi nedeniyle ticari sırların korunmasına ilişkin hükümler içeren TTK'nın 56 vd. haksız rekabet hükümleri, banka sırrının korunması amacıyla açılacak davalar bakımından kıyasen uygulanabilir. Tespit davası, müdahalenin men'i davası, yükümlülüğün ihlali ile oluşan maddi durumun ortadan kaldırılması davası, maddi ve manevi tazminat davası yükümlülüğün ihlali halinde açılacak hukuk davalarıdır.

Banka sırrını saklama yükümlülüğünün ihlalinin hukuki sonuçlarının yanı sıra cezai sonuçları da mevcuttur. Banka sırrının açıklanması suçunun konusu; bankaların ve bunlara bağlı ortaklık, iştirak, birlikte kontrol edilen ortaklıkların kendisine ait açıklanması istemediği, açıklanması halinde menfaatlerinin zarar göreceği ve resmi kurum veya kuruluşlarca ve kanunen açıklamak zorunda olmadığı her türlü bilgi ve belgedir. Bank. K.'nın 73. maddesinde sayılan kişiler açısından sırrın açıklanması suçu özgü suçtur. Bu suç sadece bu maddede sayılan kişiler tarafından işlenebilir. 159. maddede belirtilen üçüncü kişiler açısından ise sırrın açıklanması suçu özgü suç değildir; herkes tarafından işlenebilir. Suçun maddi unsurunu oluşturan fiil, sırların açıklanmasıdır. Sırrın açıklanması yazılı veya sözlü olabileceği gibi, belge ve kayıtların teknik cihazlarla çoğaltılması, duyurulması, okutulması; internet ve benzeri ortamlarda açıklanması, paylaşımına açılması gibi yollarla da yapılabilir. Suç icrai nitelikte bir suç olmakla birlikte; sır niteliğinde belgelerin korunmasında gerekli önlemleri bilerek

almayarak sırrın öğrenilmesine neden olunması halinde ihmali hareketle de işlenebilir. Suçun maddi unsuru “sırrın açıklanması” olmakla birlikte; Bank. K. 73/I maddesinde sayılan kişilerin öğrendikleri sırları kendileri veya başkaları yararına kullanmaları da suç kapsamına alınmıştır. 159/II hükmünde ise suçun nitelikli şekli düzenlenmiştir. Bu hükme göre sırlar, sır saklamakla yükümlü kişiler tarafından kendilerine veya başkalarına yarar sağlamak amacıyla açıklanırsa suçun cezası ağırlaştırılmaktadır. Banka sırrının açıklanması suçu genel kasıtle işlenebilecek bir suçtur. Failin açıkladığı bilgi ve belgenin banka sırrı olduğunu bilmesi ve bilebilecek durumda olması gerekmektedir. Bank. K.’nın 159. maddesindeki düzenlemenin yanı sıra; TCK bankacılık sırlarının açıklanması suçunu 239. maddede özel bir hüküm ile düzenlemiştir. TCK’nın 239. maddesi oldukça geniş bir düzenleme ile sıfatı, görevi, mesleki veya sanatı nedeni ile bankacılık sırrına vakıf olan kişileri, bankacılık sırrı niteliğindeki bilgi ve belgeleri yetkisiz kişilere vermeleri veya ifşa etmeleri durumunda cezalandırmaktadır. İkinci cümlede suçun kapsamı daha da genişletilmiş, bu bilgi ve belgeleri hukuka aykırı yollarla elde etmek suretiyle yetkisiz kişilere veren ve ifşa eden kişiler de suçun faili haline getirilmiştir. Söz konusu suç, şikâyete tabi bir suçtur. Ticari Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı’nın 8/II. maddesi uyarınca; 6. maddede belirtilen sır saklama yükümlülüğüne aykırı davranışlar, TCK 239. madde uyarınca cezalandırılacaktır. Merkez Bankası Kanunu, SerPK ve TTK’da da banka sırrını açıklama suçuna ilişkin düzenlemeler mevcuttur.

Tezimizin içeriğinde ayrıntılı bir şekilde incelendiği üzere banka sırrı, ekonomik sistemin yapı taşları olan bankalar açısından büyük önem arz eder. Bankaların birden

çok kanunun uygulama sahasına girmesi nedeniyle, değişik kanunlarda banka sırrı veya benzer kavramlara ilişkin düzenlemeler mevcuttur. Bank. K.'daki banka ve müşteri sırrına ilişkin düzenlemeler oldukça ayrıntılı olmakla birlikte; önemli eksiklikler içermektedir. Sır saklama yükümlülüğüne ilişkin bu hükümlerin çelişkili ve yetersiz olduğu açıkça görülmektedir. Bank. K.'nın banka sırrına ilişkin hükümlerindeki düzensizlik, genel olarak ilgili diğer mevzuatımıza da yansımıştır. Ticari, iktisadi ve mali piyasalarda önem arz eden banka sırrı, müşteri sırrı ve ticari sır kavramlarını düzenlemek isteyen Kanun Tasarısı'nın da hedeflenen korumayı sağlamaktan uzak hükümler içerdiğini ve mevcut sorunlara çözüm getirmekten ziyade mevzuattaki karmaşayı arttıracığını söylemek mümkündür. Kanaatimizce mevzuatımızdaki banka sırrına ve iktisadi hayatta önem arz eden diğer sır türlerine ilişkin hükümlerin; kamuyu aydınlatma ilkesi, bilgi alma hakkı, kurumsal yönetim ilkeleri göz önünde tutulmak suretiyle, yeniden ele alınarak birbirleriyle uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir.

ÖZET

İktisadi hayatın baş aktörleri olan bankalar açısından kendi iç işleyişlerine, yapısal ve kurumsal özelliklerine ilişkin sırları kapsayan “banka sırları”nın saklanması yükümlülüğü büyük önem arz eder. Bankalar; faaliyet gösterdikleri sektördeki rakipleriyle rekabet edebilmek, piyasalardaki ve kamuoyundaki saygınlıklarını koruyabilmek amacıyla kendilerine ait birtakım bilgi ve belgeleri sır olarak muhafaza etmek ister. Görevleri ve/veya banka ile olan ilişkilerinden dolayı bahsedilen sırları öğrenen kişiler banka sırlarını korumakla ve gizli tutmakla yükümlüdürler. Yükümlülüğün kapsamı, yükümlülüğün ihlali sayılmayan haller, yükümlülüğün ihlali hallerinde başvurulacak yollar ve yaptırımlar, Bank. K. ve SerPK başta olmak üzere ilgili mevzuat tarafından düzenlenmiştir. Söz konusu yükümlülüğe aykırı davranışlar, sır saklamakla yükümlü kişiler açısından hukuki ve cezai sonuçlar doğuracaktır.

Banka sırrı niteliğindeki bilgi ve belgelerin saklanması yükümlülüğünün ihlali sayılmayan haller mevzuatta açıkça belirtilmiştir. Özellikle sermaye piyasası mevzuatına tabi halka açık bankalarda sır kavramından bahsetmek oldukça güçtür. Kamuyu aydınlatma ilkesi gereğince halka açık bankalar iktisadi ve idari bütün faaliyetleri hakkında düzenli olarak kamuyu bilgilendirmek zorundadır. Kamuyu aydınlatma ilkesi, kurumsal yönetim ilkeleri gibi piyasaların şeffaflaşması amacını güden düzenlemeler nedeniyle bankalar açısından sır kavramının kapsamı oldukça daralmıştır.

Özet olarak; banka sırrının kapsamının çok geniş tutulması ve bankalara ilişkin bilgilerin kamuoyu ile paylaşılmasında ketum davranılması halinde; pay sahiplerinin, yatırımcıların ve ekonomi piyasalarındaki diğer aktörlerin bilgi alma hakları

zedelenecektir. Bu durum ekonomi piyasalarının dengesini bozarak öngörebileceklerinden daha yüksek bir risk altında kalan yatırımcıların da ürkek davranmasına neden olacaktır. Bu nedenle, banka sırrının saklanması yükümlülüğü ile bankaların kamuyu aydınlatma zorunluluğu arasındaki dengenin kurulması, sağlıklı bir ekonomik düzenin oluşturulabilmesi için hayati önem taşımaktadır.

ABSTRACT

Banks are the leading actors of economic life; hence the obligation of protecting the secrets related to their own internal procedures, structural and institutional features is of great importance to them. Banks prefer to keep some of their information and documents protected in order to maintain their rivalry force and integrity in the market and in the public opinion. Anyone who might get hold of these secrets due to either his/her position at the bank or other possible relations with the bank is obliged to keep them protected. People who learn these secrets either because of their positions at the banks or from their relations with the banks are liable to keep them hidden. The extent of this liability, the conditions where one doesn't count liable, the sanctions and procedures when one doesn't honor this obligation are laid out mainly by the banking law and Securities Exchange Act and also by other related laws and regulations. Acting against these obligations will result in legal and criminal charges.

Even though the laws and regulations are very clear about the conditions where one doesn't count reliable from not protecting the information and documents that can be counted as a bank secret, it is really hard to speak of a bank secret concept in the banks that are operating under the securities legislation. The public banks need to inform the public regularly about their economical and administrative activities in order to fulfill the public disclosure principle. With the principles like public disclosure and institutional management serving for a more transparent market, the extent of the obligation of keeping bank secrets hidden has been diminished.

As a summary, keeping the boundaries of this obligation too wide and being too discreet about bank's activities will not only harm the shareholders, investors and other actor's rights "to be informed" but it will also effect the balance in the economical market and will make the investors feel more insecure due to the higher risked environment it created. For this reason, maintaining the balance between this obligation and the obligation of public disclosure, which banks with institutional management principles have, is the most essential asset in creating a healthy and well organized economical life.